

تەفسیری زەمناکۆیی

بە قەڵەمی

مەلا سەیدی زەمناکۆیی

جزمی: ٢٨، ٢٩، ٣٠

بەرگی دوازدەهەم

محمد یوسف احمد

تہفسیری زماناکوی

بقلم

مہلا سعیدی زماناکوی

جزمی (۲۸، ۲۹، ۳۰)

بہرگی دوازدهم

تەڭرىتاغ

ناوى كىتەپ : تەڭرىتاغ زىمنا كۆيى .

ناوى نووسەر : مەلا سەيدى زىمنا كۆيى .

جىزمى بىست و ھەشتەم و بىست و نۆھەم و سى ھەم .

بەرگى دواز دەھەم .

چاپى يەكەم .

چاپى كۆمپوتەر و پراكتىشانى : « چاپخانىھى ئۆفسىتى بابان »

ژمارھى سپاردنى (۴۰۹) ى سالى (۲۰۰۰) ى ۋەزارەتى روشنىرى بى سېردراۋە .

ماڧى لە چاپدانى بۆ نووسەر پارىژراۋە .

سُورَةُ التَّوْهَةِ

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان. سوپاس و ستایش بۆ خودای همهوو بوونه وهران.
دروودی بی نه ندازه له سهر پیشهوا و رابه ری ئاده میزاد و، له سهر همهوو پهیره وانی بی.

﴿ سوره تی تهلوجاده له ﴾

له مه دینه هاتووته خواره وه. هه ندئ له زانایان ئهلین: جگه له رسته ی ﴿ ما یكون من
نجوى ثلاثة إلا هو راجعهم ﴾ هه ندئ تر له زانایان ئهلین: (۱۰) ئایه تی پیشه وه ی له مه دینه
هاتوونه ته خواره وه. ئه وانی تری له مه که هاتوونه ته خواره وه. ژماره ی ئایه ته کانی (۲۲) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ
وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾ الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ
مِنْكُمْ مَنْ نَسَاءِ بِهِمْ مَا هُمْ بِأُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهُتُهُمْ إِلَّا الَّتِي
وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ
اللَّهَ لَعَفْوٌ غَفُورٌ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ
لِمَا قَالُوا فَتَحَرِّرْ رِقَبَةً مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكَ كُتُوعُ ظُلُمٍ
يَهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣﴾ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ
مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامُ سِتِّينَ
مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾

گیراوه‌توه که خەولە ی کچی سەعدەدی ئەلنەنساری ژنی ئەوسی کوری سامیت بوو لە سەردەمی پێغمەردا ﴿ﷺ﴾ ئەوس پیاویکی توورە بوو، داوای شتیکی کرد لە ژنە کە ی، ئەویش وولامی نەدایەوه، ئەوس توورە بوو بە ژنە کە ی خۆی ووت: ﴿تۆ لە لای من وە ک پشتی دایکم وایت﴾ نەریتی پیش سەردەمی پێغمەر ﴿ﷺ﴾، بەو شیوەیە پیاویک ئەو رستەیدە بە کاربەتیانە لە گەل ژنە کە ی خۆی تەلەقی ئەکەوت و قەدەغە ئەبوو لەو پیاو، ئەو رستەیدە پێی ئەوترا (زیهار)، ژنە کە ی زۆر خەفەتبار بوو، میردە کەشی پەشیمانی پەیدا کرد و بە ژنە کە ی خۆی ووت: من پێم وایە تۆ لە من قەدەغە ی، ئەو زیهارە یە کەم پرودا بوو لە سەردەمی پێغمەردا ﴿ﷺ﴾، دانیشتروان نەیان ئەزانی فەرموودە ی ئیسلام لەو بارەیدەوه چۆنە؟

دوایی ژنە کە رویشت و ئەو پروداوە ی گیرایەوه بۆ پێغمەر ﴿ﷺ﴾، بۆ ئەوە ی پێغمەر فەرموودە ی تێدا بفرمویت و فرمان بدات بە کۆبوونەوە ی لە گەل میردە کە ی ون بە رەوایی بچیتەوه بۆلای میردە کە ی. پێغمەر ﴿ﷺ﴾ فەرمووی: من لەو بارەیدەوه هیچ فەرمانیکم پێ نەدراوه، سروشم بۆ نەهاتوو، خەولە ووتی: من هانای خۆم و هەزاری خۆم ئەبەم بۆلای خودا، ئەو پیاوە میردە و نامۆزایشمە، چەندین منالی یچووکم لەو پیاوە هەیە. ئەگەر ئەیانبەمە لای خۆم تووشی برستی ئەبن، ئەگەر بیانەم بەو پیاوە لێناو ئەچن، ئەو پیاوە منی بە گەنجی خواستوو، خاوەنی دارایی بووم و کەس و کاریشم هەبوون، دوا ی ئەوە لاویم بەسەرچوو، دارایی بە کە ی خواردم و کەس و کارم پەرژوبلاو بوون، (زیهاری) کردوو لە گەل مندا و وازی لی هینام، خودای مەزن پارانەوه و هاناکە ی لی وەرگرت. ئەم ئایە تانە ی خوارەوه ی ناردە خوارەوه، پێغمەر فەرمووی بە خەولە: میردە کەم بۆ بانگ بکە، ئەم ئایە تانە ی بەسەردا خوێندەوه:

بسم الله الرحمن الرحيم

بەناوی خۆی بەخشندە ی میهرەیان

﴿قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ﴾ بە راستی خودا گفتوگۆی ئەو ژنە ی ئەوتۆی بیست هاتوچۆی لای تۆی ئەکرد لە بارە ی کاری میردە کەیدەوه، هانای برد بۆلای خودا و، لەو پارایەوه و خەفەتی خۆی دەربری و، خودا وولامی دایەوه.
﴿وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ وه خودا گفتوگۆی ئەو ژن و پیاو و، هاتوچۆی ئەوانی ئەبیست، داواکانیان و پارانەوه کە ی ئەوانی لەوان وەرگرت و وولامی دانەوه. بە راستی خودا داوای هەموو کەسێ ئەبیستی، هەموو شتی ئەزانی لە نیاز و کاروباری ئادەمیزاد.

تەفسیری زمانکۆبی

بۆ زانين: مهرجه كانى (زيهار) ئه مانه ن: يه كه م ئه و رسته يه له ميړده وه بى و، شيت و منال نه بى، دووهم ئه و كه سه ي زيهارى له گه ل ئه كرى ژنى ئه پياوه بى و بيگانه نه بى، سى هه م: ئه و ژنه ي كه پياوه كه ي ژنه كه ي وه ئه و دائه نى، قه ده غه بى له سه ر ئه پياوه و، هه رگيز بۆى درووست نه بى ئه و پياوه بيخوازى، وه ك دايك و كچ و خوشك، پشتى بن يا شيرى، چواره م، پيوسته رسته يه هه بى ئه و ژنه ي پى قه ده غه بكرى، وه ك ئه وه ي به ژنه كه ي خوى بلئ: تو وه زك پشتى يان له شى داىكم و اى له قه ده غه ي دا.

﴿الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مَنْ نَسَاهُمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ﴾ كه سانيكى ئه و تو له ئيوه ئه لئى: به ژنه كانيان، ئيوه وه ك پشتى داىكى ئيمه ن و قه ده غه ن له ئيمه، ئه و ژنانه له راستى دا داىكى ئه وان نين، داىكى راستى ئه وان هيج شتى نى به مه گه ر ئه و ژنانه ي ئه و تو داىكى ئه وانن ئه وانيان له مندا لدانى خوينا نا بو بن و كه و تبه خواره وه.

﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ مِنْكُمْ مَنْ نَسَاهُمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ﴾ وه به راستى ئه و كه سانه ئه و گه فو گزيه ئه كه ن دژى ده ستورى خودايه و، درويه كى پووجه له گه فو گزدا و بى مانايه، به راستى خودا ليبور دنى زوره بۆ كه سى له ده ستور لايدا، ليخوشبوونى زوره بۆ كه سى په شيمان بيته ده.

ئه و پياوانه ي زيهار ئه كه ن له گه ل ژنه كانى خوينا نا و، له پاش ئه و گه فو گزيه ئه وه نده كات به سه رياندا پروات بتوانى ژنه كه ي ته لاق بدا و ته لاقى نه دا و، ئه و پياوانه گه رانه وه بۆلاى ژن و ميړدايه تى و، له گه فو گزى خوينا په شيمان بوونه وه، له دواى ئه و كاته پيوست ئه بى له سه ريان بريتى يانئ (كه فاره) به و جوړه ي له مه وودوا باسى ئه كريت، ئيز هه ر پيوسته بريتى بده ن يا له دواى ئه و ماوه يه ژنه كانيان ته لاق بده ن و، قه ده غه ن له سه ر ئه و پياوانه، رابو پى رن له گه ل ئه و ژنانه به هيج شيوه يه، با ماچ و شتى تريس بى. وه ك خوداى مه زن ئه فهرموئ:

﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا﴾ وه كه سانيكى ئه و تو زيهار بكه ن له گه ل ژنه كانيان له پاشان گه رانه وه له شتى وتبوويان و په شيمان بوونه وه و ويستى يان له گه ل ژنه كانيانا رابو پى رن و ژن و ميړدشيان له گه ل بكه ن و ژنه كانيان ته لاق نه دا بو، به و جوړه ي باسكرا.

﴿فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكَمُ تَوْعُظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ پيوسته له سه ريان به ر له ده ستدانيان له يه كزى نازاد كردنى به نده يه كى باوه ردار، لاي خه نده ي به كان پيوست نى به ئه و به نده يه باوه ردار بى، نازاد كرده كدش له پيش ئه وه وه ئه بى، ئه و ژن و پياوه ده ست بده ن له يه كزى به هه موو جوړى، به و بريتى دانه ئاموزگارى ئيوه ي پى ئه كرى هه تا ئيوه ته مى خوار بىن جارى تر كارى وا خراپ نه كه ن و، خودا ئاگاداره به شتى ئيوه بيكه ن و، له بريتى دان و له نه دانى.

﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ﴾ دواپی هدر که سی توانای نازا کردنی به ندهی نه بوو، یا نه وهی پیویست بووه له سه ری دهستی نه که وت، پیویسته له سه ری رۆژوو گرتنی دوو مانگ له سه ری هک، رۆژ به رۆژ به بی نه وهی رۆژی یشکینی به بی بیانوو، نه گهر بیانوو هه بوو زانایان بیریان جیاوازه: هندیکیان نه لین: چهند رۆژی ماوه هدر نه وه بگری، نهو رۆژوو گرتنه بهر له وه بی نهو ژن و پیاوه دهست بدهن له یه کتری، نه گهر به شه ودا بچنه لای ژنه کانیاان قده ده نی یه و ته تابوغ نابچری لای حنه فی و مالیکی نابی بچنه لای ژنه کانیاان له شه ویشدا.

﴿فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامَ سِتِّينَ مِسْكِيْنًا﴾ دواپی هدر که سی توانای رۆژوو گرتنی نه بوو له بهر پیری و نه خوشی بهرده وام، یا زور ناره زوی له ژن و میردی بوو خوی بی راگیر نه نه کرا، دواپی پیویسته له سه ریان خوارده مهنی بدهن به شهست هدرار، ههریه که یان مودی.

ههر چنده خوی مه زن نه یه رمووه: (بهه له وهی دهست بدهن له یه کتری) خوارده مهنی بهه خشی به لام نه میش وهک پیشووه کان وایه قده ده یه رابوردنیاان له گهل یه کتری بهر له بهه خشی خوارده مهنی. زانایان بیریان جیاوازه: نایا مدهست له ته ماس: هه موو جزریکه، یان ههر چوونه لای، دوور نی یه مدهست راکشان بی له گهل ژن. نه گهر که سی چووه لای ژنه که ی بهر له بریتی دان، نهو که سه گونا هبار نه بی و، هدر یهک بریتی پیویسته له سه ری، لای که می له زانایان پیویسته دوو بریتی بدات.

﴿ذَلِكَ لِيُثَبِّرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَلَكَ خُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ نهو بریتی دانانه و ناسان کردنی فرمانی خودا، له بهر نه وه یه تیوه باوه به خودا و به پیغمه ری خودا بهیئن و، نه وانه سنووریکی دیاری کراوی خودان و، بو نهو بی باوه رانه هدییه دژی فهمانی خودان سزایه کی خاوه نازار.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُنُوتًا
كَمَا كُنْتُمْ مِنَ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أُنْزِلْنَا أَيْنَ نَبِّئْتِ وَلِلْكَافِرِينَ
عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم بِمَا
عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٦﴾
أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ
مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ

وَلَا آدَنِي مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرُ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا أَنَّمَا يَلْتَمِشُهُمْ
بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ
نُهِوا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَبَّجُونَ بِالْآثِمِ
وَالْعَادُونَ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ
بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ
جَهَنَّمُ يَصَلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا
تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَنَجَّوْا بِالْآثِمِ وَالْعَادُونَ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَجَّوْا
بِالْبِرِّ وَالْتَّقْوَى وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا النَّجْوَى
مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُبَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْءٌ
إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٥﴾

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ به راستی كه سانیكى
نهوتو دزایه تی خودا و پیغمهری خودا نه كهن، دهستوروی بو خویان دروست بكه ن جگه ی
نهو دهستوروی خودا ناروویه بو سهر فروستاده ی خوی، رسوا نه كرن بهو جوړه ی
پیشووه كانی نهوان رسوا كران و سهر شوړ نه بن.

﴿وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ﴾ و به راستی ئیمه ره وانه مان كردووه
چهن دین بهلگه ی ناشكرا له قورئاندا و جگه ی قورئان له سهر راستی پیغمهر و چاك و خراب
جوى نه كهنه وه و، پیوستی تر ناكه به دهستوروی ترو، بو بی باوه ران هه یه سزایه كی رسواكه ر
بو یان.

﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ تو
بیری نهو روژه بكه وه خودا هه مو گیاندارانی مردو و زیندو نه كاته وه دوای مردنیان بو پرسپار
و پاداشت، دوای ئیمه هه وال نه ده بن بهوان به شتی نهوان كردوویانه و، خودا نهو شته ی
پاراستووه و ناگاداریه تی و، نهوان نهو شته یان له بیر چووه ته وه و، خودا ناگاداره به سهر
هه موو شتیكا و، پاداشت وه نه گرن به گویره ی نهو شته.

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ ئایا تو نه ترانیو که به راستی خودا نه زانی به شتی له ناسمانه کاندایه له فریشته و نه ستره و گیانی مردوو هکان، به شتی له زهوی دایه له کانگا و له درهخت و له رووهک و گیانداران.

﴿مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرُ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا﴾ چفه و نهیتی سی کس پهیدا نابی مه گهر خودا نه زانی، وهک چوارم که سیانه، نهیتی و چفه ی پنج کس نابی مه گهر خودا نه زانی، مه گهر شه شه میانه وه که مریش له وانه و زورتیش له وانه پهیدانابی مه گهر خودا له گه لیانه له مهر جیگه به بن.

﴿ثُمَّ يَنْتَهُمُ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ له پاشانا خودا هه وال نه دا به وان له روژی دووایی دا به شتی نه وان کردوو یانه. به راستی خودا به هه موو شتی نه زانی، بگره به هاتو چوی لیوه کانیا.

کۆمهلی له جووه کان و له دوو رووه کان کۆنه بوونه وه به نهیتی و به چفه گفتو گو یان کۆمهل یه کوی نه کرد به شتی نازاری به باوهرداران نه گه یاند، هانی هه ندی تریان نه دا که بی فدرمانی خودا و نیردروی خودا بکه و، هدر کاتی باوهرداران تیبه پرنایه به لایاندا، تاوانیان تی نه گرتن، به چاو و به زمان و به جوولاندنه وی لیوه کانیا. به گفتو گوی پنهان له سدر به خو و، به جوړی باوهرداران مه به سته که بیانیا نه نه زانی.

له دلی خو یانا نه یانوت: له وانه کس و کار و خزماغان له جهنگدا کوژرابن یا شکابن. بهو بۆنه وه باوهرداران تووشی خهفت نه بوون. دوایی کاتی نهو کاره دریزه ی کیشا له جووه کان و دوو رووه کانه وه. باوهرداران هانایان برد بۆلای پیغمهر ﴿ﷺ﴾ پیغمهر فدرمانی دا واز له چفه کردن بهتین له باره ی باوهردارانه وه، بۆ نه وه ی خهفتار نه بن، به لام ههر بهرده و امبوون له سهر کرده وه ی خراب، له سهر نازاردانی دلی باوهرداران به چفه کردن و تاوانج گرتن.

جووه کان و دوو رووه کان بهو پیلانه ی شه وه نه وه ستان، کاتی نه چوونه خزمهت پیغمهر نه یانوت: (السام عليك) یانی مردن له سهر توبی له، دانیش توانیان وا نه گه یاند که نه لئین: (السلام عليك یا محمد) پیغمهر ﴿ﷺ﴾ نه زانی چ شتی نه لئین، پیغمهریش له وولا میاندا نه یفهرموو: (عليكم). روژی عایشه گوئی لیوو به پیغمهر یان نهوت (السلام عليك) عایشه تووره بوو، ووتی (بل عليكم السام واللعنه)، پیغمهر ﴿ﷺ﴾ بهو گفتو گو یه ی عایشه دلخوش نه بوو، نه یه ویست زمانی عایشه دهق بگری به چاک ووتن و وولامی چاکه وه، بگره له گه ل دوژمنانیشدا، فدرمووی: عایشه له سهر خو به، خودا گفتو گوی خرابی لا ناخو شه، به لکو نه وان چ شتی نه لئین تویش بهو ووشه یه وولامیان به ده وه و بلئی: (السام عليكم) یا بی دهنک به، بۆیه لهو باره وه نهو نایه تانه هاتنه خواره وه و فدرمووی:

﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ نُهُوا عَنِ التَّجْوٰى ثُمَّ يَْعُوْدُوْنَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ ﴾ ئایا تۆ نهترووانیوه بۆلای کهسانیکی نهوتۆ قهدهغه کریابوو لهوان چفه کردن و گفتوگۆی نهیتی، وهك جووه کان و دوورپوه کان که نازاری دلی باوهردارانیاں نه دا، خودا فهرمانی دابوو وازی لیهیتن، له پاشانا گهرانهوه بۆلای شتی لهوان قهدهغه کریابوو، دهستیان کردهوه به چفه کردن.

﴿ وَیَتَّبِعُوْنَ بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَغْصِبِ الرَّسُولِ ﴾ وه ئهو کهسانه گفتوگۆی نهیتی نه کدن به درۆ کردن و ستهم کردن و بی فهرمانی نیردراوی خودا.

﴿ وَاِذَا جَاؤُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ یَحِیْكَ بِهِ اللّٰهُ ﴾ وه ههركاتی بهاتنایه بۆلا تۆ مهرجهبای تۆزبان نه کرد به شتی خودا مهرجهبای تۆی بهو شته نه نه کرد، له جیای ئهوهی بلین: (السلام علیك) نهیان ووت: (السلام علیك) مردن له سهرتۆبی، یا ئهلین: (انعم صباحا) یانی به یانیت باش.

﴿ وَیَقُولُوْنَ فِیْ اَنْفُسِهِمْ لَوْلَا یُعَذِّبُنَا اللّٰهُ بِمَا نَقُولُ ﴾ و له دلی خو یانا ئهلین نه گهر موحه مه د راست نه کا و پیغه مه ره بۆچی خوا سزای ئیمه نادا به وهی شتیکه وه ئیمه نه یلین.

﴿ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ یَصْلَوْنَهَا فِیْئَسَ الْمَصِیْرُ ﴾ به سه بۆ ئهوان سزادانی دۆزه خ نه خه رینه ناوی و نازاری نه چیژن، دواپی دۆزه خ خراپترین جیگه به بۆ گهرانهوهی ئهوان.

﴿ يَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اِذَا تَنَاجَیْتُمْ فَلَا تَتَّخِذُوا بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَغْصِبِ الرَّسُولِ ﴾ ئه ی کهسانیکی نهوتۆ باوهردان هیئاوه: ههركاتی ئیوه به نهیتی گفتوگۆتان کرد، دواپی ئیوه چفه مه کدن و گفتوگۆی نهیتی مه کدن به گونا ه و درۆ کردن و، به ستهم کردن و دهست درێژی و، به بی فهرمانی کردنی نیردراوی خودا.

﴿ وَتَنَاجَوْا بِالْبُرِّ وَالتَّقْوٰی وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِیْ اِلَیْهِ تُخْشَرُوْنَ ﴾ وه ئیوه گفتوگۆی نهیتی بکهن به چاکه کردن و ترسان له خودا و خو یاراستن له بی فهرمانی خودا و، ئیوه لهو خودایه ی نهوتۆ بهرسن ئیوه بۆلای ئهو کۆ ده کریته وه.

﴿ اِنَّمَا التَّجْوٰى مِنَ الشَّیْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِیْنَ اٰمَنُوا ﴾ به راستی چفه کردن به گونا ه و به دهستدرێژی له شهیتانهوهیه، له بهر ئهوهی نازاری کهسانیکی نهوتۆ بدهن باوهری یان هیئاوه.

﴿ وَلَیْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَعَلَى اللّٰهِ فَلِیَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴾ وه شهیتان زیان به باوهرداران ناگه یه نن مه گهر به دهستووری خودا و، باوهرداران پیوسته پشت هه ره له سه ره یاریده ی خودا به ستن.

به راستی زۆر کهس هه ن له ئاده میزاد باوهریان به خودا هه یه، نو یۆ ئه کهن و رۆژوو ئه گرن و، به راستی و به بی دوورپویی. به لام به داخه وه ناوه رۆکی ئهو ئایه تانه یان له بیر نامینی زۆر جاران و، له زۆر کاریانا و، چفه له گه ل یه کتری ئه کهن بۆ زیان گه یاندنی به دانیشتروان.

په‌مه‌ری خودا ﴿ﷻ﴾ کاتی وا نه‌بوو دانه‌نیشته له هه‌ندی جی‌گه‌دا بو نامۆزگاری کردن و فیر کردنی دانیشتوان بو کاروباری هه‌ردوو جیهانیان، دانیشتوانیش پیش‌پرسیان نه‌کرد و، جی‌گه‌ی خو‌یانیان نه‌گرت له نزیك په‌مه‌ره‌وه، وایش نه‌بوو جی‌گه‌یه‌ ته‌نگ نه‌بوو، له ناویاندا که‌سانی وا هه‌بوون پیربوون، یا گوی‌یان گران‌بوو، یا زان‌تر و به‌ ته‌مه‌ن‌تر بوون، به‌ پیوه‌ نه‌وه‌ستان بو گوی‌ گرتن له فه‌رمووده‌ی په‌مه‌ره‌ ﴿ﷻ﴾، په‌مه‌ره‌ کاتی وا نه‌بوو نه‌یفه‌رموو: بلا‌وه‌بکه‌ن هه‌تا‌کو جی‌گه‌ی هه‌مو‌وتان بیه‌ته‌وه، یا هه‌ندی که‌سه‌ هه‌له‌سه‌ن بو‌یه‌ کئی تری پیرۆز و زان‌تر دانیشتی له جی‌گه‌ی نه‌ودا، هه‌ندی که‌سه‌ نه‌و کاره‌یان یی ناخۆش‌بوو، بو‌یه‌ خودای مه‌زن نه‌م ئایه‌تانه‌ی ناره‌ خواره‌وه، فه‌رموی:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ
ءَامَنُوْا اِذَا قِيْلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوْا فِى الْمَجٰلِسِ فَلَفَسَحُوْا يَفْسَحِ
اللّٰهُ لَكُمْ وَاِذَا قِيْلَ اَنْشُرُوْا فَاَنْشُرُوْا يَرْفَعِ اللّٰهُ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا
مِنْكُمْ وَاَلَّذِيْنَ اٰوْتُوْا الْعِلْمَ دَرَجٰتٍ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ﴿١١﴾
يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُوْلَ فَقَدِمْوْا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰتِكُمْ
صَدَقَةٌ ذٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَاَطْهَرُ فَاِنْ لَّمْ تَجِدُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ
﴿١٢﴾ ءَاَسْفَقْتُمْ اَنْ تَقْدِمُوْا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰتِكُمْ صَدَقْتُمْ فَاِذْ لَمْ تَفْعَلُوْا
وَتَابَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وءَاتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا اللّٰهَ
وَرَسُوْلَهُ وَاللّٰهُ خَبِيْرٌ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿١٣﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَلَفَسَحُوا﴾ الله لكُم» نه‌ی که‌سانی‌کی نه‌وتۆ با‌وه‌رتان هیتا‌وه: هه‌ر کاتی بیژرا به‌ ئیوه‌ بلا‌وه‌بکه‌ن له جی‌گه‌ی دانیشتی خو‌تانا بو‌ نه‌ که‌سانه‌ی دین جی‌گه‌یان نه‌یه، یا به‌ پیوه‌ وه‌ستان و، یا نه‌یان‌ه‌وه‌ی دانیشتن، دوا‌یی ئیوه‌ بلا‌وه‌ بکه‌ن به‌ خو‌تان، خودا فراوان نه‌کا بو‌ ئیوه‌ میه‌ره‌بانی خو‌ی له هه‌ردوو جیهاندا و، به‌ پله‌ی به‌رز له کاتی چو‌وتان بو‌ به‌هه‌شت.

﴿وَإِذَا قِيلَ اَنْشُرُوا فَاَنْشُرُوا﴾ الله الَّذِيْنَ آمَنُوا مِنْكُمْ» وه هه‌ر کاتی بیژرا به‌ ئیوه: ئیوه‌ هه‌له‌سن له جی‌گه‌ی خو‌تانا بو‌ که‌سانی دین و به‌ پیوه‌ن، دوا‌یی ئیوه‌ هه‌له‌سن، خودا به‌رز نه‌کا‌ته‌وه

پله و ریزی کەسانیکی ئەوتۆ باوەریان هێناوە لە ئیوە و، بە پاداشتی بەرز لە پاشەپۆژدا ئەگەر ئیوە هەلسن.

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ وە خودا بەرز ئەکاتەو کەسانیکی ئەوتۆ بەخسراوە بەوان زانیاری زۆرتر لە باوەرداران بە چەندین پله‌وپایە، ریزیان ئەدا بەسەر جگەیی خۆیاندا و، خودا ئاگادارە بە شتی ئیوە بیکەن لە چاک و لە خراپ و، لە هەلسان و لە هەلسان لە جیگەیی خۆتان.

خودای مەزن ئاماژە ئەفەرموی بۆلای سی شت، شایستەیه روون بکریته‌وه:

۱- ئاماژە ئەفەرموی: هەرکەسی دەرگای چاکەکردن و ریز و ئازامی بکاتەو و پەرهی بێ، بۆ کەسانی تر شایستەیی ئە و چاکانەن، لەبەر ئەوەی تەمەنیان زۆرترە و بەرپۆرتن، خودای مەزنیش فراوان ئەکا بۆ ئەوان چاکەیی هەردوو جیهان.

۲- ئاماژەیش ئەفەرموی: بۆ بەرزێ شانی زانیان کە ریزیان دراو بەسەر کەسانی تردا، زانستی‌یان کەمترە بە چەندین پله‌وپایە. هەروەها ریزی باوەردارانی داو بەسەر بێ باوەرێاندا.

۳- ئاماژەیشی فەرموو: پله‌وپایە، هەر بە زانست و هەر بە لە خودا ترسانە. ئەک بە دارایی و بە پله‌وپایەیی جیهان و، بەوەی کە لای زوروی کۆرۆکۆمەلەو دانیشی، لەلای خودا پله‌وپایەیی زانیان، دوا پله‌وپایەیی پیغمەرانە و، پیش پله‌ی شەهیدانە، ئەوەتە پیغمەر ئەفەرموی: (يشفع يوم القيامة الأنبياء ثم العلماء ثم الشهداء) لەو بارەو ئەبەت و زۆر و فەرموودەیی زۆی پیغمەر هەن.

هەندێ لە موسلمانان ئەیانویست بە تەنها کۆبوونایەتەو لە خزمەت پیغمەردا و، چفەیی لە گەڵ بکەن بە نەهتی، هەندێ تریان مەبەستیان لەو کارە ئەووبو، دەری بخەن بۆ دانیشتوان کە لە لای پیغمەر پله‌وپایەیی تاییەتی‌یان هەبە، وەک دەبینرێ هەندێ کەس لە زۆر جیگە خۆی نزیک ئەکاتەو لە کاربەدەستان بە مەبەستی کاری جیهان، پیغمەر ﴿ﷺ﴾ چاوپۆشی ئەکرد و پالێ بە هیچ کەسێکەو ئەئەنا زۆرتر گفتوگۆی نەهتی لە گەڵ بکا، وای لێهات پیغمەر تووشی ئازار بوو، بۆ ئەو مەبەستەیی خودای مەزن ئەو ئازارەیی لەسەر سوک بکا، پیوستی کرد هەرکەسی چفە لە گەڵ پیغمەر بکا، پیوستە لە پیشەو سەدەقدیە بکا بە هەر شتی بێ و بیدا بە هەزاران، زۆر کەس بۆ ئەو فەرمانە، چفەیان لە گەڵ پیغمەر ئەکرد، لەترسی ئەوەی ئەوەک بەو بۆنەدەو دارایی‌یان بەرو کەمی بسروات، یا نەتوانن سەدەقه بدهن، لەو بارەو خودا فەرموی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةٌ﴾ ئەو کەسانیکی ئەوتۆ باوەرێان هێناوە هەرکاتێ ئیوە ویستتان چفە لە گەڵ پیغمەر بکەن، دواایی بە راستی پیوستە ئیوە بەر لە چفەکردنە کەتان سەدەقدیە پیشکەش بە هەزاران بکەن.

﴿ ذٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَاظْهَرُ فَاِنْ لَمْ تَجِدُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴾ ئەو پيش خستەى سەدهقه بەر لە چفە کردن چاکترە بۆ ئێوه و، دەروونتان پاکتر ئەکاتەوه لە گوناھ، دواىى ئەگەر ئێوه هەزاربوون و، دەستان ئەکەوت شتێ بیکەن بە سەدهقه و، ئەتانویست چفەبکەن لە گەل پیغمەر و، چفەتان کرد، دوواىى خودا لیبوردنی زۆره و میهرەبان و خاوهن بەزەیی یە، بۆ ئەوانە چفەئەکەن و هەژارن.

کاتی ئەو ئایەتە هاتە خوارەوه، پیویست کرا لەسەر هەموو کەسێ کە بیهوی گەتوگۆی نەیتی بکا لە گەل پیغمەردا چاکەیه بکا و بیهخشی بە هەژاران، ئەو فەرمانە گران کەوت لەسەر ئادەمیزاد، چونکە ئەوان پێیان خۆشبوو چفە بکەن لە گەل پیغمەردا ﴿ ۱ ﴾، بەلام ئەترسان دارایی و سامانیان لەو کارەدا برۆا و، یا دەستکورتن و ناتوان سەدهقه بکەن، خودای مەزن کارەکەى لەسەر بەندەکانی خۆی سووک کرد و، دەستووری پێدان چفەبکەن لە گەل پیغمەردا و سەدهقه نەبەخشن، لەو کەسانە خۆشبوو کە سەدهقهیان نەبەخشیبوو، چفەیانکرد لە گەل پیغمەری خوادا، بەو مەرجەى کەمتەرخەمى نەکەن لە نوێژکردن و زەکات دان و فەرمانەکانی تری خودا. خودای گەوره لە بارەیهوه فەرمووی:

﴿ اَشْفَقْتُمْ اَنْ تُقَدِّمُوْا بَيْنَ يَدَيَّ تَجْوَاكُمُ صَدَقَاتٍ فَاِذْ لَمْ تَفْعَلُوْا وَتَابَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ ﴾ ئایا ئێوه ترسان لە نەمانى دارایی خۆتان و، رێژدێتان کرد سەدهقه بکەن لەبەر ئەوهى چفە بکەن لە گەل پیغمەر، دواىى کاتی ئێوه ئەو کارە ناکەن بەر لە چفە کردن سەدهقه ناکەن و، خودا.

ئەو کارەى لەسەر ئێوه ئاسانکرد و، سزادانی لەسەر ئێوه هەلگرت، بەهۆی وازەیتانان لە بەخشینى سەدهقه بەر لە گەتوگۆی نەیتی کردن لە گەل پیغمەر. لەمەودوا بە یە کەجاری سەدهقهتان لەسەر هەلگیرا و ئەتوان بەی سەدهقه چفە بکەن لە گەل پیغمەر و، سزای ئێوه نادا لەسەر وازەیتانان لە پێشخستنى سەدهقه.

﴿ فَاقِيْمُوا الصَّلَاةَ وَاَتُوا الزَّكَاةَ وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ وَاللّٰهُ خَيْرٌ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴾ دواىى ئێوه پیویستە نوێژە کانتان بکەن بەو جورەى فەرمانتان پێدراوه و، زەکاتە کانتان بدەن بە هەژاران، بە گوێزەى سنووری دیاری کراو بۆی، ئێوه پەیرهوی فەرمانەکانی خودا و نێردراوی خودا بکەن و، خودا ئاگاداره بە شتێ ئێوه ئەیکەن لە چاک و لە خراپ، بە بۆندى ئەو فەرمودانەى خودای مەزن ئەم شتانەى دواىى روون دەکەینهوه:

۱- موقتیلی کورێ حەیان لە تەفسیرەکەى خۆی دا ئەلێ: بە راستی ساماندارەکان زۆریان سەندبوو، بەسەر هەزارەکاندا لە خزمەت پیغمەردا، ئەو رەوشە رەوشی هەموو ساماندارێکە لە هەموو سەردهمێکدا، ساماندارەکان بەهۆی دارایی خۆیانەوه، چفەى زۆریان ئەکرد لە خزمەت پیغمەردا ﴿ ۲ ﴾ بە جورێ پیغمەر لای ناخۆشبوو، درێژە بدەن بە دانیشتن، دواىى

خودای گه وره فرمانی دا به سه ده قه کردن ، بدر له وهی چفه بکه نه گهل نیر دراوی خوادا ، دواى نه وه نهو ساماندارانه وازبان له چفه کردن نه هینا . به لام هه زاره کان ئاوتیان نه خواست داراییان هه بو وایه و بیانه خشیبایه و بگه یشتنایه ته خزمهت پیغه مهر ﴿ ۱۰ ﴾ ، به بو نه وه پلهی هه ژاران به رزبوویه وه و پلهی ساماندارنیش دابه زی .

۲- هه ندی له خاوه نه فسیره کان نه لئین : نهو نایه ته هاتو وه ته خواره وه ، فه مووی : بهر له گفتو گوی نهیتی پیوسته سه ده قهیه بکه نه هیچ که سی کاری پی نه کرد جگه له عه لی کوری نه بی تالیب ، تا که دیناریکی هه بو و گۆری یه وه به (۱۰) درهم ، دواپی هه رکاتی بیوستایه چنه ی له گهل پیغه مهر بکر دایه ، دیر هه میکی نه به خشی ، دواتر نهو فه رمانه کاری پی نه کرا و گۆرپا هه موو که سی به بی سه ده قه نه یتروانی چفه له گهل پیغه مهر دا بکات .

فه رمووده ی خودا ﴿ یَرْفَعُ الَّذِينَ آمَنُوا أَمْوَالَهُمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ﴾ نه مه مان فیر نه کا که باوه رداران و زانایان له لای خودا ریزبان نه گیرئ ، ناوه روکی نهو فه رمووده یه ، شارستانی یهت و دادپهروه ری راسته قینه یه ، بو نهو که سانه ی خزمه تی مرؤ فایه تی بکه نه ، نهو که سانه ی زانی راستین و پله ی به رزیان نه دریتی لای خودا . نه ک نهو که سانه ی درووستکه ری سارووخی (مینوتمان- س س) و جگه ی نهوان بو کاولکردنی نیشتمان و به برکردنی گیانداران . نهو که سانه نرخیان بو دانارئ مه گهر لای شهیتان و قوتابی یه کانیان نه بی ، نهو شتانه شارستانی یه تی ستم و ده ست در یژین .

مرؤ فی نیشتمانپهروه ر و مافی مرؤ ف پاریز ، پیوسته سوودی گشتی بخاته سهرووی سوودی تایه تی خوی و سوودی په گه زی خوی . نه ک به وینه ی سهروک و سه رانی لدم سه رده مه به گشتی و ، سهروکی رژیمه به هیزه کان به تایه تی : بو نمونه ی خوپه رستی و په گه زیه رستی ، له سالی (۱۹۴۵) زایینی دواى جهنگی جیهانی دووه م ، جیر چلی سهروک شالیاری به ریتانیا ، ستالینی سهروک کۆماری روهسیا ، رۆزفلتی سهروک کۆماری ئه مریکا ، پیک هاتن له سه ر گفتوگۆ و رابوؤ چوونیان له سه ر پاشه رۆژی خویانه وه ، له شاری (بوداپست) . به لام ناکوکیان لی پهیدا بو ، کام لایان له پیشا بچه ژووره وه بو ناو جیگه ی دانیشن و در یژه ی کیشا ، دواپی کۆتایی پی هات بچه ژووری سی ده رگای هدی و له یه ک کاتندا هه ر یه که یان له ده رگایه که وه بچه ژووری ، وینه ی نهو خوپه رستانه خزمه تی مرؤ فایه تی نه که نه ؟ .

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا
غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَّا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ

وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٦﴾ لَنْ تَغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَى شَيْءٍ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ

﴿ ١٩ ﴾

﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِي تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ ﴾ نایا تو نه ترانیوه و نه تروانیوه بۆلای که سانیکی نه وتو له بی باوه ران دۆ سایه تی تا قمتی نه کهن له جووه کان خودا سزای رژاندووه به سهریانا، نهو دوورووانه له ئیوهی موسلمانان و، نه له جووه کان. به لکو دووروون له سهر هیچ نایینی نین.

﴿ وَيَخْلَفُونَ عَلَى الْكُذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾ وه نهو دوورووانه سویتند نه خۆن له سهر نه وهی موسلمانن. له گهل نه وه بشدا درۆ نه کهن و، خۆشیان نه زانن به دهستیان قهس سویتند نه خۆن و درۆ نه کهن.

﴿ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ خودا نامادهی کردووه بۆ نهو دوورووانه سزایه کی زۆر سهخت به راستی نهو دوورووانه کاریکی خراب نه کهن، کاره که یان خراب کاریکه.

﴿ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴾ نهو دوورووانه سویتند خواردنه کهی خۆیانیا ن کردووه به قه لغان و سوپهری خۆین و دارایی خۆیان نه پارێژن، دواپی رینگه نه گرن له بلا و بوونه وهی نایینی ئیسلام، دواپی بۆ نهوان هدییه سزایه ک رسوا و بی نرخی یان نه کا.

نهو نایه ته له وه هاتووه ته خواره وه، دوورووه کان له خزمهت پیغه مه ردا دائه نیشتن، دواپی قه رمووده ی پیغه مه ر و هاو رپیکانی پیغه مه ری یان نه برد بۆلای جووه کان، نهو دوورووانه

ته فسیری زمانا کۆبی

سه رو که کانیاں بریتی بوون له عهبدوولای کوری ئوبدی و عهبدوولای کوری ندهبل، دوایی عهبدوولای کوری ندهبل هات بو خزمدهت پیغمدهر ﴿﴾ پیغمدهر فدهرمووی به عهبدوالله بو جنیوت پیدام، عهبدوالله سویندی خوارد و روتی جنیوم بی ندهداویت.

﴿لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

دارایی و مناله کانی ئهو دوورووانه لاناا لهوان له سزای خودا هیچ شتی، ئهو کهسانه دانیشتوو و یاری ئاگری دۆزهخن، له ناو ئاگردا بهردهوامن.

﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُخَلِّفُونَ لَهُ كَمَا يَخْلِفُونَ لَكُمْ﴾

تو بیرری ئهو کاته بکهروهه خودا لهوان زیندوو ئه کاتهوه هدموویان، به دوورووه کان و جووه کانهوه، دوایی سویند ئهخون بو خودا ئیمه موسلمان بووین، هدر بدو جووهی له جیهاندا سویندیان بو ئیوه ئهخوارد.

﴿وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ أَلَّا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ﴾

ئهو بی باوه رانه گومان ندهبن به راستی لهوان بهو سوینده له سدر شتی ندهبن رزگاریان بکا له سزای خودا، ئیوه ئاگادارین به راستی لهوان له ئهوپهری دروژنیدان که سویند ئهخون به خودا به درو.

﴿اسْتَخَذُوا عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانَ فَاَتَاَهُمُ اللَّهُ أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾

شهیطان دهسته لاتی پیداکردوه به سدر ئهو بی باوه رانه دا و، بووه به گهوره یان و سواری ئهقلی یان بووه، دوایی شهیتان فدهرمووده و یادی خوی له بیرپردوونه تدهوه، ئهو کهسانه تاقمی شهیتان، ئیوه ئاگادارین له کهسانه خوئیانیان له ناوبردوه و، خوشی به هه شیماں له کیسی خوئیان داوه و تووشی زیان بوون.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۖ أُولَٰئِكَ فِي الْآذَانِ ﴿٦٠﴾

كَتَبَ اللَّهُ لَا غَلَبَ ۖ أَنَا وَرَسُولِي ۖ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٦١﴾

لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ

حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۖ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ

أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ ۖ أُولَٰئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ

الْإِيمَانَ ۖ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ ۖ وَجَدَ لَهُمْ جَنَّتَ تَجْرَىٰ

مِنْ تَحْتِهَا ۖ الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا

عَنْهُ ۖ أُولَٰئِكَ حِزْبُ اللَّهِ ۖ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٦٢﴾

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُخَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ﴾ به راستی که سانیکی نه‌وتۆ دوژمنایه‌تی خودا و نیردراوی خودا نه‌کهن، له سنووری فەرمووده‌ی خودا ده‌ره‌ن‌چن، نه‌وانه له‌و تاقمانه‌ن خودا رسوا و سه‌روخواریان نه‌کات.

﴿كُتِبَ اللَّهُ لِلَّهِ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ خودا فه‌رمانی داوه به فه‌رمانیکی بیگومان، به راستی ئایینی من و نیردراوی من سه‌ره‌نه‌که‌ون به‌سه‌رب‌ی‌باوه‌پاندا له جیهاندا به به‌لگه‌ی ئاشکرا و به چه‌ک و به سزای ئاسمان و به ناوبردنی چاک هه‌تاهه‌تایه، نه‌وه‌بوو خودا یارمه‌تی پیغمه‌ری دا و مه‌که‌ی داگیر کردو، شکۆی فارسو رۆم و پیلانی جووه‌کان له ناوچوون. به راستی خودا زۆر به توانایه یارمه‌تی پیغمه‌رانی خۆی نه‌دا. زۆر گه‌وره‌یه که‌س رینگه به مه‌به‌ستی ناگرئ.

﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ﴾ تو ده‌ست ناکه‌وی تاقمی باوه‌ر به‌یتن به خودا و به رۆژی دوایی دۆستایه‌تی که‌سی بکه‌ن دوژمنایه‌تی خودا و پیغمه‌ری خودایان کردبێن با وه‌کو نه‌و که‌سه دوژمنایه‌تی نه‌وان نه‌کا باوک و کور و برا و هۆز و خزمیان بن؛ چونکه خودا نه‌فه‌رموی: (ما جعل الله لرجل من قبلين في جوفيه) خودا درووستی نه‌کردوه بو پساوی دوو دل له ناو سکیا، به دلیکی خودای خوشبوی، به دله‌که‌ی تری دوژمنی خودای خوشبوی.

﴿أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ﴾ نه‌و که‌سانه دۆستایه‌تی دوژمنانی خودا ناکه‌ن، خودا باوه‌ر به‌یتنی له دلیانا داناهه و جینگه‌ی خۆی گرتوه و، یارمه‌تی نه‌وان نه‌دا به پروناکی قورئان که وه‌ک گیان وایه بو نه‌ده‌میزاد.

﴿وَيُؤَيِّدُ خَلْقَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وه خودا نه‌و که‌سانه که دۆستایه‌تی دوژمنانی خودا ناکه‌ن نه‌یان خاته ناو چه‌ندین به‌هه‌شت نه‌روا به ژیر دره‌خته‌کانیا و به‌م لاو‌لای کۆشکه‌کانیا چه‌ندین رووباری ئاوی شیرین، به‌رده‌وامن له ناو نه‌و به‌هه‌شتانه‌دا، خودا رازی‌یه له‌وان و خوشی نه‌وین و نه‌وانیش له خودا رازین. خوشنودن به‌و چاکه‌یه خودا له‌گه‌ل نه‌وانی کردوه، نه‌و که‌سانه تاقمی خۆشه‌یستی خودان، ئیوه ئاگادراین هه‌ر تاقمی خودایه‌ پرزگاریان نه‌بی و سه‌ره‌نه‌که‌ون به‌سه‌ر دوژمنانی خودادا.

موسلمانان له سه‌رده‌می پیغمه‌ردا ﴿ﷺ﴾ خزمایه‌تی و هۆزایه‌تی‌یان به‌کار نه‌نه‌هینا له‌گه‌ل نه‌و که‌سانه‌دا دوژمنی خودابوون، نه‌وه‌بوو عوبه‌یده‌ی کورپی جه‌راح باوکی خۆی کوشه‌ت له‌به‌دردا نه‌بووبه‌کر له رۆژی به‌درا داوای له کورپی خۆی کرد، مه‌سه‌عه‌بی کورپی عومه‌یر برای خۆی بکوژی، عومه‌ر عاسی خالی خۆی کوشه‌ت له جه‌نگی به‌دردا، نه‌ونه‌ی زۆر هه‌ن له‌و باره‌وه.

سوره تی نه لحه شر

له مه دینه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۴) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
 ۱ هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ
 لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ
 حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَنَّهُمْ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ
 فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ
 فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ۚ وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ
 الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ۚ
 ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
 الْعِقَابِ ۚ ۱ مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْنَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً
 عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيُخْرِىَ الْفَاسِقِينَ ۝

جووه کان له سه ره تایی نیسلامدا له مه دینه و خدیهر و جیگه کانی ترده نیشته جی بوو بوون،
 پیغمهر ﷺ دوی نه وهی له مه ککه کۆچی کرد بو مه دینه، بوو به دراوسی جووه کان.
 هندیکیان له دهو و بهری مه دینه بوون. جووه کان بریتی بوون له سنی هۆز: به نوقه یتاع. به نو
 نه زیر، به نو قوره یزه. گیراوه ته وه به نو نه زیره کان، ناشته وایی و دوستایه تی یان له گهل پیغمهر
 تو مار کرد. که جهنگی له گهل نه کدن و نازاری بو نه ره خستین و، یارمه تی کس نه دن له دژی
 پیغمهر ﷺ، دواپی که پیغمهر له جهنگی به دردا سه رکوت، به نو نه زیره کان ووتیان:
 موحه مد نهو که سه یه شیواز و ناوی له توراتا روون کراوه ته وه، به یداخه نانه وهی. که چی
 پاش نه وهی موسلمانان کان له جهنگی ئو خوددا شکان، که و تنه گومانه وه له پیغمهرایه تی
 پیغمهر. په یمانه که یان شکاند، سه ره که که یان که که عیبی کوری نه شرف بوو له گهل چل

تهفسیری زمانا کۆبی

سواری تردا چوون بۆ مه ککه، بوون به سویند خواری قورده شیه کان له دژی پیغمهر ﴿ﷺ﴾، جبره ئیل نهو هه والی دا به پیغمهر ﴿ﷺ﴾، جگه له وهیش نهو که عب ناوه، پیشت دهستی کردبوو به جنیودان به پیغمهر ﴿ﷺ﴾ زۆر به نارهوایی، به جۆری پیغمهری تووره کردبوو، بۆیه پیغمهر فرمانی دا به موحه مددی کوری سهله به کوشتی که عب، نهویش که غبی کوشت، به بۆندی کوژرانی که عبه وه به نونه زیر هیزیان رووخوا و دابهزی، پیغمهر ﴿ﷺ﴾ دواى نهو هوش به دلپسی نهوانی زانی هدر له سهر پهمانی خوی مابووه وه، نهو هبوو چووبوو بۆلایان، ههتا دواى یارمهتی یان لپیکا له باره ی خوی دوو کوژراو له هۆزی به نوغامیر که که سستی به ناوی عهمری کوری ئوممهیه نهو دوو که سه ی کوشتیوو، کاتی پیغمهر له ته نیشتی دیواری خانوویه له خانووه کانیاان دانیشتیوو، جووه کان کۆبوونه وه، به نیازی پیلان دانان بۆ کوشتی پیغمهر. له سه ریبه کئی له خانووه کانیاان وه به ردی فره بدهن به سهر پیغمهر دا. هه والی که له ئاسمانه هات بۆلای پیغمهر له باره ی نهو پیلانه وه، پیغمهر ﴿ﷺ﴾ هه لسا و به ره وه دوا گه راپه وه بۆ مه دینه و بۆلای هاوړیکانی، له بهر نهو هه موو پیلانه ی هۆزی به نونه زیر له دژی پیغمهر سازاندیان، پیغمهر بریاری دا به جهنگ کردن له گه لیاندا، فرمانی دا به کۆکردنه وه ی سوپا به گشتی، چون بۆ سهریان. جووه کان خویان هه شاردا له ناو کۆشکه کانیااندا، پیغمهر ناگاداری کردن له ماوه ی ۱۰ رۆژدا کۆشکه کانیاان به جی بهیلتن و بین بۆ مه دینه، یه کهم جار پالیاان نا به فرمانه که ی پیغمهر وه، دوا جار ملیان دانه واند بۆ فرمانه که ی پیغمهر، به لام کۆمه لئی له دوورووه کان له هۆزی به نوعه وف ناریدیان بۆلای جووه کان، به وانیاان راگه یاندا خویان بگرن و ئیمه واز له ئیوه نایه رین و، نه گهر موحه مه د جهنگتان له گه ل بکا، ئیمهش جهنگ له گه ل نهو ده کهین، نه گهر ئیوه ی دهر کرد ئیمهش له گه لتان دهر نه چین، جووه کان چاوهروانیان نه کرد بین به ده می یانه وه، به لام دوورووه کان هیچیان بۆ نه کردن، پیغمهر ﴿ﷺ﴾ که زانی قه لا کانیاان زۆر سه خت و به گرانی په لاماریان نه درئ، ناچار بوو بۆ نه وه ی بیانترستی فرمانی دهر کرد به برینی هه ندئ له دارخورماکانیاان که گرنترین هۆی نابووری نهوان بوون، به بوئنه وه بی ئومیدی که وته دلپانه وه و له دوو کار به دهر هیچیان بۆ نه مایه وه، یا نه بی سهر دانه وه بین بۆ فهرمووده ی پیغمهر ﴿ﷺ﴾ یا جهنگی له گه ل بکهن، دواى خۆ به ده ست دانه وه یان بۆ خویان هه لباژارد، داوايان له پیغمهر کرد ده ستووریاان پیتدا له قه لا کانیاان بیته دهر وه، بهو مدرجی خویانیان بارێزراوی و، بهو مدرجی هدر یه که یان باری یه که هوشتر کهل و پهل و دارایی له گه ل خویان به نه دهر وه جگه له چهک و که ره سه ی جهنگ، جووه کان نهو مهر جانه یان وه رگرت و کۆچی یان کرد بۆلای خه یه ر و بۆلای شام و حیره، بهو بۆنانه وه خودای مه زن له سوره تی (نه لحه شر دا) نه فهرموی:

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

﴿سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ شتی له ناو ناسمانه کان و له ناو زهوی دایه، پاکي و دووری له هه موو کاریکی ناشایسته یه دهر نه برن بهو زمانه ی خودا بهوانی به خشیوه و، خودا زور به دهسته لاته، هه موو کارئ له جیگه ی شیای خویا دانه نی.

﴿هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ﴾ خودا که سیکی نهو تویه که سانیکی نهو تو باوه ریان نه هینا له خاوهن نامه کانی به نونه زیری دهر کردن له خاوهن جیگه ی خویان له یه کم کزبونه وه که پیغمهر بهستی بز جهنگ کردن له گهل خاوهن نامه کان، نهویش یه کم دهر کرده له ناو نیمچه دوورگی عه ره بدا بز جووه کان، هوی دهر کرده که یان خراپه کاری و تیکدانی په یمانه که یان بوو.

بز زانین: یه کم کزبونه وه بز دهر کردنیان، دهر کردنیان بوو بز لای شام، دووه مین کزبونه وه بز دهر کردنیان: دهر کردنی عومهر بوو له خه یه ره وه بز لای شام. مانای حشر یانی دهر کردنی تاقمن له جیگه یه که وه بز جیگه یه تر.

پر سيار: پیغمهری خودا بزجی له سهر خراپه کانی به نو قوره یزه سزای دان به دهر کردنیان و، دهست به سهر دارایی گرتیان و، ریگه ی زورتر هه بوو بز سزادانیان؟ وه لام: به راستی پیغمهر سزای دان به گویره ی یاسای لایینی خویان که له ته ورا ته که ی خویانا هاتوره:

(تو ههر شاریکت گرت بز خوت، دواپی هه موو دانیشتروانی نهو شاره ههر بز تویه، بز به دهست به سهر اگرتیان و کردنیان به بنده بز خوت، دواپی خویانیان نه دا به دهسته وه. به لکو جهنگیان له گهل کردی، تز نابلقه ی نهوان بده. ههر کاتی په روه ردگاری خودای تز دانیشتروانی نهو شاره ی دا به دهستی توره، دواپی تو نیرینه کانیان بکوژه، به لام زن و منال و نازالی نهوان و ههر شتی لهو شاره دایه به دهسته وتی تویه).

(صباح ۲۰) من الثیة بیگومان نهو جوانه پابه ندی لایینی خویانیان به جی هینا. ﴿مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ﴾ ئیوهی موسلمان گرومانتان و ابوو که به نونه زیر له کوشکه کانیان ناچنه دهر وه و، جیگه ی خویان به جی نایه لن و، خاوهن نامه کان به هیزن و، خاوهن نامه کانیش گرومانیان و ابوو که قه لا سه خته کانیان نه یانپاریزن له دهسته لات و هه لمه تی خودای مهزن. پیسخستی ووشه ی (مانعهم) له بهر نهو یه گرومانی خویان بهرگری کردنیان مسوگهره.

﴿فَأَنذَرْتُهُمْ اللَّهَ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ﴾ دوا‌یی سزای خودا چو‌و بۆ‌لای خاوه‌ن نامه‌کان له‌ جینگه‌به‌کسه‌وه نه‌وان گومان‌یان نه‌بهرد و چاوه‌روانیان نه‌ه‌کرد و نه‌هات به‌ دل‌یان، چونکه به‌ گومانی خو‌یان به‌ه‌یز و به‌توانان و، خودا فر‌هی دایه‌ ناو دل‌یان تر‌س‌یکی سه‌خت، به‌ تایه‌تی دوا‌ی کوشتی که‌عی کور‌ی نه‌شره‌فی سه‌رو‌کیان، هه‌ندێ له‌ زانا‌یان نه‌ل‌ین: ر‌انا‌وی (آناهم) نه‌گه‌ر‌یت‌ه‌وه بۆ‌لای باوه‌رداران، یانی خودا به‌خشی به‌وان کومه‌کی و یارمه‌تی. به‌ جو‌ری نه‌هات به‌ دل‌یان سه‌رکه‌وتن بۆ‌ خو‌یان.

﴿يَخْرَبُونُ يُبْهِتُهُمْ بِالَّذِينَ هُمْ يَأْتِيهِمْ وَأَيُّدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ﴾ جو‌وه‌کان‌ی به‌نونه‌زیر به‌رله‌وه‌ی به‌چه‌ ده‌روهه جینگه‌ نایابه‌کان‌ی خانوه‌کان‌ی خو‌یان نه‌رووخان به‌ ده‌ستی خو‌یان و دارایی به‌نرخ‌یان هه‌له‌گرت هه‌تا موسلمانان سو‌دیان ئی وه‌رنه‌گرن و، به‌اوه‌ردارانیان خانوه‌کان‌ی نه‌وانیان نه‌رووخان هه‌تا نه‌توانن به‌چه‌ ناویان، دوا‌یی ئیوه‌ ته‌می خوار‌بن نه‌ی که‌سان‌یکی نه‌وت‌و خاوه‌نی نه‌قل‌ن و، پشت مه‌به‌ستق به‌ کاری خراب.

﴿وَلَوْ أَنَّ كُتِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءُ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ﴾ وه‌ نه‌گه‌ر خودا فه‌رمانی نه‌دایه به‌ ده‌رکردن‌یان و پیوستی نه‌کردایه له‌ سه‌ریان ده‌رچو‌ونیان به‌ خو‌یان و خ‌یزانیانه‌وه به‌ راستی خودا سزای نه‌وانی نه‌دا له‌ جیهاندا به‌ کوشق و به‌پرکردن‌یان به‌ وینه‌ی جو‌وه‌کان‌ی به‌نوقوره‌یزه و به‌ وینه‌ی قوره‌یش‌یه‌کان و، بۆ‌ نه‌وان هه‌یه سزای ناگر له‌ رو‌زی دو‌وا‌یی‌دا، جگه‌ی سزای جیهان.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِّ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ نه‌و سزایه‌ تو‌وش‌نی نه‌وان بو‌وه، نه‌وان دزایه‌تی خودا و ن‌یردرا‌وی خوا‌یان نه‌کرد، دوا‌یی هه‌رکه‌سی دزایه‌تی خودا بکا، به‌ راستی خودا سزای زۆر سه‌خته.

﴿كَانَ يَتَّبِعُهُمُ الْيَهُودُ﴾ گه‌مارۆ‌ی قه‌لا‌کان‌ی به‌نونه‌زیری دا‌بو‌و، دوا‌ی شکاندنی په‌یمان‌ه‌که‌یان و بو‌ون به‌ سو‌پندخوا‌ری بت په‌رستان له‌ دزی پیغمه‌ر ﴿﴾، گه‌مارۆ‌که‌ی در‌یژه‌ی ک‌یشا و، فه‌رمانی‌دا به‌ بر‌ینی هه‌ندێ له‌ دارخورما‌کان‌یان، جو‌وه‌کان‌ زۆریان لا‌گران‌بو‌و، وو‌تیان: نه‌ی مو‌حه‌مه‌د: تو‌ گومان‌ت نه‌برد پیغمه‌ری و، نه‌ته‌وێ چاکه‌ بکه‌ی، ئ‌یستا دارخورما‌کان نه‌بر‌ی! نه‌یان سو‌وت‌تی، نه‌وه‌یه چاکه‌کردن؟ پیغمه‌ر ناو‌ری ئی نه‌دانه‌وه، فه‌رمو‌وی: من هیچ شتی به‌ بی‌فه‌رمانی خودا نا‌که‌م، له‌و باره‌وه خودا فه‌رمو‌وی:

﴿مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْنَةٍ أَوْ نَزَعْتُمْهَا قَائِمَةٌ عَلَى أَصُولِهَا فَيَاذَنَ اللَّهُ وَيَخْزِي الْفَاسِقِينَ﴾ ئیوه‌ی موسلمان هیچ دار‌ی له‌و دارخورمانه‌تان نه‌بر‌یوه، یا ئیوه‌ وازتان نه‌ه‌تاوه به‌ پ‌ت‌وه‌بن، دو‌وا‌یی نه‌وانه ده‌ستووری خودا بو‌ون و، له‌به‌ر نه‌وه‌یش بو‌وه نه‌و که‌سانه‌ی له‌ سنووری خودا ده‌رچو‌ون، ر‌سوا‌یان نه‌کات.

وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ
عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ
وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٦﴾ مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ
وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ
دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا
نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾
لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ
هُمْ الصَّدَقُونَ ﴿٨﴾

﴿وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ﴾ وه هدرشتی له دارایی و له مالی به نونه زیر جی ماوه خوا گپراویده ته وه به سهر نیر دراوی خویا و، به خشویه و، سامانداران بهشیان نیه له دارایی و سامانی به نونه زیر، دواپی ئیوه دهستان نه گرتروه به سهر دارایی و سامانی نه واندان، نه به سواری چاره وی و نه به سواری هوشتر تووشی هیچ نازار و ماندوو بوونی نه بوون بۆ پهیدا کردنیان، ئیتر بۆیه ئیوه بهشتان نادری، پیغمهر خوی نه زانی به چ که سیکه نه دا، به گویره ی روونکردنه وه ی ده ستوری خودا.

﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ به لام خودا ترسی پیغمهری خسته دلی به نونه زیره وه، هه تا خویان به دن به ده ست پیغمهر وه به بی جهنگ کردن له گهلان، به بی جهنگ خودا نیر دراوی خوی سهر نه خا به سهر هدر که سیکه ناره زوی بکا و، خودا توانای به سهر هه موو شتیکا هه به.

بۆ زانی: خودای مه زن باسی (الفیء) و (الغنیمة) ی کردوه، جیاوازی یان بهم جوړه به:

۱- (الفنی) بریتی به له و سامانه ی به بی جهنگ پهیدا نه کری له سامانی بی باوه ران: یا به وه ی دهر چوونیان له جیگه ی خویان و به جی نه هیلن بۆ موسلمانان، ههروه ها وهك سهرانه و (۱۰) یه کی سوودی بازرگانی و، پاش ماوه ی نه و که سه ی له ناین وه نه گهری یا که سه ی

ئهمری و میراتبهری نییه، سامانی تری وایه بن جهنگ پهیدابین. ئهم بهشانه به تایبته تی بو پیغمهره. خوئی نه زانی چۆن بهشی نهکا، بهو جوړهی حودا له نایه تی (۷-۸) ئهم سووره ته باسی بهش کردنیان نه کری.

۲- (الغنیمه) ئهو شتانه یه موسلمانان له بی باوه رانی داگیر نه کدن به هوی جهنگ و په لاماردانیان، ئهو شته نه کری به پینج که رته وه: چوار بهشی نه درئ به جهنگاوه ران. ههریه که له سواره کان دووبه شن و، پیاده کان یه که بهش نه درئ. بهشی تر لهو پینج بهشانه نه خریته گهغینه وه. وهک رفه ئی بهش نه کری له سوهره تی (نه له حقا فدا) به درئزی باسی هه ردوولایان کراوه.

﴿مَّا آفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ شتی خودا نه یگیر پته وه به سهر ئیوه و به ئیوهی نه به خشی له دارایی دانیشتوانی بی باوه رانی نهو گوند و شارانه به بی جهنگ نه گیرین، دواپی نه درئ به خودا و به نیو درای خودا و به خزمانی پیغمهر له بهنو هاشم و بهنوموت هلیب و، نه درئ به هه تیوان و به هه ژاران و به ریواران. یانی نهو سامانه یان نه کری به پینج به شه وه: به شیکیان نه درئ به خودا و به پیغمهر و، به کار نه هینرئ له سوودی گشتی دا، وهک درووستکردنی مزگهوت و پرد و نه خوشخانه و خزمه تی که عبه و موچه ی قازی و زاناکان و گرینی چهک و شتی تر. بهشی تریان نه درئ به خزمانی پیغمهر، به بی جیاوازی له نیوان نیر و می دا. بهشی تریان نه درئ به هه تیوان به بی جیاوازی بهشی تری نه درئ به هه ژاران. بهشی تر نه درئ به ریواران دهستیان ناگاته دارایی خو یان.

﴿كَئِنْ لَا يَكُونُ دُولٌ بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ﴾ ئهو فهینه یه که بهشی هه ژاران و نهو تاقمانه ی پیشوون، له بهر نه وهی نهو سامانه به تنه ا نه بی بهشی نیوان ساماندار و سه رۆ که کانی ئیوه و هه ژاران بی بهش بکړین.

نایینی پیروزی نیسلام ده ستورونکی خودایی یه، چاودیری سوودی گشتی نه کا به بی جیاوازی، پیوستی ئاده میزاد پیوسته جی به جی نه کری له سهر زیانی لایه نیک و سوودی لایه نیکي تر. که واته هه موویان لای یاسای نیسلام یه کسانه. نهو مدهسته لهو نایه ته وه باشر روون نه بیت ه وه که نهو دارایی یه به تنه ا سامانداران دهستی به سهر دا نه گرن و، له نیوان خو یانا نه م دیو نه و دیوی بی بکه و، هه ژاران بی بهش بن لیړه دا هه رچنده سامانداران بی بهش کراون. به لام دادپه روه ری و یه کسانو چاودیری کراون هه تا هه ژارانیش بگه نه پله ی سامانداران و، وهک یه کیان لی بی له ده رانه تنه ا، یا له وانه وه نریک بینه وه و، هه ست به کم و کوړی خو یان نه کهن.

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ وه هدرشتی نیردراوی خودا فدرمانی بین ئه‌دا و، هدرشتی ئه‌و به ئیوه‌ی ئه‌به‌خشی له دارایی، دوا‌یی ئیوه به خوشی و دادپه‌روه‌ری بگرن و په‌یره‌وی بکهن و، ئه‌و شته‌ی نیردراوی خودا قه‌ده‌غه‌ی ئه‌کا ئیوه‌ی وازی لی‌به‌یتن و بین فدرمانی نیردراوی خودا مه‌کهن و له‌ خودا بترسن. به‌ راستی سزای خودا زۆر سه‌خته‌ بو ک‌ه‌سی بین فدرمانی خودا و نیردراوی خودا بکا. له‌ پاشانا خودا پرونی ئه‌کا ته‌وه‌ که‌ مه‌به‌ست له‌ خزمه‌کان و هه‌ژاران و رێپواران چ که‌سانیکن و ئه‌فهرموی:

﴿لِّلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ﴾ بو ئه‌و هه‌ژارانه‌ی کۆچیان کردووه‌ له‌ مه‌که‌وه‌ بۆلای مه‌دینه‌ له‌ خزمه‌ت پیغه‌مه‌ردا، به‌ زۆر دهر‌کراون له‌ جیگه‌ی خویانا و له‌ دارایی خۆیان بین به‌ش کراون، جگه‌ له‌ خودا و له‌ نیردراوی خودا، که‌سی تریان نی‌یه‌ به‌خیریان بکات.

﴿يَتَّقُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾ ئه‌و هه‌ژاره‌ دهر‌کراوانه‌ داوای خواره‌مه‌نی پاداشت و په‌زامه‌ندی له‌ خودا ئه‌کهن و، یارمه‌تی ئایینی خودا و نیردراوی خودا ئه‌ده‌ن، ئه‌و که‌سانه‌ راست ئه‌کهن له‌ باوه‌ر‌ه‌یتاندا.

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ
يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً
مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ
وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾
وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا
وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا
غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى
الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ
الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ
أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
﴿١٢﴾ لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ

وَلَيْنَ تَصَرُّوهُمْ لِيُوَلَّتْ أَلَدَبَرْتُمْ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٢﴾
لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ
لَّا يَفْقَهُوْنَ ﴿١٣﴾ لَا يَقْنِنُوكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قَرْيٍ
مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بِأَسْهُمٍ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ
جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَقَّى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾
كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿١٥﴾

له پاش نهوی خودا باسی کۆچکه رانی کرد باسی نهو که سانه ییش نه کات دانیشتوری شاری مه دینه چاکه یان باس نه کا و نه فرموی:

﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ وه که سانیکی نهو تو یاریده ی پیغمه ریان داوه و، له مه دینه دانیشتون و کردوویانه به نیشتمانی خویان و به نیازی پاکه وه باوه ریان هیناوه له پیش نهوی موسلمانان کۆچ بکه له مه که وه بۆلایان و بۆلای مه دینه.

﴿يَجِبُونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا﴾ نهو که سانه ی دانیشتوری مه دینه نهو که سانه یان خۆش نهوی کۆچیان کردوه له مه که وه بۆلایان و، ده ستیان ناکه وی له دلی خویانا رق و دل پیسی له بۆ نهو شته ی به خشراوه به کۆچکه ران لهو دارایی به ی به جی ماوه له بی باوه ران یا لیان نه گیرئ.

﴿وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ وه یاریده ده ران کۆچکه ران له پیش خویان نه خدن له دارایی و له جیگه دا و ریزیان نه دهن به سه ر خویانا و، باوه کو زۆریش هه ژاربن و پیوستی یان به دارایی هه بن.

﴿وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وه هدر که سنی دهروونی خۆی بهاریزی له رژی و له ئاواتی دواوژی پوچی جیهان، دواپی نهو که سانه سه ره که ون له جیهاندا و باسیان نه کری به چاکه و له پاشه رۆژ و پاداشتی چاکیان نه دریتی و نه چنه به ده شت.

﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ﴾ وه که سانیکی نهو تو له دواپی کۆچی دوواپی پیغمه ر و کۆچکه ران و یاریده ده رانه وه دین چن به چن هه تا رۆژی دواپی نه لین: نهی پهروه ردگاری ئیمه: تو له ئیمه و لهو برایانه ی ئیمه پیش ئیمه که ووتون به باوه رهینان خۆشبه.

﴿وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ و تو ئه ی پوره ردگار دامه نی له دلی ئیمه دا رق و دل پسی بۆ که سانیکی ئه و تو باوه ریان هیتاوه، ئه ی پوره ردگاری ئیمه. به راستی تو خاوه نی به زه بی زۆری و میهره بانیت بی ئه ندازه یه.

له و ئایه ته وه بۆمان روون ئه یته وه: ئه و که سانه ی له دلیانا رق و کینه هه بی بۆ هاوړپکانی پیغمهر، گفتوگۆی ناشایسته به وان بلّی و، داوای لی بووردیان بۆ نه کا نابسه جیگه ی به زه بی و میهره بانی خودا، ههروه ها هه موو چینی بۆ چینی پیشووی خو ی. نه ک وه کو ئیستا کۆمه لّی په یدابوون به ناوی ئیسلامه وه ئه لّین: ئیمه خزمه تی گه شه پیدان و جوولانه وه و برایه تی و بزووتنه وه ی ئیسلام ئه که ی، که چی کار و گفتوگۆی ناشایسته ئاراسته ی هاوړپکانی پیغمهر و پیشه وانی پیشو ئه که ن به تایه تی مالیک و نوعمان و نه حمه د و شافعی. ههروه ها بۆمان روون ئه یته وه: په پیره وانی پیغمهر ئه کرین به سی به شه وه له پله وپایه دا: یه که م کۆچکه ران، دووم یارده ده رانی ئایینی خودا و نیردراوی خودا. سی هه میان ئه و که سانه ی دوا ی ئه وان دین: کات له دوا ی کات پیشووه کانیان پله وپایه یان گه ورته ره له دووا که ورتوه کان.

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَا يَأْتِيهِمْ نَصْرٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَلَا إِلَهُ دِينِهِمْ﴾ بۆلای که سانیکی ئه و تو دوو روون، به و برایانه ی ئه و تو ی خو یان ئه لّین باوه ریان نه هیتاوه له خاوه ن نامه کان، به تایه تی به به نو نه زیر:

﴿لَئِنْ أَخَّرْجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا﴾ به راستی ئه گه ر ئیوه ده ربکرین له جیگه ی خو تانا له لایه ن موحه مه ده وه، به راستی ئیمه یش له گه ل ئیوه دینه ده ره وه و، ئیمه په پیره ی ه یج که سی ناکه ین جه نگ له گه ل ئیوه بکا هه رگیز و، بیهوی ئیوه رسوا بکا. ﴿وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرْكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ وه ئه گه ر ئیوه جه نگتان له گه ل کرا، به راستی یارمه تی ئیوه ئه ده ین له دژی موسلمان و موحه مه د و، خودا شایه تی ئه دا: به راستی ئه و دوو رووانه درۆ ئه که ن، له وه ی ئه یلّین و، له یارمه تی ئه وان و ده ریش ناچن له گه لیانا وه ک خودا ی مه زن ئه فهرموی:

﴿لَئِنْ أَخَّرْجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ﴾ به راستی ئه گه ر به نو نه زیر ده ربکرین دوو رووه کان له گه لیانا نارۆ نه ده ره وه، ئه گه ر جووه کان جه نگ یان له گه ل بکری و دوو رووه کان یارمه تی جووه کان ناده ن، هه روا یش بوو جووه کان ده ریشکران و دوو رووه کان له گه لیان نه جوونه ده ره وه.

﴿وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُولَيَنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ﴾ وه به راستی ئه گه ر دوو رووه کان یارمه تی جووه کانیان بدایه، دوو رووه کان ئه شکان و به ره و دوا رایان ئه کرد، له پاشان دوو رووه کان یارمه تی یان نه ئه دا و، خودا له ناوی ئه بردن و، دوو رووی یه که یان سوودی به وان نه ئه به خشی، چونکه بی باوه ری یان ئاشکرا ئه بی:

﴿لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِّنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾ به راستی جووه‌کانی به‌نونه‌زیر و دوورپوه‌کان زۆرتر له دلپانه‌وه له ئیوه ئه‌ترسن له خودای مه‌زن. چونکه چاوه‌پوانی ئه‌وه نه‌که‌ن سزای ئیوه‌یان توش بی. به‌لام چاوه‌پوان نین له رۆژی دووایی دا توشی سزای خودا بین، چونکه باوه‌ریان به خودا نی‌یه و، ئه‌و ترسه زۆره‌ی ئه‌وان له ئیوه له‌بهر ئه‌وه‌یه نه‌ندازه‌ی گه‌وره‌یی خودا نازانن.

﴿لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرَى مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ﴾ خودا ئه‌زانن جووه‌کان و دوورپوه‌کان هه‌موویان توانای ئه‌وه‌یان نی‌یه رووبه‌رووی جه‌نگ له‌گه‌ل ئیوه‌ی موسلمان بکه‌ن مه‌گه‌ر له ناو قه‌لا سه‌خته‌کاندا، یا له پستی دیواره‌کانه‌وه، بێگومان ئه‌و جزیره کارانه پیشه‌ی ئه‌و که‌سانه‌یه ترسنۆکن و هوره‌یان رووخایی.

﴿بِأَسْهُمٍ بَيْنَهُمْ شَدِيدَةً تَحْسِبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾ ئه‌و دوورپوه‌انه، ئازایی و توانایان هه‌ر له ناو خۆپاندایه و بۆ یه‌کتری ئازان. ئه‌گه‌ر جه‌نگ له‌گه‌ل ئیوه بکه‌ن، ئه‌و ئازایی و هه‌لمه‌ته‌یان نامی‌نی و، له پستی دیوار و له ناو قه‌لا سه‌خته‌کانه‌وه جه‌نگتان له‌گه‌ل نه‌که‌ن، شیرن بۆ یه‌کتری رۆپین به‌رانبه‌ر به ئیوه، تۆ گومان ئه‌به‌یته ئه‌وان له‌سه‌ر دۆستایه‌تی‌یه له ناو یه‌کتری دا کۆبوونه‌ته‌وه، دلپان په‌راگه‌نده و جیاوازه بۆ یه‌کتری، چونکه بیروباوه‌ر و مه‌به‌ستیان جیاوازه، ئه‌و دزایه‌تی و دل‌په‌سی‌یه‌ی ئه‌وان له‌بهر ئه‌وه‌یه سوود و زیانی خۆیان نازانن.

﴿كَمْثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ وینه‌ی جووه‌کانی به‌نونه‌زیر له دۆژمنایه‌تی‌یان بۆ موحه‌مه‌د و، تۆ له‌سه‌ندنه‌وه له‌وان به وینه‌ی که‌سانیکی ئه‌وتۆبۆون له پیش ئه‌وانه‌وه‌بوون، وینه‌ی بی‌باوه‌رانی قوره‌یش، جه‌نگیان له‌گه‌ل موحه‌مه‌د کرد به‌م نزیکه و، له رۆژی به‌دردا و، دوایی خراپه‌ی بی‌باوه‌ری خۆیان چیشته‌وه، بۆ ئه‌وان هه‌یه سزایه‌کی ئازاردهر له رۆژی دووایی دا.

كَمْثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ
قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾
فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاُ
الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرَ
نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

﴿ ١٨ ﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿ ١٩ ﴾ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿ ٢٠ ﴾

دوو رووه كان ووتيان به بدن نه زيره كان: ئيوه جهنگ بکهن له گدل موحه مد و، ئيمه له گدل ئيوهين له جهنگ کردن و دهر کردنتان، کاتى جووه كان تووشى رسوايى بوون، دوو رووه كان خوږيان شاردوه له هيلانه کانيانا نه به چاو نه بيران و نه شوينه وهريان دياربوو، خوداى مه زن بهو بژنه يوه نه فهرموى:

﴿ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴾

ئهو دوو رووونه له هاندانيان بژ جووه كان كه ياخي بن له موحه مد، به ويندى شهيتان، کاتى ئه لى به ئاده ميزاد: تو بى باوه بيه به خودا، دواى ئه وى بى باوه رپوو به خودا شهيتان ئه لى: به راستى من بيزارم له تو. به راستى من له خوداى پهروه ردگارى هه موو بوونه وهران نه ترسم.

﴿ فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴾

دوايى پاداشتى شهيتان و ئهو ئاده ميزده به راستى له ناو ناگرى دۆزه خدان، بهرده وامن له ناو ئهو ئاگره دا. ئهو سزايه بهرده وامه پاداشتى ئهو كه سانه يه ستهم له خوږيان نه كهن.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴾

ئهى كه سانيكى ئه و تو بواوه رتان هيساوه: ئيوه له خودا بترسن و بى فهرمانى خودا مه كهن، له بهر ئه وى خوږتان پياريزن له سزاي خودا و، با هه موو كه سى ته ماشاى شتى بكا و له پيشه وه كردوويه تى: ئايا چا كه رزگارى بكا، يا خراپه تووشى سزاي بكا به يانى كه رۆژى دووايى يه، چونكه نزىكه هاتنى و، ئيوه له خودا بترسن و خوږتان له بى فهرمانى خودا پياريزن. به راستى خودا ئاگاداره به شتى ئيوه نه يكه ن.

﴿ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴾

وه ئيوه ي باوه ردار ويندى كه سانيكى ئه و تو مدين وازيان له يادى خودا و فهرموده ي خودا هيساوه، دوايى خودا پيوستى ئه وان له بىرى خوږيان بباته وه و، كارى چاك بژ خوږيان نه كهن، ئهو كه سانه نه وانده ن لايانداوه له پهرستنى خودا.

﴿ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴾

دانيشتووان و ياراني ناگرى دۆزه خ و، دانيشتوواني به هه شت ويندى يه ك نين، چونكه دانيشتوواني ناگر ريسوا

ئهبن، دانیشتوانی بههشت شادمان هه به کدیان به گۆرهی کرداری خۆیان و، دانیشتوانی بههشت هه ئهوان رزگاریان ئهبن له سزای ناگر و به ئاواتی خۆیان ئه گهن و بهر خوردارن له پاشه پۆژدا.

دوایی خودای مهزن کاریگهری زۆری قورئانی پیروزی روون کردهوه، بهو هه موو مۆژده و هه په شهی له ناویاندا به و، به هاندان و به ترساندن و، به ئامۆزگاری ئایه ته ئاشکراکانی قورئان و، ئهوانه هه موو نه خشه ی رینگه ی چاگ و خراپی بۆ ئاده میزاد کیشا و، رینگه ی رانومایی گومرایی روون کردهوه، ئهوانه هه موویان بۆ ئه وه بوو که سانیکی ئه وتۆ به سستی دلیان په وه و رووناکی قورئان وه رناگرن و فهرموده ی خودا نایان ترستی ئه وه نده دلیان په وه، ئهوانه ی باسکران ئه گهر رووی پی بکری بۆلای کتۆ به هه موو په قی و سه ختی به هیه تی، ترسی لی پهیدا ئه بی و، فهرموده ی خودا به جی ئه هیتی و له ترسی خودا پارچه پارچه ئه بی و، دوایی ئاده میزاد بهو لاوازی به وه که هیه تی، به جزئی تو ئه بیینی میشووله ئازاری ئه دا و، کۆ که ره شه ئه یکوژی و، ئاره قی له شی بۆ گهن و قیره و نی ئه کات، که چی فهرموده ی قورئان کاری تی ناکا، لهو بازه وه خودا فهرموی:

لَوْ أَنْزَلْنَاهُ

الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ

اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضِرُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

﴿٢١﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ

هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ

الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

﴿٢٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ

يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

﴿لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ﴾ ئه گهر ئیمه ئه و

قورئانه مان په وان به کردایه ته خواره وه بۆ سهر کتۆ، بهو په قی و سه ختی به وه هیه تی، به راستی تو ئه و کتۆ ئه بیینی ئه ترسی و نه رم ئه بی و پارچه پارچه ئه بی له ترسی خودا ئه که ویته خواره وه.

دوایی بۆ ئه بی ئاده میزاد بهو بی نرخیه ههیه سه ر بۆ فه رموده کانی خودا شۆر نه کا و نه بیسی؟ ئایا له بهر ئه وهیه خۆی به ره قتر و سه ختر نه زانی. یا له بهر ئه وهیه زۆر نه زان و بی باوه ر و گو مرایه؟ بیگو مان له بهر بی نه قلی و بی باوه ری به تی به خودای مه زن و خاوه ن توانا. ﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لَضَرِبِهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾ وه ئیمه ئه و وێنانه پروو نه که یه وه بۆ ئاده میزاد. بۆ ئه وهی ئه وان بیر که نه وه له فه رموده کانی خودا و له ناوه رۆک و مه به ستی ئه و وینه لی دانانه. هه تا سوودی یان لی وه ربگرن و، نه قلی خۆیان بجه نه کاره وه، بۆ دۆزیه وهی کاری چاک و خراب.

دوای ئه وهی خودای مه زن پێزی قورئانی پروو کرده وه، باسی پروو نکرده وهی گه وه ری خۆی نه کا که ئه و قورئانه فه رموده ی خودایه که، خاوه نی چه ند شتی که جگه ی خودای مه زن ئه و شتانه ی نی به و، ناتوانی بریاری ئه و شتانه بدا بۆ خۆی و، نه بو وه و فایشی و، نه فه رموی: ﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ خودا که سیکی ئه و تۆیه، هیچ خودایه نی به شایانی په رستی و، خاوه نی چه ند شتی که جگه ی خودا که سی تر نی به تی، وه ک ئه م سێ زده شتانه:

۱- ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ خودایه کی ئه و تۆیه نه زانی به هه موو شتیکی نه بی و له بهر چا و نی به، به هه موو شتی نه بی رین له لایه ن ئاده میزاده وه.

۲- ﴿هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ خودا که سیکی ئه و تۆیه، به خشن ده یی ئه و هه موو بو ونه وه رانه نه گرێ ته وه، باوه ردار بن یا بی باوه ر، ئاده میزاد بن یا جگه ی ئاده میزاد، جگه ی خودا که سی نا ونه برا وه به (الرحمان)، به زه یی و میهره بان ی زۆره بۆ باوه رداران به ته نها له رۆژی دووایی دا.

۳- ﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ خودایه کی ئه و تۆیه هیچ که سی نی یا، شایانی په رستی جگه ی ئه و، ته نه یایه، بی ها وه ش و بی وینه یه.

۴- ﴿الْمَلِكُ﴾ پادشا و خاوه نی هه موو بو ونه وه رانه، خاوه نی زیندوو کرده و خاوه نی مردنی هه موو گیاندارانه. پهنای هه موو که س ئه دا و، هیچ که سی پهنای ئه و نادا.

۵- ﴿الْقُدُّوسُ﴾ خودایه کی ئه و تۆ پاک و دووره له هه موو شتی شایسته ی گه وه ری ئه و نه بی، په ستی و خرابی رووی تی نا کا.

۶- ﴿السَّلَامُ﴾ خودایه کی ئه و تۆیه، خۆشی و بی وه یی و ئاسایش ئه به خشی به گیانداران و، ترسیان لی دوور نه خاته وه.

۷- ﴿الْمُؤْمِنُ﴾ خودایه کی ئه و تۆیه دۆستانی خۆی له ستم و له ترس و سزا نه پارێژی و، دلتیایان نه کات.

۸- ﴿الْمُهْنِنُ﴾ خودایه کی ئه و تۆیه ناگاداره به سه ر هه موو شتی کا و، نه یان پارێژی، داد په روه ره بۆیان.

۹- ﴿الْعَزِيزُ﴾ خودایه کی نهوتویه به هیژ و به توانا و به دهسته لاته، هیچ که سی ناتوانی ریگه به فرمانه کانی بگری و، زیانی توش بکات.

۱۰- ﴿الْجَبَّارُ﴾ خودایه کی نهوتویه پله و پایه ی بهر زتره له هه موو که سی و، بالادهستی نی یه و، خاوه نی گه وره یی یه کی نهوتویه جگه ی خوی سهر شوری نهون.

۱۱- ﴿الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ خودایه کی نهوتویه بی نه ندازه یه له گه وره یی دا، دووره له شتی شایانی گه وره یی نهو نه بی، خودایه که پاکه لهو شتانه ی بت په رستان باسی نه کهن.

۱۲- ﴿هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ﴾ نهو خودایه خودایه کی نهوتویه درووستکه ری هه موو بوونه وهرانه و، شیوازی هه ندیکیان له هه ندی تریان جوی نه کاته وه.

۱۳- ﴿الْمُصَوِّرُ﴾ خودایه کی نهوتویه نه خشه کی شی هه موو گیاندارانه و، پیکانه وه نه نی له منالدهانی دایکیان پله پله و، به جوریکی جیاواز.

﴿لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هه ر بۆ خودایه چهند ناوی به لگه ن له سهر شیرینی مانا کانیان، شتی له ناسمانه کان و زهوی دان پاکی و دووری ده رنه برن بۆ خودا له شتی شایسته ی گه وره یی خودا نه بی، هه ریه که یان به زمانی تاییه تی خویان.

نووسراوێکم بێ نییه، عدلی شمشیره کدی ده رکیشا له کیلان و ترساندی، ژنه که له ناو مووی سدری دا نووسراوه کدی ده رهینا، کاتی هاتهوه خزمدت پیغمه در ﴿ﷺ﴾ پیغمه در حاتی بی بانگ کرد و فره مووی: چ شتی پالی پێو نای ئه و کاره بکدی، حاتی ب ووتی: ئه دی نێردراوی خودا سویندم به خودا، بێ باوه ری و گومان به سهرما نه هاتوه له و کاته وه موسلمان بووم و، له و کاته وه خرابیس نه کردوه، دلم ده رباره ی ئیسلام نه گورپراوه، به لام من مرۆفیکم بێ پشتیوان له ناو مه که دا ویستم چاکه یه بکه م له بۆ قورهبشی یه کان له بۆ پاراستنی خزمه کام له خراپه ی ئه وان. عومهری کورپی خه تاب ووتی: ئه دی نێردراوی خودا لیم بگه ری با به دم له سه ری ئه و مرۆفه دوورپوه، پیغمه در ووتی: به راستی ئه و پیاوه جهنگی به دری بینیه، خودا به چاوی میهره بانیه وه ته ماشای جهنگ که رانی به در ئه کات، خودا به و که سانه دی فره مووه: من له ئیوه خو شبووم چ شتی ئه که ن بیکه ن، خودا له باره وه فره مووی:

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ﴾ ئه دی که سانیکی ئه و تو باوه رتان هیناوه: ئیوه دوژمنی خوژان مه که ن به دو ست بۆ خوژان، دو ستایه تی و خو شه ویستی خوژان به وان بگه یه ن.

﴿وَلَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ﴾ وه به راستی ئه و که سانه باوه ریان نه هیناوه به شتی هاتوه بۆ لای ئیوه له راستی ئایینی ئیسلام و قورئان، ئه و که سانه نێردراوی خودا و ئیوه ریان ده رکردوه له مه که، له بهر ئه وه ی ئیوه به خودای پهروه ردگاری خوژان باوه رتان هیناوه.

﴿إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ﴾ ئه گه ر ئیوه دو ستی منن دوژمنانی من بکه ن به دو ستی خوژان، ئه گه ر ویستان به نه ده ره وه له نیشتمانی خوژان له بهر جهنگ کردن له ریگه ی ئایینی مندا و له بهر ره زامه ندی من بۆ به رز کردنه وه ی ئایینی من و په ره پیدانی. ئایا ئیوه چۆن به نه ئی دو ستایه تی خوژان نه گه یه نن به دوژمنانی خودا. گومان ئه یه ن خودا به نه ئی ئیوه نازانی؟

﴿وَأَنَا أَغْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾ وه من زانارم له هدمو و که سی به شتی ئیوه په نهانی ئه ده ن و به شتی ئیوه ناشکرای ئه که ن و، هه ر که سی له ئیوه ئه و نه ئی به بگه یه نی به دوژمنانی من، دوا یی ئه و که سه به راستی لای داوه له ریگه ی خودا.

تهفسیری زمانکۆبی

﴿ سوره تى نهلموته حين ﴾

له مهدينه هاتووته خواره وه. ژماره ي نايده كاني (۱۳) نايه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ
إِلَيْهِم بِالْمُودَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ
وَأَيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهْدًا فِي سَبِيلِي
وَأَبْغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِالْمُودَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ
وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١﴾ إِنْ
يَتَّقَوْكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَالسَّيِّئُ
بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ ﴿٢﴾ لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ يَفْصَلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

كاتى پيغمهري خودا ويستى خوى ريك بخا بژ داگير كردنى شارى مده، يه كنى له
هاورپكاني پيغمهه به ناوى حاتيب كورى ندي بدهقه كه يه كنى بو له كوچكه ران و، زور به
باشى و به كرده وى نازايانه له رۆژى به دردا تاقي كرابووه وه، خاوهنى باوه ريكى به تين برو،
خزم و مناله كاني له مده كه به جنى هيشتوو، كه زانى به مدهستى پيغمهه ﴿﴾، ويستى
چاكه يه بكا له گهل بى باوه راني مده كه، بژ نه وى خزم و مناله كاني بپاريژى له نازارى
بى باوه ران، نه وهك به وى نه موه نازاريان بدن، بۆيه نامديه كى نووسى بۆيان و، داي به ژنى
نهديه ويست بچى بۆ مده كه و، (۱۰) ديناريشى پى دابوو، له نامه كدى دا نووسى بۆيان:
نيردراوى خودا نهيدوى بيت بۆ مده كه و داگيرى بكات ناگاتان له خوتانبى، دوايى خودا
سروشى نساوده خواره وه، به و كارهى (حاتيب) كردبووى، پيغمهه ﴿﴾ عدلى كورى
نهبوتاليب و چدن كه سنى ترى نارد و فهرمووى: بچن بۆ فلان جيگه تووشى ژنى له بن نه چنى بۆ
مده كه، نوسراونكى لايه لى بسين و به ره لاي بكدن، نه گهر نهيدانى بدن له گهر دنى، نه وان
چوون و له و جيگه يه دا پيغمهه ﴿﴾ ديارى كردبوو، به و ژنه گيشتن و، ژنه كه ووتى: هيچ

ته فسيري زمنا كۆيى

﴿إِنْ يَتَّقُوا لَكُمْ أَغْدَاء﴾ نه گهر بی باوه ران ئیوه یان ده سبکه وی ووبتان بینن نهوان نهبن به دوژمنی ئیوه و، نازارتان نهدهن و دیلتان نهکن. که واته ناردنی دۆستایه تی بۆلای نهوان هیچ سودی ناگه به نی.

﴿وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتُهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ﴾ وه نهو بی باوه رانه دهستی خویان و زمانی خویان به نازاره وه دریز نهکن بۆلای ئیوه و، ناواته خوازن ئیوه له ئایینی ئیسلامه وه وه رگه رین.

﴿لَنْ تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ خزم و مناله کانتان نهوانه ی نهوتویان به رده وامن له سه ر بی باوه ری و، له مه که به جی ماون له رۆزی دووایی هیچ سودی به ئیوه نابه خشن، خودا ئیوه و نهوان له یه ک جوی نه کاته وه، هه ندیکان له دهستی هه ندیکان رانه کن، ئیوه بۆلای به هه شت و، مناله بی باوه ره کانتان بۆلای دۆزه و، خودا ناگاداره به شتی ئیوه نه یکه ن و ناگاداره به شتی نایکه ن.

قَدْ

كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءُكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَا اسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿١﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَارْحَمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَفَعَلَ الْخَيْرَ ﴿٣﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٤﴾ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوْدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

٧

خودای مهزن داوا له موسلمانان نه کا چاو له ئیبراهیم و تاقمه که ی ئیبراهیم بکه ن له باره ی دۆستایه تی له گه ل بی باوه ران و، نهوان بکه ن به چاولیکراوی خویان، هه روک نهوان وازیان هینا

له باوک و خزمایه‌تی خۆیان که بئ‌باوه‌ربوون، ئیوه‌ی موسلمانیش چاو له‌وان بکه‌ن و دۆستایه‌تی له‌گه‌ل خزم و منالی بئ‌باوه‌ری خۆتان مه‌که‌ن و، وازیان لی به‌یتن و، له‌و باره‌وه خودا ئه‌فه‌رموی:

﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ به‌راستی بۆ ئیوه‌ی موسلمان هه‌یه له هیزی باوه‌ره‌یتانی ئیبراهیم و که‌سانیک‌ی ئه‌وتۆ باوه‌ریان هینابوو له‌گه‌ل ئیبراهیمدا پێشه‌وایی چاولیک‌کردنیک‌ی شیرین، ئه‌وانیش وه‌ک ئیوه‌ نیشتمانی خۆیان‌یان به‌جی هیش‌ت و وازیان له خزمایه‌تی خۆیان هینا. که‌واته ئیوه‌یش به‌ وینه‌ی ئه‌وان دۆسایه‌تی بئ‌باوه‌ران مه‌که‌ن و ئه‌وان چۆنبوون، ئیوه‌یش وابن.

﴿إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءَاؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ﴾ کاتی ئیبراهیم و ئه‌و که‌سانه‌ی له‌گه‌ل‌یابوون به‌ خزمه‌ت به‌رسته‌کانی خۆیان‌یان ووت: به‌ راستی ئیمه له ئیوه و شتی ئیوه ئه‌په‌درستن له‌جگه‌ی خودا بیزارین. باوه‌رمان به‌ ئایینی ئیوه و خوداکانی ئیوه نی‌یه. ﴿وَبَدَأَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَخَدَعَهُ﴾ وه دۆژمنایه‌تی و رق و خۆشه‌ویستی نیوان ئیمه و نیوان ئیوه ئاشکرابوو به‌ به‌رده‌وامی هه‌تا ئیوه باوه‌ر به‌ خودا ئه‌هیتن به‌ ته‌نها و واز له‌ بت به‌رستی ئه‌هیتن.

﴿إِنَّا قَوْلُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ﴾ بۆ ئیوه‌ی موسلمان هه‌یه چاو له ئیبراهیم بکه‌ن له هه‌موو کاریک‌یدا مه‌گه‌ر له‌ گفتوگۆی ئیبراهیمانه‌یی ووتی به‌ باوکی: به‌راستی من داوای لی‌خۆشبوون ئه‌که‌م بۆ تۆ له‌ خودا، له‌و داواکاری‌یه‌دا چاوی لی‌مه‌که‌ن و، ئیوه داوای لی‌خۆشبوون بۆ بت به‌رستان مه‌که‌ن، ئه‌و داوای ئیبراهیمه‌ش له‌به‌ر ئه‌وه‌بوو به‌ئینی دابوو به‌ باوکی بۆی یارپه‌ته‌وه لای خودا، ویستی به‌ بئ‌به‌لێن ده‌رنه‌چی، که‌ زانی باوه‌ر ناهینی وازی لی‌هینا.

له‌ پاشانا خودای مه‌زن روونی ئه‌که‌ته‌وه ئیبراهیم و تاقمه‌که‌ی به‌ چ جوۆری وازیان له نیشتمانی خۆیان هینا و، چۆنیان په‌نا‌برد بۆ‌لای خودا و چ شتیکی‌یان ووت:

﴿وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ وه ئیبراهیم ووتی به‌ باوکی: من هیچ سوودی به‌ تۆ نابه‌خشم و، ناتوانم سزای خودا له‌ تۆ لاده‌م ئه‌گه‌ر به‌رده‌وام‌یی له‌سه‌ر بئ‌فه‌رمانی خودا و هاو‌به‌شی بۆ دابینی، بۆیه به‌لێنم بۆ دای ئومیده‌واربووم موسلمان بیی.

﴿رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾ ئیبراهیم و تاقمه‌ باوه‌رداره‌کانی له‌گه‌لی دابوون له‌ خودا ئه‌پارانه‌وه و، ئه‌یان ووت: ئه‌ی په‌روه‌ردگاری ئیمه: ئیمه هه‌ر پشت به‌ تۆ ئه‌به‌ستین و هه‌موو کاریک‌مان به‌ تۆ ئه‌سه‌پیرین و، هه‌ر بۆ‌لای تۆ ئه‌گه‌رپه‌ته‌وه، هه‌ر بۆ‌لای تۆیش ئه‌گه‌رپه‌ته‌وه له‌ پاشه‌روژدا.

﴿ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ ئه ی پهروره دگاری ئیمه تۆ بی باوه ریان زال مه که به سدر ئیمه دا و، سزaman مه ده به دهستی که سانیکه ئه وتۆ باوه ریان به تۆ نه هیناوه و، تۆ له ئیمه خوش به و، ئه ی پهروره دگاری ئیمه. به راستی تۆ زۆر به دهستلالت و گه وره ی، هه موو شتی ئه زانی و هه موو شتی له جینگه ی شیاوی خویا دانه ئی. بۆ زۆر تر هاندانی موسلمانان و چاو کردنیان له ئیبراهیم خودا به موسلمانان ئه فهرموی:

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ ﴾ به راستی بۆ ئیه ی موسلمان هه یه له کار و پیشه ی ئیبراهیم و تاقمه که ی دا چاولیکردنیکه ی زۆر شیرین بۆ که سی به ئومیدی پاداشتی خودایی و، بترسی له سزای رۆزی دوایی.

﴿ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴾ و هه ر که سی واز له فهرمانی خودا به ئیتی و، دۆستایه تی دۆزمنانی خودا بکا و، چاو له پیاو چاکان نه کا، دوا ی به راستی خودا پیوستی به درووستکراوانی خۆی نی.ه. خودا خۆی له خویا شایسته ی ئه وه یه سوپاسی بکری له هه موو فهرمانه کانی دا.

﴿ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوْدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ ئیه به ئومیدی ئه وه بن خودا درووست بکا له نیوان ئیه ی موسلمان و له نیوان که سانیکه ئه وتۆ دۆزمنایه تی ئیه و یان کردووه خوشه ویستی و دۆسایه تی و، خودا یارمه تی یان بدا بۆلای باوه ره ئیان و خودا زۆر به توانایه دۆزمنایه تی نه یه لێ له نیوانتانان، خودا لی خوشبوونی زۆره بۆ گونا به ارانی پیشوو، زۆر خاوه نی به زه بی و میهره بانیه.

ئه سمای که چی ئه بوبه کر که دایکی بت په رست بوو، ئه بوبه کر ته لاقی دا بوو، رۆزی دایکی ئه سما ویستی به چی بۆلای ئه سمای که چی و هه ندی دیاریشی بۆ هینا بوو، ئه سما دیاری به که ی وه رنه گرت و رینگه یشی بی نه دا به چی نه ناو خانووه که ی، بۆ ئه و مه به سه عائیشه ی خوشکی به باوکی خۆی ووت: په رسیار له پیغمه ر بکا له و باره وه، بۆ روون کردنه وه ی وولامی ئه و په رسیاره ئه م دوو ئایه تانه هاته خواره وه، پیغمه ر ﴿ ﷺ ﴾ فهرمانی دا به وه رگرتی دیاری به که و، چوونی دایکی ئه سمایش بۆلای و پیشوازی لی بکا و خودا فهرمو ی:

لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ
مِّنْ دِينِكُمْ أَنَّ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ
﴿ ٨ ﴾ إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُم

مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾

﴿لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾ خودا قهده غه ی نه کردوه له ئیوه له په یوندی کردنتان به که سانیکی نه وتو جه نگیان نه کردوه له گهل ئیوه له باره ی ئایینه وه و ئیوه یان دهر نه کردوه له نیشتمانی خوتانا، ئیتر له دانیشتوانی مه که بن یا دانیشتوی جینگه یه تر بن که ئیوه چاکه یان له گهل بکه ن و، دادپهروه بن بو نه وان. به راستی خودا که سانیکی خوش نه وی دادپهروه بن.

﴿إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ به راستی خودا قهده غه ی کردوه له ئیوه په یوندی کردن به که سانیکی نه وتو جه نگیان له گهل ئیوه له باره ی ئایینه وه و، ئیوه یان دهر کردوه له نیشتمانی خوتانا و یارمه تی نه وان یان دابی له سهر دهر کردنی ئیوه که ئیوه دوستایه تی یان له گهل بکه ن و، یارمه تی یان بدن و ههر که سی یارمه تی نه و که سانه بدا، دووایی ههر که سی یارمه تی نه و بی باوه رانه بدا سته میان له خویان کردوه و به دوستایه تی یه.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مَهْجُرَاتٍ فَاِمْتَحِنُوهُنَّ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ يُبَيِّنُنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَءَاثُهُمْ مَّا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا ءَاثِمْتُمُوهُنَّ أَبْجُورَهُنَّ وَلَا تَمْسِكُوهُنَّ بِعَصَمِ الْكُوفَرِ وَسَأَلُوا مَّا أَنْفَقْتُمْ وَلَيْسَ لَكُمْ مَّا أَنْفَقُوا ذَلِكُمْ حَكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقِبْتُمْ فَتَاثُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُمْ مِّثْلَ مَا أَنْفَقُوا ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

له سالی شه شه می کۆچی دا پتعمه مر ﴿﴾ ناسته وایی مۆر کرد له گهل قوره یشی به کان، وهك له ئایه تی (۱۰) ی سوره تی (نهلفه تح) دا باسی کرا، لهو ناسته وایی به دا هاتبوو: (هه رکه سی له لای قوره یشی به کان هات بۆلای موحه مه د، بیگی پته وه بۆلای قوره یشی به کان، هه رکه سی لای موحه مه ده وه چوو بۆلای قوره یشی به کان نه بیگی پته وه بۆلای موحه مه د، دوا ی مۆر کردنی نهو ناسته وایی به له نیوان هه ردو و لا دا، ژنی له قوره یشی به کان کۆچی کرد بۆلای نیر دراوی خودا، میرده بت په رسته کدی به دوا یا هات، ووتی عه مه د: ژنه که مه م به ده ره وه، چونکه تو مه رجت کردو وه هه رکه سی له لایه ن ئیمه وه هات بیگی پته وه بۆلامان. لهو باره وه بۆ رو و نکر د نه وه ی فه رمانه کانی خودا بۆ نهو ژنانه ی نهو تو با وه رپان هی نا وه، میرده کانیا ن بت په رستن، بۆ نهو ژنانه ی له ئایینی ئیسلام وه ر نه گه رپن، خودای مه زن نه م دوو ئایه تانه ی نارده خواره وه و فه رمووی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مِهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ ۚ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ﴾ نه ی که سانیکی نهو تو با وه رپان هی نا وه: هه ر کاتی ژنانی با وه ردار کۆچیا ن کرد بۆلای ئیوه له مه که وه بۆ مه دینه، دوا یی ئیوه نهو ژنانه تا قی بکه نه وه، بۆ نه وه ی بزانه ی نهو ژنانه به راستی با وه رپان هی نا وه یا به ده م نهك به دل، خودا زانتره به با وه ره یانی نهوان له نا وه ر و کدا.

﴿فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآثُوهُنَّ مَا أَنْفَقُوا﴾ دوا یی نه گه ر ئیوه ی مو سلما ن زانیان به راستی به دل با وه رپان هی نا وه، دوا یی ئیوه نهو ژنانه مه گی پته وه بۆلای بی با وه رپان، نهو ژنانه ره وانی ن بۆ بی با وه رپان و، نهو بی با وه رپانه یش بۆ ژنانی با وه ردار ره وانی ن و، قه ده غه ن له یه کتری و، ئیوه نهو شته ی میرده کانیا ن به خشیویانه بهو ژنانه له ماره یی و، ئیوه بیان ده نه وه.

﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَكَحُّوهُنَّ إِذَا أْتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ﴾ وه هیچ گونا هه ی له سه ر ئیوه ی مو سلما ن نی به که ئیوه نهو ژنانه ی کۆچیا ن کردو وه له لایه ن بی با وه رپانه وه بۆلای با وه رپارا ن، ئیوه ماره یان بکه ن دوا ی کۆتایی عیده، کاتی ئیو ماره یی به دن بهو ژنانه با وه رپان هی نا وه و میرده کانیا ن بی با وه رپان.

﴿وَلَا تُنْسِكُوا بِعَصَمِ الْكُوفَرِ﴾ وه ئیوه ی مو سلما ن په یو یست مه دن به نیکا حی نهو ژنانه ی بی با وه رپان و، په یوه ندی ژن و میردا به تی له نیوانتا نا نه ما وه، چونکه ژن و میرد بی با وه رپو ون و، دوا یی بی اوه که با وه ری هی نا و، ژنه که له سه ر بی با وه ری مایه وه، نهو ژنه قه ده غه نه بی له سه ر نهو بی اوه، نیکا حه که یان بو چ نه بی ته وه. هه ره وه ها ژنه که یش به بی میرده که ی مو سلما ن بی و قه ده غه نه بن له یه کتری و، نه گه ر ژن و میرد هه ردو و لایان با وه ردار بو ون، یه کیکیان له ئایین وه ره گه را نیکا حه که یان بو چ نه بی ته وه.

﴿وَأَسْأَلُوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلَيْسَ أَلَا مَا أَنْفَقُوا ذَلِكَمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ وه ئیوهی موسلمان داوای ئه و شته بکهن به خشیوتانه به مارهیی به ژنه کانتان و، ئیوه موسلمان بوون و، نهوان باوهریان نه هیناو، بی باوهریانیش داوای ئه و شته بکهن به خشیویانه به ژنه کانیا و، ژنه کانیا موسلمان بوون و، نهوان باوهریان نه هیناو، ئه وهی باسکرا فرمانی خودایه، فه مان ئه دا له نیوان ئیوه دا و، نای بی فرمانی خودا بکهن و، خودا به هه موو شتی نه زانی، هه موو شتی له جینگهی شیای خویا دانه نی.

﴿وَأَن فَاتَكُمُ شَيْءٌ مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاتِبْتُمْ﴾ وه نه گهر ئیوهی باوهردار له کیستان چووبی شتی له مارهیی ژنه بی باوهره کانتان، له و ژنانهی له ئیوه هه له اتبوون و، چووبوون بۆلای بی باوهریان و، ئه و شتهی نه دا بو به میرده باوهرداره کهی، دوا بی ئیوه تووشی بی باوهریان بوون و سه رکه وتن به سه ری یاندا، ده سته کوته تان له وان گرت.

﴿فَاتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُمْ مِّثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي أَتَمَّ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ دوا بی ئیوهی موسلمان به خشن به که سانیکی نه وتو ژنه کانیا چوون بۆلای بی باوهریان و و وینهی شتی له مارهیی به خشویانه له وان له و ده سته کوته گرتو تانه له بی باوهریان و، ئیوه له خودایه کی نه وتو بژسن ئیو باوهرتان بی هیناو.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبَايَعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يَشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَشْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَدَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايَعَهُنَّ وَأَسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَنسَوْنَ مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَبِيسُ الْكُفَّارُ مِنَ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

کاتی مه که داگیر کرا پیاوان بۆل بۆل نه هاتنه خزمهت پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ و، په ایمانیان ئه دا به پیغمه مر گوی رپا ئی فرمانی خودابن و، دوا بی ئه وانیش ژنان نه هاتن و په ایمانیان دا به پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ به گوێره ی ئه و فرماناندی خودا نه یه فرموی له باره ی ژنانه وه که نه فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبَايَعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يَشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا﴾ هه رکاتی ژنانی بی باوهر هاتن بۆلای تو یابه ندی فرمانی تو بن و، خویان بفروشن له رینگه ی فرمانی خودادا له سه ر ئه وهی هیه ج شتی نه کهن به هاوبهش بۆ خودا.

﴿وَلَا يَسْرِقْنَ﴾ و لهسه ر ئه وهی دزی نه کهن له میرده کانیان و جگهی میرده کانیان، لهو کاته دا هیندی دایکی موعاویه و ژنی ئه بوسوفیان ووتی: ئه ی نیردراوی خودا: ئه بووسوفیان پیاویکی رژده و به راستی من داریی ئه وم له ناوداوه، نایا فرمانت به چی به؟ پیغه مه ر فهرمووی: ئه و کاره بکه به و مدرج دی له پیوستی خوت و مناله کانت زورتر نه بی.

﴿وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ﴾ وه لهسه ر ئه وهی داوین پیسی نه کهن و، مناله کانی خویان نه کوژن، لهو سه رده مه دا هندی له هۆزه کانی عه رب کچه کانی خویانان زیند به چال نه کرد، کاتی وانه بو له ترسی هه ژاری منالی خویانان نه کوشت کور بوونایه یا کج.

﴿وَلَا يَأْتِينَ بُهْتَانٍ يَفْتَرِيَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلِهِمْ﴾ وه لهسه ر ئه وهی ئه و ژنانه نه یه نه به درۆیکه وه خویان هه لی به ست و، بلین: ئه و منداله ی ئیمه پهیدا بووه له مندالدانی ئیمه که که وتوونه ته نیوان ده ست و پیماندا، له م میرده ی ئیمه و، نه دۆزراوه ته وه، له داوین پیسی پهیدا نه بووه، ئه و فهرمووده ی خودایه له وه وه هاتووه هندی له ژنان منالیکه دۆزراوه یان نه کرد به منالی خویان و، به میره کانیان ئه ووت له تویه، یا داوین پیسی یان نه کرد و منالیان ببویه ئه یان ووت له تویه، یا ئه یان ووت: ئیمه پاکین که چی له حه یز داوون.

﴿وَلَا يَعْصِيكَ فِي مَعْرُوفٍ﴾ وه لهسه ر ئه وهی ئه و ژنانه بی فهرمانی تو نه کهن و له هه موو شتی که خودا فهرمانی بی ئه دا، یا قه ده غه ی ئه کا له هه مووز فهرمانه کانی دا، به تایبه تی به وینه ی هه لدان و گریان به سه ر مردوواندا و، له رووی خویان ئه دهن و به خه ی خویان دانه درن و په لکه قز برینی خویان بو مردووان به کار نه هین.

﴿فَبَايِعْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ دوا ی ئه و برپانه یان تو به لین و په یمانه کانیان لی وهر بگه ره و، تو داوای لی خوشبوون بکه بو ئه و ژنانه له خودا. به راستی خودا لیبور دنی زور بو که سانی باوه ر نه هین و بی فهرمانی خودا ناکهن و، زور میهره بانه بو ئه و که سانه په شیمان نه به وه.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ﴾ ئه ی که سانی که ئه و تو ئیوه باوه رتان هیناوه: ئیوه دۆستایه تی مه کهن له گه ل تا قمی خودا خه شی لی گرتوون، یارمه تی یان مه دهن، به راستی ئه و که سانه بی ئومیدن له پاداشتی رۆژی دووایی، به وینه ی بی ئومیدی بی باوه ران بو هاتنه وه ی دانیشتروانی گورستان و به تهمای هاتنه وه یان نه ماون.

ئه و فهرمووده ی خودایه له وه وه هاتووه هندی له باوه ردارانی هه ژار، ئامه شو ی جووه کانیان نه کرد، له گه لیان دانه نیشت له بهر ئه وه ی هندی به رو بوومی ئه وانیان ده ست بکه وئ، وایش ئه بوو هه والی نه ینی موسلمانانی به وان نه گه یاند، بویه خودای مه زن ئه و دۆستایه تی به ی ئه وانی قه ده غه کرد له گه ل جووه کان.

﴿سوره‌تی سهف﴾

له مه‌دینه هاتووته خواره‌وه. هه‌ندی له زانایان لایان وایه له مه‌ککه هاتووته خواره‌وه.
ژماره‌ی نایه‌ته‌کانی (۱۴) نایه‌تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿١﴾ يَكَايُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَمْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾
كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ
اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَهُمْ
بُنَيَّنَّ مَرْصُوصٌ ﴿٤﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَتَقَوْمِ لِمَ
تُؤْذُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا
زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾
وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَءِيلَ يَا رُسُلَ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا
لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرُسُولِي يُاقِ مِنْ بَعْدِي ءَأَسْمِعُ أَخَذَ فُلَمَّا
جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٦﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

﴿سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هه‌رشتی له ناو ئاسمانه‌کان
و له ناو زهوی‌دان دوری ده‌رئه‌برن بۆ خودا له هه‌رشتی شایسته‌ی پله‌ی به‌رزى خودا نه‌بن و،
خودا زۆر گه‌وره و به‌دهسته‌لاته و به‌توانایه، زۆر زانایه هه‌موو شتی له جیگه‌ی شیاوی خویا
دانه‌نی.

به‌ر له‌وه‌ی ده‌ست بکه‌ین به‌مانا‌کردنی مانای نایه‌ته‌کانی دوایی، پتویسته‌بزانری که
ئاده‌میزاد له باره‌ی بیر و باوه‌ره‌وه چوار به‌شن.

ته‌فسیری زماناکۆیی

۱- به شیکیان به ناشکرا و به نهینی باوهریان به نایینی پیروز نی، به هه موو جوړی به کردار و به گوفنار دژایه تی بۆ ئیسلام دهر نه برن. بیگومان فهرموده ی ﴿يَا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ﴾ نهوان ناگریته وه.

۲- تاقمی تریان به ناشکرا دهری نه برن که موسلمانن، به لام له نهینی دا و له دلوه پروایان به نایینی ئیسلام نی، له ژیره وه فیل و بوختان و پیلان ساز نه دهن له دژی نایینی ئیسلام، نهو به شهیش پیمان ناوتری موسلمان، فهرموده ی خودا به نهی باوهرداران نابانگریته وه.

۳- تاقمی تریان به نهینی و به ناشکران باوهری بیگومانیان هه به به نایینی ئیسلام و، هر به لئین و پهیمانی به کاربهیشتن به راستی نه یکه ن. به لام هه ندی کاره ساتی ناهه مووار له هه ندی کاتا ریگه یان بی نه گری و ناتوانن به لئینه کانیان بهینه دی، نهو تاقمه خاوه نی بیانن و نابنه جیگه ی سزا.

۴- تاقمی تر هه ن گفتوگۆ نه کهن و به لئین نه دهن و ناوات نه خوازن که خودا فهرمانیان بی بدا به جهنگ کردن و کاری چاک هه تا بی که ن، نهو تاقمه کومه لئ بوون پیش نه وه ی خودا فهرمانیان بی بدا به پیوست کردن جهنگ له گه ل بی باوهران نه یان ووت: نه گهر بمانزانییا چ کاری خودا لای چاکه نهو کاره مان نه کرد هه تا نه مردین، که چی کاتی خودا فهرمانی به جهنگ کردن دا له ریگه ی خودادا و، ناواته که یان هاته دی له به لئینی خویان په شیمان بوونه وه و، ویستی خویانیان پوچ کرده وه، نیز له بهر سستی خویان بوو، یا له ترسا یا له بهر ته مه لی. نهو تاقمه باوهردارن. به لام باوهره که یان لاوازه و، ویستی یان سسته و، خودای مه زن پرووی فهرموده ی خویان ناراسته نه کا و نه فهرموی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ نهی که سانیکی نهوتۆ باوهرتان هیتاوه: له بهر چ شتی که شتی نه لئین و نهو شته ناکه ن. داوای شتی نه کهن و که فهرمانتان بی درا بی که ن بۆ نایکه ن؟ گوناهیکی گه وره به لای خودا که ئیوه شتی بلئین داوای کردنی بکه ن و نه یکه ن.

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُورٌ﴾ به راستی خودا که سانیکی نهوتۆ جهنگ بکه ن له ریگه ی نایینی خودا، ریز نه دهن له بهر دهم دوژمنانی ناییندا خوژی نهوین، به جوړی نهوان ریز نه دهن: به وینه ی دیواری خانویه وان خشت و پارچه کانی پالیان دابی به یه که وه. بۆشایی له نیوانیانا نه بی و، به مسی تواوه پر کرایته وه.

خودای مه زن موسلمانان ناگادار نه کا و بیریان نه خاته وه که بی فهرمانی پیغمه ران نه نجامیکی زور خرابی نه بی له کاتی جهنگدا و، به سهرهاتی موسا و تاقمه که ی بیر موسلمان نه خاته وه و نه فهرموی:

﴿وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تُلْذِقُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ﴾ وه ئیوه بیری نهو کاته بکهنهوه: موسا به تاقمه کهی خوی ووت: نهی تاقمی من: له بدر چ شتی ئیوه نازاری من نهدهن و بی فهرمانی خودا نه کهن، بهوهی که من هاروونم کوشتووه و، نه لئن من وورگم دراوه و، داوای بینینی خودا نه کهن و، به راستی ئیوه نه زانن من نیردراوی خودام بۆلای ئیوه و، پیوسته نیردراوی خودا ریژی لی بگیری و له کساری بیتلیکراوهوه دورور بخریتسهوه. نازاردانی موسا به زور شتی تر بووه: نهیان ووت: ئیمه نارام ناگرین له سهر یدک خواریده مه نی و، تو و خودای خوت برۆن جهنگ بکهن و شاره کانی بگرن، دواپی ئیمه لهو جیگانه دا دانه نیشین و، جووه کان بهوهوه نه وهستان و دووای موسا به عیسیان ووت کوری نه جاره، به ریژ مه ریهم داو پیسی کردووه، وهك له ئینجیلی (متی) نه سحاحی (۱۳) ئایه تی (۵۵) و له ئینجیلی مرقوس نه سحاحی (۶) ئایه تی (۳) به زهقی هاتووه، که جووه کان نهو بوختانانیهان کردووه به مه ریهمدا.

﴿فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ دواپی کاتی جووه کان لایاندا و راستی بههوی نازاردان و بی فهرمانی موساوه، خودا دلی نهوانی لادا له وه گرگی راستی و، بیگومان خودا هیچ کهسی له ریگهی راستی لانا دا و مه گهر خوی خراپه هه لیری به سه رهستی خوی و، خودا رانومایی تاقمی ناکا لایاندایی له په رستی خودا.

﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ﴾ وه ئیوه بیری نهو کاته بکهنهوه: عیسی کوری مه ریهم ووتی: نهی بهنوئیسرایلی: به راستی من نیردراوی خودام بۆلای ئیوه، بروام بهو فهرمانانه هدی له ناو تهوراتان و، به فهرمانی نامه کانی نهو پیغه مه رانه له پیش منهوه بوون و نیردراوی خودان.

﴿وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ﴾ وه من موزده نهدهم به پیغه مه ر و نیردراویکی خودا له دواپی من دیت بۆلای هه موو ئاده میراد ناوه کهی (ئه حه ده) و له تهوراتا بهو ناوهو ناو نراوه، نه حه ده یه کیکه له ناوه کانی پیغه مه ر ﴿﴾.

﴿فَلَمَّا جَاءَهُم بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ دووایی هه ریبه کی له نه حه ده و له موسا چوون بۆلای بهنوئیسرایلی یه کان بهو به لگه ئاشکرانه وه، ووتیان: نهوانه جادویه کی ئاشکران و، باوه ریان پی نه ییتین.

خودای مدزن لهو ئایه تهی پیشوودا زور به زهقی رایگه یاندووه که نهو تهوراته ی هاتووه ته خواریه بو سهر موسا و، نهو ئینجیله ی هاتووه بو عیسا موزده یان داوه به هاتی پیغه مه ر و راستی پیغه مه ر.

قورئان بۆ راستی ئەو مۆژدەیه بێ باکانه رووبەرۆوی زاناکانی گاوور و جووه‌کان وه‌ستاوه، ئەوانیش نه‌یان‌توانیوه به‌ دۆری بخه‌نده، میژووی رابردوویش باسی ئەوه‌ی نه‌کردووه به‌ درۆیان خستییته‌وه، هه‌رچه‌نده ئەوپه‌ری دۆژمن و دژی قورئان بوون، بگره‌ زانا‌خواهن داده‌کانی به‌نۆیسرایلی موسلمان بوون و راستی قورئانیان راگه‌یانده، به‌ وێنە‌ی عبدالله‌ی کۆری سه‌لام و هاوڕێکانی، له‌ گه‌ڵ ئەوه‌یشدا ئەو زانایانه‌ دایان نابوو دۆژمنایه‌تی پیغه‌مه‌ری خودا بۆخۆیان، ئەگه‌ران به‌ شوێن هه‌له‌یه‌ کدا پیغه‌مه‌ری بێ به‌درۆبخه‌نده‌وه. زانای به‌رپێر مامۆستا (موحه‌مه‌د جه‌واد موغنیه) له‌ ته‌فسیره‌که‌ی خۆیا (الکاشف) ئەم په‌رسیار و وولامانه‌ی دووایی هاتوون. زۆرم بێ‌چاکه‌ نووسینیان:

په‌رسیار: ئەگه‌ر جووه‌کان یا گاوه‌کان به‌ موسلمانن بلێن: قورئانی ئێوه به‌ زه‌قی له‌سه‌ر ئەوه‌یه که‌ ته‌ورات و ئینجیل مۆژدەیان داوه به‌ پیغه‌مه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د ﴿ﷺ﴾، که‌چی شوێنه‌وار و نیشانه‌یه له‌و ته‌ورات و ئینجیله‌ی له‌لای ئێمه‌ن ئەو داوایه‌ی قورئانیان تێدا نی‌یه؟ وه‌لام: ئەگه‌ر ئەو په‌رسیاره‌یان کرد، ئەو موسلمانه‌ بۆی هه‌یه‌ بلێ له‌ وولامی ئەواندا: زانایانی جووه‌کان و گاوه‌کان خۆیان ئەو وولامه‌یان لایه‌ و ووتوویانه: (که‌ ته‌وراتی سه‌ره‌کی که‌ هاتووته‌ خواره‌وه‌ بۆ سه‌ر موسا نه‌ماوه و له‌ناوچووه، دوا‌ی چه‌ن سالی پیاوی ووتوویه‌تی: من ته‌وراتم له‌به‌ره‌ و، داواکه‌ی خۆی نووسی و ووتی: ئەمه‌ ته‌وراته‌ و ئێوه بیکه‌ن به‌ ته‌ورات بۆخۆتان).

هه‌روایش و به‌و شیوه‌یه به‌ ئینجیلی سه‌ره‌کی و راستی که‌ نێردراوه‌ بۆ سه‌ر عیسا نه‌ماوه و له‌ ناوچووه. زۆر سه‌یر و سه‌مه‌ره‌یه، ئەو ئینجیله‌ که‌ به‌ بریاری خۆیان نه‌ماوه، له‌ دوایدا زۆرتر له‌ په‌نج ئینجیلی ئی‌ په‌یدا‌بووه. هه‌تا له‌ سالی (٣٢٥)ی زاینی سه‌رۆکه‌کانی گاور کۆبوونه‌وه‌ بریاری په‌سه‌ندکردنی چوار ئینجیلیان دا، له‌ گه‌ڵ ئەوه‌یشدا به‌ گوێره‌ی بریاری هه‌موو گاوه‌کان عیسا یه‌ك ئینجیلی بۆ هاتووه. چ شتی بوو ئەو تاکه‌ ئینجیله‌ بکا به‌ چوار ئینجیل؟ ئەگه‌ر بریاری (٣) ئینجیلیان بدایه، ئەو کاته‌ ئه‌بێ‌را بۆ هه‌ریه‌که‌ له‌و سێ (أقنومانه) ئینجیلی دانراوه.

گه‌وره‌ترین به‌لگه‌ له‌سه‌ر ئەوه‌ی ئەو ئیمجیلانه‌ دانراوی پیاوانی که‌نیه‌ن و ئینجیلی عیسا نین ئەوه‌یه: که‌ ئەو ئینجیلانه‌ باسی هه‌ل‌واسین و ناشتی عیسا نه‌که‌ن له‌ گۆردا و باسی کۆتایی ژیا‌نی عیسا نه‌که‌ن له‌سه‌ر زه‌وی، دوا‌ی ئایا ئه‌بێ‌ عیسا س‌روشی بۆ هاتبێ‌ته‌ خواره‌وه‌ دوا‌ی هه‌ل‌واسینی و ناشتی له‌ گۆردا و، بێگومان شتی وا نابێ و ناگۆنجن، ئەگه‌ر له‌وانه‌ بێ شتی وابێ، چۆن ئه‌بێ‌ و، ئه‌گۆنجن لای ئەقل که‌ بێته‌ خواره‌وه‌ بۆ سه‌ر عیسا س‌روشی بنووسریته‌وه‌ له‌ ئینجیلێکا هاتبێ‌ته‌ خواره‌وه‌ دوا‌ی به‌رزبوونه‌وه‌ی عیسا بۆ ئاسمان و کۆتایی بێ‌هاتنی ژیا‌نی و بێ‌ی به‌ چوار ئینجیل؟

پرسیار: له چ جیکه‌یه‌که‌وه ئیمدی موسلمان ده‌ستمان نه‌که‌وئ که ئه‌و بریارانه زاناکانی گاوور و جووه‌کان داویانه که ئه‌و ئینجیل و ته‌وراته‌ی هاتوونه‌ته‌ خواره‌وه بو‌سه‌ر عیسا و موسانه‌ماون و له‌ناوچوون؟

وه‌لام: له زۆر ژماره‌ی نامه‌کانی خو‌یان به‌ زمانی عه‌ره‌بی و جگه‌ی عه‌ره‌بی دایان ناوون، بو‌ نمونه: یه‌کیك له‌و نامه‌ به‌ زمانی عه‌ره‌بی دانراوه به‌ ناوی (قاموس کتاب المقدس) که (٢٧) زانا به‌شداری‌یان کردووه له‌ دانانی ئه‌و نامه‌ پی‌روژه‌دا له‌ باسی ووشه‌ی (یوشیا)‌دا، له‌و نامه‌یه‌دا ئه‌لئ: (له‌و شتانه‌یه‌ گومانی تێدانی‌یه، که به‌ راستی زۆریه‌ی نامه‌ پی‌روژه‌کان له‌ناو‌براون، یا له‌ ناو‌چوون له‌ کاتی وه‌رگه‌رانی گاوور و جووه‌کان و، کاتی چه‌وسانه‌وه‌یان). هه‌روه‌ها له‌ باسی ماوه‌ی (أسنا) له‌فه‌ره‌هه‌نگی نامه‌ی پی‌روژدا ئه‌لئ: (بیروبو‌چوونی تر هه‌یه ئه‌لئ: که‌سیکی ئه‌وتۆ شیوه‌ی یاسای داوه به‌سه‌ر نامه‌کانی به‌لئتی کۆندا (أسنا العهد القديم) ئه‌و که‌سانه‌ن نامه‌کانیان نووسیه‌ته‌وه). بیروبو‌چوونی تر هه‌یه ئه‌لئ: ئه‌و که‌سانه‌ن نامه‌کانیان نووسیه‌ته‌وه که له‌ لایه‌ن پ‌وحلقودسه‌وه یارمه‌تی‌یان دراوه و، له‌گه‌ل نووسه‌ره‌کاندا پ‌یشه‌واکانی گاوور و جووه‌کان ئه‌و نامه‌یان وه‌رگرت وه‌ک یاسا بو‌خو‌یان به‌ رانوو‌مایی (روح القدس) بو‌خو‌یان. ئه‌و بریار و بیروبو‌چوونانه گومانیان تێدا نی‌یه که نامه‌ پ‌یشه‌وه‌کان له‌ناو‌چوون و، به‌ راستی کۆمه‌لئ ئه‌و نامه‌یان نووسیه‌ته‌وه و شیوه‌ی یاسایانداوه به‌سه‌ریاندا له‌ لایه‌ن خو‌یانه‌وه له‌سه‌ر هه‌ر بیروباوه‌پ‌ی، به‌ یاریه‌ی (روح القدس) به‌ گوێره‌ی بیروباوه‌پ‌که‌ی تر.

وه له‌ لای ئیمه‌ یه‌کسانه‌ به‌ بیروبو‌چوونی هه‌ر کام له‌و دوو بیروبو‌چوونانه وه‌رگرین ئه‌نجامه‌که هه‌ر یه‌که، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه: بریاری بیگومانیان داوه ئه‌م نامه‌ تازانه نامه‌ سه‌ره‌کی و یه‌که‌م جاره‌که‌ی موسا و عیسا نی‌یه و، ئه‌واندی ئه‌وان له‌ ناو‌چوون و، له‌ جیکه‌ی ئه‌واندا، نووسراوه‌ تازه‌کانی‌یان نووسیه‌ته‌وه که‌سانیکێ ئه‌وتۆن به‌ گومانی خو‌یان پی‌روژن، یا تاقمێ تر پی‌روژی‌یان داوه به‌وان و به‌لایانه‌وه وابه‌وه پی‌روژن و، هه‌موویان (روح القدس) یارمه‌تی داوون. پ‌وحلقودس به‌لای ئه‌وانه‌وه بریتی‌یه له‌ (ئوقنومی) سیه‌هم، بۆیه ناو‌نراوه به‌ (روح) چونکه ژبان ئه‌و دروستی کردووه، پی‌روژیشه، چونکه کاری ئه‌و پاک‌کردنه‌وه‌ی دئی باوه‌ردارانه به‌ گومان و بیروبو‌چوونی گاووره‌کان. ئه‌وه‌ی باسکرا راوبو‌چوونی جگه‌ی زانیانی ئیسلامه.

زانیانی ئیسلام به‌ ده‌یان نامه‌یان هه‌یه، به‌لگه‌ن له‌سه‌ر گۆرانی ته‌ورات و ئینجیل، وه‌ک نامه‌ی (اظهار الحق) دانراوی (شیخ په‌حمه‌تولای هیندی) که سه‌د به‌لگه‌ی باسکردووه له‌سه‌ر گۆرینی ته‌ورات و ئینجیل، که خاوه‌نی ته‌فسیری (ئله‌نار) له‌ باسی ئایه‌تی (٤٦)‌ی سووره‌تی نیسا ئا‌دا باسی کردووه، له‌ نامه‌ی (الرحلة المدرسية) دانراوی شیخ جه‌وادێ ئه‌لبه‌لاعی. له‌ نامه‌ی (محمد رسول الله في بشارات الأنبياء) دانراوی موحه‌مه‌د ئه‌لغه‌فار. نامه‌ی (محمد رسول الله

هکذا بشرت الاناجیل) دانراوی زه‌خاوی میخائیل. نامه‌ی (البشارات والمقارنات) دانراوی شیخ موحه‌مد صادقی ته‌هرانی. نه‌وانه هدموویان پرڼ له به‌لگه‌ی بیگومان له‌سه رگورپنی ته‌ورات و ینجیل. له‌وانه‌ی نه‌م سدرده‌مه.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ
عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ
﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ
الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ
عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا هَلْ أَذِلُّكُمْ
عَلَى تَحَرُّقِ نَجِيجِكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تَوَمَّنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَجْهَدُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾
يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسْكَنٌ
طَيِّبٌ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ
مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا
أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ
قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَآمَنَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ
وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ وه چ که‌سی بنی سته‌مکارتر له‌و که‌سه‌ی درۆ و بوختان هه‌لبه‌ستی و بیدا به‌سه‌ر خوا‌دا، پیغه‌مه‌ر و قورئان به‌درۆ‌بخاته‌وه، بلێ: نه‌و شته‌ی موحه‌مد هیتاویه درۆ و بوختانه و، ئایه‌ته‌کانی قورئان جادوو و، له‌به‌ر نه‌وه نه‌و که‌سه داوا‌ی لی‌ئه‌کرێ خۆ‌ی بدا به‌ ده‌ست فه‌رمانه‌کانی خوا‌دا و سه‌رشو‌ری فه‌رمووده‌ی خوا‌دایی و بیته‌ ناو به‌ختیا‌ری هه‌ردوو جیهانه‌وه و، خۆ‌ی بکا به‌ جینگه‌ی خه‌شمی خوا‌دا به‌سه‌ریا و، خوا‌دا رانوما‌یی تا‌قمی سته‌مکاران نا‌کا له‌ خۆ‌یان و به‌سه‌ربه‌ستی خۆ‌یان نه‌یکه‌ن.

﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفَؤُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ بی باوه‌ران نه یانه‌وی پرووناکی ئایینی خودا به‌هۆی فووی ده‌میانده‌وو، به‌و بوختانکردنه‌یان و تاوانج گرتیان له‌ قورتان که جادوو به‌یکوزینه‌وه، خودا پرووناکی ئایینی خۆی ته‌واو نه‌کا و بلاوی نه‌کاته‌وه به‌ ناو هه‌موو بوونه‌وه‌راندا و نه‌گاته‌ نه‌وپه‌ری توانای خۆی و، با وه‌کو بی باوه‌ران پیشان ناخۆشیی و لایان گرانیی.

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾ خودا که‌سیکی نه‌وتویه‌نیردراوی خۆی ره‌وانه‌ کردوو به‌ قورتانیکه‌وه‌ شاره‌زایی که‌ری ئاده‌میزاده‌ بۆلای ریگه‌ی راست، به‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ک و به‌ ئایینیکی راست و دادپه‌روه‌ر، له‌به‌ر نه‌وه‌ی سه‌ری بخا به‌سه‌ر هه‌موو ئایینه‌کانی تردا و، با وه‌کو بت په‌رستان پیشان ناخۆشیی و لایان گرانیی و، خۆیان ماندوو‌بکه‌ن بۆ له‌ ناو‌بردنی و، رسوا نه‌بن و ئابروویان نه‌جی.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ تَأْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ نه‌ی که‌سانیکی نه‌وتو باوه‌رتان هیناوه: ئایا من شاره‌زایی ئیوه‌ به‌که‌م له‌سه‌ر بازرگانی‌یه‌ ئیوه‌ رزگار بکا له‌ سزایه‌کی خاوه‌ن ئازار. نه‌و بازرگانی‌یه‌ بریتی‌یه‌ له‌وه‌ی ئیوه‌ باوه‌ر به‌هێن به‌ خودا و به‌ نیردراوی خودا و خۆتان ماندوو‌بکه‌ن له‌ ریگه‌ی سه‌رکه‌وتنی ئایینی خودا و، به‌هۆی به‌خشینی دارایی و دانانی له‌شی خۆتان له‌و ریگه‌یه‌دا، نه‌و باوه‌ره‌هێنان و کۆشش و دارایی به‌خشینی خۆتان و دانانی گیانی خۆتان له‌ ریگه‌ی خودادا چاکه‌وه‌ بۆ ئیوه‌، نه‌گه‌ر ئیوه‌ به‌ سوود و به‌ به‌ختیاری خۆتان بزانه‌.

﴿يَغْفِرْ لَكُمْ دُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ نه‌گه‌ر ئیوه‌ باوه‌ر به‌هێن و کۆشش بکه‌ن له‌ ریگه‌ی خودا، خودا له‌ گوناوه‌کانی ئیوه‌ خۆش نه‌یی و، نه‌تان خاته‌ ناو چه‌ندین به‌هه‌شت نه‌روا به‌ ژێر دره‌خته‌کانی و نه‌ملاولای کۆشکه‌کانی چه‌ندین رووباری ئاوی شیرین و نه‌تانخاته‌ ناو جیگه‌ و کۆشکی پاک و نایاب له‌ ناو چه‌ندین به‌هه‌شتی جیگه‌ی دانیشتی به‌رده‌وام و به‌رین. نه‌و لیخۆشبوون چونتان بۆ ناو نه‌و به‌هه‌شتانه‌ سه‌رکه‌وتن و رزگاربوونیکی زۆر گه‌وره‌یه‌.

﴿وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه‌ بۆ ئیوه‌ هه‌یه‌ چه‌ندین چاکه‌ی تر جگه‌ی نه‌وانه‌ی پیشوو، ئیوه‌ خۆشتان نه‌وین و به‌ ئومیدی نه‌وان، بریتین له‌سه‌ر که‌وتنی ئیوه‌ به‌سه‌ر قوره‌یشی‌یه‌کاندا له‌ لایه‌ن خوداوه‌ و، یارمه‌تی‌یه‌کی نزیک که‌ گرته‌ی مه‌که‌یه‌ و، تۆ موژده‌ بده‌ به‌ باوه‌رداران به‌و سه‌رکه‌وته‌ و به‌داگیرکردنی مه‌که‌که‌ به‌م نزیکه‌.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ﴾ ئەو کەسانیکى ئەوتۆ باوەرتان هێناوه، ئێوه بن به یاریده‌ده‌رانی ئایینی خودا و، به‌رزبکهنه‌وه‌ فرموده‌ی خودا، له‌ هه‌موو کاتێکدا نێردراوی خودا داوای له‌ ئێوه‌ کرد یارمه‌تی ئایینی خودا بده‌ن. ئەو فرموده‌ی خودایه‌، به‌و بانگ‌ کردنه‌ مه‌به‌ستی هه‌موو باوه‌ردارانە.

هه‌ندئێ له‌ زانایان ئەلێن: مه‌به‌ست له‌و باوه‌ردارانە: ئەو کەسانەن په‌یماناندا به‌ پیغه‌مه‌ر له‌ عه‌قه‌به‌ی دووه‌مه‌دا که‌ حه‌ف‌ئو دوو کەسه‌بون. یاریده‌ی ئایینی خودا بده‌ن.

﴿كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ﴾ هه‌روه‌ک عیسا‌ی کورێ مه‌ریه‌م ووتی به‌ هاوڕێ پاك و هه‌لبژارده‌کانی خۆی: چ کەسانیکن یارمه‌تی من بده‌ن بۆلای ئایینی خودا، هه‌واڕی‌یه‌کان ووتیان ئێمه‌ یاریده‌ی ئایینی خودا ئه‌ده‌ین به‌ فرمانی تۆ، هاوڕێ نیازپاکه‌کانی عیسا (١٢) کەسه‌بون.

﴿فَأَمَّتْ طَائِفَةٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ﴾ دوایی تاقمێ له‌ به‌نویسرایلی‌یه‌کان باوه‌ری‌یان به‌ عیسا هێنا و، تاقمێ تریان باوه‌ری‌یان پێ نه‌هێنا.

﴿فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ﴾ دوایی ئێمه‌ یارمه‌تی کەسانیکى ئەوتۆماندا باوه‌ری‌یان هێنا‌بوو سه‌رمان خست‌ن به‌سه‌ر بێ‌باوه‌رانی دوزم‌نی ئەواندا، دوایی کۆچی دووایی عیسا ئەو دوو‌تاقمانا بوو به‌ جه‌نگیان خودای مه‌زن یارمه‌تی باوه‌ردارانێ دا، دوایی زāl بوون به‌سه‌ر بێ‌باوه‌راند.

گێڕاوه‌ته‌وه‌ له‌ ئێبنوعه‌باسه‌وه: به‌نویسرایلی‌یه‌کان و تاقمه‌که‌ی عیسا داوی عیسا‌بون به‌ سێ تاقم: تاقمێکی‌یان ووتیان: عیسا به‌نده‌ی خودایه‌، به‌رزى کردووه‌ته‌وه‌ بۆ جێگه‌یه‌ خودا خۆی ویستوو‌یه‌تی. تاقمێ تریان ووتیان: عیسا کورێ خودایه‌ و به‌رزى کردووه‌ته‌وه‌ بۆلای خۆی. تاقمێ تریان ووتیان: عیسا خۆی خودایه‌.. هه‌ریه‌که‌ له‌و سێ تاقمانه‌، چه‌ندین لایه‌نگریان بۆخۆیان په‌یدا‌کرد. له‌ ئەنجامدا له‌ نێوان دوو تاقمه‌ بێ‌باوه‌ر‌ه‌کیان و تاقمه‌ باوه‌رداره‌کیان جه‌نگ په‌یدا‌بوو و درێژه‌ی کێشا هه‌تا کاتی ئاردنی پیغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾، ئەوه‌بوو ئەو تاقمه‌ باوه‌رداره‌ سه‌رکه‌وتن به‌سه‌ر ئەو تاقمه‌ بێ‌باوه‌ره‌دا.

بۆ زانین: له‌ فه‌ره‌ه‌نگی نامه‌ی پیرۆزدا: عیسا‌یان ناو‌بردووه‌ به‌ (یه‌سوعی ناسیری) یان‌ی دانیش‌تووی شاری (ناسیره). یه‌سوع یان‌ی خودای رزگار‌که‌ر. مه‌سیح نازناوی عیسا‌یه‌، یان‌ی گه‌راو به‌سه‌ر زه‌وی‌دا، له‌ ماوه‌ی ساڵی (٤٢-٤٣) باوه‌رداره‌کانیان ناو‌برد به‌ مه‌سیح‌یه‌ی‌کان. له‌وانه‌یه‌ یه‌که‌م جار ئەو ناوه‌ جنیۆدان بووبێ به‌ باوه‌رداران، ماوه‌ی نێوان عیساو موسا میژونوسان بێ‌بۆ‌چونیان جیا‌وازه‌ له‌ نێوان ئەم ساڵانه‌دا هه‌ندیکیان ئەلێن: زۆرت‌ره‌ له‌ (١٢٠٠) ساڵ و که‌مه‌ره‌ له‌ (١٤٩١). هه‌ندئێ تریان ئەلێن: نێوانیان زۆرت‌ره‌ له‌ (١٤٩٠) ساڵ و که‌مه‌ره‌ له‌ (١٢١١) ساڵ. له‌ نووسراوه‌کانی (یوحنا)دا هاتووه‌: هه‌رکه‌سێ بر‌وای به‌وه‌ نه‌بێ

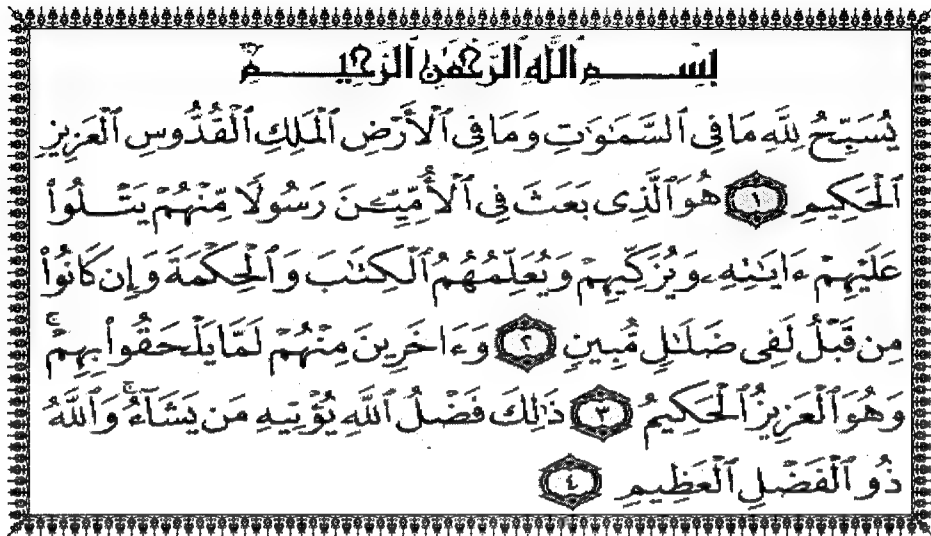
که خودا بوه به له‌شی عیسا و، خوایه‌تی و مرۆفایه‌تی له عیسادا بون به یه‌ک، دوژمنی عیسایه، به‌لام قورئان ئه‌فه‌رموی: دوژمنی عیسا ئه‌و که‌سانه‌ن له سنووری خودا لایانداوه و، عیسا به خودا ئه‌زانن:

ناوی چه‌واری یه‌کان و قوتابی یه‌کانی عیسا به‌و جوړه‌ی ئینجیلی (به‌رنابا) له فه‌سل چه‌ره‌مدا باسی کردوون به‌م جوړه‌یه:	ناوی چه‌واری یه‌کان و قوتابی یه‌کانی عیسا به‌و جوړه‌ی ئینجیلی (متی) باسی کردووه به‌م جوړه‌یه:
۱. أندراوس.	۱. سمعان الذي يقال له بطرس.
۲. بطرس - الصباد - سمعان.	۲. أندراوس أخو السمعان.
۳. برنابا.	۳. يعقوب بن زبدي.
۴. يوحنا بن زبدي.	۴. يوحنا أخو يعقوب.
۵. متى العشار.	۵. فليس.
۶. يعقوب بن زبدي.	۶. برثولماوس.
۷. تداوس.	۷. توما.
۸. يهوذا.	۸. متى العشار.
۹. برثولماوس.	۹. يعقوب بن خلعي.
۱۰. فيلپس.	۱۰. لبارس الملقب تدارس.
۱۱. يعقوب بن خلعي.	۱۱. سمعان القانوني.
۱۲. يهوذا الأسخر بوطي.	۱۲. يهوذا الأسخر بوطي.

به‌و جوړه باسی قوتابی یه‌کانی عیسا کراوه له‌و دوو ئینجیلاندا، ئیمه ده‌بینن که به‌رنابا دوو ناوی باس نه‌کردووه، که (توما و السمعان القانوني) ین له جینگه‌ی ئه‌و دوو که‌سانه‌دا ناوی به‌رنابا و ته‌داروس دانراوه. به‌لام که‌نسه که ته‌ماشایان کرد ئینجیلی به‌رنابا دژی ئاره‌زوو و ویستی ئه‌وانه، ناوی به‌رنابایان له‌گه‌ل سه‌معان لابرد، له ناو قوتابی یه‌کانی عیسادا چونکه بیرو باوه‌ری به‌رنابا و سه‌معان وه‌ک یه‌ک وان. به هه‌رجۆی بێ چه‌واری یه‌کانی ئه‌و که‌سانه‌ن وولامی عیسایان دایه‌وه، بلا‌وبوونه‌وه به‌ناو گرونده‌کانی جووه‌کاندا و، بانگیان ئه‌کردن بۆ‌لای په‌یامی عیسا، ئه‌بێ ئه‌وه‌یش بزاین وولامدانه‌وه‌ی ئه‌و قوتابی یانه بۆ یارمه‌تی دانی عیسا بۆ بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی ئایینی خودا به یه‌ک کات و له یه‌ک رۆژدا نه‌بووه. به‌لکو ناوبه‌ناو ئه‌هاتن بۆ‌لای عیسا و به‌لئێیان ئه‌دا یارمه‌تی بده‌ن، خودای مه‌زن باسی چه‌واری یه‌کانی عیسای فه‌رمووه، له سووره‌ته‌کانی ئالی عیمران و ئه‌لمائیده و له‌م سووره‌ته‌دا.

﴿ سوره تی نه لجمعه ﴾

له مه دینه هاتوو ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۱) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ هدرشتی له ناو ناسمانه کان و له ناو زهوی دان پاکی و دووری دهرئه برن بۆ خودایه که پادشا و خاوه نی هه موو بوونه وهرانه. پاکه له شتی ناشایسته، زۆر گه وه و به توانایه، هه موو شتی له جینگه ی شیایوی خویا دانه نی.

﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ﴾ خودایه کی نه وتۆیه له ناو تاقمیکی نه خوینده واردا پیغه مه ریکی ره وانه کردوو له خویانا نایه ته کانی قورئانی خودا نه خوینیته وه به سه ریاندا.

مه به ست له ووشه ی ﴿الْأُمِّيِّينَ﴾ عه ره به کانی نه و سه رده مه ی پیغه مه ر بووه. که زۆربه ی زۆریان نه خوینده وار بوون. مه به ستیش له ووشه ی ﴿رَسُولًا﴾ موحه مه دی کوری عه بدوولایه که نه و موحه مه ده ش نه خوینده وار بووه و نه ی نه زانی بنووسی و بخوینیته وه، له گه ل نه وه ش نه خوینده وار بووه قورئانی پیروزی به سروش بۆ هاتوو ته و نه بخوینده وه به سه ر دانیشوو اندا.

ته فسیری زمانکۆبی

﴿وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ وه نهو نیردراوهی خودا عهده به کان پاک نه کاته وه له چلکی بت بدرستی و نه زانین و کرده وه خراپه کانین و، نایانگۆری بۆ لای کرده وهی چاک و پاک، نامهی خودایان فیر نه کا و رزگاریان نه کا له تاریکی نه زانین، فیری ههموی یاسای چاک و بیر و باوه و رهوشتی چاکیان نه کا و، به راستی نه وان له پیش ناردنی نهو پیغمهره له ناو گومرای یه کی زۆر ناشکرادابرون. فیری نامهی خودایان نه کات.

خودای مه زن له سووره تی سه فدا فهرمووی: ﴿سَبِّحْ﴾ به کرداری رابردوو، لهم سوهره ته دا نه فهرموئ ﴿يَسْبِحْ﴾ به کرداری داهاتوو؛ له بهر نه وهی بزانی خودا شایسته ی پاک و خاوتنی به له ههمو کاتیکا، له رابردوو و داهاتوو دا.

ناوبردنی عهده به کان به تاییه تی، نه وه ناگهی نه تی جگهی عهده به فیری یاسا و ده ستووری چاکیان ناکا، نه وه ته بۆ جگهی عهده به و نه فهرموئ:

﴿وَأَخْرَجَ مِنْهُمْ لِمَا يُلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ وه نیردراوی خودا جگهی عهده به کانی ئیستا فیری ههمو که سی نه کا بچینه ناو ئایینی ئیسلامه وه دوای نیردراوی خودایش هه تا رۆژی دروایی، ئیر عهده به بن یا جگهی عهده به و، نیردراوی خودامیهره بانی به بۆ ههمو نه ته وه یه، په یامه که ی بۆ ههمو ئاده میزاده، کاتی جگهی عهده به تووشی پیغمهر و هاوړیکانی پیغمهر نه بن و، دوای نه وان بین و به وان نه گه یشتن، خودا زۆر گه و ره و به توانایه، ههمو شتی له جینگهی شیاوی خویا دانه تی. به توانای خوی ریزی ئایینی ئیسلام نه گری و بلاوی نه کاته وه به سه ر ههمو رووی زه وی دا. به زانستی خوی هه لیژاردوو په یامه که ی داناوه بۆ ههمو ئاده میزاد.

﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ ره وانه کردنی نهو نیردراوهی خودا و په یامه که ی بۆ ههمو نه ته وه یه گه و ره یی و چاکه ی خودایه، نه یه خشتی به هه ر که سی ئاره زوی بکا له بهنده کانی خوی، بۆ نهو مه به سته ی هه لیژیری و، خودا خاوه نی چاکه ی زۆر گه و ره یه و سه رچاوه ی میهره بانی زۆره، موحه مه د نهو که سه یه خودا به خشویه به ههمو ئاده میزاد و کردووه تی به دیاری بۆیان.

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْبَةَ ثُمَّ لَمْ
يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥﴾
قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ

دُونِ النَّاسِ فَتَمْنُوا الْوُتَّ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦﴾ وَلَا يَتَمَنَّوْنَ
أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٧﴾ قُلْ إِن
الْمَوْتَ الَّذِي تَتَّقُونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلْقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ
إِلَى عِلْمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

﴿مَثَلُ الَّذِينَ خُمِلُوا الثَّورَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا﴾ وینهی که سانیکی
تهوتو فیری تهورات کراون و، داوایان لیکراوه ههلی گرن و کار بهو بهلگانهی بکهن بهلگه
له سهر پیغه مهراهی تی موحه مهده، له پاشانا کاری بی ناکه و سوودی لی وهر ناگرن لهو جوړه
فهرمانیان بی دراوه، به وینهی گوئی درپژیکه چهند نامهیه هه لیکری و، به هوی قورسای لهو
نامانهوه نازاری بی بگا و، سوود له ناوهر وکه کانی وهر ناگری، یانی جوړه کان سوود له
فهرموده کانی تهورات و رانومایی قورئان و ده ستوره کانی و، له فهرمودهی موحه مهده
وهر ناگرن.

جوړه کان نه لئین: نیمه خاوهنی تهوراتین و نامه که مان پیروژه، که چی باوهر به موحه مهده
نایهرن که به زهقی لهو تهوراتیهی بو موسا نیر دراوه فهрман نه دا باوهر به موحه مهده بهین.
بیگومان لهو تهوراتیهی هاتووه بو موسا گور دراوه یا نه ماوه. بو نمونه لهو تهوراته ده ست کاری
کراوه که نه لئین به بوختان کردن به دهم (حزقیال) پیغه مهروه له نه سحاحی (۹) له نامه
حزقیالدا: (چاوتان نه ترسی و، پیر و گنج و کچ و منال و زنان هه مویان بکوزن).

﴿يُنْسِ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ وینهی تاقمیکي
تهوتو به درو نه خه نهوه لهو نایه تانهی خودا فهرمانیانداوه به باوهر هینان به موحه مهده خراپه و
بی فهرمانی خودا نه کهن، خودا یاریده و رانومایی تاقمی سته مکاران له خزیان نادا و،
به سهر بهستی و خوشی خزیان سته میان له خزیان کر دووه.

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَنكُمُ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمْنُوا الْوُتَّ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ﴾ نهی که سانیکی تهوتو بوون به یه هوود و نایینی جوړه کانتان ههیه، نه گهر نیوه
گومانتان وایه که به راستی نیوه دؤست و خوشه ویستی خودان، له جگهی ناده میزاد، دووایی
ثاوات بخوازن و داوای مردن بکهن، له بدر نهوهی له چلک و چه بلی نیم رز گاره رز گارتان
بی بؤلای به هه شت، نه گهر نیوه راست نه کهن دؤست و خوشه ویستی خودان و گهلی
هه لیکراوهی خودان.

﴿وَلَا يَتَمَنَّوْنَ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ﴾ وه لهو جوړانه هه رگیز داوای
مردن ناکه به هوی شتیکه وه پشی یان خستووه و کردوویانه له بی باوهری و بی فهرمانی خودا و
گورینی تهورات و، خودا نه زانی به سته مکاران.

﴿قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ﴾ تو بلى به جووه كان: به راستى نهو مردنهى نهوتو ئيوه رانه كهن له دهستى، به راستى نهو مردنه تووشى ئيوه نهبى و به سزاي كردهوى خوتان نه گهن.

﴿ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ له پاشانا ئيوه نه گيرندهوى بولاي خودايه نه زاني به شتى نابيئى و ديار نى به و، به شتى له بهر چاو نه بينين و، دوايى خودا ههوال نه دا به شتى ئيوه نه يكه له جهاندا له گزيرنى نامهى خودا و هه موو كرداره كانتان، ئيوه زيندوو نه كريندهوى و پاداشتى كردارى خوتان وه نه گرن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَوَدَّىٰ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾ وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِو وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَوَدَّىٰ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ﴾ نهى كه سانيكى نهوتو باوه رتان هيتاوه: ههركاتى بانگ كرا بو نويز له رۆزى جومعه دا، دوايى ئيوه رابكه ن بولاي كردنى نويزى جومعه و، واز له كرين و فروشتن بهيتن بى بههوى له كىس چوونى يادى خودا و نويزى جومعه.

﴿ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ نهو راكمردنه بولاي يادى خودا و بيستنى خوتبه و به جى هيتانى نويزى ههينى چاكزه بو ئيوه بزنان به چاك و به خراب بو سوودى خوتان.

بو زانين: مه بهست له بانگ كردن نهو بانگه ي پيش نويز له سهه ميهه ردا دانىشتوه، رۆزى ههينى ناوبراو به رۆزى جومعه له بهر كۆبووندهوى ئاده ميزاد بو نويز لهو رۆژه دا، بهر له كاتى ئىسلام عهده به كان ناويان نه بهر به ﴿العروبه﴾. يه كه مين نويزى پيغمهه ر كرديتنى له كاتىكا بوو، پيغمهه ر ﴿ﷺ﴾ هات بو مهدينه له گوندى (قوباءدا) نويزى ههينى كرد، دووايى چوو بو مهدينه و، له خانووى كورانى سالىم كورى عهوف دابهزى. مه بهست له راكمردن به جى هيتانى نويزى ههينى به، نهك راكمردن به رويشتن و بهين.

﴿فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ دووایی کاتی نوێژی ههینی جی به جی کراو کۆتایی بی هات، دووایی ئیوه بلا و بینهوه به ناو زهوی دا بۆ پهیدا کردنی پیوستی ژیان و گوزهرانی جیهان و، ئیوه داوای رۆزی و چاکهیی خودا بکهن به نیازی پاکهوه و، ئیوه یادی خودا بکهن به زۆری و له ههموو کاتیکا و، نهک به تهنها ههه له رۆزی ههینی دا و، به زۆری قورئان بخوێنن. بۆ ئهوهی سهرکهوتن به دهست بهێتن و له ههردوو جیهاندا و رزگارتان بپی له سزای خودا له رۆزی دووایی دا.

به ریکهوت دانیشتوانی مه دینه تووشی گرانی و برستی بووبون، یه کچی له بازرگانه کان له کاروانی به کوتال و به خوارده مهنی یهوه له شامهوه هاتهوه، لهو کاته دا پیغه مهری خودا به پتوه وه ستابوو و خوتبهی نوێژی ههینی نه خوێندهوه، دانیشتوانی مه دینه به گوێرهی داب و نه ریتی خوێان، به تهپل لیدانهوه چوونه پیشوازی یان. زۆر کهس له وانهی له مزگهوتابوون چوونه دهروه له مزگهوت و وازیان له پیغه مهه هینا له ترسی ئهوهی نه وهک به شیان لهو شته نه مهینی ئهوه بازرگانه هیناوی یهتی، جگه له (۱۲) کهس له مزگهوت و له خزمهت پیغه مهردا نه مانهوه. پیغه مهه ئهوه (۱۲) کهسه که نوێژی ههینی یان کرد و، نوێژه کهی نه کردهوه، بۆیه ههندی له زانیان لایان وایه، نوێژی ههینی به (۱۲) کهس درووسته، خودای مهزن له و بارهوه فهرمووی:

﴿وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا﴾ وه ههه کاتی باوه رداران بزانن به بازرگانی یا به گالتهیه له بیستی دهنگی تهپل، ئهچن بۆلای ئهوه بازرگان و تهپلهوه، تۆ به راوه ستاوی له کاتی خووتبه دا تۆ به جی ئه هیلن له سهه مینههه.

﴿قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِو وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ تۆ بلی: شتی لای خودایه چاکتره له دهنگی تهپل و له بازرگانی و، خودا چاکترین کهسانیکه رۆزی و چاکه بیه خشی به ئاده میزاد.

له کۆتایی دا له بارهی سوودی نوێژی ههینی و مه رجه کانی ئه مانه ی خوارهوه روون ئه کهینهوه.

۱- سوودی نوێژی ههینی: نوێژی ههینی به کۆمه ل کراوه به ده ستوور بۆ باوه رداران. بۆ ئهوهی یهک بناسن و چاکه له گه ل یه کتری بکهن. به ئازار و ناته واوی یه کتری بزانی و، بۆ ئهوهی جیاوازی کۆمه لایه تی له ناویانا نه مین، موسلمانان هه موویان به پتوه بووه ستن شان به شانی یه کتری، سه روکی دانیشتوان له ته نیشتی یه کچی له ئه ندامانی گه ل بووه ستی، ساماندار لای هه ژار، سپی لای رهش و سوور و زهرد، بنده و سه ره به ست به بی شه رم له لای یه کتری یهوه بووه ستن، ئهوه شتانه بۆمان روون ئه که نه وه که ئیسلام داوای براهه تی و یه کسانی و ناشتی ئه کا بۆ هه موو ئاده میزاد، پیر و جوان ئه بنه خاوه نی ریزی خوێان، ترس ئه خه نه دلی دوژمنانی خوێان.

۲- باسی ریز و گه ورهیی رۆژی ههینی: فهرمووده ی پێغه مەر زۆرن له باره ی گه ورهیی رۆژی ههینی، ئیمه بۆمان ناگوفیجی باسی هه موو ئه و فهرموودانه بکهین. به لām مشتێ غمونه ی خهرواریکه: ئه بو هورهیره ئه لئ: نیژای خودا فهرمووی: چاکترین رۆژی خۆر به سه ریا هه لهابتی رۆژی ههینی به، ئاده م له رۆژی ههینی خودا درووستی کردوه، هه ر له ههینی دا چووه ته ناو به هه شت، له رۆژی ههینیدا له به هه شت ده ر کراوه بۆ سه رزه وی و بۆ ئاوه دانکرده وه ی زه وی، له ههینی دا کۆتایی به جیهان دئ، له رۆژی ههینی دا کاتی ههیه، بهنده ی موسلمان له و کاته دا نوێژی ههینی بکات، داوای هه رشتی له خودا بکات خودا به وی ئه به خشی.

۳- باسی گونا هه سه ر نه کردنی رۆژی ههینی، له و باره وه فهرمووده ی پێغه مەر ﴿﴾ زۆرن: ترموزی له عه بدولای کوری مه سعو ده وه ئه لئ: پێغه مەر فهرمووی به و که سانه له نوێژی ههینی دوا هه کهن، نیازم وایه فه رمان بده م به پیاو ئ پیش نوێژی ههینی بکات بۆ نوێژ که ران و، دووایی خۆم برۆم خانووی ئه و که سانه دوا ئه کهن بسوتیتم و بپروخیم به سه ریا نا.

۴- نوێژی ههینی به گوێره ی فه رمانی قورئان و فهرمووده ی پێغه مەر و برپاری گشتی موسلمانان پێوست کراوه له سه ر هه موو که سی سه ره به ست و ژیر و با لڤ ب، دانیش تووی ئه و جیگه به بی که نوێژی ههینی تیدا ئه کری، ئه گه ر بیا نووی یاسایی نه بی، هه ر که سی نوێژی ههینی نه کا و، به بی بیا نووی یاسایی، ئه بی ته جیگه ی هه ره شه ی خودای مه زن. منال و شی ت و ژن و بهنده و نه خۆش و خاوه نی بیا نوو نوێژی ههینی یان له سه ر پێوست نه کراوه، که سی ئه وه بنده دوور بی گوتی له بانگی نوێژ نه بی و کۆچه ری رێوار نوێژی ههینی یان له سه ر نی به، دانیش تووی دی هات لای حه نه فی نوێژی ههینی یان له سه ر پێوست نی به، لای حه نه فی به کان پێوسته کار به ده ستان ده ستوور به نه به کردنی نوێژی ههینی و کار به ده ستان ئا مه ده بن بۆ نوێژ کردن له گه ل دانیش تووانا. به لām له لای شافیعی به کان له شار و له گونده کاندان پێوسته نوێژی ههینی بکری، ئیتر کار به ده ستان فه رمان به کردنی به نه یان نه یه نه، به و مه رجا نه ی بۆ دانراوه.

۵- هه ر که سی بیا نووی هه بی، وه ک نه خۆشی و به خێر کردنی نه خۆشی، یا ترسی هه بی له خاوه ن قه رز و نه بیی بیدا ته وه، یا بترسی له کار به ده ستی کی سه ته مکار، یا ره شه با و به فر و باران پهیدا بیی له رێگه ی دا، له و کاتانه دا نوێژی ههینی پێوست نی به.

۶- ژماره ی ئه و که سانه ی پێوست بی ئا مه ده ی نوێژی ههینی بن، هه تا نوێژه که درووستی (۴۰) که سه، به و مه رجه ی سه ره به ست و ژیر و با لڤ و دانیش تووی ئه و جیگه به بن، له هه موو وه رزه کاندان کۆچ نه کهن له و جیگه به، مه رجه له یه ک جیگه دا نوێژی ههینی بکری مه گه ر له یه ک جیگه دا نوێژ که ران جیگه یان نه بی ته وه. به لای هه ندی له زانا یانی شافیعی به کانه وه به (۱۲)

کهس نوئژی ههینی درووسته، وهک له کاتی مانا کردنی ئایهتی (۱۰) ی ئهم سووره ته باسمان کرد له لای ههندی له حه نه فی یه کان به چوار کهس و کار به ده ست، به لای نه بویوسفه وه به (۳) ی کهس و کار به دهسته وه، لای نه لحه سدن به (۲) کهس، ههر نوئژی به کۆمه ل به نوئژی ههینی درووسته. هه ندی له زانایان نه لئین: دوا ی لادانی خۆر له ناوه راستی ئاسمان پیویسته نه چنه ده ره وه ی جیگه ی دانیشتی خویان هه تا نوئژی ههینی ده کهن مه گهر له ریگه دا بۆی بلوی نوئژه که ی بکا، نه وه ی راستی ی پیویسته دوا ی رۆژ بوونه وه نابێ بچنه ده ره وه.

۷- ژماره ی رکاتی نوئژی ههینی (۲) رکاته و بهس، پیویسته پیش کردنی نوئژی ههینی دوو خوتبه بخوئیرته وه له نیوانیان نه وه که سه ی خوتبه کان نه خوئیی دانیشتی ماوه یه کی کهم، پیویسته له خوتبه ی یه کهمدا رسته ی (الحمد لله والصلاه علی محمد) سپارده به ته قوا ئایه تی له قورئان بخوئیرئ له خوتبه ی دوو همداهه وه که خوتبه ی یه کهم وایه. به لام پیویسته پارانه وه له خودا بکری بۆ موسلمانان و بۆ سه رکه وتیان له هه ردوو جیهاندا.

۸- نوئژی ههینی له مه که پیویست کراوه، له بهر نه وه ی ژماره ی نوئژ که رانی پیویست ته وا و نه بووه و، موسلمانان به نهی پی پرستیان نه کرد. مه رجی کردنی نه گونجاوه. به لام له مه دینه نه و بیانوو یه یان نه ماوه، بۆیه کردنی نوئژی ههینی جیگه ی خۆی گه رت و به ئاشکرایه ی نوئژی ههینی یان کرد. خودا یار مه تیمان بدات.

﴿سوره تی تلمونا فیقین﴾

له مه دینه هاتووته خواره وه. ژماره ی ئایه ته کانی (۱۱) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
 إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾
 اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
 يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ
 فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ
 وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسْنَدَةٌ يَحْسِبُونَ كُلَّ
 صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٤﴾
 وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّأْنَهُمْ وَسَأَلَهُمْ
 وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُّسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ
 أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ
 اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾

ئیسلام تووشی ناهه موواری به کی زۆر بوو بو له مه دینه به هۆی کۆمه لێ له دوو رووه کان، به
 رواله ت باوه ریان ده رنه خست، له دلیانه وه بێ باوه ر بوون، نه وه که سانه ش به وینه ی عبدا لله ی
 کوپی ئوبه ی که له شیکێ گه ره ی رێک و پێکیان هه بوو، خاوه نی زمانیکێ پاراو و لووس
 بوون، نه هاتنه ناو کوپی باوه ر دارانه وه، سه رنجی پێغه مه ریان بۆلای خو یان رانه کێشا، پێغه مه ر
 ﴿ﷺ﴾ گوئی ئی نه گرتن، خوای گه ره نیاز و مه به ستی نه وانی روون کرده وه، فه رمووی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خوای به خشنده ی مه ره بان

﴿إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ﴾ هه ر کاتی دوو رووه کان دین بۆلای تو
 نه لێن: ئێمه شایه تی نه وه نه ده ی که تو نێر دراوی خو دا ی. به ده م خو شه ویستی تو و باوه ر
 ده ر نه برن.

ته فسیری زمانا کۆبی

﴿وَاللّٰهُ یَعْلَمُ اِنَّكَ لَرَسُوْلُهُ وَاللّٰهُ یَشْهَدُ اِنَّ الْمُنَافِقِیْنَ لَكَاِذِبُوْنَ﴾ وه خودا نه زانی به راستی تو نیردراوی خودای و، خودا شایه تی نه دا به راستی نهو دوورپروانه درو نه کن، نه لئین: تو نیردراوی خودای، نه وان به روالهت نیسلامه تی ده رنه برن، له دلّیانا بی باوه ری یان په نهان داوه، پیغمهر ﴿ﷺ﴾ نه زانی ناوهر و کی مهبهستی نه وان چ شتی که؟ به لام فه رمانی پندرابوو، به گویره ی ده رکهوت کار بکا له گهل نهاده میزاددا.

نه یفهرموو: (من فه رمانم پندراوه جهنگ بکه م له گهل بی باوه ران هتا نه لئین: ﴿لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ﴾ که نه وه یان ووت، گیان و دارایی نه وان نه پارتررت، پرسیار کردن له وان هه والهی خودایه).

﴿اتَّخِذُوا اٰیْمَانَهُمْ حِجَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ اِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا یَعْمَلُوْنَ﴾ نهو دوو پروانه سوینده کانی خوئیانیان کردوه به سپیر و قه لغان بو پاراستی خوئیان له کوشن و دیل کردن و، بو پاراستی دارایی خوئیان، دواپی بهو بونه وه لایانداوه کهسانی ویستوویانه موسلمان بن له ریگهی ئایینی خودا و نه یان هیشتوه موسلمان بن، به راستی نه دوورپروانه شتی کردوویانه خراپه و بی فه رمانی خودایه.

نهو دوورپروانه نه وه ک خوئیان لایاندا له ریگهی ئایینی خودا، گومانیان خسته دلّی نهو که سان نه یان ویست موسلمان بن و لایان نه دان له ئایینی خودا، زورجاران نیازی خراپی نه وان ده رنه کهوت له دژی پیغمهر ﴿ﷺ﴾. هه رکاتی نهو نیازه یان ده ربکه و تایه باوه ری هئیانیان نه کرد به سپیر بوخوئیان، له زیره وه پیلانیان نه گیرا.

﴿ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ آمَنُوْا ثُمَّ كَفَرُوْا فَطَغَّ عَلٰی قُلُوْبِهِمْ فَمَهْمٌ لَا یَفْقَهُوْنَ﴾ نهو شتانه ی رابوردن له کرده وه و رهوشی نهو دوو پروانه به هوی نه وه وه بیروباوه ری یان هینابوو، به باوه ردار نه ناسران، له پاشانابی باوه ر بونه وه دواپی مؤردرا به سه ر دلّیانا باوه ری تی نه روا دواپی نهو دوورپروانه پاکی ناین و راهستی باوه ر نازانن مهبهستی له (امنوا) یانی باوه ری هینانی نه وان نه وه یه له ناودانیشتودایه باوه ردار ده ناسرین. نه گینا نهو دوو پروانه هه رگیز باوه ری یان نه هیناوه.

﴿وَ اِذَا رَاٰهُمْ تُعْجِبُكَ اَجْسَامُهُمْ وَ اِنْ یَقُوْلُوْا نَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ﴾ وه هه رکاتی تو نهو دوورپروانه تی نه بیینی له شی قه له و جوان و به ده نیان توی نه هینایه سه رسورمانه وه، به لاتمه و چاکبوون و، نه گه ر گفتوگو بکه ن تو گوی له گفتوگو کانیان نه گری و به لاتمه و شیرین و خوشه.

﴿كَانَهُمْ خَشَبٌ مُّسْتَدَّةٌ یَّحْسِبُوْنَ کُلَّ صَنِیْعَةٍ عَلَیْهِمْ﴾ نهو دوو پروانه به وینه ی پدیکه ریگی له درهخت درووستکراون، پالیندرایی به دیواریکه وه، چونکه بوشن له زانست و زانیاری،

به لām نه خۆن و نه خۆنه وه، نه وه نده تر سنۆکن گومان نه بهن هه موو ده نگه پیدایی به زیان نه که ویتنه سهر نه وان و، ههر رووداوی بلا و بیته وه و نه زانن دژی نه وانه، سهره رای نه و ترسه شیه نیازیان پیس و خرایه.

﴿هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرُهُمْ قَاتِلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ نه و دوور و وانه دوژمنی سهرسه ختی تۆن و، دواوی تۆ خۆت له وان بپاریزه و هۆشیاری خۆت به، نه وان سیخوری ئیوه، نه ئینی به کانی ئیوه بلا و نه که نه وه. خودا دووریان بخته وه له بهزه یی و له ناویان بیا، چۆن لایانداه له راستی و له باوه رهتیا.

هه موو نه و کاره خرایانه ی باسیان کرابوو دوور و وانی سهرده می پیغه سهر ﴿﴾ پهبه پستی به کریگیراوانی نه م سهرده می ئیمه شن، که پیلان نه سازین له گه ل دوژمنانی ئاین و نیشتمان و بربای ئابرووی خویانا، له دژی نه ته وه ی خویان و هاو نیشتمانانی خویان و، نه به نه سیخۆر بۆ گه لی خویان، نه به یی چ تاوانی له وه گه وه تر به یی که مرۆف خرایه بکا له گه ل هاو ئاین و نیشتمانی خویا. ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّاْ رُؤُوسَهُمْ﴾ نه وانه لایانداه له چاکه و، ههر کاتی بیژرابی به و دوور و وانه : ئیوه وهرن بۆلای نیردراوی خودا، داوی لیخۆشبوونی گونا هه کانتان بۆ بکا، نه و دوور و وانه سهری خویان وهر نه چه رخین و روو وهر نه گیرن، گالته یان به و کاره دی، واز له و چوونه ی لای تۆ نه هین و،

﴿وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ﴾ وه تۆ نه و دوور و وانه نه به یی واز له داوی لیخۆشبوونی تۆ نه هین و، خویان له وه به گه وهر تر دانه ئین و په شیما ببه وه و داوی لیبۆردیان بۆ بکری.

﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ په کسانه له سهر نه و دوور و وانه، تۆ داوی لیخۆشبوونیان بۆ بکه ی یا داوی لیخۆشبوونیان بۆ نه که ی، خودا له وان خۆشنا یی. به راستی خودا رانوما یی تاقمی ناکا له په رستی خودا ده رجووبن.

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ
لَا تُفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا وَلِلَّهِ
خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ
﴿٧﴾ يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ
مِنْهَا الْآذِلَّ وَاللَّهُ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ

الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُلْهِكُمْ
أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾ وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ
مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي
إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾ وَلَنْ
يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

﴿هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا﴾ ئەو دوو پرووانه
که سانیکی ئەوتون ئەلێن بە ساماندارانی یاریده ده رانی پێغه مەر: ئیوه دارایی مەبەخشن بە کەسانی
لای نیراوی خودان لە کۆچ کەرانی مە که، هەتا بێ ئومێد بێن و، هەتا جوێ ببنووه لە نیراوی
خودا و وازی لی بهێنن و، بچنەو بە لای هۆزه کانی خوێان.

﴿وَاللَّهُ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ﴾ ئەو دوو پرووانه خەیاڵیان خاوه
و، هەموو کلیله کانی گەنجینه کانی رۆزی و دارایی ئاسمانه کان و زهوی به دهستی توانای
خودایه، بهشی ئەکا به سەر ئاده میزاددا، به هەر جوړی خوێ ئاره زۆی بکا و، به لایم دوو پرووه کان
نازانن و بێ ئاگان له وهی هەموو شتی لای خودایه.

کاتی پێغه مەر ﴿ﷺ﴾ وستی بچێ بۆ جهنگی (به نولوسته لێق) که بهشی بوون له هۆزی
(خوزاعه) له نزیکه مە که که لایان گران بوو ئیسلام جینگه ی خوێ بگرێ له ناو
نیوه دوور گدی عه ره بدا، پێغه مەر ئەیزانی هانی دوژمنانی پێغه مەر ئەدهن و، ئەیان هه وهی پێغه مەر
بکوژن، بۆیه پێغه مەر ﴿ﷺ﴾ پێش دهستی کرد و له ناو کاودا، په لاماری دان و موسلمانان
ئه ملاولایان گرتن و، له ئەنجامدا (١٠) کهسیان لی کوشتن، ئەوانی تریان به دیل گرتن و، لهم
جهنگه دا عه بدولای کوری ئوبه ی له ناو هاوړپکانی پێغه مەر دا بوو، به نیازی ئەوهی بهشی بدهن
له دهستکه وت.

له کۆتایی جهنگدا عومهری کوری خه تتاب پیاوێکی به کری گرتبوو یارمه تی بدا و ئیشی بۆ
بکا و، پیاوێ له کۆچکه ران بوو بوو به هه رای له گه ل پیاوێکی خه زره جی دا له سەر ئاوی
کانیاوێ. کوچکه ره که هاواری برد بۆلای کۆچکه ره کان، پیاوه کی تر بۆلای مه دینه ی به کان،
عه بدولای کوری ئوبه ی که ئەم هاواره ی بیست دلی کولاو ته کانی خوارد به کینه وه له سەر
پێغه مەر و کۆچکه ران، ووتی به دانیشتووانی ئەو کۆچکه رانه له نیشتمانی ئیمه دا زۆر بوون و
دارایی ئیمه یان برد بۆلای خوێان، سویندم به خوا: ئەگەر چووینه وه بۆ مه دینه، ئیمه ی به
دهسته لات و گه وره، ئەم کۆچکه ره بێ نرخانه له مه دینه ده ر ئەکهین، پێغه مەر ﴿ﷺ﴾ ئەوهی

عه بدوللا ووتبوی بیستی بهوه، عومهری کوری خهتاب له خزمهتیا بوو، زۆر تووره بوو: ووتی به پیغمهر با بیکوژم، چۆن ئه بی دانیشتوان بلین: موحهمهده هاوریکانی خوئی ئه کوژی؟ عه بدولای کوری عه بدولای ئاونای که موسلمانیک زۆر راست بوو که بهلگهی بی باوه ری و دوورووی کۆبوویهوه له سه ر باوکی ووتی: ئه ی پیغمهری خودا ده ستورم پی بده با بارکم بکوژم. من ئه ترسم پیاوی تر بیکوژی و من خۆمم پی نه گیرئ، موسلمانیک له تۆله ی بی باوه ریکا بکوژم و بچمه دۆزه خه وه، پیغمهر ﴿ﷺ﴾ فهرمووی: ئیمه نای کوژن و به باشی کاری له گهل ئه کهین هه تا له ناو ئیمه دابی. بهو بۆنه وه، خودا فهرمووی:

﴿يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ﴾ بی باوه ران ئه لین: به راستی ئه گه ر ئیمه له دوا ی جهنگ گه راینه وه بۆلای مه دینه، به راستی ئیمه ی گه وه ره و به توانا ئه و کۆچکه ر و لاواز و بی نرخانه له مه دینه ده رئه کهین.

﴿وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ وه هه ر بۆ خودا و نیژدراوی خودایه و بۆ باوه ردارانه گه وه ری ده سه لات و ، به لام دوورووه کان ئه و گه وه ری و ده سه لاتانه ی ئه وان نازان و ، خودا باوه رداران سه ر ئه خا و ، دوورووان رسوا ئه کا و ، یارمه تی نابینی ئیسلام ئه دا.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ ئه ی که ساینیکی ئه و تو باوه رتان هیناوه: دارایی و مناله کانتان ئیوه بی ناگا و خه ریک ئه کا له یاد و په رستی خودا و جی به جی کردنی فهرمانه کانی خودا، دوا یی ئه و که سه ی ئه و کاره بکا و دارایی و مناله کانی بی ناگای بکه ن له په رستی خودا تووشی زیان ئه بی له هه ردوو جیهاندا.

﴿وَانْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ﴾ وه ئیوه هه ندی له و شته ی ئیمه به ئیوه مان به خشیوه بیده ن له ریگهی نابینی خودادا و بیده ن به هه ژاران له پیش ئه وه ی بی ت بۆلای په کئ له ئیوه نیشانه ی مردن.

﴿فَيَقُولُ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ دوا یی ئه و که سه بلئ: ئه ی په روه ردگاری من: بۆ تو مۆله تی منت نه دا بۆلای ماوه یه کی که م و نزیک، دوا یی دارایی خۆمم دابنایه له ریگهی نابینی تۆدا و ، من ببوما یه له پیاوچاکان و ئه وه ی له کیسم چووبوو به سه رم بگرتایه.

﴿وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ وه خودا مۆله تی هیچ که سی نادا، ئه ی مریتئ کاتی کۆتایی ته مه نی هات بۆلای و ، خودا ئه زانی به شتی ئیوه ئه یکه ن. که واته ئیوه ئه و هه له له کیسی خۆتان مه ده ن و دارایی خۆتان دابنئ له ریگهی نابینی خودا و هه تا نه مردوون و په شیمان ببنه وه.

﴿سوره تی ته غابون﴾

زۆربهی زۆری زانیان لایان وایه له مه دینه هاتوو ته خواره وه، هه ندئ له زانیان
ئه لئین: له مه ککه هاتوو ته خواره وه، جگه له ئایه تی (۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸)
ژماره ی ئایه ته کانی (۱۸) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَنُكِّمُكُمْ
كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ يَمَاتِعْكُمْ يُبَصِّرُ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُؤُا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَدَاخُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ
رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشْرٌ مِثْلُكُمْ هَذَا وُفَا كُفْرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى
اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٦﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

﴿يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾
هه موو شتی له ئاسمانه کان و زهوی دان، پاکی و دووری له شتی ناشایسته ده ر ئه برن بو خودا،
هه ریه که یان بهو زمانه تاییه تی به خودا به وانی به خشیوه، هه ر بو خودایه پاشایه تی و خاوه نی به تی
ئه و شتانه ی له ناو ئه واندان و به گوێره ی ویستی خۆی ئه یانبا به رپۆیه، هه ر بو خودایه سوپاس و
ستایش له سه ر چاکه کانی و، خودا توانای به سه ر هه موو شتیکا هه یه.

ته فسیری زمانا کۆبی

ئاده‌میزاد لای ئایینی ئیسلام خاوه‌نی سه‌ربه‌ستی و ویستی خۆیه‌تی، مرۆفایه‌تی بێ سه‌ربه‌ستی نابێ، که‌واته‌ خۆیان له‌ خۆیان‌ه‌وه‌ بۆیان هه‌یه‌ باوه‌ر‌ه‌یتان یا بێ‌باوه‌ری بۆ خۆیان هه‌لبژێرن، ئیتر دایک و باوکیان بێ باوه‌ر‌بن یا باوه‌ردار بن، هیچ که‌سه‌ی زۆری ئی ناکرێ بۆ هه‌لبژێراوی خۆی، نه‌گه‌ر به‌وجۆره‌ نه‌بێ داوا‌لی‌کردن و پرسیار و پاداشت پوچ و بێ سوود نه‌بێ، دوا‌ی ئه‌وه‌ی خودا ئه‌و سه‌ربه‌ستی‌یه‌ی بێ به‌خشیون، بۆ هه‌لبژاردنی باوه‌ر‌ه‌یتان و بێ‌باوه‌ری خۆیان، نه‌قل و هۆی داوه‌نه‌تی خۆیان به‌ر‌پرسیارن، بۆ روونکردنه‌وه‌ی ئه‌و‌باسانه‌ خۆ‌ای مه‌زن نه‌فر‌موی: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُّؤْمِنٌ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ خودا که‌سه‌نکی ئه‌وتۆیه‌ ئیوه‌ی درووست کردوه‌ به‌ سرووشتیکی پاك و خاوی، به‌ خاوه‌نی ئه‌قل و سه‌ربه‌ستی، به‌ جۆری ئیوه‌ به‌توان به‌ ویستی خۆتان کارێ بۆ خۆتان هه‌لبژێرن، دوا‌یی هه‌ندێ له‌ ئیوه‌ به‌ ویست و ئاره‌زو‌ی خۆتان باوه‌ر‌ ناهێتن و، هه‌ندێ تر له‌ ئیوه‌ باوه‌ر‌نه‌هێتن به‌ خۆشی و ئاره‌زو‌ی خۆتان، خودا ئاگاداره و نه‌زانێ به‌ شتی ئیوه‌ بیکه‌ن.

﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾ خودا ئاسمانه‌کان و زه‌وی درووستکردوه‌ به‌ ئه‌وپه‌ری زانست و توانای راست و بێ‌گومان‌ه‌وه‌، به‌ جۆری ئه‌و توانایه‌ ئه‌بیری له‌ درووستکردنی ئیوه‌دا، دوا‌یی ئیوه‌ شیوه‌ و ره‌نگتان جیاوازه‌، هه‌روه‌ک بێر و باوه‌رتان جیاوازه‌ و، خودا ئیوه‌ی درووستکردوه‌ به‌ شیرینه‌ترین ره‌نگ و شیوه‌، به‌ جۆری له‌ هه‌موو بوونه‌هه‌رانی تر جوانترن، دوا‌یی یا ئاده‌میزاد خۆی و ئی بکا شایسته‌ی بێ به‌ خزمه‌ت خودا بکا به‌ دلیکی پاك و بێ‌روباوه‌ریکی شیرین به‌ ونه‌ی جوانی شیوه‌ی خۆی، خۆی ناشیرین نه‌کا به‌ جۆری شایسته‌ی ئه‌وه‌ی نه‌بێ به‌ خزمه‌ت خودا بگا و، هه‌ر بۆ‌لای خودایه‌ گه‌رانه‌وه‌ی ئیوه‌.

﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُغْلِبُونَ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ خودا نه‌زانێ به‌ شتی له‌ ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌دان. نه‌زانێ به‌ شتی ئیوه‌ په‌نهانی ئه‌ده‌ن و به‌ شتی ئیوه‌ ده‌ری ئه‌خه‌ن و، خودا نه‌زانێ به‌ شتی له‌ دلی ئیوه‌دایه‌ له‌ نیازی پاك و خراپ. ﴿أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ ئایا ئیوه‌ی بێ‌باوه‌رانی قور‌ه‌یش به‌ موحه‌مه‌د، هه‌وال و به‌سه‌ره‌اتی که‌سانیکی ئه‌وتۆ باوه‌ر‌یان نه‌هێناو به‌ پیغه‌مه‌ره‌کانی خۆیان له‌مه‌وپێش نه‌هاتوه‌ بۆ‌لایان، له‌ تا‌قه‌که‌انی نوح و هود و صالح، دوا‌یی سزای کرده‌وه‌ی خرابی خۆیان له‌ جیهاندا چه‌شتبوو، به‌ خنک‌انیان به‌ لافاو و، به‌ بایه‌کی سه‌خت و به‌ بارینی به‌رده‌باران به‌سه‌ریان و، به‌به‌ربوون و، بۆ‌شیا‌ن هه‌یه‌ سزایه‌کی زۆر ئازارد‌ه‌ر له‌ پاشه‌پوژدا.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾ نهو سزا و تزلانه تووشی نهو تا قمانه ی پیشووبو، به راستی به هوی نهو وهوبو، پیغمه ره کانیا به چندنین به لگه و کاری به کخه ره وه چووبوون بولایان، دواپی ووتیان: ئایا چۆن نه بی ناده میزادی رانوماپی ئیمه بکا و بی به پیغمه ره مان، دواپی باوه ریان بی نه هیتان و، وازیان له بیر کردنه وهی نهو کارانه هیتا پیغمه ره کانیا هیتا بوویان بولایان و، خودا پیوستی به باوه ریه تانی نهوان پیوستی به هه موو شتی نه خودا پیوستی به په رستیان نی ده سوپاس بۆکراوه له هه موو کاره کانیا.

زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُغْنَىٰ عَنْهُمْ قُلُوبُهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧﴾ فَاعْمَلُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَعَمِلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُغْنَىٰ عَنْهُمْ قُلُوبُهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ یسیر: که سانیکی نهو تو له دانیشتوانی مه ککه باوه ریان نه هیتاوه گومانیا وایه که زیندوو نا کرینه وه، دوا ی مردنیا له پاشه روژدا، تو بلی: سوندم به په روه ردگاری خو، به لێ: ئیوه زیندوو نه کرینه وه، له پاشانا ههوال نه درێ به ئیوه به شتی ئیوه کردوو تانه له جیهاندا و، نهو زیندوو بوونه وه یه زۆر ئاسانه له سه ره خودا.

﴿فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْثَوْرَ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ دوائی ئیوہ باوہر بہین بہ خودا و بہ نیردراوی خودا و بہو پرووناکی یہی ئہوتو ئیمہ ناردوومانہ تہ خوارہوہ بو سہر موحہمد کہ بریتی یہ لہ قورٹان، خودا ناگادارہ بہ شتی ئیوہ ئہیکہن، پاداشتی و ہرئہ گرن۔
پر سیار: پیغمہر ﴿ﷺ﴾ داوا لہ بن باوہر ان ئہکات بو باوہر ہینان بہ زیندووبوونہوہ و،
فرمووی: زیندووبوونہوہ ہدیہ، بہ گوئری یاسا ئہبی داوا ی شایہت ہینانی لی بکری ئہک سوئند خواردن، لہ بہر چ شتی سوئندی خوارد؟

وہ لام: خودای مدزن لہ بی باوہر انہوہ ئہ گپیٹہوہ: داوایان لہ پیغمہر کرد ہہوالیان بداتی نایا زیندووبوونہوہ ہدیہ و، ئہیان ووت ئیمہ پروامان بہ زیندووبوونہوہ نی یہ، پروایشیان وابوو پیغمہر ﴿ﷺ﴾ سوودی ئہوانی ناوی۔ بہ لکو ئہیہوی خوی بکا بہ گہورہیان۔ کدواتہ پیغمہر داوای لی کراوہ، مافی خویہ تی سوئند بخوا و، بی باوہر ان داوا لی کراون و مافی ئہوانہ شایہت بہین۔

﴿يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ﴾ وہ ئیوہ بیری ئہو رۆژہ بکہنہوہ خودا ئیوہ کۆنہ کاتہوہ لہ رۆژی دووایی دا رۆژیکہ ہموو ئادہ میزادی رابردوو و دہاتوو، دانیشتروانی ئاسمانہ کان و زہوی کۆ ئہ کریٹہوہ، ئہو رۆژہ رۆژی لہ کیس چوونی رۆژیکہ ئادہ میزاد ہندیکیان زیان ئہدہن لہ ہندئ تریان، لہ بہر ئہوہی باوہر داران لہ بہہشتا ئہچنہ جیگہی بی باوہر ان و، بی باوہر انیش لہ دۆرہ خدا ئہچنہ جیگہی باوہر داران، ئہمہ ئہوہ ئہ گہیہنی ہموو کہسئ دوو جیگہی بو دانراوہ، یہ کیکیان لہ بہہشتا، ئہوی ترییان لہ دۆرہ خدا، زیانی گہورہ ترہ ئہوہی جیگہی خوی لہ کیس بجی لہ بہہشتا، رۆژیکہ ستہم لی کراوان قازانچ ئہکہن، ستہمکاران تروشی زیان ئہبن۔

﴿وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ وہ ہہر کہسئ باوہری بہ خودا ہینابی، کردہوہی چاک بکات، خودا، خراپہ و گوناہہ کانی دائہ پوشتی، ئہی سرپیٹہوہ لہ نامہی کرداریا، ئہ بجاتہ ناو چہندین بدہشت ئہروا بہ ژیر درہختہ کانی و ئہملاولای کوشکہ کانیان چہندین پروباری ئاوی شیرین و پاک، لہ ناو بدہشت دایہ ہدتا ہدتایہ، سرپیٹہوہی گوناہہ کانیان و چوونیان بو ناو ئہو بہہشتانہ سہر کہوتینیکی زور گہورہیہ و بزگار بوونہ۔

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ وہ کہسانیکی ئہوتو باوہر ان نہہیناوہ و، ئایہ کانی نامہی ئیمہیان بہ دروختسووہتہوہ، ئہو کہسانہ یار و دانیشتروانی ناو ناگرن، بہردہوامن لہ ناو ناگردا و، ناگر خراپترین جیگہی گہرانہوہیہ بو ئہوان۔

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ نادمیزاد تووشی هیچ نازاری نابی له نہ خوشی و مردن و ہڈاری له خویان و له منالہ کانیا نا مہ گہر بہ دہستور و فہرمانی خودا و، ہہر کہسی باوہری بہ خودا ہینابی، خودا رانورومایی دلی نہو کہسہ نہ کا بولای باوہرہینان و، یارمہتی نہدا و، خودا نہزانی بہ ہہموو شتی له چرکہی دل و دہماری خوین.

﴿وَاطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾ وہ نیوہ پدیروہی فہرمانہ کانی خودا بکہن و پدیروہی گفتوگوئی نیردرای خودا بکہن بؤ راگہیانندی فہرموودہ کانی خودا، دواہی نہ گہر نیوہ واز له پدیروہی خودا و نیردرای خودا بہین، دواہی بہ راستی نیردرای نیمہ ہہر راگہیانندی فہرموودہی خودای لہسہرہ بہ ناشکرای، پرسیار و پاداشت لہسہر نیمہیہ.

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ خودا کہسینکی نہوتوہیہ هیچ پدیرستراوی شایستہی پدیرستق نی بہ جگہی نہو خودایہ تاک و تہنہایہ و، باوہرداران ہہر پشت بہو خودایہ نہبہستق و، ہہموو کاریکی خویان ہہوالہی لای نہو نہکھن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعَفَّوْا وَتَصَفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ فَانْقُضُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمَعُوا وَاطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شَحْنَ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّ تَقْرُصُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُّضَعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ﴾ نہی کہسانیکی نہوتو باوہرتان ہیناوہ: بہ راستی ہہندی لہژنہ کانتان و منالہ کانتان دوژمنی نیوہن و، نایہلن نیوہی موسلمان کوچ بکہن بولای نیردرای خودا لہ مہ کہوہ بؤ مہدینہ، دواہی نیوہ خوتان بہارتین و ناگاداری پیلانی نہوان بن.

هه رچه نده ئه و ئایه ته په یوه نندی هه بوو به روو داوینکی ئه و کاته وه، به لام مدهسته که هه موو که سی نه گریته وه. هه ر ژنیک و هه ر منالیک یارمه تی میړد و باوکی یان نه دهن بو چاکه ی هه ردوو جیهان، دوژمنی میړد و باوکیان، هه روه ها هه موو خزمیکیش نه گهر یارمه تی خزمی خوی نه دا بو سوودی هه ردوو جیهان دوژمنی ئه و که سانه ی خویته تی، ئه وه له لایه که وه و له لایه کی تریشه وه، هه ر که سی ژنی هیتا، وه که ئه و که سه وایه بمړی و کوچی دواپی بکا له جیهاندا، یا بولای به هه شت یا بولای دوزه خ، وه که نه ییری زور پیاوان ئه و بولای دوزه خ جیهان، چونکه ژبانی ئه م سه رده مه له گهل زورترین ژن و منالدا له نازار و سزا و دوزه خدا نه زی، ئه وه تا منال و ژن له مروف رازی نابن، مه گهر ملکه چی ئه وانبی و په یرو ی ئه وان بکا. ﴿وَإِنْ تَغْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وه نه گهر ئیوه له بی په وشتی و نازاردانی ژن و مناله کانتان بیرون و، واز له وان بهین و توله یان لی نه که نه وه، له وان خوشبین و خراپه کانیان دا پوښ و، دواپی به راستی خودا لیخو شبوونی زوره، زر میهره بانه هه ر به و جوړه ی ئیوه له وان نه بوورن، خودایش له ئیوه نه بووری، ئه و ئایه ته ئه وه مان فیژ نه کا، ژبانی ناو خیزان و بنه ماله، به بی نارامگرتن و لی بوردن ناچیته سه ر له زور جاراندا، نه گهر مروف پرسیاری هه موو کرده وه و گفتو گو یه بکا له ژن و له منال، دژیته تی و دوژمنایه تی و گپرو گرت زورتر نه بی و، ژبان له دوزه خدا نه باته سه ر. که واته پیویسته به گویره ی توانا له گهلاندا بژی.

﴿إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ په راستی دارایی و مناله کانی ئیوه تاقی کردنه وهن بو ئیوه، هه تا ده ریکه وی بو دانیشتووان، چ که سی له ئیوه راستی مدهسته بو خوی هه لېوړی و، ریژبان به سه ر چ شتیکا نه دا، چ که س خودای له وان خوشتر نه وی، لای خودا هه ده پاداشتیکی زور گه وړه بو ئه و که سانه ریژی په رستی خودا و، خوشه ویستی خودای مدهسته وه له دارایی و منال. به کورتی منال و دارایی و ژن پله و پایه و زانیاری ئینسانیان پی تاقی نه کریته وه، خوشی و راپواردنی جیهان هه رچه نده زور گه وړه بن به رانېر به و شتانه ی لای خودان زور زور بوچ و بی نرخن، چونکه ئه وانه ی جیهان به رده وام نین.

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ﴾ دواپی ئیوه به گویره ی توانای خوټان له خودا بترسن و خوټان له بی فرمانی خودا پیاریژن له به کارهیتانی دارایی خوټان و له کاری خراپدا دای مهنین، ناموژگاری خودا بیسن و، په یرو ی فرموده کانی خودا بکه و، دارایی خوټان بیه خشن له ریگه ی نایینی خودادا، ئه و به خشنینه نه بی به چاکه بو ئیوه له هه ردوو جیهاندا.

﴿وَمَنْ يُوقِ شَحْنَهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وه هه رکه سی خوی له رژی و بهرچاو
تەنگی خوی پاریژی، له بهخشینی دارایی و زه کات و له سوودی ههردوو جیهان، دوابی هه
ئهو که سانه هه ر ئهوان رزگاریان ئه بی له سزای خودا.

﴿إِنْ تُقِرُّضُوا اللَّهَ فَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ عَالِمُ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ئه گه ر ئیوه دارایی خۆتان به خشن له کاره کانی چاکه دا، بهو جۆره ی
خودا فه رمانی بی داوه، ئه و به خشینه لای خودا شیرین بی، خودا پاداشتی ئه و به خشینه ی دارایی
خۆتان ئه داته وه به دوو چه نانه و هه تا حه و ت سه د چه نانه ئه روا و، خودا له ئیوه خۆش ئه بی.
یانئ هه رکه سی دارایی خۆی به خشن له بهر فه رمانی خودا، وه ک ئه وه وایه قه رزی دابی به
خودا، خودایش قه رزه که ی به دوو چه نانه ئه داته وه و، خودا له سه ر شتیکی زۆر که م پاداشتی
زۆر ئه به خشن، زۆر ئارامه و سزای ئه و که سانه نادا بی فه رمانی خودا ئه که ن به گورجی، خودا
به شتی ئه زانی دیار نی یه و په نه انه و، به شتی ئه زانی له بهرچاون و ئه بینرین، خودا زۆر به توانا
و گه و ره یه، که س ناتوانی رینگه له فه رمانه کانی بگری، زۆر زانایه به هه موو شتی له جینگه ی
شیاو ی خۆیا دانه ی.

﴿سوره نى ته لاق﴾

له مدينه هاتوره ته خواره وه. ژماره ى نايه ته كاني (۱۲) نايه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا
الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ
وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ
اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ
اللَّهِ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾ فَإِذَا بَلَغَ أَجْلُهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَى عَدْلٍ مِنْكُمْ
وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ كُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ وَإِنَّ اللَّهَ
بَلِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾ وَالَّتِي يَلْسَنَ
مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ
وَالَّتِي لَمْ يَحْضَنْ وَأُولَتْ الْأَحْمَالِ أَجْلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ
وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٤﴾ ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ
إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَكْفِرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ﴿٥﴾

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ﴾ نه ى پيغمبر: هه كاني
نيوه ژنه كاتنان ته لاق دا دواى نيوه ژنه كاتنان ته لاق بدهن له كاتيكا شياوى نهوه بن به بى نهوه ى
تروشى زيان بن عيده كانيان هه ليزيرن، ياني له كاتيكا ته لاقيان بدهن پاكبن و، لهو پاكي به دا ژن
و ميژديان له گه له نه كرابى، ته لافداني ژنان له كاتي حيزدا دژى ياساى نايىنى ئيسلامه چونكه

ته فسيري زمنا كزيى

عیده‌یان درێژه نه‌کیشتی و، ئیوه عیده‌کانیان بزمیرن هه‌تا لی‌تان تیک نه‌چی، ژنان نه‌گهر خواوه‌نی
حه‌یز بن سی پاکیه لای شافیعی‌یه‌کان، بی حه‌یزه لای حه‌نه‌فی‌یه‌کان، نه‌گهر حه‌یزیان پێدا
نه‌هاتی یا منالبن یا له‌ حه‌یز که‌وتن سی مانگه، نه‌گهر سکیان پرپی به‌ دانانی سکه‌که‌یه‌تی. ژنی
مێرده‌که‌ی نه‌چو‌بینه‌ لای ته‌لاق‌دانی درووسته‌ له‌ حه‌یزدا و عیده‌ی له‌سه‌ر نی‌یه.
﴿وَأَقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِهِمْ﴾ وه ئیوه له‌ خودا برس و بی‌فه‌رمانی خودای
په‌روه‌ردگاری خۆتان مه‌که‌ن و، ئیوه نه‌و ژنان‌ه‌ی ته‌لاق‌دان له‌ خانووه‌کانی خۆیان که‌ له‌واندا
دانیشتون ده‌ریان مه‌که‌ن، درووست نی‌یه‌ ده‌رکردنی ژنی ته‌لاق‌دا و له‌ جینگه‌ی ژن و مێرده‌ی،
بۆ مێرده‌ی به‌ ژۆر نه‌و ژنه‌ ده‌ربکات، نه‌و خانووه‌ جینگه‌ی دانیشتی نه‌و ژنه‌یه، هه‌تا ماوه‌ی
عیده‌که‌ی ته‌واو نه‌بی، نه‌و ژنه‌ له‌ ژێر چاودێری مێرده‌که‌ی‌یه‌تی هه‌تا کۆتایی عیده‌که‌ی به‌سه‌ر
نه‌چی.

﴿وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ﴾ وه نابێ نه‌و ژنان‌ه‌ ته‌لاق‌دان خۆیشیان بچه‌
ده‌روهه، هه‌تا عیده‌که‌یان ته‌واو نه‌بی مه‌گهر نه‌و ژنه‌ کارێکی خرابی بێ‌لێک‌راوه‌ بکا، وه‌ک نه‌وه‌ی
کاری خراب به‌ مێرده‌ و خزماتی مێرده‌ بلی، یابه‌ر له‌وه‌ی ته‌لاق‌دان مێرده‌که‌ی له‌به‌ر
بی‌فه‌رمانی کردنی ژنه‌که‌ی ته‌لاق‌دان، یا داو‌نپێسی بکا، له‌و کاتانه‌دا ژن بۆی هه‌یه‌ په‌رواته
ده‌روهه، بۆ په‌یدا‌کردنی هۆی ژیان و، بۆ دارلێدانی له‌م کاتی دارلێدانه‌ نه‌برته‌ ده‌روهه‌ دوایی
نه‌هێرتنه‌وه‌ بۆ جینگه‌ی خۆی هه‌تا کۆتایی عیده‌که‌ی، نه‌گهر ژنی ته‌لاق‌داو بچینه‌ ده‌روهه
گوناه‌بار نه‌بی. به‌لام نه‌گهر بیانوی هه‌بی نه‌توانی بچینه‌ ده‌روهه، وه‌ک ترسی رووخان یا
ئاو‌بردنی خانووه‌که‌ی هه‌بی و، نه‌برئ بۆ جینگه‌یه‌ تر، یا په‌روا بۆ فرۆشتنی په‌سه‌که‌ی یا بۆ کڕینی
لۆکه، ژنان بۆیان هه‌یه‌ به‌ روژدا بچه‌ لای نه‌و ژنه‌ ته‌لاق‌داوانه، دوایی هه‌ریه‌که‌یان بچه‌وه
بۆ جینگه‌ی خۆیان.

﴿وَبَلَكَ حُدُودَ اللَّهِ وَمَنْ يُتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ﴾ له‌وانه‌ی ئاماژه‌یان بۆ کرا سنووری
دیاری کرا و فه‌رمانی خودان نه‌بی جی‌به‌جی بکڕین، دوایی هه‌رکه‌سی له‌و سنوورانه‌ ده‌رچێ و
نه‌یان گه‌یه‌نی به‌ جینگه‌ی خۆیان سه‌مه‌یان له‌ خۆیان کردووه‌ و، خۆی کردووه‌ به‌ جینگه‌ی
خه‌شمی خودا.

﴿لَا تَذَرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا﴾ تۆی ژن ته‌لاق‌ده‌ر نازانی خودا، دوای ته‌لاق‌دانی
نه‌و ژنه‌ خودا چ شتی په‌یدا نه‌کا، له‌وانه‌یه‌ دلی تۆ بگۆڕی و ئاره‌زو بکه‌ی نه‌و ژنه‌ بگێرتنه‌وه
بۆلای خۆت، نه‌گهر جۆی بوونه‌وه‌که‌ی به‌ ته‌لاقی سی‌به‌سی نه‌بووی.

زانایان به‌ گشتی پێک هاتوون له‌سه‌ر نه‌وه‌ی ژنی ته‌لاق‌داو به‌ خۆراپی و سی‌به‌سی نه‌بووی،
مێرده‌که‌ی بۆی هه‌یه‌ بگێرتنه‌وه‌ بۆلای ژن و مێرده‌ی، پێسته‌ مێرده‌که‌ی به‌ خۆی بکا و، له‌

جینگہ یہ شیاری ئہو ژنہ دای بنی ہتا عیدہ کدی کوتابی پی دی، ژنی تہ لاقدر او بہ سنی تہ لاقہ:
 بہ لای مالیکی یہ کانہوہ ئہ گہر سکی پر نہ بی جگہ لہ دانانی لہ جینگہ یہ ہتا عیدہ ی ئہ روا ہیج
 شتی تر پیوست نی یہ لہ سہر میردہ کدی، بہ لای شافیعی یہ کان و حنہ لی یہ کان ئہ گہر سکی
 پر پی بہ ختو کردنی پیوستہ لہ سہر میردہ کدی، ئہ گہر سکی پر نہ بی بہ ختو کردنی پیوست نی یہ،
 بہ لای حنہ فی یہ کانہوہ پیوستہ بہ ختو بکری سکی پر پی یا نہ. ہر کہ سنی پیوست بی لہ سہری
 بہ ختو کردنی ژنی تہ لاقدر او، پیوستہ لہ سہریشی لہ خانوہ کدی خوی دہری نہ کات ہتا
 کوتابی عیدہ کدی، بہو مہر جانہ ی باسکران.

﴿فَإِذَا بَلَغَ الْإِنْسَانُ أَمْسِكُوهُ مِنْ عَمَلِهِ لَوْ كَانَ مِنْ دُونِ الْإِنْسَانِ فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ قَوْمٌ مُّشْرِكُونَ﴾
 تہ لاقدر او انہ نزدیکو ونہوہ لہ کوتابی پی ہاتی عیدہ کدی، دواپی ئیوہ سہر بہ ستن ئہ توانن یا بیان
 گیر نہوہ بولای خوتان بہ نیازی پاک و بہ گویرہ ی یاسا، ئیوہ جوئ ببنہوہ لہو ژنانہ و وازیان
 لی بہینن ہتا عیدہ کدی تہواو ئہ بی، بہ گویرہ ی یاسا و، ہموو مافیکی خویانیان بدہنی، دواپی
 پیوہندی ژن و میردیتان ئہ پچری.

﴿وَأَشْهِدُوا ذَوِي عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ﴾ وہ ئیوہ دوو کہ سی خواہن دادی
 موسلمان لہ خوتان و سہر بہ ست بکہن بہ شایہت لہ سہر گہر انہوہ یان یا جیابو ونہوہ یان و، لہ
 کاتی پیوستی دا ئیوہ شایہت یہ کہتان بدہن مہیگورن لہ بہر رہ زامہندی خودا، بتانہوئی راستی
 دہر کہوئی نہک لہ بہر جگہ ی خودا.

ئہو شایہتی گر تہ لہ کاتی گہر انہوہ و تہ لاقدر اندا پیوست نیہ و چاکہ بکری لای
 شافیعی یہ کان و حنہ فی یہ کان. بہ لای ہندی لہ زانایانی شافیعی یہ کانہوہ پیوستہ شایہت گر تہ
 بو گہر انہوہ.

﴿ذَلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا﴾ ئہو
 شتانہ ی باسکران لہ بہ ختو کردن و دانانی ژنان لہ جینگہ یہ و، شایہتی گر تہ و جگہ ی
 ئہوانہ ییش، ئاموز گاری یان پی ئہ کری بو کہ سی باوہر بہ خودا و بہ رژی دواپی بہیتی و،
 ہر کہ سنی لہ خودا برسی و کار بہ فرمانی خودا بکا و، خوی پیاریژی لہ بی فرمانی خودا و،
 ژنہ کدی نہ گیر اوہ بولای خوی، لہ پاشانا ئارہ زژی لہ گہر انہوہ ی بوو، خودا بو ئہو کہ سہ
 درووست ئہ کات دہر چوون و رزگار بوونی لہو سہختی یہ، بہو جوڑہ ی جاری تر مارہ ی
 بکاتہوہ، ئہ گہر ئہو ژنہ سنی تہ لاقی نہ کہو تہو، ئہ گہر سنی تہ لاقی کہو تہو، ژنہ کہ شوئ تر بکا
 و ژن و میردی لہ گہل بکری و، تہ لاق بدا و عیدہ کدی پروا، دوا جار میردہ پیشوہ کدی مارہ ی
 بکاتہوہ، خودای گہورہ ہوی ژیان پی بو ئہ سازینی، وہک ئہ فہرموی:

﴿وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ وه خودا رۆزی و هۆی ژیان نه‌به‌خشی بهو که‌سه‌ی له لایه که‌وه به ته‌مای نه‌بی و نه‌یه به دل‌یا، هه‌ر که‌سه‌ی پشت به خودا به‌هستی و کار و پیوستی خۆی هه‌واله‌ی لای خودا بکا، دوا‌یی خودا به‌سه بو نه‌و که‌سه، و پیوستی به که‌سی تر نابێ.

﴿إِنَّ اللَّهَ بِأَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا﴾ به راستی خودا نه‌گا به شتی به‌هوی و مه‌به‌ستی خۆی له ده‌ست ده‌رنه‌چێ، هه‌ر شتیکی بو‌یی نه‌بی و، نه‌وه‌ی خودا نه‌یه‌وه‌ی نابێ، به راستی خودا دایناوه بو هه‌موو شتی له سه‌ختی و له ئاسانی ماوه‌یه و کۆتایی پی دی، نه‌م بو‌ونه‌وه‌رانه به بی خاوه‌ن و به بی سوود درووست نه‌کراون.

هه‌ندێ له زانایان نه‌لین: هۆی هاته‌نه خواره‌وه‌ی ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ﴾ هه‌تا ﴿لَا يَحْتَسِبُ﴾ نه‌وه‌بوو پیاوی به ناوی مالیک له هۆزی نه‌شه‌ج به‌ت په‌رستان کورپکی نه‌ویان دیل کرد‌بوو، هاته‌ خزمه‌ت پیغه‌مه‌ر و وتی: کورپه‌ که‌م گیراوه، زۆریش هه‌ژارم، پیغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ فه‌رمووی: ئارام بگره‌ و خودا ده‌روویه‌کی چاکه‌ت بو نه‌کاته‌وه، دوا‌ی ماوه‌یه کورپه‌کی خۆی رزگار کرد له ده‌ستی بت په‌رستان و رای کرد، له رینگه‌دا تووشی هه‌ندێ له ژماره‌یه له مه‌ری بت په‌رستان بوو، دایه‌به‌ری و هاته‌وه‌ بۆلای ساوکی، چووه‌ خزمه‌ت پیغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ و وتی: ئایا ره‌وا‌یه خواردنایان؟، پیغه‌مه‌ر فه‌رمووی: به‌لێ، درووسته‌ خواردنایان.

ئوبه‌ی کورپ که‌عب و وتی: نه‌ی نیردراوی خودا: ژنی منالین، یا پیرسی و، ته‌لاقدرابن، یا سکبان پیری، باسی ژماره‌ و جو‌ری عیده‌که‌یان نه‌کراوه، خودا فه‌رمووی: ﴿وَاللَّائِي يَئْسَنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نُسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ وه ژنانیکی نه‌وتو بی ئومید‌بوون له حه‌یز پیده‌هاتن له‌به‌ر پیر و جگه‌ی پیری له ژنه‌کانی ئیوه‌ و، ژنانیکی نه‌وتو حه‌یزیان پێدا نه‌هاتووه‌ له‌به‌ر منالی و، ته‌لاقدران، ئیوه‌ که‌وته‌ گومانه‌وه، دوا‌یی عیده‌کانیان سی مانگه‌. به‌لام نه‌و ژنه‌ی له‌وه‌به‌ر حه‌یزی پێدا هاتیب و، حه‌یزه‌که‌ی وه‌ستایی که‌ ته‌لاقدرای پیوسته‌ چاوه‌روان بکری هه‌تا حه‌یزی که‌ی نه‌گه‌ریتسه‌وه‌ نه‌و کاته‌ عیده‌ بژمیری، یا چاوه‌روان بکری هه‌تا نه‌گاته‌ نه‌و ته‌مه‌نه‌ی بی‌ئومید نه‌بی له‌ حه‌یز، نه‌و کاته‌ عیده‌که‌ی سی مانگه‌ لای هه‌ندێ له زانایان.

سالانی بی ئومیدی له حه‌یزدا پێهاتن (٦٠) ساله‌، به‌لای هه‌ندێ له زانایان (٥٥) ساله‌، هه‌ندێ تریان نه‌لین: (٦٢) ساله‌. نه‌و سنوورانه‌ی باسکران هه‌موویان بو ژنی ته‌لاقدران. به‌لام نه‌و ژنه‌ی میردی مردبی عیده‌که‌ی چوار مانگ و (١٠) رۆژه‌، ئیتر نه‌و ژنه‌ حه‌یزی پیده‌هاتنی یا حه‌یزی پێدا نه‌هاتنی و منالین.

﴿وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ وہ ٹہو ژنانہی سکیان پرہ کوتایی عیدہ کہیان ٹہوہیہ: کہ سکہ کہیان دابین، ٹیئر ٹہو ژنانہ تہ لاقدرابن یا میردیان مردیہ.
﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا﴾ وہ ہەر کہسی لہ خودا برسی و خوی لہ بی فرمانی خودا پاریزی، خودا ٹاسانی بو کارہ کانی ٹہو کہسہ ساختہ ٹہیتی و، یارمہ تی لہدا بو کردنی کاری چاک.
﴿ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا﴾ ٹہو شتانہی باسکران فرمانی خودان، خودا ناردوویدیہ خواروہ بۆلای ٹیوہ و کاریان پی بکہن و، ہەر کہسی لہ خودا برسی، خودا گونناہہ کانی دائہ پۆشی و، خودا گہورہ و زور ٹہکا پاداشتی لہ رۆژی دوایی دا، ہتا حدوت سہد چہنانہ بگرہ زور تریش.

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِضَيِّقُوا
عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ
فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَأَتِمُّوا إِلَيْكُمْ مَعْرُوفٍ وَإِنْ
تَعَاسَرْتُمْ فَسَرِّضْ لَهُ أُخْرَى ﴿٦﴾ لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتِهِ
وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْلَفُ اللَّهُ نَفْسًا
إِلَّا مَاءً آتَاهَا سَيِّجَعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾

خودای مہزن لہ سہرہای ٹہم سوورہ تہدا فرمانوی: ٹیوہ ٹہو ژنانہ ٹیوہ تہ لاقتان دان دہریان مہ کەن، ٹیمہ ٹامازہ مان کردبو بۆلای بیروبوچونی زانایان لہ بارہی ٹہو ژنانہ تہ لاقیان سی بہسی کہوتوہ و، ٹہوانہ سی بہسی تہ لاقیان نہ کہوتوہ: ٹایا جۆری ٹہو جیگہیہ ژنانی تہ لاقدرار لہوا دائہ نری بہ چ جۆریکہ و چۆن ٹہی، خودا ٹہ فرمانوی:
﴿أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ﴾ ٹیوہ کہ ژنہ کانی خوتانتان تہ لاقدان، ٹیوہ ٹہو ژنانہ دابین لہ ہندی لہو جیگہیہ خوتان لہوا دائہ نیشن بہ گویرہی توانای دارایی خوتان و شایستہی خوتانہ ہتا کوتایی عیدہ کہیان.
﴿وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ﴾ وہ ٹیوہ کاریکی وایان لہ گہل مہ کەن ٹہو ژنانہ تووشی زیان بن، لہ بارہی جیگہ کانیان و بہخیو کردنیان؛ لہبەر ٹہوی ناچاریان بکہن واز لہو جیگہیہ بہین و بچنہ دہرہوہ.

﴿وَإِنْ كُنْ أُولَاتٍ حَمْلٌ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ وہ ٹہ گہر ٹہو ٹنہ تہ لاقدر اوانہ سکیان بہ منالہوہ پربو، دواپی ٹیوہ بہ ختیوان بکہن، بہ بہ خشینی پیوستی بو سہریان، بہ ہہموو جوڑی.

﴿فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَأْتَمِرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ﴾ دواپی ٹہ گہر ٹہو ٹنہ تہ لاقدر اوانہ بہ یہ کجاری پدیوہندی ژن و میدی بہ ٹیوہوہ نہما، بہ کوڑاپی پیہانتی عیدہ کی بہہوی دانانی سکہ کدیوہ، منالیان لہ ٹیوہ ہہبو، ٹہ گہر ٹہو ٹنہ شیراندا بہ منالہ کی خویان، دواپی ٹیوہ کرپی شیردانہ کیان بدہنی و، ٹیوہ و ٹہو ژنانہ راویژ بکہن لہ نیوان خوتانا بہ گیانی پاکی چاویوشی کردن لہ یہ کڑی، ٹہ گہر پٹک نہہاتن، پیوستہ ٹیوہی خاوہن منال ژنی نامادہ بکہنبو شیردان بہو منالہ بہ کرپی یہ کی گونجاوہہر جوڑی بی پیوستہ ٹہ منالہ بی ٹومید نہ کرپی لہ شیریدانی و تروشی نازار نہ بی، ٹہ گہر دایکی بہ ختیو نہ کرد پاش راویژی نیوانیان، وہك خودا ٹہ فہرموی:

﴿وَإِنْ تَعَاَسَرْتُمُ فَتَسْرَضِ لُهُ آخَرَى﴾ وہ ٹہ گہر ٹیوہ و دایکی ٹہو منالہ لہ نیو خوتانا پٹک چوون و رینہ کہوتن بو شیردان بہو منالہ، دواپی ٹیوہ داوا لہ ژنی تر بکہن شیر بدا بہو منالہ، دواپی خاوہن منال منال لہو دایکہی بسینیتہوہ و ٹیہویست نازاری خاوہنہ کی بدا، ٹہ گہر ژنی ہہبو، بہ خوراپی شیربدا بہو منالہ و، دایکہ کی داوا کرپی ٹہ کرد، ٹہو کاتہیش منالہ کی نادرپی بہ دایکی، خو ٹہ گہر دایک بہ خوراپی شیری ٹہدا بہو منالہ ٹہ بی ہہر بدری بہ دایکی خوی، ٹہ گہر ٹہزانرا نازاری منالہ کہ نادا.

﴿لَيُنْفِقَنَّ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتَيْهِ وَمَنْ قَدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ﴾ پیوستہ خاوہن منالی سامانداری خاوہن توانا بہ دارایی بہہ خشنی بہو ژنہ شیر ٹہدا بہو منالہ بہ گوڑہی فراوانی سامانی خاوہن منال و، ہہر کہسی کہم دہرامہتی کہوتبہ سہری و دارایی کہم بو، دواپی با ٹہو کہسہ کرپی بہہ خشنی بہو ژنہ لہ ہہندی ٹہو شتہی خودا بہہ خشیبہ، بہو پیاوہ کہم دہرامہتہ. یانی ساماندار بہ گوڑہی دارایی خوی و، ہہژار بہ گوڑہی دارایی خویان کرپی بدہن بہو ژنہ شیردہرہ بہو منالہ.

﴿لَا يَكْلَفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا﴾ خودا داوا ناکا لہ ہیچ کہسی بو بہ ختیو کردنی ژن و منالی مہ گہر بہ ٹہندازہی شتی خودا بہہ خشیبہ بہو کہسہ، خودا نامادہی ٹہکا بو ہہژاران ناسانی و خوشی گوزہران لہ دواپی ناخوشی و تہنگانہ و ہہژاری.

وَكَايِن مِّن قَرِيَةٍ
عَنْتَ عَنْ أَمْرِ رِبِّهَا وَرَسُولِهِ فَحَاسِبْنَهَا حَسَابًا شَدِيدًا وَعَذِّبْنَهَا
عَذَابًا نَّكَرًا ﴿٨﴾ فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾

اَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾ رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَنْزِلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِنَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

﴿وَكَايْنٍ مِّن قُرْبَةٍ عَنَّتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسِبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَبْنَاهَا عَذَابًا لُّكْرًا﴾
 وہ زور کہس لہ دانیشتروانی گوندیک وازیان ہیابوو لہ فہرمانی پەرورہ دگاری خویان بہ
 جوړیکی خراب و، وولامی نیروای پەرورہ دگاریان نہ دایہوہ، دواپی ئیمہ پرسیارمان لہ
 دانیشتروانی ئەو گونده مان کرد، بہ پرسیار کردنیکی زور سخت لہ پاشہروژدا، سزاماندان بہ
 سزادانیکی زور گران و سخت لہ دواروژدا.

﴿فَدَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا﴾ دواپی دانیشتروانی ئەو گونده سزای
 کارہ کانی خویانیان لہ بی باوہری و گوناہہ چیشت و، نہنجامی کارہ کانیان زبانی ہەردوو جیہان
 بوو بزیان.

﴿اَعْدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا﴾
 خودا نامادہی کردوہہ بو دانیشتروانی ئەو گونده سزایہ کی زور سخت، دواپی ئەی کہسانیکی
 ئەوتو خواہنی ئەقلن، باوہرتان ہیئاوہ، خوٹان پپاریژن لہ بی فہرمانی خودا و لہ خودا بترسن، بہ
 راستی خودا قورٹانی بولای ئیوہ ناردوہوہ خواروہہ، فہرمودہ کانی جی بہ جی بکەن.
 ﴿رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾
 خودا پیغمہیکی رەوانہ کردوہہ بولای ئیوہ، ئەخویتیئہوہ بہسەر ئیوہدا ئایہ تہ کانی
 قورٹانی خودا، فہرمودہ کانی خودایان روون کردوہ تہوہ، لہبەر ئەوہی کہسانیکی ئەوتو
 باوہرپان ہیئاوہ و، کردہوہ چاکہ کانیان کردوہ، دہریان بکا لہ تاریکی یہ کانی بی باوہری بولای
 رووناکی باوہر بہ خودا.

﴿وَمَنْ يُؤْمِن بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللّٰهُ لَهُ رِزْقًا﴾ وہ ہر کہ سنی باوہر بہ خودا بہیننی و، کردہ وہی چاک بکا، خودا نہو کہسہ نہخاتہ ناو چہندین بہہشت نہروا بہ ژیر نہو بہہشتانہدا چہندین رووباری ناوی شیرین، بہردہوامن لہ ناو نہو بہہشتانہدا ہتاہہتایہ، بہ راستی خودا نہبہخشی بہو کہسہ خواردہمہنی پاک و فراوان لہ بہہشتا۔

﴿اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ﴾ خودا کہسیکی نہوتزیہ حدوت ناسمان و، لہ زہویش ویتہی نہو حدوت ناسمانہ لہ ژمارہدا، درووستی کردوون۔

زانایان لہ مانای رستہی ﴿وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ﴾ بیروبوچوونیان جیاوازه: ہہندیکیان نہلین: ژمارہی زہوی وک ناسمان حدوتن، نیمہی نادمیزاد ماناکہی بہ راستی و بہ بی بہردہ نازانین و، زانستی نیمہ رنگہی پی نابا، بہلام نیمہ پیوستہ بروامان وابی، حدوت زہویش ہہن شی کردنہویان نہسپیزین بہ خودا۔ ہہندی تر لہ زانایان نہلین: نیم گہردوونہ و، نیم بوونہوہرہ گہورہیہ حدوت ناسمانی تیدایہ، ہہر ناسمانی خواہنی زہوی و نہستیرہ کانی خوہتی، دووری ہہریہ کئی لہو ناسمانانہ، بہ نہندازہی ملیاری سالی تیشکی خوڑہ، ہہندی تریان نہلین: ناوبردنی ووشہی (سبع) یانی حدوت، نہوہ ناگہیہنی نہبی ہہر حدوت بن، یانی نہ گہر بیژرا: من دوو ماشیم ہدیہ خوٹ و براکت سواریان بن، نہوہ ناگہیہنی زورتر یا کہمتری نہبی، ہہندی تریان نہلین: مہبہست لہ حدوت زہوی: حدوت کیشوہرہ، نہوی راستی بی وا چاکہ مانای نہو رستہیہ ہہوالہی زانستی خودا بکری، عہل کوری نہبی تالیب نہفہرموی: نہ گہر مانای نہو نایہتہتان بو بکہم لہوانیہ نیوہ بی باوہر بن، چونکہ نہقلی نیوہ بہرگی ناگری:

﴿يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللّٰهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ فہرموودہ و سرووشی خودا نہروا لہ نیوان ناسمانہکان و زہویدا، خودا ہہلسوورپنہری کاروباری نہوان و، نہوانہی لہ نیوان نہواندان، دہستہلاتی بہسہر ہہموویاندا ہدیہ، لہ بہر نہوی نیوہ بزائن خودا توانای ہدیہ بہسہر ہہموو شتیکا و، بہ راستی بزائن زانست و زانیاری خودا ہہموو شتیک نہگریتہوہ، بی ناگانی بہ لہ ہیچ شتیک، گہورہ بی یا بچووک و، بہ نیازی دلی بہندہکانی نہزانی، کہواتہ نیوہ پیوستہ بی فہرمانی خودا نہکدن۔

﴿سوره تی ته حریم﴾

له مەدینه هاتوو ته خواره وه، ژماره ی نایه ته کانی (۱۲) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبَنَّى مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَانَا وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ وَإِذَا أَسْرَ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَأَ فِيهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضُهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَأَ هَاهُنَا قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَأَنِي الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٣﴾ إِنْ تُؤْتَوْنَ إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَانَا وَجِبْرِيلُ وَصَلِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةِ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾ عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قَنَاطَاتٍ تَحِبَّاتٍ لِيَذْنَ لَنَ سَاحَتٍ نِيبَتٍ وَأَبْكَارًا ﴿٥﴾

زانایان بیران جیاوازه له باره ی هژی هاته خواره وه ی ئه و نایه تانه ی پێشه وه. به هه ر جۆری ئه و له مەبهسته که ده ر ناچن.

هه ندی له زانایان وه ک موسلیم و بوخاری باسیان کردوه ئه لێن: هژی هاته خواره وه ی ئه و پێنج نایه ته ئه وه بوو: پێغمه ر ﴿ﷺ﴾ زۆر ئاره زۆی له خواردنی شیرینی و هه نگوین بووه، هه ر کاتی به چووبایه بۆلای زه یه نه به ی کچی جه حش، هه ندی هه نگوینی ده ر خوارد ئه دا و، ماوه یه له لای ئه مایه وه، ئه و کاره له لای هه ندی له ژنانی پێغمه ر گرانوو، بۆ ئه و مەبهسته عایشه و حه فسه پێک هاتن له سه ر ئه وه ی کاتی پێغمه ر هات بۆلای هه ریه کێ له وان بلێ: ئه ی پێغمه ر: تۆ بۆنی (مه غافیرت) لی دی، مه غافیر شیه له یه کی شیرینه و بۆنی ناخۆشه و نه خورێته وه، دوایی جارێک پێغمه ر ﴿ﷺ﴾ چووبۆلای زه یه نه ب هه نگوینی خواردوه، دوایی که چووبۆلای هه ریه که له عایشه و له حه فسه ووتیان: تۆ بۆنی مه غافیرت لی دی، پێغمه ر فه رمووی: من مه غافیرم

ته فسیری زما کۆبی

نەخوار دوووەتەو. بەلام لای زەینەبە هەنگوینم خوار دوووەتەو. ووتیان لەوانەیە مێشەکان لەو درەخە لەوەرەین، پێغمەرم لەبەر ئەوەی ئارەزووی لە بۆنی خۆشبوو، زۆری بێ ناخۆشبوو بۆنی خراپی لێن. فەرمووی: قەدەغەبێ لەسەر من خوار دهنووی هەنگوین.

هەندێ تر لە زانایان ئەلێن: هۆی هاتنە خوارەوی ئەو نایەتانه ئەوەبوو: عائیشە و حەفصە بە کۆریان خۆشویستوو، بەرێکەوت حەفصە چوو بۆلای باوکی، پێغمەرم ﴿ﷺ﴾ ناردی بە شوێن ماریە قیتیدا، ئەو پۆژە سەری چوونی پێغمەرم بوو بۆلای عائیشە، کە حەفصە هاتەو ماریە بێنی لە هۆدە کە خۆیا چاوەروانی کرد ماریە بێتە دەرەو، ڕەوشتی ژنانەیی جوولاً، پێغمەرم فەرمووی بە ماریە، بچۆ دەرەو، حەفصە بە پێغمەری ووت: تۆ ئازاری دلی مندا لە هۆدە کە خۆما، پێغمەرم فەرمووی: سوێندم بە خودا من دلی تۆ خۆش نەکەم. بەلام من نەیتییە بە تۆ ئەلێم و بەلای خۆتەو بێ و بە کەسی تر مەلێ، لەبەر دلی تۆ ماریە لەسەر من قەدەغە بێ، ژنانی پێغمەرم بە تاییەتی عائیشە و حەفصە، هەوتی ساریان بەزۆر لە گەل ماریەدا بە کار ئەهینا، بە تاییەتی تر کاتی ئیبراهیم لە ماریە پەیدا بوو، حەفسە خۆی بێ نەگیرا و چوو بۆلای عائیشە و بە نەیتی بێ ووت: موژدەبێ پێغمەرم ماریە قەدەغە کردووە لەسەر خۆی، دووایی خودا ئەو نەیتی بەی ئاشکرا کرد و هەوایی دا بە پێغمەرم، بەو هۆیەو خودا ئەو پێنج نایەتانهی ناردە خوارەو و فەرمووی:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ﴾ ئەی پێغمەرمی خودا لەبەر چ شتی تۆ قەدەغە ئەکە لەسەر خۆت شتی خودا بۆ تۆی ڕەوا کردووە، تۆ مەبەست ڕەزامەندی و دل خۆشکردنی ژنەکانت بێ و، دلیان نەیدەشی.

﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ وە خودا لەو هەلەییە تۆ خۆش ئەبێ، چونکە درووست نییە قەدەغەکردنی شتی خودا ڕەوای کردبێ، خودا میهرەبانە بۆ تۆ، چونکە خراپەت لی ناگری و، تۆ ئەپاریزی لە خراپە. ئەبێ بزانی مەبەست قەدەغەکردن و وازەهێنانە لەو شتە ئەکە قەدەغەکردنی یاسایی، لەبەر دلی ژنەکانی، وێنە ئەوەی بلیتی: لەبەر دلی تۆ جگەرە ناکێشم هەتا تۆ ئازارت بێ نەگا. لەبەر ئەوەی پێغمەرم ڕزگاری بێ لە سوێندە کە خودا فەرمووی:

﴿قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ بە راستی خودا دیاری کردووە بۆ ئێوە و، کردوویە بە یاسا بۆتان و، ڕزگارتان بێی لە دەست سوێندە کانتان بەهۆی بریتی دانەو، دووایی ئەو شتە قەدەغەتان کردووە لە خۆتان بۆتان ڕەوا ئەبێ و، خودا بەرپۆهەری هەموو کارەکانی ئێوە و، خودا ئەزانێ بە شتی سوودی ئێوەی تێدابی، هەموو شتی لە جێگەیی شیاوی خۆیا دانەنی، لە ڕەواکردنی شتی قەدەغەکردنی شتی تر، پێغمەرم ﴿ﷺ﴾ بەندەبەکی ئازاد کرد لەبەر کە فارەتی سوێندە کە خۆی.

بۆ زانين: ئە گەر پياوئى بە ژنه كەى خۆى ووت: تۆ قەدەغەى لەسەر من، يا من تۆم قەدەغە كرد، ئە گەر بەو رێستانە نيازى تەلاقى بووبى ئەبى بە تەلاق، ئە گەر نيازى زىھارى بووبى ئەبى بە زىھار، ئە گەر قەدەغەبوونى لەشى ژنه كەى مەبەست بووبى و نەچىتە لای، يا نيازى هېچ شتىكى نەبووبى، ئەو رێستە بە سۆتند ئەژميرى و پيوستە لەسەرى كەفارهتى بۆ بدا، ئە گەر كەسى بلئى: ئەو خواردنە لەسەر من قەدەغە بئى، ئەو گفتوگۆيە بە پوچ دائەنرى و نە قەدەغە ئەبى و نە كەفارهتیشى پيوستە، هەندى لە زانايان لايان وايە ئە گەر ئەو شتەى خوارد ئەبى كەفارهتى بۆ بدا.

﴿وَإِذْ أَسْرَ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا﴾ وە ئێوە بىرى ئەو كاتە بکەنەوہ پێغەمەر گفتوگۆيەكى بە نەيتى كرد لە گەل هەندى لە ژنه كانى، وەك قەدەغە كردنى هەنگوين يا ماريەى قيبتى، ئەو ژنەيشەفصە بوو، يا قەدەغەى شتى تر بوو، پێغەمەر فەرمووى: ئەو نەيتى بە بە كەس مەلئى.

﴿فَلَمَّا بَيَّنَّتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ﴾ دوايى كاتى حەفصە هەوالى ئەو گفتوگۆ نەيتى بەى دا بە عائيشە و، خودا پێغەمەرى ئاگادار كرد لەسەر بلاو بوونەوہى ئەو نەيتى بە، پێغەمەر هەوالى دا بە حەفصە لەسەر بلاو كردنەوہى هەندى لەو گفتوگۆ نەيتى بە، وازى لە گەرانەوہى هەندىكى هيتا و هەوالى نەدايە كە قەدەغە كردنى ماريە بە، يا هەرشى تر بى، حەفصە سەرى سورما و، ترسا و وايزانى عائيشە گيرايى بەتەوہ، پرسيارى لە پێغەمەر كرد و لەو بارەوہ فەرمووى:

﴿فَلَمَّا بَيَّنَّاهَا بِهِ قَالَتْ مَنَ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَايَ الْعَلِيمِ الْخَبِيرِ﴾ دوايى كاتى پێغەمەر هەوالى ئەو گفتوگۆ نەيتى بەى دا بە حەفصە، حەفصە ووتى بە پێغەمەر: چ كەسى هەوالى داوہ بە تۆ؟، پێغەمەر ووتى: ئەو هەوالە خودا هەوالى داوہ بە من هەموو نەيتى بە ئەزانى، ئاگای لە هەموو شتى هەيە.

خوداى مەزن رووى فەرموودەى خۆى ئەكا بۆلای ئەو دووژنە كە حەفصە و عائيشە بوون: كە ئەو پيلانەيان ساخە هيتا بەرانبەر بە پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ هەتا قەدەغە بكا لەسەر خۆى شتى خودا رەواى كردووە و، فەرمووى:

﴿إِنْ تَوْبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا﴾ ئە گەر ئێوە پەشيمان ببنەوہ بۆلای خودا دوايى پەشيمان بوونەوہ شتان پيوستە، بە راستى دلئى ئێوە لای داوہ لە راستى و، بگەرێنەوہ بۆلای فەرموودەى خودا و، بە نيازى پاكەوہ.

﴿وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ﴾ وە ئە گەر ئێوە يارمەتى يە كۆرى بەدەن لەسە رئاژاردانى پێغەمەر، دووايى خودا يارىدەى پێغەمەر ئەدا و، جبرەئيل و پياوچاكانى باوہردارانش يارمەتى ئەدەن و، دواى ئەوانيش فريشتەكانيش بەو ژمارە زۆرەوہ يارمەتى ئەدەن.

﴿عَسَىٰ رَبُّهُ إِن طَلَفَكَ أَنَّ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكَ مُسْلِمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ ثَيَّابٍ وَأَبْكَارًا﴾ چ شتیکہ فریوی ئیوہ داوہ نازاری پیغمہر بدن و بی فہرمانی نہو بکہن؟ شایستہیہ و پیوستہ خودا بگوری بؤ پیغمہر لہ جیاتی ئیوہ چہندین زنی تر چاکترین لہ ئیوہ و جوانترین نہ گدر پیغمہر تہ لاقی ئیوہ بدا، نہو ژنانہیش: ملکہ چن بؤ فہرمودہ کانی خودا، خودا پدہرستن، باوہرداری راستن، پدیرہوی کدہری فہرمانہ کانی خودا و پیغمہر بن، واز لہ گونہ بہیتن و پدشیمان ببندہو، پدہرستیان زوری، رزور و گربن، بیوہ زبن و کچ بن، نہ گدر خودای مہزن بیدوی.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا قُوْا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيْكُمْ
نَارًا وَقُوْذُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ
لَّا يَعْصُوْنَ اِلٰهَ مَا اَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُوْنَ مَا يُوْمَرُوْنَ ﴿٦﴾ يٰۤاَيُّهَا
الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَا تَعْزِدُوْا الْيَوْمَ اِيْمًا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٧﴾
يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا تَوْبُوْا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَّصُوْحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ
اَنْ يُكْفِرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرٰى
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزٰى اللّٰهُ النَّبٰى وَالَّذِيْنَ ءَامَنُوْا
مَعَهُ نُوْرُهُمْ يَسْعٰى بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَيَاْئِمْنِيْهِمْ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا
اَتِمِّمْ لَنَا نُوْرَنَا وَاغْفِرْ لَنَا اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٨﴾
يٰۤاَيُّهَا النَّبٰى جَاهِدِ الْكُفْرَ وَالْمُنَافِقِيْنَ وَاَعْلَظْ عَلَيْهِمْ
وَمَا وَبَّهٖمْ جَهَنَّمُ وِبَئْسَ الْمَصِيْرُ ﴿٩﴾

﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا قُوْا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيْكُمْ نَارًا وَقُوْذُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ﴾ نہی کہہ سانیکی نہوتز باوہرتان ہیئاوہ: ئیوہ خوتان و خیراندہ کانتان پیارترین لہ ناگر، سوتہ منی نہو ناگرہ نادمیزاد و ہر دہ. یانی ہر کاتی باوہردار ہدستی کرد بہ لیپرسراوی لہ بہر دہم خودا بؤ نہو شتہ نہیکا و نہیلی و، لہ سزای خودا ترسا و، پیوستہ لہ سہریشی کہ بزانی بہرپرسیارہ لہ بہر دہم خودا لہ بارہی خیران و منالہ کانیشیدا و، نہبی دہستی یارمہتی درپژ بکا بؤ چاک کردن و راست کردنہ وہیان و، ہر کاتی باوک و زورشت نہ کا بؤ منالہ کدی بؤ خوشی

پاشه رۆژى له جيهاندا، چاكر بۆ باوك ئه وهيه كارى بۆ بكا له بهر به ختيارى پاشه رۆژيان و، به لام باوكى بيجاره چ شتى بكا بۆ ئه وه نه زانه كه ئه يانه وهى باوكه كانيان سه رشورى فەرمانه كانى نه وان.

﴿عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غُلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ به سه سه سه ناگروهه دانراون چه ندين فريشته، به وان سپير دراوه سزادانى دانىشتوانى دۆزهخ، گفتوگويان زهر و پهقه، كرده ويان زۆر سهخته و، بى فەرمانى خودا ناكه له شتىكا خودا فەرمانيان پى نه دا، ئه وه شتى فەرمانيان پى نه درى نه يكه.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ ئه ي كه سانىكى نه وتۆ باوه رتان نه هيتاوه: ئيه له م رۆژه دا بيانو مه يه رنه وه، به راستى ئيه پادا شتان نه درى ته وه به شتى ئيه كرده وتانه له جيهاندا، نه مۆ رۆژى پرسيار و وولامه، رۆژى بيانو هيتاوه نه يسه، خوتان نه زان به چ جورى ئيه هه ولى له ناوبردى باوه دارانتان نه دا و، به كۆمه له ئاده ميزاداتان له ناو نه دا و زينه به چالشان نه كردن.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ ئه ي كه سانىكى نه وتۆ باوه رتان هيتاوه: ئيه بگه رينه وه بۆلاى خودا و په شيمان ببنده له گونا هه كانتان به په شيمان بونه وه يه كى پاك، به جورى به دل و به ده م په شيمان بوو بته وه له و گونا هه كرده وتانه، نيازى راستيان وابى، بۆ له مه ودايش بى فەرمانى خودا نه كه: له بهر نه وه ي كه په روه رده كهرى ئيه گونا هه كانتان دا بۆشى و گونا هه كانتان بسپريته وه، ئيه بخاته ناو چه نه به هه شتى بپوا به زيريانا چه نه رووبارى ناوى شيرين و پاك و بى نازار.

﴿يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ﴾ ئيه نه خاته ناو ئه وه به هه شتانه وه له و رۆژه دا، خودا پيغه مه ر و ئه وه كه سانه ي باوه ريان هيتاوه له گه ليا رسوايان ناك و، ريزيان نه گرى و نه يانپاريزى له ناگرى دۆزهخ، رووناكى يه كيان بۆ دروووست نه كا له پيشيانه وه و، نه ملاولا يانه وه نه روا ريگه ي به هه شتى پى نه دۆزنه وه و نه چه ناوى.

﴿يَقُولُونَ رَبَّنَا آتِنَا نُورًا وَافْرِزْنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ باوه رداران نه لى: ئه ي په روه ردى گارى ئيمه تۆ رووناكى ئيمه ته واو بكه بۆ ئيمه كاتى رووناكى بى باوه ران و دوورووه كان نه كورپته وه و، له گوونا هى ئيمه خو شبيه، به راستى تۆ توانات به سه ر هه موو شتىكا هه يه.

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ ئه ي پيغه مه ر: تۆ به چه ك جەنگ بكه له گه ل بى باوه ران و دوورووان و، توندوتيزى بخه ره سه ريان كاتى گفتوگوى نه رم كارى تى نه كردن و، جيگه و گه رانه وه ي نه وان بۆلاى دۆزهخه و، دۆزهخ خراپترين جيگه يه بۆ گه رانه وه ي نه وان.

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا
لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ
عَبْدَيْنِ مِّنْ عِبَادِ نَاصِلِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا
مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ ﴿١٥﴾
وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ
قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِّنْ فِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِّنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٦﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ
عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا
وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ فِيهَا الْوَقْدَانِ ﴿١٧﴾

﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِّنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ﴾ خودا و یتیمه کی زور سه سور یتیمه ری روون کرد و و یتیمه به بۆ که سانیکی نه و تو با و یتیمه ریان نه یتیمه با و و و یتیمه ری گیتیمه ری و یتیمه تی زنی نوح که ناوی (داعیله) بو و و و یتیمه تی زنی لوت که ناوی (واهیله) بو و و و یتیمه تی زنی دو و یتیمه تی زنی پیا و چاکیوون له به نده کانی یتیمه و یتیمه مهر بوون.

﴿فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا﴾ دوایی یتیمه و دو و یتیمه په یتیمه تی زنی به تی خو یتیمه ریان یتیمه کدا، به و یتیمه بی با و یتیمه و دو و یتیمه ری یتیمه و و و یتیمه گوی بی شهرمانه یتیمه له گهل یتیمه کردن و و و یتیمه زنی نوح به نو و یتیمه تی نه و و و و یتیمه تی زنی لوت نه گهل لوت میوانی بهاتایه هه و یتیمه تی به پیا و یتیمه تی تا قمی خو یتیمه تی هه تا کاری خرایان له گهل یتیمه و میوانه بکرایه، دوایی می و یتیمه تی پیا و چا که کانیان هیچ شتی له سزای خودایان له و یتیمه نه گیتیمه ری و و و یتیمه تی زنی نوح خنکا به لافاو، زنی لوت رزگاری نه بو و له به نده باران و و و یتیمه تی به ناو زه و یتیمه تی دا.

جیا و یتیمه تی له نیوان پیا و و و یتیمه تی زنادایه، به هیچ جز و یتیمه تی، نه له لایه ن سروشتیانه و و نه له لایه ن بهر پر سیاریان، هه و دو و یتیمه تی لایان ته و او که ری به کترین، له پیا و یتیمه تی پیا و چا و خراپ، له زنادایه شدا زنی چا و و خراپ هه ن.

یتیمه و دو و یتیمه تی تانه دو و یتیمه تی له بهر او و یتیمه تی زنادایه پیا و و و یتیمه تی زنادایه، به لکو خودای مه زن یتیمه و و یتیمه تی به ری روون کرد و و یتیمه تی به له جگهی پیا و یتیمه تی دا، نا ما و یتیمه تی زنادایه بۆ لای هه نده تی له زنادای یتیمه تی مهر و

دایکی باوہر داران کہ یاریدہی یہ کتریان ئدا و نازاریان تووشی پیغمہر کرد، خودا بہ نایہتی (۴) یئم سوورہتہ ہرہشہی لی کردن، لہ نایہتی (۱۰) و (۱۱) یئم سوورہتہ خودای مدزن باسی ئہوہ ئہفہرموی ئادہمیزاد رہوشی چاک و کردہوی پاک نریکی ئہخاتہوہ لہ خودا باوہکو ہاورپی خراپرتینی ئادہمیزاد بے، ہدروہا کردہوی خراپ ئادہمیزاد دوورنہخاتہوہ لہ خودا، با وہکو ہاورپی چاکرتینی بہندہی خوابن. خوشہویستی و خزماہتی سوودی پی نابہخشی بہ ہیچ جزری.

﴿وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ﴾ وہ ئہبیژری بہو دوورنہی نوح و لووت لہ رژی دوویدا: ئیوہ بچنہ ناو ناگر لہ گئل تہواوی ئہو پی باوہرآنہ ئہخرینہ ناو ناگر، پدیوہندیان بہو پیغمہرآنہوہ نہماوہ. ہدروہا ژنانی پیغمہریش ئہچنہ ناو ناگر ئہگر پہشیمان نہبسنہوہ لہ کردہوی خویان و لہ نازاردانی پیغمہر.

﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا اِمْرَاةَ فِرْعَوْنَ﴾ وہ خودا پرونی کردوہتہوہ بو کہسانیکی ئہوتو باوہریان ہیناوہ چوونی یہتی ژنی فیرعون. لہ دوا ی باسکردنی ژنہکانی نوح و لوت، کہ ئہم ژنہ ہاورپی فیرعون بووہ، کہ خراپرتینی ئادہمیزادی کاتی خوی بووہ، خراپی میژدہکی زیانی بہو نہبہخشی. ئہو ژنہی فیرعون ناوی ناسیہی کچی موزاحیمہ، باوہری بہ خودا و نامدی خودا و پیغمہری خودا ہینابوو، باوہری بہ فیرعون نہبووہ، ئہویش ہدہرہشہ کوشتی لی کرد، ناسیہہ کوشتی ہہلبارد.

﴿اِذْ قَالَتْ رَبِّ اِنِّیْ لَی عِنْدَکَ بَیِّنَاتٌ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِہٖ وَکُفْرِیْ مِّنْ الْقَوْمِ الظَّٰلِمِیْنَ﴾ کاتی سزا ئہدرا ووتی: ئہی ہدروہر دگاری من: تو لہلای بہرترین توانای خوت کوشکیکم بو درووست بکہ لہ بہہشتاو، رزگارم بکہ لہ فیرعون و کاری خراپی فیرعون و لہ تاقمیکی ستہمکاری قیبتی بہ پی باوہرکان. لہ تہفسیری تہبہری دا ہاتوہ. ئہلئی فیرعون ووتی: بہ پیاوہکانی: تہماشا بکہن گہورہترین ہدرد پدیدابکہن، ئہگر لہسہر باوہری خوی مایہوہ بیخدن بہسہری دا، ئہگر گہراپاہوہ ئہو کاتہ ژنی منہ، ناسیہہ سہری ہدرز کردہوہ بولای ناسمان و ئہو پاراندی پیشووی داواکرد لہ خودا، ہدرد لہوہی ہدردہ کہ بہین گیانی کیشر و ہدردہکیان فری دایہ سہر لہشیکی پی گیان.

﴿وَمَرْیَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِیْ اَخْصَنَتْ فَرْجَہَا فَنفَخْنَا فِیْہِ مِنْ رُّوحِنَا وَصَدَقْتُ بِکَلِمَاتِ رَبِّہَا وَکُتِبَہٗ وَکَانَتْ مِنَ الْقَانِیْنَ﴾ وہ خودا پرونی کردوہتہوہ بو باوہر داران ویندی زور سہرسورپتہری ہدردیہمدی کچی عیمران، ئہو کچہی ئہوتو شہرمگہی خوی پاراستبو لہ کاری بیژلیکراو و خراپ، دواپی ئیمہ فہرماغاندا بہ جبرہئیل فووی کرد بہ شہرمگہیا لہ گیانیکی درووستکراوی

ئیمه بههوی توانای ئیمهوه بهبی ئهوهی پیاوی نزیك بکهوئتهوه به عیساوه سکی پرپوو، بروای بهو دهستوورهی پهروهردگاری خوی و بهنامدی ئهوه هینابوو، مهربهه لهو کهسانه بوو که بهردهوامبوون لهسهه پهرستی خودا و، ریزی دابوو بهسهه ژنانی سهردهمی خویا. کهواته هههوهو ژنی پیویسته ئاموژگاری وهربگری لهو سی ژنانهی پیشوو، میردی خراپ تووشی بیباوهریان نهکات و، به فرمانی میردی چاک ههلسن و خهپانهتیاں لی نهکهه وئنهی ژنانی نوح و لوت، سامانی میرد له خوداپهرستی لایان نهدا به وئنهی ژنی فیرعههون که لهبهه رهزامهندی خودا وازی له پاشایهتی و سامانی فیرعههون هینا و، پیویسته به وئنهی مهربههمی کچی عیمران داوین پاکهن.

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان. سوپاس و ستایشی بی نندازه بو پوره ردگاری ههنوو
بوونه وهران. درودی فراوان له سدر پیغمدر و یار و یاوه رانی بی هه تا هه تایه.

﴿سوره تی نهلولك﴾

له مه که هاتووته خواره وه. هه ندی له زانایان نه لین جگه له نایه تی (۳۰) له مه دینه
هاتووته خواره وه. ژمارهی نایه ته کانی (۳۰) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ
الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾
الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ
تَفَوتٍ فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ ﴿٣﴾ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ
يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ
الْدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ
السَّعِيرِ ﴿٥﴾ وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَيُثْسِلُ الْمَصِيرُ
﴿٦﴾ إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ ﴿٧﴾ تَكَادُ تَمَيَّزُ
مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾
قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ
إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ
السَّعِيرِ ﴿١٠﴾ فَأَعْرِضُوا يَذْنُبُهُمْ فَسَحَقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان

﴿تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ که سیکي نهوتو به دهستی توانای نه وه
به پوره بر دنی هه موو کاری و هه سوراندنیان گه ورهیه و چاکه ی زوره و، بالاتر و دووره له

ته فسیری زمانا کوی

شتی شایسته‌ی نهو نه‌بی و، خودا توانای به‌سره هموو شتی‌کا هدی‌ه و هیچ شتی ریگه‌ی لی ناگری، له نیشانه‌کانی گه‌وره‌یی خودایه.

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ﴾ خودایه‌کی نه‌وتویه مردن و زینده‌گانی درووست کردوه. له‌به‌رته‌وه‌ی کرده‌وه‌کانی ئیوه له نیوان مردن و زینده‌گانی‌دا دهرنجات. ئیوه تاقی بکاته‌وه چ که‌سی له ئیوه کرده‌وه‌ی چاکر نه‌کا و، دانیش‌توان بزائن، نه‌گینا خودای گه‌وره هموو شتی نه‌زانی و پیوستی به تاقی کرده‌وه‌نی‌یه، خودای مه‌زن لی‌ره‌دا مردنی پیش زینده‌گانی خستوه له‌به‌ر ته‌وه‌ی ئاده‌میزاد له پیشا نه‌بووه و دوا‌یی په‌یدا‌بووه له تو‌یکی مردوو، له‌به‌ر ته‌وه‌یش زورتر ناما‌زیه بو توانای خودا و، خودا زور به توانا و گه‌وره‌یه بو توله‌کرده‌وه لهو که‌سانه‌ی بی‌فه‌رمانی خودا نه‌که‌ن، لی‌خوش‌بوونی زوره بو نهو که‌سانه نه‌گه‌رپنده‌وه بولای فه‌رمانه‌کانی خودا و په‌شیمان نه‌بندوه له گونا‌هه‌کانیان.

﴿الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا﴾ خودایه‌کی نه‌وتویه حه‌وت ئاسمانه‌کانی درووست کردوه به ریڅ و پیکی هه‌ندیکیان له‌سه‌ره‌وه‌ی هه‌ندی تریان، هه‌ریه‌که‌یان جینگه و بازنه و کی‌شی تاییه‌تی خو‌یان هه‌یه.

﴿مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَوتٍ فَإِذْ جَافِ الْبَصَرِ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ﴾ تو‌ی ئاده‌میزاد له درووست‌کردنی خودای خاوه‌ن به‌خشنده‌ی هیچ جو‌ره خواری و ناریکی و جیاوازی له‌وا نایینی. به‌لکو خودا هه‌موویانی به‌ریڅ و پیکی درووست کردوو. دوا‌یی تو‌چاوت وه‌رگی‌ره بولای درووست‌کراوانی خودا، به تاییه‌تی ئاسمانه‌کان و، باش ته‌ماشای بکه‌ بزانه ئایا هیچ جو‌ره خراپی و که‌م و کو‌ری و درز و کو‌نی تپدایه.

﴿ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ﴾ له پاشانا تو‌دو‌جار و زورتر له دوو جار چاوی خوت بگی‌ره و بولایان و به باشی ته‌ماشایان بکه‌ره‌وه، چاوه‌کانت دپنه‌وه بولای تو‌به بی‌نومیدی و به سه‌رشو‌ری و، چاوه‌کانت ماندوو‌نه‌بی‌ت و هیچ ناته‌واوی‌یه له درووست‌کراوه‌کانی خوادا نایینی.

﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ﴾ وه به راستی ئیمه نزیک‌ترین ئاسمان له ئیوه‌وه له جگه‌ی ئاسمانه‌کانی تر رازاندوو‌ماته‌وه به چهن ته‌ستیره‌یه خاوه‌نی روونا‌کین و، ئیمه نهو ته‌ستیرانه‌مان کردوو به‌وه‌ی پارچه‌یه له‌وان فره‌بدین بولای نهو دو‌ژمنانه‌ی ئیوه، نه‌یانه‌وی ئیوه له روونا‌کی باوه‌ره‌وه دهرتان بکه‌ن بولای تاریکی بی‌باوه‌ری و، هه‌روه‌ها ئیمه نهو ته‌ستیرانه‌مان کردوو به جینگه‌ی گومان بو شه‌یتانه‌کانی ئاده‌میزاد و جنو‌که که ئاده‌میزاد له ریگه‌ی راست لائه‌ده‌ن و، لایان وایه به‌هوی ته‌ستیره‌گیری‌یه‌وه هه‌وال به‌ده‌ن به شتی له‌مه‌و‌باش په‌یدا‌نه‌بی و، ئیمه ئاماده‌مان کردوو بو نهو

شەیتانانە سزای ناگری گەرمی کلپەدار. خودا درووستی کردوو لە ئه‌ستیره‌کاندا سی سود بۆ ئاده‌میزاد: جوانکردنی ئاسمان، فرەدانیان بۆلای شەیتانەکان. دۆزینەوه‌ی رینگەکانیان. (قه‌تاده) ئه‌فەرموی: خۆماندووکردنە بۆ ماناکردنی ئه‌و رسته‌یه‌ به‌ جگه‌ی ئه‌و سی سوودانە. (لورد کیلفن) زانای بەرزای سروشت ناس ئەلێ: ئەگەر به‌ ووردی بیر بکه‌ینه‌وه‌ له‌ بوونه‌وه‌ران ناچار ئەبێن برۆا به‌ برونی خودا به‌یئن، قورئانی پیرۆزیش هەر به‌و جۆره‌ فەرمانان بێ ئەدا.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ وه‌ سزای دۆزه‌خ دانراوه‌ بۆ که‌سانێکی ئه‌وتۆ باوه‌ریان به‌ په‌روه‌ردگاری خۆیان نه‌هیناوه‌ و، دۆزه‌خ خراپ‌ترین جیه‌یه‌ بۆ گه‌رانه‌وه‌ی بی‌باوه‌ران.

﴿إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ﴾ هه‌رکاتی ئه‌ویی‌باوه‌رانه‌ فرە ئەدرینه‌ ناو دۆزه‌خ، ئه‌وان ده‌نگیکی زۆر سه‌خت و ناساز بۆ دۆزه‌خ نه‌یسن و، دۆزه‌خ ئه‌کولێ و هه‌له‌ه‌چی، به‌ وینه‌ی ئاوی ناو مه‌جەل.

﴿ثَكَادُ ثَمِيرٌ مِنَ الْغَيْظِ﴾ ئه‌و ناگره‌ له‌ سه‌ختی خۆی و به‌رزبوونه‌وه‌ نزیکه‌ پارچه‌کانی له‌ یه‌ك جوێ ببنه‌وه‌ هه‌ندیکیان له‌ هه‌ندێ تریان، به‌ جوړی ئادهمیزاد گومان ئه‌با رقی له‌ بی‌باوران هه‌لساوه‌ خه‌ریکه‌ ئه‌ندامه‌کانی جوێ ببنه‌وه‌.

﴿كَلِمَا أَلْقَى فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ﴾ هه‌موو کاتی تاقمی له‌ بی‌باوه‌ران فرە بدرینه‌ ناو ناگری دۆزه‌خ، پاسه‌وانانی دۆزه‌خ پرسیار له‌و تاقمه‌ ئه‌که‌ن ئایا پێغه‌مه‌ری نه‌هاتوه‌ بۆلاتان بئانوسینی له‌ سزای دۆزه‌خ.

﴿قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ ئه‌و تاقمه‌ بی‌باوه‌ره‌ ئەلێن: به‌لێ: به‌راستی پێغه‌مه‌ر هاتوو بۆلای ئێمه‌ ئه‌یترسانین له‌ سزای دۆزه‌خ، دوا‌ی ئێمه‌ ئه‌وانمان به‌درو‌خسته‌وه‌ و، به‌وانمان ووت: خودا هیچ شتیکی نه‌اردوو ته‌ خواره‌وه‌ له‌ باره‌ی سزای دۆزه‌خ، ئیوه‌ هیچ شتی نین مه‌گه‌ر هه‌ر ئه‌وه‌ بێن له‌ ناو گو‌م‌رای زۆر گه‌وره‌دان. ﴿وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ وه‌ بی‌باوه‌ران ئەلێن: ئەگەر ئێمه‌ له‌ جیه‌ندا گفتوگۆی پێغه‌مه‌ره‌ کامان بیستایه‌، یا خۆمان به‌ ووردی بیرمان بکه‌دايه‌ته‌وه‌ له‌ گفتوگۆی ئه‌وان، ئێمه‌ له‌ دانیشتوان و یارانی دۆزه‌خ نه‌هه‌بوین.

﴿فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُخِّقُوا لَأَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ دوا‌ی بی‌باوه‌ران له‌ پاشه‌ڕۆژدا، برۆا به‌ گونا‌هه‌کانی خۆیان ته‌ه‌یئن و، دان به‌ تاوانباری خۆیان نه‌نین، دوا‌ی دووری له‌ به‌زه‌ی خودا بۆ دانیشتوانی دۆزه‌خه‌.

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾
وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ ۖ إِنَّكُمْ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾ أَلَا

يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ
﴿١٥﴾ أَمِ آمِنْتُمْ مِّن فِي السَّمَاءِ أَن يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ
تَمُورُ ﴿١٦﴾ أَمْ آمِنْتُمْ مِّن فِي السَّمَاءِ أَن يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا
فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ
كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَقَتِ وَيَقْضِيْنَ مَا
يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ به راستی که سائیکی نهوتو له
سزای پهروهردگاری خویمان بترسن بهی نهوی پهروهردگار ببین، بهی نهوی هیچ که سی
بهوان بزانی، بو نهو که سانه هدی له بخوشبون و پاداشتی زور گهوره.

﴿وَأَسْبِرُوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ وه ئیوه گفتوگوی خوتان بکه به
نهتی یا به ناشکرا بیکه، یه کسانه لای خودا، به راستی خودا به شتی نهزانی له دلی ئیوه دایه
بیژری یا نه بیژری، هوی هاتنه خوارهوی نهو نایه ته نهوه یه: بت په رستان گفتوگوی خرایان به
پیغمهر نهوت، جبرئیل پیغمهری ناگادار کرد له گفتوگو خرایان.

﴿أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ نایا خودا خوی نازانی به که سی خوی
دروستی کردوه، بیگومان به هموو شتیکی بوونه وهرانی خوی نهزانی، خودا نهزانی بهو شته ی
له دل دایه، ناگاداره به چاک و خرابی بوونه وهران.

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ﴾ خودا
که سیکی نهوتویه زهوی ناسان کردوه بو ئیوه بو رویشتن به سهری دا و بو ئیوه ی رام کردوه،
دوایی ئیوه به هموو جیگه و نهملای و ریگه کانیا برؤن و، بخون لهو خواره مهنی یه خودا
له زهوی دا درووستی کردوه و، ئیوه بولای خودا نه برؤن و کو نه کرینه وه و زیندوو نه کرینه وه
بو پاداشت و پرسیار و وه لام.

سود و ناسان کردنی زهوی، رؤز له دوی رؤز زورتر دهرته کهوی، به تاییه تی له
سهردهمی نیمه دا، زورتره له کاتانی پیشودا، بو گهلانی دوی نیمه زورتر نهی.

دوی نهوی خودای مدزن باسی چاکه ی خوی کرد به سهرمانه وه، دوایی نه مانترسینی له
پاشه رؤزی بی باوه ری، پاش نهوی خودا زهوی بو ناسان کردین، پیوسته بزاین زهوی ونه ی

ئەسبى سەرکەشە، کاتى وائەبى ئەکەوتتە جم و جوول، رۆئەجى و بومەلەرزهى تیدا پەیدا ئەبى و قوتان ئەدا، بۆیە خودا فەرموى:

﴿أَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ﴾ ئایا ئیوه ناترسن لە کەسى توانای لە ئاسماندا یە کە زەوى بە ئیوه بباتە خوارەوه و رۆبجى و ئیوه قوت بەدا، دوایى کاتى زەوى بەسەر نشینە کانی یەوه بکەونه جوولە و ژیرا و ژوور بى و بیت و پروا.

﴿أَمْ أَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرٌ﴾ ئایا ئیوه ناترسنلە کەسى توانای لە ئاسماندا یە کە بەهۆى بایە کى سەختەوه وورده زیخ پرژى بەسەر ئیوه دا، دوایى کاتى ئیوه سزاتان بىنى ئەزانن چۆنە ئەو شتەى من ئیوهى بى ئەترسان و، ئەو زانیەتان سوود بە ئیوه نابەخشى.

﴿وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيفَ كَانَ نَكِيرٌ﴾ وه بە راستى کەسانى کى ئەوتۆ لە پش بتەرستانى مە کەوه بوون لە گەلانى پش پتەمەرە کانی خۆیانان بەدروختەوه، دوایى ئەبى چۆن بووبى سزا و تۆلەى من بۆ بى باوەران؟ بىگومان زۆر سەخت بووه. دواى ئەوهى خودا بەو ئایەتانه هەرەشەى لە ئامیزاد کرد، رۆوئە کاتە ئەوان و، ئەفەرموى: ئەماشای توانای خودا بکەن و پەند وەر گرن و ئەفەرموى.

﴿وَأَوَّلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ﴾ ئایا بت پەرستان نەیان رۆانپوه بۆلای بالندەکان لەلای سەرەوهى خۆیان بالیان رانه کێشن لە ئاسماندا لە کاتى رۆیشتیان و، ئەیگوشنەوه بە تاییەتى بە تەنیشتى خۆیانەوه، ئەو بالندەیه رانه گرتووه لە ئاسماندا مەگەر خودای خاوه بەخشنده. بەراستى خودا هەموو شتێ ئەزانى و، ئاگای لە هەموو شتێ هەیه و چاودێرى یان ئەکا و ئەیانپارێژى. بالندەیش نەتەوه یەکن بە وێنەى ئادەمیزاد، ئەفری بەهۆى دووبالەوه. ئادەمیزاد ئەروا بەهۆى دوو قاچەوه و، وایش ئەبى گەشت و گوزار ئەکا بەهۆى ماشین و فرۆکە و کەشتی یەوه. ئەوانە هەموویان درووستکراوى خودان و، کردوونى بەهۆى جى بەجى کردنى نیاز و مەبەستى ئیوه. بۆیە خودا باسى بالندەى فەرمووه، چونکە بوونەوه رێکى سەر سوڕێنەر، هەیانە کێوین، هەیانە مألین، هەیانە جوان ئەخوین. هەیانەى مل و دەنووک درێژ. نووک و پەرى جۆراوجۆریان هەیه. ئەوانە هەموویان بەلگەن لەسەر توانای خودا.

أَمِّنْ هَذَا الَّذِي
هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ
﴿٥٠﴾ أَمِّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لَّجُوا فِي عُتُوٍّ

وَنُقُورِ ﴿٢١﴾ أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا
عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ
فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٦﴾
فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي
كُنتُمْ بِهِ تَدْعُونَ ﴿٢٧﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ
أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ
الرَّحْمَنُ أَمَّا بِيَدِهِ وَعَالِيَهُ قَوْلُنَا فَنَسْتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ
﴿٢٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَّعِينٍ ﴿٣٠﴾

﴿أَمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ﴾ نایا چ
که سیکى نهوتۆیه، نهو کهسه بیتی به سوپا بۆ ئیوه، یارمهتیتان بدا له جگهی خودای خواوه
به خشنده، نه گهر بیهوی سزاتان بدا؟ بیگومان هیچ کهسی نییه، بی باوه ران له وه نه گرتنی
فه رمووده ی پیغمه ردا هیچ شتیکیان بۆ نابیی مه گهر فریو خورده و بی ناگا و خه له تاوین.
﴿أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رَزْقَهُ بَل لَّجُوا فِي غُرُورٍ﴾ نایا چ که سیکى نهوتۆیه
رۆزی و هوی ژیان بیه خشی به ئیوه نه گهر خودا رۆزی خوی بگریته وه له ئیوه. به لکو
بی باوه ران دریژی یان داوه به یاخی بوون و، به دور له راستی.

﴿أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ نایا دواپی
کهسی پروا به ریگه دا و له سه رپوومه تی کهوتی به زهوی دا و بۆ زهوی پروانی و نه ملاولای
خوی نه بیینی، نهو کهسه شارزاتره بۆ دۆزینه وهی ریگه یا پروا به ریوه، وه ستابی به پیوه و
نه ملاولایا و به رده می خوی بیینی. له سه رپیگه یه کی راست. بیگومان بی باوه ران ریگه ده رناکدن
و ناشاره زان و، ریگه یان سه خته و نه کهون، باوه رداران به ئاسانی به مه بهستی خویان نه گدن
به بیی نازار.

﴿قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ تۆ بلی: خودا که سیکی نهوتویه یه کهم جارئیروهی هیناوته بوونهوه و، گوئچکه و چاو و دلی بۆ ئیوه دروست کردوه. بۆ بیستن و بینن و بیر کردنهوه له ریگهی راست نامۆزگاری وهر گرن و، کهمی له ئیوه سوپاسی خودا نه کهن له سدر نهو چاکانه، خودا نهوانهی دروست کردوه چاکهیان بچ بدۆزریتهوه و، به کاریان نهیدن له خراپه دا.

بۆ زانین: خودای مهزن لهو فهرمووده یی خوی دا گوئچکه ی پیش خستوه له سهر چاو، چاوی پیش خستوه له سهر دل؛ چونکه سوودی گوئچکه زۆرتره له سوودی چاو، نهوته دایک دهنگی منالی خوی جوئ نه کاتهوه له ناو چه ندین دهنگی جیاوازا، گوئچکه ی منال نه کریتیهوه دوا ی چهن ههفته یه کی کهم. دوا ی له دایکبوونی. به لام منال له چاوی دایکی وون نه بی له ناو کۆمه لدا. چاوی منال له مانگی سیهه می ته مه نیدا نه کریتیهوه و نه بیی و، دلی مرۆف هیچ شتی نازانی مه گهر پاش بیستن و بینن.

﴿قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُخْشَرُونَ﴾ تۆ بلی به بی باوه ران: نهو خودایه داوا نه کهم له ئیوه باوه ری بچ بهین خودایه کی نهوتویه ئیوهی دروست کردوه و، ژمارهی ئیوهی زۆر کردوه و، بلاوی کردونه تهوه به ناو زهوی دا، ههریه که تان له جیگه یه، بۆ نهوی سوود له زهوی وهر بگرن و خودا په رستی بکهن و، ئیوه بۆ لای خودا نه گهریتیهوه بۆ پرسیار و پاداشت، مپهره بانی خودایه که ئاده میزای به جوئ دروست کردوه، شایسته ی زۆربون، له جیگه یه کی زهوی دا نه بن به ته نها، نه گهر له ته نها جیگه یه باو نایه، نه بون به نیشانه ی نه مان له کاتی په یدا بوونی کاره ساتی له ناو به ردا.

﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ﴾ وه بی باوه ران نه لئین به پیغه مه ر ﴿چ کاتی نهو به لئینه ی تۆ نه یده ی به ئیمه زهوی رۆنه چی و، ئیمه کۆ نه کریتیهوه بۆ پرسیار و پاداشت په یدا نه بی؟ نه گهر تۆ راست نه که ی کاتی هاتنه که یانمان بچ نیشان بده.

﴿قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ تۆ بلی له وولامی نهو بی باوه رانه دا: به راستی زانینی نهو کاته ههر له لای خودایه و کهسی تر نایزانی و، به راستی من ههر پیغه مه ری کم و، ئیوه نه تر سیتم له سزای خودا به ناشکری و، فهرمووده ی خودا به ئیوه رائه گه یده م.

﴿فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنتُمْ بِهِ تَدْعُونَ﴾ دوا بی کاتی بی باوه ران نهوی به لئینی پیدرابوو له سزای خودا نزیک بوویه وه له وان له رۆژی دوا بی دا، رومه تی که سانیک ی نهوتۆ باوه ریان نه هینابوو خه فته تی لی دهر نه کهو ی و رهش هه لئه گه ری و، به وان نه بیژری ئهمه نهو شته ی نهوتویه ئیوه داوا ی هاتنیان تان نه کرد له جیهاندا.

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ إِلَهٍ﴾ تۆ بلی: باوه‌ران بلی: ئایا ئیوه‌ئه‌توان هه‌وال بده‌ن به‌ من، ئه‌گه‌ر خودامن و ئه‌و باوه‌ردارانه‌ی که له‌ گه‌لمدان بمانریت، یا خودا میهره‌بانی له‌ گه‌ل ئیمده‌دا بکا و تهمه‌غان درێژ بکا دوایی چ که‌سی له‌ بی‌باوه‌ران رزگار نه‌کا له‌ سزایه‌کی خاوه‌ن ئازار، بیگومان رزگاریان نابێ، ئیمه‌ بمرین یا بمیتین. مردنی من و باوه‌رداران سوود به‌ ئیوه‌ نابه‌خشی. ئیوه‌ تووشی سزای کرده‌وه‌ی خۆتان نه‌بن.

﴿قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ آمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ تۆ بلی: خودا ئه‌و خودایه‌یه‌ خاوه‌نی به‌خشنده‌یه‌ بۆ هه‌موو بوونه‌وه‌ران، ئیمه‌ باوه‌رمان بێ هیناوه‌ و، پشت هه‌ر به‌و نه‌به‌ستین و په‌نا هه‌ر بۆ ئه‌و نه‌به‌ین. دوایی کاتی سزایه‌ په‌یدا‌بوو، ئیوه‌ نه‌زانن چ که‌سی له‌ گومرایی ناشکرادایه‌، ئیمه‌ی باوه‌ردار یا ئیوه‌ی بی‌باوه‌ر.

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَّعِينٍ﴾ تۆ بلی: ئایا ئه‌توان هه‌وال بده‌ن به‌ من ئه‌گه‌ر خودا ئه‌و ئاوه‌ی ئیوه‌ بیا به‌ زه‌وی‌دا و نه‌یه‌ته‌ ده‌ره‌وه‌، دوایی چ که‌سی ئاویکی ئاسان پ‌روا به‌سه‌ر زه‌وی‌دا بۆ ئیوه‌ی په‌یدا نه‌کا و بۆتان نه‌هیت.

﴿ سوره تی نهلقه له م ﴾

له مهكه هاتوره ته خواره وه. هندی له زانایان نهلین جگه له نایه تی (۱۷) ههتا نایه تی (۳۳) و جگه له نایه تی (۴۸) ههتا نایه تی (۵۰) له مه دینه هاتونده ته خواره وه، ژماره ی نایه ته کانی (۵۲) نایه تن.

﴿ن﴾ ئەم سورە ته سوورە تی نونه. ئەم پیتە لەو پیتانە، ئەبێزێن لەسەرەتای هەندێ لە سوورە ته کانی قورئانە وه. مانا و مەبەستە کانیان لە سوورە تی ئەلبەقەرە و جگە ی ئەلبەقەرە باسیان کرا وه. هەندێ لە زانایان ئەلین: نوون بە مانا ماسی یە. هەندێ تریان ئەلین: یانی دەوات ئەوه ی موره کەبێ تی ئەکری، هەندێ ئەلین: بە مانا موره کەبە، ئەو شتە نامە ی یی ئەنووسری، هەندێ تریان لایان وایە ئاماژە ئەکا بۆ نوونی (الرحمان) کۆمەلێ لە سوفی یە کان ئەلین: ئاماژە یە بۆ دڵ و دەروونی ئادە میزاد، ئەوانە هەموویان پیوستی یان بە بەلگە یە، بەلگە یشیان باس نە کرد وه.

﴿وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ وه سویندم بەو خامە یە ی ئەوتۆ شتی یی ئەنووسری و، سویندم بە شتی ئادە میزاد ئەینوسنە وه لە نامە کانی خودا و، لە هەموو شتی خواوە نی سوودی یی. خودای

تەفسیری زەمناکۆبی

سورہ تی ﴿تہلقہ لہم﴾

جزمی ﴿بیست و نۆههه﴾

مه‌زن سویتدی خواردوو به پیتووس، له‌بەر ئه‌وه‌ی سوودی یێ ئه‌ندازه‌ی هه‌یه‌ بۆ ئاده‌میزاد، پیتووس هه‌یمایه‌ بۆ هه‌موو شتێ له‌ ئامێری نووسین، به‌هه‌رجۆری بن، له‌وانه‌ی ئیستا هه‌ن و ئه‌وانه‌ی له‌مه‌وپاش په‌یدا ئه‌بن، هه‌ندێ له‌ زانایان ئه‌لێن: مه‌به‌ست له‌و شته‌ی ئه‌نووسری: ئه‌و فهرموودانه‌ی خودایه‌ فریشته‌کان له‌ له‌وحه‌له‌ حفوزدا ئه‌ینووسن.

﴿مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ﴾ سویندم به خامه و به شتهی نه نووسریته وه: تۆ به هۆی چاکه‌ی په‌روه‌ر دگاری خۆته وه شیتی له تۆ دووره، خودا به پیغه‌مه‌رایه‌تی و به ئه‌قلی ته‌واو، چاکه‌ی له گه‌ل تۆ کردوه، ئێر هه‌ر که‌سی گومانی وای تۆ شیتی خۆی به بی‌گومان شیته.

﴿وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ﴾ وه به راستی بۆ تۆ هه‌یه پاداشتیکی نه‌پراوه و به‌رده‌وام و بی‌کۆتایی، زۆر پونه پاداشت به‌راورد نه‌کری له‌گه‌ل کرده‌وه‌ی زۆر به‌سوود و، پیغه‌مه‌ر سوودی بۆ ئاده‌میزاد نایه‌نه ژماره.

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ وه به راستی تۆ له سه‌ر ره‌وشت و خوویه‌کی زۆر په‌سه‌ند و گه‌وره‌ی، تۆ هه‌ل‌ساوی به‌جی‌به‌جی کردنی هه‌موو فه‌رمانه‌کانی ئێمه، به‌سه‌ بۆ گه‌وره‌یی ره‌وشتی پیغمه‌ر. خودا سویند ئه‌خوا به‌ گیانی پیغمه‌ر و ئه‌فه‌رموی: (لَعَمْرُكَ أَنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْهَدُونَ)، به‌ جگه‌ی گیانی پیغمه‌ر سویندی به‌ گیانی هه‌چ که‌سیکی تر نه‌خواردوو. بیگومان هه‌ر که‌سی خودا ئه‌ده‌بی دا‌بدا، ئه‌بی ره‌وشتی زۆر گه‌وره‌یی، پیغمه‌ر ئه‌فه‌رموی: (أَدْبَىٰ رَبِّي فَأَحْسَنُ تَأْدِيهِ) سوودی پیغمه‌ر هه‌موو جیهانی گرتوو ته‌وه. به‌رده‌وامه‌ هه‌تا پاشه‌روژ.

﴿فَسْتَبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ بِأَيْكُمُ الْمَفْتُونُ﴾ دوايي له مه و دوا تو و بي باوه ران نه زانن و نه بينن، چ كه سي له تو و له وان گير و ده ي كاري خراين به وينه ي كه سي شيت بو وي، تو يا بي باوه ران، تو به راستي نه قل و ره و شت بالا و گه و ره يه. بي باوه ران له پيشترين كه سن بو نه زانين و شي تي و گو مر ابي.

﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ به راستی په‌روه‌دگاری تو زاناتره به که‌سی لای‌داوه له‌پښگی راست و، زاناتره به که‌سی پښگی راست وهرئه‌گری. خودا نه‌زانی به‌پله‌ی گه‌وره‌یی و‌شاره‌زایی تو و، به‌پله‌ی گومرای‌یی بی‌باوه‌ران و، له‌بهرده‌میاندايه پرسیار و‌پاداشت.

﴿فَلَا تُطْعِ الْمُكَذِّبِينَ وَذُوا لَوْ كُذِّهْنُ فَيَذْنُونُ﴾ دوايي تۆ په يره وى نهو كه سانه خودا و نامسدى خودا و پيغمه مبرى خودا به درو نه خه نه وه و، داوا نه كهن له تۆ بچيته سهر ئاييني بى باوه ران، ئاوات نه خوازن تۆ سازش بكه له گه ليان. دوايي نه وان نه رمى به كار به پيئن له گه ل تۆ و تاوانج نه گر نه ئاييني تۆ، نهو كه سانه دواي نه رمى له تۆ نه كهن خاوه نى ئهم ره و شته خراپانن خودا لهم ئايه تانه دوايي دا باسيان نه فدرموى.

﴿وَلَا تُطْعِ كُلَّ حَلَّافٍ مِّمِّينَ هَمَّازٍ مِّشَاءَ بَنِيهِمْ﴾ وه تو پهیرهوی هدموو نهو کهسانه مدهکه، به راست و به درو و به چاک و به خراب سویندی زور نهخون و، باسی نادهمیزاد نهکا به خراپه، بی نرخ و ناپهسهنده، گفتوگوی دانیشتوان نهبا و نهی هیتی به بوختان بو تیکدانی نیوانیان.
﴿مَنَاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَيْمٍ عَتَلَ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٌ﴾ رزده و چاکه لهگهله کهس ناکا و ریگه له کهسانی تر نهگری بو چاکه کردن، دل رهقه و رهوشتیکی ووشکی هدی، دووای نهوانه هدموو زوله کراوه به کوری جگهی باوکی و باوکی خوی ناناسی.

﴿إِنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ﴾ تو پهیرهوی نهو کهسه نهکهی لهبههر نهوهی بهراستی خاوهنی دارایی و کوری زوره. نهو کهسهی نهو شته ناشیرینانهی هدی وهلیدی کوری موغیره و، خراپترینی قورهیشی بهکانه و، دارایی و منالی زوری هدموو.

﴿إِذَا ثَلَّى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ هدرکاتی بخوینریتهوه بهسهر نهو کهسهدا که دارایی و کوری زوری و هدموو نایهتهکانی نامهی نیمه نهیووت: نهو نایهتانه نووسراوی پرورپوچی نهتهوه پیشووه کانن.

﴿سَنَسِفُهُ عَلَى الْخُرُطُومِ﴾ نیمه لهمدودوا داخی نهدهین بهسهر لوتیا و بهبی نرخنی نیشانهداری نهکهین و سهرشوری نهکهین. نهو فدموودهی خودایه لهوهوه هاتووه عهره بهکان به پیاوکی گهورهی ناوخریان نهووت: فلان کهس لوت دریژ و سهربرزه. نهو پیاو له جنگی بهدردا لوتی بریندار بو. بهو بونهوه رهنکی تیکچوو و زور ناشیرینوو، خودای مهن نهو پیاو که خوی به گهوره دانهنا بههوی دارایی و منالی زوره وه سهرشور و بی نرخنی کرد له همدوو جیهاندا.

إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَهْتَمُّوا
لِيَصْرِمْنَهَا مَصْرِيحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتَنْتُونَ ﴿١٨﴾ قَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّيِّكَ
وَهُمْ نَائِبُونَ ﴿١٩﴾ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ فَنَادَوْا مُصْرِيحِينَ ﴿٢١﴾ أَنْ
أَعِذُّوا عَلَيَّ حَرْثِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَرِمِينَ ﴿٢٢﴾ فَأَنْطَلَقُوا وَهُمْ يَخْفَوْنَ ﴿٢٣﴾
أَنْ لَا يَدْخُلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿٢٤﴾ وَغَدَا عَلَيَّ حَرْثٌ قَدِيرٌ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا
رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾ قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ
لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٢٨﴾ قَالُوا سُبْحَنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَأَقْبَلَ

بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلَمَّظُونَ ﴿٢٥﴾ قَالُوا إِنَّا كُنَّا طُغْيَانٌ ﴿٢٦﴾ عَسَىٰ
رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿٢٧﴾ كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ
الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

گپړاوه تده: پیاوچاکي هه بوه باخ و بولاڅيکي زوري هه بوه و، ميوه و بده مې زوري
تېدا پيدا نه بو، له کاتي کو کړدنه وي بده مې باخه کدی، نهو پیاوه هه ژاراني سانگ نه کرد
همو و سالي و به شي تدان له بده مې نهو باخه، دوايي کاتي نهو پیاوه کوچی دووايي کرد
کوره کاني برپارياندا نهو هه ژارانه بي بهش بکهن لهو چاکه يه باو کيان نه يه خشې به هه ژاران،
له ناو خو يانا پيکھان سهرله به ياني به نه يني پرون و بده مې باخه کيان کو بکهنه وه، هه ژاران
به وان نه زانن، بو جي به جي کردني نهو کاره سو ينديان خوارد له ناو خو يانا، بو کردني نهو کاره
نه يان ووت: (ان شاء الله) پاش نهو سو يند خواردنه، شهوي نهو کورانه له خه و دابون، خودا
رووداويکي ناسماني نارده خواره وه بو سهر بده مې باخه که، همو و بده مې که له ناو چوو و
نه ما، به ياني که له خه و هلسان و چوون بو سهر باخه کيان، ته ماشايان کرد بده مې و
ميوه که ي باخه کيان له ناو چوه، سدر يان سو رما و لومدي يه کزي يان نه کرد، به لام بي سوود
بو، يه کي لهو کورانه به واني تری ووت: من ناموزگاريم نه کردن و نهو کاره مه کهن و
به گويتان نه کردم؟ بيگومان نه گهر دانيشتواني مه کيش واز له کاري خراپه نه يرن و، نه نجام
و پاشه پروژيان به ويندي کوراني نهو پیاوچاکه نه يني. دارايي و سامان و بازرگاني و پزيان
ناميني، بزيه خوداي مه زن به دانيشتواني مه که راله گه يه يني و نه فهر موي:

﴿إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ وَلَا يَسْتَلْتُونَ﴾ به
راستي نيمه دانيشتواني مه که مان تاقي کردوه تده، بهو وينديه خاوه ني نهو به ده شته مان
تاقي کردنه وه، کاتي خاوه ني نهو باخه بده مداره سو ينديان خوارد: به راستي نيمه بده مې نهو
باخه برن سهرله به ياني و، نهو هه ژارانه باو کمان به شي نه دان پيمان نه زانن و ناماده نه يني و،
نه يان ووت: نه گهر خودا ناره زوي بکا و بلين: (ان شاء الله)

﴿طَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ﴾ دووايي سزايه ک و
رووداوي هاته خوار له لايه ن پدرو و ده کدري تزوه بو سهر نهو به ده شته و، خاوه ني نهو باخه
خه و تبون، دووايي نهو باخه وه باڅيکي لي هات همو و بده مې که ي پرابي، دره خته کاني
سوتابي و رهش بو ويته وه به ويندي شهوي تاريک.

﴿فَتَنَادُوا مُصْحِحِينَ أَنْ آغِدُوا عَلَيَّ حَرْثَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَارِمِينَ﴾ دوایی هندیکیان بانگی هندی تریان کرد: سەرله بهیانی که ئیوه بچنه دهرهوه بۆ سەر کیلگه و باخ و میوه کانتان، نه گهر ئیوه نیازی برینی بدرهه می باخه که تان هدیسه، ههتا ههزاران بییان نه زانیوه میوه که ی کۆبکه نهوه.

﴿فَانْطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَفَتُونَ أَنْ لَا يَدْخُلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مُسْكِينٌ﴾ دوایی چوونه دهرهوه بۆلای باخه که یان و، نهوان به دهنگیکی نرم گفتوگۆیان نه کرد، که بۆ نهوهی نهو رۆژه هیچ ههزاران نه رۆنه سەر نهو باخه.

﴿وَعَدُوا عَلَيَّ حَرْثَ قَادِرِينَ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَصَالُونَ﴾ وه نهوان سەرله بهیانی چوونه دهرهوه بۆلای نهو باخه یان و، نیازیان وابو ههزاران بی بهش بکه نه له بدرهه می نهو باخه و، وایان نه زانی نهو باخه و نهو بدرهه مه به دهستی توانای نهوانه، نه یان نه زانی توانای خودا له سه ره وه ی توانای نهوانه، دوایی کاتی چوونه ناو باخه که و سه سامبوون و، چاویان که وت باخه که یان سوتاوه و، بدرهه مه که ی وشکبووه و ووتیان: به راستی وادیاره ئیمه ریگه ی باخه که مان لی وونبووه، نه م باخه باخه که ی ئیمه نی یه، کاتی ههستیان کرد باخه که ی خۆیا نه ووتیان ئیمه ریگه مان وون نه کردووه.

﴿بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ﴾ به لکو ئیمه بی بهشین له چاکه و پاداشتی خودا و، شایسته ی خه شم و سزای خوداین. نه که ههزاران. له ناو نهو که سانه دا پیاویکی ژیریان تیدابوو، فه رمانی بی نه دان به چاکه و، خراپه ی له وان قه ده غه نه کرد و، گوئیان بۆ نه نه گردت، کاتی نهو شته ی بی نی تووشی نهوان بروه.

﴿قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ قَالُوا سُبْحَانَ رَبَّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ﴾ پیاویکی ژیر و له هه موویان ناقلتر له وان ووتی: ئایا من به ئیوه مه ووت: بۆ ئیوه پاکی بۆ خودا ده رنا پر و سوپاسی خودا ناکه نه کرده وه و به گفتوگۆ، بی به خشن به ههزاران هندی له ده رامه تی باخه که مانا، دوایی فه رمانی پیدان په شیمان ببنه وه له و کاره خراپه ی خۆیان، نه وایش ووتیان: پاک و خاوتنی بۆ پهروه ردگاری ئیمه یه. به راستی ئیمه سته مان له خۆمان کرد، به و نیازه و به و بریاره ی دامان ههزاران بی بهش بکه یان له ده رامه تی نهو باخه.

﴿فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلَوْمُونَ قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا طَاغِينَ﴾ دوایی هندیکیان رۆیان کرد بۆلای تریان سه رزه نشتی یه که تریان نه کرد، خراپه یان له خۆیان دوور نه خسته وه و نه یاندا یه پال نهوانی تریان و نه یان ووت: نه ی کۆس و نه مان بۆ ئیمه ز به راستی که سانیکین یاخی و سته مکارین.

﴿عَسَى رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِنْهَا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا رَاغِبُونَ﴾
 بوونه و همان پهروه ردگاری نیمه لیمان بیوری و چاکر لهم باخه مان بی به خشکی له بریتی لهم
 باخه، به راستی نیمه بولای پهروه ردگاری خومان په شیمان نه بینه وه و داوای لی بوردن و چاکه
 لی نه کهین.

﴿كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾
 دانیشتووانی مه که و خاوه نه کانی نه و باخه مان تاقی کردنه وه له جیهاندا بومان باسکردن و، به
 راستی سزای رژی دووایی گرانتره نه گهر بزنان. به لام دانیشتووانی مه که نایزان و بروای
 بی ناکه.

مده بست له و وینه یه نه و یه: هه موو که سی خودا چاکه له گهل کرد به هه رشتی له
 گه وری خوی پیوسته ناموز گاری به و وینه یه وه وری گری، به تایه تی دانیشتووانی مه که،
 هه ندیکه له وان وه لیدی کوری موغیره و، نه گهر ناموز گاری و هه نه گرت تووشی کاره ساتیکی
 به وینه یه کاره ساتی خاوه نی نه و باخدی باسکران نه، نه گیر پته وه: خودای مهن دانیشتووانی
 مه که ی تووشی برستی و گرانی کرد، به بونه یه به دروخته وه یه یه مه وه، ههوت سال
 به رده و امبو، وایان لی هات نیک و مردار بویان نه خوارد، وه لیدی کوری موغیره یه زه نیم، نه
 داراییه خوی پته هه لکه کیشا له ناوچو و نه ما.

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ
 ٣٤ أَفَنَجْعَلُ الْمُتَسَلِّمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ٣٥ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ٣٦ أَمْ
 لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ٣٧ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ٣٨ أَمْ لَكُمْ آيَاتُنْ
 عَلَيْنَا بَلِغَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ٣٩ سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ
 بِذَلِكَ زَعِيمٌ ٤٠ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ٤١
 يَوْمَ يَكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ٤٢
 خَشَعَةَ أَبْصَارِهِمْ تَرَاهُمْ ذَلَّةً وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَالِمُونَ
 ٤٣

﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ﴾ به راستی هدی به نه و که سانه ی له خودا نه ترسن و
 خویان نه پاریزن له بی فهرمانی خودا چهند به هه شتی چاکه و خوشی له واندا به رده و امه و، نازار
 و خراپه یان تیدا نی یه.

بی باوه یران نه یان ووت: نهو به دهشتانه موسلمانان نه یانلین: هه و به لای ئیمه وه نین، نه گهر بئشین خودا لهو به دهشتانه به ئیمه زۆرتر نه دا، دلخۆشر نه بین له وهی هه مانه له جیهاندا. خودای مه زن به درۆیان نه خاتوه و نه فهرموی:

﴿اَفْتَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ﴾ ئایا دووایی ئیمه چۆن نهو که سانهی موسلمانن و ملکه چی فهرموده ی خودان و باوه یران هیناوه به ئیمه، به وینه ی نهو که سانه ی دانه نین تاوانبارن و بی فهرمانی خودا نه کهن.

﴿مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ اَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ اِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا يَتَخَيَّرُونَ﴾ چ شتی و چ به لگه یه بۆ ئیوه یه که موسلمانان و تاوانباران وه یک دانه نین، چۆن ئیوه فهرمانی وانه دهه؟ که چوونیان بۆ به دهشت یه کسان بن، ئایا ئیوه هیچ نامه یه کتان هه یه بۆتان هاتبی له لایه ن خوداوه، لهو نامه یه دا ئیوه خویندیه تانه وه به راستی بۆ ئیوه نه یی شتی ئاره زۆی بکه ن و بۆخۆسانی هه لیزین له پاشه روژدا. بیگومان خۆتان نه زانن نامه ی واتان بۆ نه هاتوه له لایه ن خوداوه.

﴿اَمْ لَكُمْ اِيْمَانٌ عَلَيْنَا بِاللَّغَةِ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ اِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ﴾ ئایا ئیوه هیچ په یمان و به لیتیکی به هیزتان هه یه به سه ر ئیمه وه، سوینده مان خوارده یی ئیوه له گه ل موسلماناندا بجه یه به دهشت و، نهو سوینده نه گزری هه تا روژی دووایی، لهو په یماندا هاتبی، به راستی بۆ ئیوه نه یی نهو شته ی نهو تو ئیوه فهرمانی بی نه ده ن بۆخۆتان له چاکه و ریژی خودا بۆ ئیوه. بیگومان په یمانی بهو جۆره تان بۆ نه دراوه.

﴿سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ بِذَلِكَ رَعِمَ﴾ تو پرسیار لهو بت په رسته تاوانبارانه بکه: چ که سنی له وان نه گریته نه ستوی خویی و به ره برسیاره بۆ نهو شته ی نهوان فهرمانی بی نه ده ن، به دهشت نه درئ به وان له روژی دووایی دا؟

﴿اَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَاثُوا بِشُرَكَائِهِمْ اِنْ كَانُوا صَادِقِينَ﴾ ئایا نهو بت په رسته تاوانبارانه بۆیان هه یه که سانیککی ترهاوبه شی نهوانن لهو بیر و بۆچووانه ی نهوان و یارمه تی یان بده ن، دووایی با نهوان هاوبه شه کانی خۆیان به یین نه گهر راست نه کهن لهو داوا یه ی خۆیانا که نهوان نه چنه به دهشت.

﴿يَوْمَ يَكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ اِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ یا نهو بت په رسته تانه هاوبه شه کانی خۆیان به یین له روژیکا روون نه کریته وه هه ندی کاری سه خت و ناهه مووار له روژی دووایی دا، بانگی بی باوه یران نه کرئ لهو روژه دا بۆلای سوژده بردن بۆ خودا، دوایی نهوان توانای سوژده بردن یان نه یی له بهر سه ختی نهو روژه که تووشی نهوان بووه، چۆن توانایان نه یی و نه زۆریان شکاوه و دلایان په چراوه و نه قلیان نه ماوه؟

ته فسیری زمانکاری

﴿ خاشعةً ابصارهم ترهقهم ذلّةً وقد كانوا يدعون إلى السجود وهم سالمون ﴾ کاتی له روژی دووایی دا بانگیان نه کری بؤلای سوژده بردن له پاشه روژدا چاوایان بی نرخه و له ترسا هیچ شتی نابینی، بی نرخه و داموای نهو تاوانبارانهی دا پویشویه و، به راستی نهوان بانگیان کراوه بؤلای سوژده بردن بؤ خودا له جیهاندا و، نهو کاته نهوان نهیان توانی سوژده بین و دوور بوون له هدمو و گیر و گرفتی و سوژدهیان بؤ خودا نه نه برد.

فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأَمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾ فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ تَوَلَّىٰ أَنْ تَدْرِكَهُ نِعْمَةُ رَبِّهِ لِيَذِبَ بِالْعِرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ فَأَجْبَنَهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

﴿ فذرنني ومن يكذب بهذا الحديث سنستدرجهم من حيث لا يعلمون ﴾ دوایی تو خه فته مه خو و، دلت ته نگ نه بی و، تو واز له من و لهو تا قومه بهینه نه قورئانه و، نه م گفتو گو یه ی ئیمه به دروژه خه نه وه، ئیمه نریکیان نه که ی نه وه له سزای خو مان پله به پله، له جیگه یه که وه ههستی بی نه که ن و نه یزان، دووایی کتوپر له ناویان نه دهین، بهش و خو شی جیهان و مؤله تدانی نهوان سه ری لی تی کداون.

﴿ وأملي لهم إن كيدي متين ﴾ وه من مؤله تی بی باوه ران نه ده م له جیهاندا، هه تا گونا ه ی زو رتر بکه ن، هه تا کاتی سزادانیان دیت، نهو کاته سزاکه یان دوانا خری. به راستی سزای ئیمه زو ر سه خته و که س ناتوانی رپنگه ی لی بگری.

﴿ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴾ نایا تو داوای کری نه که ی له بی باوه ران له سه ر راگه یاندنی فرمان و سروشی خودا بهوان، دووایی نهوان، بؤ به خشینی نهو دارایی به باریان قورس بی و نه توانن بی یزن له بهر زو ری نهو کریه و، واز له باوه ره یان به یتن.

﴿ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴾ نایا بی باوه ران لایان هه یه ناگاداری له سه ر شتی له بهر چاو نی به که له و حهل مه حفوزه، دووایی نهوان بینوسن نهو شته ی له و دایه رز گاریان نه کا له سزای

خودا به گومانی خوین و، پیوستیان به زانستی تو ندی، بیگومان نهو شته له توانای جگه ی خودادا نییه.

﴿فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْخُوْتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُوْمٌ﴾ دواپی تو ئارام بگره لهسهر ئازاری بت پهستان له بهر فهراندانی پهروه دگاری خوْت که سزای نهوانی دواخستووه و، تو به وینه ی یونسی هاوړی و یاری نههنگه که مده ئارامی نهگرت و چاوهروانی کاری خودای نه کرد له باره ی تاقمه که ی خویده وه، نهو خاوهن حوته دلی پرپو بو له خهفت و رقی نهوه ی خودا سزای نه ناره سهریان لای تاقمه که ی رویش و سواری که شتی به سوو و کهوته ناوی ده ریا که وه و، نههنگی قووتی دا، کاتی پارایه وه له پهروه دگاری خو ی له ناو سکی نهو حوته دا دلی پرپو بو له خهفت و رق له تاقمه که ی خو ی.

﴿لَوْلَا اَنْ تَذَارَكَ نِعْمَةٌ مِّنْ رَبِّهِ لَنُبِلَ بِالْعُرَاءِ وَهُوَ مَذْمُوْمٌ﴾ نهگر چاکه و بهزه پی پهروه دگاری خو ی نه بووایه که بهسه ری گرتووه، به راستی خاوهن نههنگ فره نه درا له ده شتی کی چو لی بی خواره مهنی و بهو بونه وه لومه ی نه کرا، له دوا ی کهوته خواره وه ی له سکی نههنگه که. ﴿فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِيْنَ﴾ دواپی پهروه دگاری خو ت هلی بزار د و کردی به پیغمهر، دواپی کردی به یه کی له پیاو چاکانی به جوړی پاداشتی له شتی وازی هینانی چاکر بی له کردنی.

هه رچه نه له نایه تی (۹۸) سووره تی یونس و له نایه تی (۷۸) سووره تی (نهله نبیا) دا و له نایه تی (۱۴۰) ی سووره تی (سافدا) ئاماژه بو به سه رهاتی یونس کراوه. به کورتی باسه که ی لیوه دا دوو بات نه کهینه وه: خودا یونسی کرد به پیغمهر و، په وانه ی کرد بولای کومه لی له دانیش تووانی (نهینه وا) که شاری که لای موسلی عیراق، ژماره یان زو تر بوون له سه ده زار کهس و بت په رستبوون، یه کهم جار وولامیان نه دایه وه، بهو بونه یه وه یونس تووړه بوو له وان، دوا ی ماندوو بوونی کی زو ر له گه لیان و درې ژه دان به داوا که ی، دانیش تووانی نهینه وا، هه ر به رده و امبوون له سه ر بی باوه رپی خو یان، یونس تازه کرابو به پیغمه ررانه ها تبو له سه ر ئازار. بویه کو لی دا و وازی لهو کومه له هینا بهو نیازه خودا سزایان نادا، رویش هه تا گه شته که ناری ده ریای سپی. سواری که شتی به بوو که پرپو له ناده میزاد و کهل و پهل تر، له بهر نهوه ی باره که ی قورس بوو نزی کوو نهو که شتی به بکه وینه ژیر ناوه وه، دواپی کهل و پهل کانیان فره دایه نیو ناوی ده ریا وه، هیشا باره که ی قورس بوو، وایان به باش زانی هندی له پیاوه کانیش فره بده نه ناو ناو، پشکیان خست و کهوته بهر یونس و خستیانه ناو ده ریا وه، نههنگی کی گه وړه قووتی دا، خودا فهرمانی بی دا ئازاری یونس نه دا قورگی نههنگ بوو به گرتو خانه ی یونس بوماو یه، له خودا پارایه وه و داوا ی لیو ر دنی لی کرد، خودا نزا که ی وه رگرت، دواپی

نەھەنگە يونسى فرەدايە يىبابانىكى چۆل، لە پاشانا گەرايەوۈ بۆلاي ئەو تاقىمە لەۋان تورەبۇبو،
دوایى ئەۋانىش ھەمويان باۋەرپان ھىنا.

خوداى مەزن ھەۋال ئەدا بە يىغەمەر ﴿يەس﴾ كە بى باۋەرپان چاۋيان بىرپوتە تۆ، بە چاۋى
دوژمنايەتى بە تايىبەتى كاتى تۆ قورئان ئەخوينى و گوىى لى ئەگرن، بە جۆرى بىكەن بە چاۋى
پىسىيانەۋە لە ناۋى بىدەن، ۋەك خوداى مەزن ئەفەرمۇي:

﴿وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ ۋە بە راستى نرىكە كەسانىكى ئەوتۆ باۋەرپان نەھىناۋە تۆ بىكەن بە چاۋى
خۇيانەۋە، لە ناۋت بىدەن كاتى خويندىنى قورئانپان ئەيىست و، ئەللىن لەبەر دلىپسى خۇيان بە
راستى موحەممەد شىتە و، بە راستى ئەو قورئانە ھىچ نىيە مەگەر ئامۇزگارى كەرنە بۆ ھەموو
بوونەۋەرپان، ئەو بى باۋەرپانەى شىت كەردوۋە نازان ھىچ شتى بىكەن.

بۆ زانين: ئەو ئايەتە گەۋرەترىن بەلگەيە لەسەر ئەۋەى قورئان سەۋش و فەرموۋەى
خودايە، دانراۋى موحەممەد نىيە، بەو جۆرەى دوژمناى يىغەمەر ئەيلىن، ئەگەر دانراۋى خودا
نەبى ھىچ ئادەمىزادى جگەى موحەممەد تواناى ئەۋەى نابى تاقمىكى كەم كۆبىنەۋە و ئازارپان
بدرى و كۆل نەدەن، لە پاشانا ئەو قورئانە بە راشكاۋى دەرى بىرى كە قورئان
ئامۇزگارى كەرى ھەموو بوونەۋەرپانە بە گشتى، ئەك بە تەنھا بۆ ەەرەب، ناۋەرۋكى ئەو قورئانە
دەرى ئەخا ئايىنى ئىسلام ھەموو روۋى زەۋى ئەگرىتەۋە، زۆرەپان پانومايى ئەكا، ئەو كارە
ھىچ ئادەمىزادى ناتوانى بىللى ئەگەر سەۋش نەبى، ھەروايش بوو ئەو ھەۋالەى قورئان ھاتەدىي،
دوای كۆچكەرنى يىغەمەر بەجەن سالى و درىۋەى كىشا و ھەتا ئىستا و پۆز بە پۆز بەرەو پىش
ئەروا، ئەۋەتە ئايىنى پىرۋى ئىسلام ھەموو روۋى سەز زەۋى گرتوۋەتەۋە، زۆرەدى دانىشتۋانى
سەرزەۋى باۋەرپان بى ھىناۋە، بە تايىبەتى پىپۇرپانى ھونەر و زانستى فىرى قورئان ئەبى و جگەى
خۇيان فىر ئەكەن.

زاناپان ھەمويان ئەللىن: مەبەست لە رىستەى ﴿لَيُزْلِقُونَكَ﴾ يانې بى باۋەرپان تۆ توۋشى نەمان
بىكەن بەھۋى چاۋى پىسىيانەۋە، ھەروەھا زاناپان بە گشتى جگەى كەمىكىيان، بەلايانەۋە ۋايە:
چاۋى پىس كارى گەرە بۆ ئەۋەى ھەندى كەس توۋشى ئازار بىكا، چوونكە قەدەغە نىيە خوداى
مەزن بە جۆرىكى ئاسايى ئەو كارىگەرىيە دروۋست بىكا لە ھەندى چاۋدا، لەبەر جۆرە سودى
ئىمە نازان، بەلگەيش بە دەستى ئەو زاناپانەيشەۋە ھەيە بەم ئايەتەۋە و بە جگەى ئەو ئايەتەش
لەمانە:

۱- ئايەتى (۶۸)ى سورەتى يوسف، يەعقوب فەرموۋى بە كۆرەكانى خۇي ﴿لَا تَدْخُلُوا مِنْ
بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ﴾ مەبەستى يەعقوب ئەۋەبوو كۆرەكانى نەبى بە چاۋەۋە،
چونكە شۆخ و شەنگ بوون.

۲- نه سمای کچی عه میس ووتی: نهی نیردراوی خودا: کوره کانی جه عفر له وانه یه بن به چاوه وه نایا من نوشته یان بۆ نه که م؟ پیغمدر فدرمووی: به لئی بۆیان بکه، نه گهر شتی پیش ویستی خودا بکه و تاییه، چاوپیشی نه که ووت. نه بوهره یه و تورمزی گپیراویانه ته وه له پیغمدره وه: به چاوه وه بوون راسته. حه سدن نه لئی: ده زمانی که سنی تووشی به چاوه بوونه وه بووبی نه و تاییه ته ی (۵۲) ی نه م سوره ته ی به سهردا بخوینن.

پیغمدر ﴿ ﷺ ﴾ پاراوه ته وه له خودا: حه سدن و حه سین بهاریژی له چاویسی، ئیبراهیم بۆ گوره کانی و موسا و بۆ هاروونی برای پاراونه ته وه خودا له چاو بیانپاریژی. به کورتی زانایان پینکه اتوون له سهر نه وه ی چاو کاریگهره بۆ تووشبوونی نازار، جگه له (جهبانی) نه لئی: به چاوه بوون راست نییه، به لگه پیشی نییه، زانایان به و به لگانه ی باسکران وولامیان داوه ته وه. بۆ روئکردنه وه ی نه و مه به سته ته ماشای ته فسیره کان و نامه ی فهرمووده کانی پیغمدر بکه ن.

﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ﴾ هۆزی سەمود کە هۆزی بوون لە عەرەب و، دانیشتووی ﴿حیجر﴾ بوون لە باکووری حیجاز، خودا سالح پێغەمەری بۆناردن و، هۆزی عاد کە هۆزی بوون لە عەرەب و دانیشتووی (ئەحقاف) بوون. لە یەمەن. خودا هود پێغەمەری بۆناردن، هەردوو هۆزە کە بە درۆیان خستەو هاتنی ئەو کاتە پێویستە هاتنی و دلی ئادەمیزاد ئەلەرزینی سەختی یە کەدی و، باوەریان پێ نەهێنا.

﴿فَأَمَّا ثَمُودُ فَأَهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ﴾ دوایی تاقمی سەمود لەناوبران بەهۆی دەنگیکی زۆر سەختی ناهەمواری لە سنوور دەرچووه، کە بومەلەرزەییەبوو هەموو خانو جینگە و کۆشک و پیشەسازی ئەوانی روخاند.

﴿وَأَمَّا عَادٌ فَأَهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَكَمَائِيَةٍ أَيَّامٍ حُسُومًا﴾ وه تاقمی عاد لەناوبران بە بایەکی زۆر ساردی کاول کەری زۆر سەخت و تیز و بەتین. خودا ئەو بایەدی دابوو بەسەری یانا حەوت شەو و هەشت رۆژ بە دوای یە کدا بنەبری کردن، ئەو بایە نەپراویە هەتا هەموویان لە ناو چوون.

﴿فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُغِجَرُوا نَخْلًا خَاوِيَةً﴾ دووایی تۆ ئەو تاقمەت ئەبینی بە مردوویی فەرەدراوون بەسەر زەوی دا لە ناو ئەو رۆژانەدا، کەوتبوون بە وێدی بنکی دارخورما بە ناوە کەدی بۆشی.

﴿فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِّنْ بَاقِيَةٍ﴾ ئایا دووایی تۆ ئەبینی ئەو تاقمە هیچ کەسیان مابێتەو بە زیندوویی ییگومان کەسیان نەماوو، جینگەکانیان چۆل و هۆل و بێ ئاوەدانی. ﴿وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ﴾ وه فیرعەون و تاقمە کەدی و، ئەو تاقمانەدی پیش ئەوان و، گوندە ژێراوژوور کراوە کانی تاقمی لوت هاتبوونە سەر زەوی بە کردەووی خرابی یانەو.

﴿فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمُ أَخَذَةً رَّابِيَةً﴾ دوایی ئەو تاقمانە بێ فەرمانی نێراوی پەرەردگاری خۆیانان کرد، دوایی پەرەردگار سزای ئەوانی دا بە سزایەکی زۆر سەخت. ﴿إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ لَنَخْلَعَنَّ لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُنْذُنٌ وَأَعْيَةٌ﴾ بە راستی ئیمە کاتی ئاوی لافاو زۆربوو پەرەدی سەند باوباپیری ئیوەمان نایە ناو کەشتی نوحەو، لەبەر ئەوێ ئیمە رزگار بوونی باوەرداران و خنکاندن بێ باوەران بکەین. بەتەمێ کردن و ئامۆژگاری بۆ ئادەمیزاد و، لەبەر ئەوێ گۆیجکەبەکی هۆشیار ئەو رووداوە بیستی و بزانی و لەبەر نەچیتەو.

﴿فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةً وَاحِدَةً وَخُيِّلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دُكَّةً وَاحِدَةً﴾ دووایی کاتی فوو کرا بە سورد، بۆ ئاگادار کردنەوێ ئادەمیزاد بە هاتنی پاشەرۆژ بە تەنها فوویە و،

زەوی و کێوەکان کەوتنە جوولە و لە جینگە خۆیان بەرزبوونەوه، دوایی زەوی و کێوەکان دایان لە یەکتری و بوون بە پارچەیدەکی تەنها.

﴿قَوْمِمْذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ﴾ دوایی ئەو ڕۆژە پاشەڕۆژ پەیدا ئەبێ و ئادەمیزاد زیندوو ئەکرێنەوه و، ئاسمان پەیرەو و پڕۆگرامی تێک ئەچێ بە وێنەی زەوی، دوایی ئاسمان پارچە پارچە ئەبێ و، لاواز ئەبێ، ئەو کاتە بێ باوەران ئەزانن پاشەڕۆژ گومانی تێدانی یە.

زانایان ئەلێن: سێ جار فوو ئەکری بە سووردا: یەکەم جار بۆ ترساندنی ئادەمیزاد. دووهم جار بۆ ئەوی هەموو گیانداران بمرن، سێیەم جار بۆ ئەوی هەموو مردووکان زیندوو ببنەوه و، لە گۆرەکانیان بێنە دەرەوه.

﴿وَالْمَلِكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ﴾ وه فریشتەکان دواى ڕووخان و نەمانی زەوی و ئاسمان بلاوئەبنەوه بەم لاو لای ئەو ئاسمانە ڕووخاوەدا، بە وێنەی خانوویە پڕووخینێ دانیشتووانی ئەو خانووە بەم لاو لای ئەو خانوو ڕووخاوەدا ئەوەستن و، لەو ڕۆژەی دوایی دا ئاسمانەکان ڕووخان هەشت نەفەر یان هەشت تاقم لە فریشتەکان تەخت و کورسی پەرورەدگاری تۆ ئەخەنە سەر سەریان و هەلێ ئەگرن.

ئایا خودای مەزن تەختی هەبێ لەسەری دانیشتی بە وێنەی پاشایان؟ زانایان لەو بارەوه بیروبوونیان جیاوازه: زانایانی ڕووالەت ناس ئەلێن: بەلێ. خودا گۆیچکە و چاو و دەست و بێ و ئەندامی تری هەبێ.

ئەبو عامیری قورەیشی ئەلێ: خودا بە وێنەی ئێمەیدە لە شێوازا. بێگومان ئەم بیروپایانە ناگونجێن بۆ خودا، خوودا دوورە لە شێواز و وێنە، چونکە ئەگەر خودا لەش و ئەندامی هەبێت پیویستی بە جینگە ئەبێت، ئەوەش دوورە لە خوداوه... هەندێ لە زانایان ئەلێن: ئێمە نازانین ئەو عەرشە چۆنە و، چۆن هەلێ گری.

خودا داواى لە ئێمە نەکردووه ئەو شتە بزائین، ئێمە بپرومان بە فەرموودەی خودا هەبێ، بە هەرچۆنێ بێ. بەلام ئەگەر ئێمە لە مانا و مەبەستی ووشە و زمانی عەرەب بپرس بکەینەوه، ئەم نایەتە و چەن نایەتی تر بە گوێزە دەرشتی فەرموودەکانی خودا، مەبەست لە عەرش دەستەلاتە و پادشایەتی خودایە. مەبەست لە هەلگرانی عەرش، چەن بوونەوه رێکی خودان کە فەرمانبەرداری خودان. لێرەدا ئەم پرسیار و وولامانە دێتە کایەوه.

پرسیار: ئەگەر ئاسمانەکان و زەوی نەمێن، هیچ شتی نامێنی خودا دەستەلاتی بێ بەسەریا؟ وهلام: ئەو پرسیارە جینگەى خۆی نی یە، ئەو کاتە دواى ئاسمان و زەوی بوونەوه رێ تر هەن، ئەوانەیش بریتین لە هەشت بوونەوه ر، کە بەبێ دەستکاری ئەمێن، خودا هەلیان ئەسوورپێتی بە هەرچۆرێ ئارەزووی هەبێ، لە دواى کاول بوونی زەوی و ئاسمانەکان.

﴿يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ﴾ لهو روزهی دوایدا نیوه رانه نویرین و رانه وه ستن لهبر دهم توانای خودادا، بو پرسیارو وه لام و پاداشت، پنهان و شاراو نهایی له نیوه هیچ کاری نیوه بتانه وی بیشار نه وه.

فَأَمَّا مَنْ أَوْقَ

كُنْتُمْ بِمِثْلِهِ ۖ فَيَقُولُ هَٰؤُلَاءِ أَمْوَالٌ كُنْتُمْ فِيهَا ۖ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ

حَسَابٍ ۖ ۞ ۲۵ ۞ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ۖ ۞ ۲۶ ۞ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۖ ۞ ۲۷ ۞

قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ۖ ۞ ۲۸ ۞ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ

الْخَالِيَةِ ۖ ۞ ۲۹ ۞ وَأَمَّا مَنْ أَوْقَ كُنْتُمْ بِمِثْلِهِ ۖ فَيَقُولُ يَلَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَةَ

۞ ۳۰ ۞ وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِي ۖ ۞ ۳۱ ۞ يَلَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ۖ ۞ ۳۲ ۞ مَا أَغْنَىٰ

عَنِّي مَالِي ۖ ۞ ۳۳ ۞ هَلَّاكَ عَنِّي سُلْطَانِيَّةٌ ۖ ۞ ۳۴ ۞ خَذُوهُ فَعُغْلُوهُ ۖ ۞ ۳۵ ۞ ثُمَّ الْجَحِيمَ

صَلُّوهُ ۖ ۞ ۳۶ ۞ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ۖ ۞ ۳۷ ۞ إِنَّهُ

كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۖ ۞ ۳۸ ۞ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ۖ ۞ ۳۹ ۞

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ ۖ ۞ ۴۰ ۞ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ ۖ ۞ ۴۱ ۞ لَا يَأْكُلُهُ

إِلَّا الْخَطِيطُونَ ۖ ۞ ۴۲ ۞

لهو کاته دا ناده میزاد رانه بویرن به سهر خودادا، ناده میزاد نه کرین به دوو بهش: پیاو چاکان.

پیاو خراپه کان، قورئان به درژی باسیا نه کاو نه فهرموی:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَوْتِيَ كِتَابَهُ بِمِثْلِهِ ۖ فَيَقُولُ هَٰؤُلَاءِ أَمْوَالٌ كُنْتُمْ فِيهَا ۖ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ

بدری به دهستی راستیه وه، دواپی نهو کهسه به سهر به رزیه وه نه لی به هاوړیکانی: نیوه وهرن و بگرن نه م نامیده نیوه بیخوینده وه نامهی کرداری من.

﴿إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابٍ﴾ به راستی من بروام و ابو تووشی پرسپاری خو م نه م له رژی

دوایدا.

﴿فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ﴾ دواپی نهو کهسه له ناو گوزهران و

ژیانیکدایه خاوه نه کهی زوری لی رازیه و پی خورش حاله، له ناو به هه شتیکی بلندو به رزو

پایه دارایه، میوه ی نهو له یه که وه نریکن، به راوه ستان و دانیشن و راکیشانه وه دهست پی نه گا،

بهو کهسه نه بیژی.

نَقُولَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

﴿فَلَا أَمْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ﴾ دوایی به راستی من سویتد
 نه خوم به شتی ئیوه نه ییین له ئاسمانه کان و زهوی و شتی تر، به شتی ئیوه ناییین له فریشته و
 گیانی زنده وهران، به راستی نهو قورئانه گفتوگۆی نیردراویکی زور گه و ره و بدریزه، به سروش
 له لایه ن خوداوه بۆی هاتوو، رای بگه یه نه به ئاده میزاد و جنۆکه.

بۆ زانین: زۆری زۆری زانایان ئەلێن: پیتی (لا) لەم نایدە و لە نایدەتی (٧٦) ی ئەلواقیعە و لە نایدەتی (١) ی سورەتی (ئەلبەلەددا) زیادەیه و تێهەلکێش کراوه بۆ پتەوکردنی مەبەست لەو سوێندە و خراوتە سەر رستە (أقسم). هەندێ لە زانایان ئەلێن: زیاد نییه، ئەو مەبەستانە ئەوەندە ئاشکران، پێوستیان بە سوێندخواردن نییه. بەلام ئەوەی راستی بێ بیروبۆجی زۆر زیادهوونی پیتی (لا) راستە؛ چونکە لە سورەتی ئەلواقیعدا، لە دواى رستەى ﴿فَلَا أَسْئَمُ﴾ ئەفەرەمۆ:

﴿وَالَّذِينَ لَقِيتُمْ لِقَاءَهُمْ لَمَّا تُخْرَجُونَ﴾ غروونه بۆ زیادبوونی یتى (لا) له قورئاندا زۆرن ﴿لَتَلَّا يَٰعِلْمُ أَهْلَ الْكِتَابِ مَا مَنِكَ أَنْ لَا تَسْجُدَ﴾.

﴿وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَدَّكَّرُونَ تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ
الْعَالَمِينَ﴾ وه نهو قورئانه گفتوگوى شاعر نى، كه مى له نيوه باور نه هيتن، كه دارژاندنى
رسته كانى قورئان و، هژندهوى شيعر، زژر جياوازن له يه كترى به گويزه ي هونه رى شيعر و،
گفتوگوى پژه ويژ نى، كه مى له نيوه پند وه رنه گرن و بير نه كه نه وه، چونكه قورئان له
گفتوگوى پژه ويژ ناچى به هيچ جزوى، قورئان نيژدراوته خواره وه له لايدن پهروه ردگارى
هه مو و بو نه وه رانه وه.

پرسىار: ئايا تەنھا سۆيىد خوارىن رېۋىنى ئە كاتەۋە: قورئان پەيامىكە خۇدا ناردۋىيە بۆلەي
مۇھەممەد وشىيەر و پۆشە نىيە؟

وه لآم: نمو سوينده دواى نيمو هاتووه، خودا داواى له بى باوه ران كرد له زور له نايده كاني
 قور ئاندا:

نه گهر ئیوه ئه لئین: فهرمووده ی خودا نی یه، وینه ی نهو قورئانه دابنن و، نه یان توانی که واته نهو سوینده بۆ پتهو کردنی راستی قورئانه و نهو به لگانه، نهک بۆ روون کردنه وه ی راستی قورئان به وه ی سوینده وه.

﴿وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ﴾ وه نه گهر موحه مده به درۆ هه ندی گفتوگۆ له لایه ن خۆیه وه هه لبه ستی و بیدا به سه ر ئیمه دا و بلی: له لایه ن خودا وه بۆم هاتوه، به راستی ئیمه به هه موو توانای خۆمان موحه مده نه گرین و سزای نه ده یین و تۆله ی لی نه که بینه وه.

﴿كَمْ لَقَطْنَا مِنْهُ الْفُتُورِ﴾ له پاشان ئیمه به نوکه ی دلی موحه مده نه پچرتین و، شاده ماری ملی نه برین و خوین نه روا بۆ میشکی و کتوپر بمری، دووایی هه چ کهس له ئیوه به درگری له موحه مده ناکا و کهس ناگانه فریای.

به کورتی موحه مده دووره له وه ی بت په رستان نه یده نه پالی که خۆی به درۆ شتی ئه لئ و نه یدا ته پال خودا، نه گهر شتی وا بکا، خودا تۆله ی لی ئه سیتی، زۆر به سه ختی و هه چ کهسی له ناده میزاد رینگه ی بێ ناگری و له ناوی نه با.

په سیار: له بهر چ شتی خودای مه زن به گورجی سزای کهسی نادا پیغه مه ره به درۆ بخاته وه، به وینه ی پیغه مه ره نه گهر درۆ بکا؟

وه لام: به راستی نهو هه ره شه ی خودایه بۆ کهسی که به درۆ و به بوختان بلی: من پیغه مه ره م، بۆ کهسی پیغه مه ران به درۆ بخاته وه، جیاوازی نیوان نهو دوو کهسانه زۆر زۆره، نه وه له لایه که وه، له لایه تره وه مه به ست لهو هه ره شه یه پاک ی و دووری پیغه مه ره له وه ی درۆ و بوختان هه لبه ستی و بلی: فهرمووده ی خودایه.

﴿وَإِنَّهُ لَتَذَكَّرٌ لِلْمُتَّقِينَ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ وه به راستی قورئان په ند و نامۆزگاری یه بۆ نهو کهسانه ی له خودا نه ترسن و خۆیان له بی فه رمانی خودا نه پارێژن و، به راستی ئیمه نه زانین هه ندی له ئیوه قورئان به درۆ نه خه نه وه و، به راستی قورئان خه فته بۆ بی باوه ران، چونکه بێ ئابرووی نه وان ئاشکرا نه کات.

﴿وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ﴾ وه به راستی قورئان بیگومان راسته و گومانی تیدا نی یه. دووایی تۆ په روه ردگاری خۆت پاک بکه ره وه و، دووری بخه ره وه له شتی شایسته ی نهو نه بی، سوپاسی په روه ردگاری که وه ی خۆت بکه که پله ی تۆی به رز کردوه ته وه و کردوویی به پیغه مه ره.

﴿سوره تی ئهلمعاريج﴾

له مه ككه هاتووه ته خواره وه. هه ندئ له زانايان نه ئين جگه له ئايه تی (٢٤-٢٥). ژماره ی
ئايه ته كانی (٤٤) ئايه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُمْ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِنْ
أَلَلِهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾ تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي
يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ﴿٥﴾
إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾ وَفَرَنَهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ
﴿٨﴾ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾ وَلَا يَسْتَلُ حِمِيمٌ حِمِيمًا ﴿١٠﴾
يَبْصُرُونَهُ يَوْمَ الْمُجْرَمِ تَوْفِيقِي مَنْ عَذَابٍ يُومِضُ بَيْنَهُ ﴿١١﴾
وَصَحْبَتُهُ وَأَخِيهِ ﴿١٢﴾ وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ ﴿١٣﴾ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴿١٤﴾ كَلَّا إِنَّهَا لَأُظَنُّ ﴿١٥﴾ نَرَاةً لِلشَّوَى ﴿١٦﴾ تَدْعُوا
مَنْ أَدْبَرُ تَوَلَّى ﴿١٧﴾ وَجَمَعَ فَأَوْعَى ﴿١٨﴾

دانیشتروانی مه كه هه ندیكیان به هه ندئ تریان نهوت: به راستی موحه مه د ئیمه نه ترسینئ له
سزای خودا، دووایی نهو سزایه بۆ چ كه سئ ئه بی؟ به تاییه تی (نه زری كوری حاریس و
هه ندیكی تری وینه ی نهو ئه بیان ووت: ئه ی خودایه: نه گهر نهو سزایه راسته، دووایی تو
به ردبیار ئیتته به سه ر ئیمه دا. دوا ی نهو نهو ئایه تانه له لایدن خودا وه هاته خوار:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و مهربان

﴿سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ﴾ پیاوی له بی باوه ران
به وینه ی نه زری كوری حاریس داوای هاته خواره وه ی سزای نه كرد بۆ بی باوه ران، به راستی
نهو سزایه بی گومان دیتته خواره وه بۆ نهوان. دوا ی له بهر چ شتی به گالته وه داوای نه كهن،
هیچ كه سئ رینگه لهو سزایه ناگرئ له لایدن خودای خاوه ن چه ند پله ی بالا و بهر ز بیته
خواره وه.

﴿ تَعْرِجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴾ فریشته کان و جبره ئیل بهرز ئهبنهوه بۆلای جیگهی هاته خوارهوی فرمانهکانی خودا بۆ وهگرستی فرمانهپهرواکانی خودا له رۆژیکه ئهندازهی ماوهی ئهو رۆژه پهنجا ههزار سالی جیهانه. ئهو رۆژه ئهوهنده سهخته رۆژیکه بهرانبهه به پهنجا ههزار سال له سالانی جیهان، بیباوهپران وهستاون و چاوهپروانی پرسیار و پاداشت نهکهن، رۆژیکیان به پهنجا ههزار سال لی ئهپروا.

زانایان بیران جیاوازه له بارهی مانا و به مهبهست له (پهنجا ههزار سال بهم جورانهی

دوویی):

۱- باسی پهنجا ههزار سال، یا ههزار سال بۆ دیاریکردنی ماوه نییه، بهلکو مهبهسته له پیروزی و پاکی پلهی خودا له گهڵ جیگهی بهندهکانی بهدووری ماوهیهکی زۆر و، ههندی بوونهوهی ههین وهک فریشته کان پلهیان لهسهروهی پلهی ههندیکیان و نزیکترین له خوداوه.

۲- بیباوهپران له رۆژی دوایدا ئهوهستن بۆ دیاریکردنی دواپۆزی خویان له تاكه رۆژیکه ئهندازه کهی ئهوهندهی ماوهی پهنجا ههزار سالی جیهانه، ئهو کاته ئادهمیزاد جوئ ئهبنهوه، ههندیکیان بۆ بهههشت و ههندی تریان بۆ دۆزهخ. رۆژیکه ئهو رۆژه له سهختی دا بۆ بیباوهپران به ئهندازهی ماوهی پهنجا ههزار سالی جیهانه، بۆ باوهپرادان به ئهندازهی چرکهی کاتزمیریکه، پیغمهر ئهفهرموی: ئهو رۆژه سوکتره له کردنی نوژی پیوست بۆ باوهپرادان.

۳- مهبهست له (پهنجا ههزار سال) ئهوهیه: ئهگهر جگهی فریشته کان بهرزبنهوه له زهوییهوه بۆلای ژووری ئاسمانهکان به پهنجا ههزار سال ئهو ماوهیه ئهپرن. بهلام فریشته کان ئهو ماوهیه به کهمتر ئهپرن، چونکه فریشته کان له رووناکی درووستبون، ماوهی برینی رووناکی له چرکهیه کدا (۲۸۶۰۰۰) میله، یا (۳۰۰۰۰۰) کیلۆمهتره له چرکهیه کدا. کهواته ئهبی رۆشتی فریشته کان تیز تر بی له رۆشتی رووناکی.

۴- ههندی له زانایان ئهلین: ئهو مهبهسته ههوالهی لای زانستی خودا ئهکرئ؛ چونکه بهلگه مان به دهستهوه نییه له فهرمودهی خودا و پیغمهری خودا به گویرهی روالهت، کهواته ئیمه ئهوهنده مان لهسهه باوهپران به فهرمودهی خودا ههبی، ئیمه داوای زانیی مهبهستی خودامان لی ناکرئ.

﴿ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا وَنَرَاهُ قَرِيبًا ﴾ دوویی تو ئارام بگره لهسهه بهدروختهوهی تو له لایه بیباوهپرانده له بارهی سزای خودا و داوختنی سزادانیان، به ئارامگرستی چاکی وا دلپراوکی تیدا نهبی، به راستی بیباوهپران سزای رۆژی دوویی به دور ئهزانن و، ئیمه خودای بوونهوهپران ئهو سزایه به نزیک ئهبینن و بهبی گومان پهیدا نهبی.

﴿يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ﴾ تَوْنَهو سزايه ئه‌بينى له رَوژيكا
ناسمانه‌كان ئه‌توينه‌وه به ويندى پاشاوه‌ى رَوْنى زه‌يتوون له بنى قاييكداه، كيوه‌كان وهك خورى
شيكراوه‌يان ليندى، پارچه‌پارچه ئه‌بن، به ويندى قه‌لايه‌كى رووخاويان بي‌دى.

﴿وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا يُبْصِرُونَهُمْ﴾ وه لهو رَوژه‌دا هيچ دَوستيكي دلسۆز له هيچ
دَوستيكي خوشه‌ويستى خوى ناپرسى، له لايه‌ن خوداوه نيشان ئه‌درين به يه‌كترى و له يه‌كترى
ناپرسن و گفتوگو له گه‌ل يه‌كترى ناكه‌ن، چونكه هه‌ريه‌كه‌يان خه‌ريكي كارى خويانن،
چاوه‌روانى پاشه‌روژى خويان ئه‌كه‌ن.

﴿يَوْمَ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِنَا بَنِيهِ وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ﴾ كه‌سيكى ئه‌وتو تاوانبارييت
ئاوات ئه‌خوازى كه كر و ژن و براى خوى بكات به سه‌رگه‌ردانى خوى لهو رَوژه‌دا له‌به‌ر
سه‌ختى سزاي ئه‌و رَوژه‌ى رَوژى دووايى.

﴿وَفَصِّلَ اللَّهُ الَّذِي تَبَتَّلَ مِنْهُ الْأَرْضُ الْجَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ﴾ وه هه‌روه‌ها ئه‌و هَوژه‌ى ئه‌وتو جيگه
ئه‌ده‌ن به‌و تاوانباره‌و، له جيهاندا خوى له‌وان نزيك ئه‌كاته‌وه له پشتا و، هه‌موو كه‌سى له
دانىشتووانى زه‌وى ئه‌وانه هه‌موويان بكا به ده‌ردوگير بۆ خوى له پاشانا خودا رزگارى بكاله
سزاي ئه‌و رَوژه‌.

﴿كَلَّا إِنَّهَا لَأَطَىٰ نَزَاعَةٌ لِلشَّوَى﴾ زۆر راسته رزگارى ناكاه لهو سزايه به هيچ شتى، به راستى
ئه‌و سزايه ئاگرى دۆزه‌خه و خاوه‌ن كه‌له‌يه، لابه‌رى هه‌موو ئه‌ندامه‌كان و جوانى ريك پيكي
له‌شه.

﴿تَدْعُو مَنْ أَذْبَرَ وَتَوَلَّى وَجَمَعَ فَأَوْعَى﴾ ئه‌و ئاگره رانه‌كيشى بۆلاى خوى كه‌سى پشتى
كردووه‌ته راستى و وازى له په‌رستنى خودا هيتاوه و، دارايى زۆرى كۆكردووه‌ته‌وه و، دووايى
كردوويه‌تى به ناو تووره‌كه و، هه‌لى گرتووه و زه‌كاتى لى نه‌داوه و، ده‌ست گيرۆيى خزمان و
هه‌زارانى نه‌كردووه، كۆكردنه‌وى دارايى و كه‌سى راستى به‌دروبخاته‌وه، ئاماژه بۆ ئه‌وه ئه‌كه‌ن
له خزمه‌ت خودا وهك يه‌كووان له رَوژى پرسيار و پاداى پاشه‌روژدا.

إِنَّا لَآلَسْنَا خَلْقَ هَلُوعًا
﴿١٩﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرْجُ رَوْعًا ﴿٢٠﴾ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾
﴿٢٢﴾ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَالَّذِينَ فِي
﴿٢٤﴾ لِّسَانِهِمْ مَّعْلُومٌ ﴿٢٥﴾ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ

يَوْمَ الَّذِينَ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابٍ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِقُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٣٩﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٤٠﴾ فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٤١﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لَا مُنْتَهَىٰ لَهُمْ وَعَهْدُهُمْ رَعُونَ ﴿٤٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ يَشْهَدَتُهُمْ فَأَيُّهُمْ فَاقِمُونَ ﴿٤٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٤٤﴾ أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٤٥﴾

﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا﴾ به راستی ناده میزد به بن نارام و چاو چونک و رزد و دروست کراوه، هدر کاتی خرابه تووشی بیی له هه ژاری و نه خوشی بی نارام و خدغه تباره، هدر کاتی چاکه به له هدر زانی و خوشی و سامانی فراوان تووشی بوو، خوی نه گرته وه له چاکه کردن و، فرمانی خودا جی به جی ناکا و، زه کاته کانی نابه خوشی به هه ژاران، نهوانه سروشتی ناده میزدان، زور به گرانی سدر نه کهوی به سهر یانا و، وازیان لی نایدری:

﴿إِلَّا الْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ لِلْمَسَالِكِ وَالْمَخْرُومِ﴾ مه گهر نویره که رانیکی نهوتو به رده وامن له سهر کردنی نویره کانیان له بیران ناباته وه، کهسانیکی نهوتو مافی دیاری کراوی دارایی خویان نه به خوشن به کهسی داوای مافی خوی بکا لهوان و، به کهسی داوای ناکا و گومان نه بری پیوستی بهو مافه ی نی به که جی له ناوهر وکا هه ژاره.

﴿وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بَيِّنَاتٍ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ﴾ وه مه گهر کهسانیکی نهوتو بروای بیگومانیان به بوونی رژی پاداشت وهر گرتنی کاری چاکی خویانیان هه بی و، کهسانیکی نهوتون نهوان نهوان له سزای پدروه دگاری خویان نه ترسن و، به رده وامن له سهر ره زامه ندی پدروه دگار.

﴿إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ﴾ به راستی نه زانن سزای پدروه دگاری خویان و، بهر گری کردنی مسوگر نی به و بی ترس و ناسوده نین و، وایزان تووشی سزا نابن.

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِقُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ﴾ وه مه گهر کهسانیکی نهوتو نهوان شهرمگی خویانیان پاراستوه له کاری بیژلیکراوه و له داوینن پیسی و نهو کاره ناکه ن مه گهر له گهل زن و هاوسدر، یا له گهل کاره که ره بنده کانی خویان،

ئىتر با ژمارەيان زۆرتىرى لە چوار ژن. دووايى چوونە لاى ئەوانە بە راستى ئەو كەسانە سەرزنەشت و لۆمە ناكړين. بەلام ئەو كەسانەى مل كەچى ئارەزووى پيسى خويانن و لە سنوورى خودا دەر دەچن و، ئەو كەسانە ياساى خودايان بەزاندووه، وەك خودا ئەفەرموى:

﴿فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾ دوايى ھەركەسى لە سنوورى كارى رەوا دەرچى بۆلاى كارى نارهوا و، كارى خراپ لە گەل جگەى ژن و كارەكەرى خۆى بكات، دووايى ئەو كەسانە ھەرنەوان سنوورى خودايان بەزاندووه و لە فەرمانى خودا دەرچوون.

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ﴾ وە مەگەر كەسانىكى ئەوتۆ چاودىرى ئەو شتانەى دانراوه لە لايان و، ئەو پەيمان و بەلئىسەى داويانە ئەكەن و، ئەيانپارێژن، بە گوێرەى ياسا جى بەجىيان ئەكەن.

﴿وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ أُولَٰئِكَ فِي جَنَاتٍ مُّكْرَمُونَ﴾ وە مەگەر كەسانىكى ئەوتۆ ئەو شايەتىيە لە لايانە بە جوړى خۆى و بەبى لادان لە راستى ئەوان جى بەجى بكەن و، كەسانىكى ئەوتۆ مەرجى نوێژەكانيان ئەپارێژن و، بە جوړى بۆيان ديارى كراوه ئەيان كەن، ئىتر ئەو نوێژانە فەرزبن يا سوونەت. دوويارە كردنەوێ نوێژ لە سەرھەتا و لە كۆتايى ئەوانەى رابوردن، لەبەر ئەوھى، نوێژ لە لاين خوداى مەزنەو پلەيەكى گەورەى دراوھتى، ئەو كەسانەى ئەو كارانەى پيشوو ئەكەن ئەچنە ناو ئەو بەھەشتانە، رێژيان ئەگيرى بە پاداشت و بە ديارى زۆر ناياب و بە نرخ.

بۆ زانين: لە ئايەتى (٣٠) لەم سورەتەدا باسى ئەوھە كرا: كە رەوايە چوونە لاى ژنانى سەر بەست و چوونە لاى ژنانى بەندە، پەيوەندى لە گەل ژنان، بە جوړى ياسا ديارى كردووه درووستە لاى ھەموو ياسايە.

بەلام ئەو ژنانەى لە جەنگدا ئەكرين بە بەندە پيوستە ھەندى رۆونكر دنەوێ بۆ باس بكەين: بىگومان كاتى ئايىنى پىروژى ئىسلام بەلى مېھرەبانى و دادپەرەوى كيشا بەسەر رۆوى زەوى دا، بەندەيى پەيرەويكى گشتى بوو بۆ دانىشتوانى رۆوى زەوى، بە بەندە كردنى ھەموو ديلەكانى جەنگ دەستوورى ھەموو رۆژمەكانى ئەو كاتە بوو، بۆ ئىسلام نەئە گونجا ياساى كۆيلايەتى پوچ بكاتەوہ لە كاتىكا لە گەل دوژمنانى خۆى لە جەنگدا بى و، بە يەك لاينە پوچى بكاتەوہ. بەلكو ئىسلام ھەموو سەرچاوەكانى بەبەندە كردنى ئادەمىزادى داخست، جگە لە بۆ ديلەكانى جەنگ، دواى خست ھەتا كاتى بگونجى بۆ ئادەمىزاد، ياسايدەكى ھەمە لاينە دابنێن بۆ پوچ كردنەوێ ياساكانى كۆيلايەتى بە ديلەكانى جەنگشەوہ، بۆ بنەبر كردنى بەندەيى يەكجارى بۆ ئىسلام شايسە نەبوو ديلى بى باوھەران ئازاد بكا و، دوژمن ديلى موسلمان بكا بە بەندە.

کاتي وا نه يي به هه زاران له هه ردو ولاي موسلمانان و بي باوه ران سه رياز به ديبل نه گيرين، نهو کاته نه گهر موسلمانان ديله کاتي بي باوه ران نازاد بکه و له هه مان کاتا بي باوه ران ديلي موسلمانان بکه به به نده، موسلمانان تووشي نه کسه ي زور نه يي. که واته چاک و ايه موسلمانان ي ديلي بي باوه ران نازاد نه کد و، يو نه وي بيانگور نه وه به موسلمانان ي به ديبل کراوه.

له کاتي جهنگي باوه رداران و بي باوه راندا، نهو ژنانه ي بي باوه ران ديبل نه کرين و نه کرين به به نده. بيگومان پله يان ناگاته پله ي ژناني نازاد کراو و سه ربه ست، بويه ژماره ي ژناني سه ربه ست نه يي چوار ژن بن.

به لام کاره که ره کويله کان درووسته زور تر يش بن له ژناني سه ربه ست. به لام رير يان لي نه گيرئ و نه پاريرين له وي ناموسيان نه رو شيرئ و بکرين به به شي موسلمانان و يو يه که س به ته نها و که سي تر يو ني به ناموسيان پيشيل بکا و نه يي به چاوي ريره وه ته ماشيان بکري. نيسلام زور ريگه ي داناو به سه ربه سترک دني به نده کان و که مکر نه وي ژماره ي به نده کان به مانه ي دو وايي:

۱- هه رکاتي نهو کاره که ره به نده يه منداليکي له گه وره که ي لي په يدا بوو، نهو ژنه پتي نهو ترئ دايکي منال و به وي نهو مناله وه نازاد نه يي دواي مردني باوکي نهو مناله و نابي به ميراث يو ميراثه ران.

۲- نازاد کردنيان له لايه ن گه وره کان يانه وه به خورايي له جياتي که فاره تي سويند و کو شتي ناده ميزاد يک و، که فاره تي زيار و چوونه لاي ژنان له مانگي ره مه زاندا بهو جوړه ي بويان ديار ي کراوه له لايه ن ياساوه، به نده يو يه هيه خوي نازاد بکا به رامبه ر به هه ندي پاره بيدا به گه وره که ي خوي. هه رو هه يايي نيسلام به شيکي ديار ي کردوه يو نه وي به کار به يترئ يو نازاد کردني به نده کان.

قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا قِبَلِكَ مَهْطِعِينَ
عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾ أَيْطَمَعُ كُلُّ آسِرٍ مِّنْهُمْ
أَنْ يَدْخُلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾ كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾
فَلَا أَقْسِمُ رَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾ عَلَى أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرَ مَا فِيهِمْ
وَمَا تَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾ فَذَرَهُمْ مَخُوضُوا وَبَلَغُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي
يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾ يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْأَجْنَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَى نُصُبٍ يُوفِضُونَ
خَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَ هَمَّهُمْ ذَلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

﴿فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِيلَ لَهُمْ مَعْشَرٌ مِنْ عَمَلِكُمْ الَّذِي سَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّكَ قِيلَ لَهُمْ بِئْسَ جِزَاءُ الْمُكَذِّبِينَ﴾
 که سانیکی نهوتو باوه ریان نه هیتاوه رانه کدن بولای تو به کومدل و، تهماشای تو نه کدن کاتی تو
 قورئان نه خویتی، جیگهی سدر سورمانه کژنه بنده له لای تو، له لای راست و، له لای چه پده
 کومدل کومدل کژنه بنده و؛ بو نهوهی گالته به تو بکدن و به زیندو و بونهوه، نه لاین: نه گهر
 نهوه راستی موحه مدد نه یلی، نیمه شایسته ترین بو جوونی به هدهشت چونکه دارایی و
 کومدلمان زورتره، خودای مدزن و ولامیان نه داتهوه و نه فدرموی:

﴿أَيُطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ﴾
 نهوه که بچه ناو به هدهشتی خاوهی خوشی و رابواردنی چاکه به وینهی باوه رداران، نایا
 نه زانن دارایی و بته کانیا نریکیان نه کاتهوه.

﴿كُلًّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ﴾
 نه و امان درو و سترکردوه له شتی زور بی نرخه نهوان خویان نه زانن، له دلوی نی لای
 بیژلیکراوهی مردوه، نیستا کراون بهو دیمه نه جوانه، شایستهی جوونی ناو به هدهشت نین،
 چونکه به هدهشت بو پیاو چاکانه، نهک بو تاواناران و بی باوه ران.

﴿فَلَا أَفْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ عَلَى أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ﴾
 دووایی به راستی من سویند نه خوم به پدروه دگاری جیگهی هله هاتن و ناو ابوونی
 خور به راستی نیمه توانامان هیه له سدر نهوهی که نیمه نهوه بی باوه رانه بگورین به چاکر
 لهوان و، له ناویان بهین و، نیمه کهس ناتوانی رینگمان لی بگری بو نهو گورینه و، نهو کهسه
 بیته جیگهی نهوان بی فدرمانی نیمه نه کدن.

﴿خُورْهُ لَاتٌ وَخُورْ نَازِعَاتٌ﴾
 زهوی به دهوری خوردا هدر رژی خورده لات و خورناوایه پهیدا نه بی.
 ﴿فَلَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ﴾
 بهینه گفتوگری پرووچی خویان و یاری و گالهی خویان بکدن له جیهاندا، ههتا نه گن به
 رژیکی نهوتو به لیتیان بی دراوه تووشی بن.

﴿يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْجَذَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوفِضُونَ﴾
 رژیکه به پهله وولامی فریشته کان نه دهندهوه و، له گوره کانیا دینه ده ری، به وینهی نهوهی له
 جیهاندا له خانوه کانی خویان نه هاتنه دهروه و رایان نه کرد بولای نهو بتانهی ههلو اسرابرون
 و قوربانیان بو نه کردن، نهو دوور رژه زور جیاوازن له یه کتری.

﴿خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهُفُهُمْ ذَلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ﴾
 سدر بهر و خواره، بی نرخه نهوه بی باوه رانهی دابوشیوه و نابروویان جووه، بهوان نه بیژری نهوه
 نهو رژه بهی نه لیتی بی دراوو بهوان له جیهاندا و پروایان بی نه بوو. نهوته نیستا به چاوی
 خویان نه بینن. کهواته سزای کرداری خوتان بجیزن.

﴿﴾ سوره‌تی نوح ﴿﴾

له مه ککه هاتووه‌ته خواره‌وه. ژماره‌ی نایه‌ته کانی (۲۸) نایه‌تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ
 عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾ قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾ أَنْ أَعْبُدُوا
 اللَّهَ وَأَتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا ۖ ﴿٣﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ
 إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ إِنْ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
 ﴿٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَايَ إِلَّا
 فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْوَاعَهُمْ
 فِي أَعَانِهِمْ وَأَسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا
 ﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ
 لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّكُمْ كَانَتْ غَفَّارًا ﴿١٠﴾
 يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ
 لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

﴿﴾ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿﴾

به ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ به راستی ئیمه
 نوحان ره‌وانه‌کردبوو بۆلای تا‌قمه‌که‌ی خو‌ی، که تا‌قمه‌که‌ی خو‌ی ب‌رس‌یتی، له دوا‌رو‌ژی
 بی‌باوه‌ری خو‌یان، ایش نه‌وه‌ی که بی‌ت بۆلایان س‌زایه‌کی ز‌ور نا‌زارد‌هر له‌م جیهانه‌دا و، به
 نا‌زاریکی سه‌خت‌تر له دوا‌رو‌ژ‌دا.

بۆ زانین: می‌زووی بت په‌رستی ده‌ستی پ‌یک‌ردووه له کاتی (ئه‌نوشی کوری ش‌یسی کوری
 ئاده‌م) و، له سه‌رده‌می نوح‌دا بت په‌رستی په‌ره‌ی سه‌ندووه به زو‌ری و، بۆیه خو‌دای مه‌زن

ته‌فس‌یری ز‌منا‌کو‌ری

نوحی هه‌لبژارد بۆ خه‌باتکردن له‌ دژی بت په‌رستی و، نوح بی‌باوه‌ران به‌رستی به‌ له‌ناو‌چوونیان نه‌گهر بهره‌وامین له‌سه‌ر بت په‌رستی، میژوو نه‌لی: له‌ دوا‌ی (١٠٥٦) سا‌ل دوا‌ی ئاده‌م ها‌تو‌ته‌ جیهانه‌وه‌، ووشه‌ی نوح، یانی خو‌شی و ئاسایش. کاتی په‌یدا‌بوونی لافاو ته‌مه‌نی نوح (٦٠٠) سا‌ل بو‌وه‌، دوا‌ی تو‌فان (٣٥٠) سا‌ل ما‌وه‌ته‌وه‌، نه‌وه‌ی خو‌ی ئیبراهیمی کو‌ری ئازاری بی‌یوه‌ زو‌رت‌ر له‌ په‌نج‌ا سا‌ل له‌ گه‌لیا ژیا‌وه‌، دوا‌ی نه‌وه‌ی نوح رزگاری بو‌و له‌ تو‌فان، ده‌ستی کرد به‌ کی‌لانی زه‌وی و ناشتی باخ و دره‌خت، نه‌وه‌ی باسکرا زانای مه‌غریبی له‌ نامه‌ی (ئه‌ل‌ئه‌وا‌ئیل‌وه‌) گێ‌را‌یه‌ته‌وه‌، به‌ بیر‌بو‌چوونی من، ژیا‌نی ئیبراهیم له‌ گه‌ل نوح‌دا جی‌گه‌ی په‌خنه‌یه‌، ئی‌تر خودا هه‌موو شتی نه‌زان‌ی.

﴿قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ لَذِيرٌ مُّبِينٌ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا﴾ نوح ووتی: نه‌ی تا‌قمه‌که‌ی من. به‌ راستی نی‌زدرا‌وی خودام به‌ ناشکرای ئی‌وه‌ نه‌ترسی‌تم که‌ هه‌ر خودا په‌رستن به‌ ته‌نها و، له‌ خودا به‌رسن و وا‌ز له‌ بت په‌رستی به‌ی‌تن و، په‌یره‌وی من بکه‌ن و به‌ فه‌رمانی من هه‌لسن. نه‌گهر ئی‌وه‌ نه‌و سی‌ شتانه‌ بکه‌ن.

﴿يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ خودا له‌ هه‌ندێ گونا‌هی پیش با‌وه‌ره‌ینانان خو‌ش نه‌بی، له‌ پاشه‌پو‌ژ‌دا به‌و گونا‌هانه‌ سزاتان نادا و، ته‌مه‌نی ئی‌وه‌ دوا‌ نه‌خا بو‌لای ته‌مه‌نی دیاری کرا‌و بو‌تان و سزاتان نادا له‌ جیهان‌دا به‌ مه‌رج‌ی با‌وه‌رتان هه‌تایی. ﴿إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ به‌ راستی نه‌و ما‌وه‌یه‌ خودا دیاری کرد‌وه‌و بو‌ مردنتان و بو‌ سزادانتان دوانا‌که‌و‌ی هه‌رکاتی هات نه‌گهر ئی‌وه‌ له‌و که‌سانه‌بن خا‌وه‌نی زانست و بیر‌کردنه‌وه‌بن.

زانای به‌رزی زه‌مه‌خشی نه‌فه‌رمو‌ی: تا‌قمی نوح نه‌گهر با‌وه‌ریان به‌تایابه‌ هه‌زار سا‌ل نه‌ژیان له‌ جیهان‌دا و سزایان نه‌ئه‌درا، نه‌گهر بهره‌وامین له‌ بی‌با‌وه‌ری خودای مه‌زن له‌ سه‌ره‌تای نو‌سه‌د سا‌لی ته‌مه‌نیان له‌ نا‌وی نه‌بردن، بو‌یه‌ به‌وان بی‌ژرا: با‌وه‌ر به‌ی‌تن خودا ئی‌وه‌ دوا‌ نه‌خا بو‌لای کاتی که‌ خودا دیاری کرد‌وه‌و که‌ هه‌زار سا‌له‌، نه‌و کاته‌ کو‌تایی بی‌هات پاش و پیش ناب‌ی. ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا﴾ دوا‌ی نه‌وه‌ی تا‌قمی نوح با‌وه‌ریان نه‌هه‌تا، نوح ووتی: نه‌ی په‌روه‌دگاری من به‌ راستی من به‌ شه‌و و به‌پو‌ژ داوام کرد له‌م تا‌قمه‌ی خو‌م با‌وه‌ر به‌ی‌تن.

﴿فَلَمَّ يَرَهُمْ دُعَايِي إِلَّا فِرَارًا﴾ دوا‌ی نه‌و دا‌وا‌یدی من هه‌یج شتیکی بو‌ نه‌وان زو‌ر نه‌کرد و، هه‌یج سو‌دیکی به‌وان نه‌گه‌یاند جگه‌ له‌ وا‌زه‌ینان له‌ با‌وه‌ره‌ینان را‌کردن له‌ فه‌رمانی من و له‌ بی‌فه‌رمانی په‌روه‌دگار.

﴿وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا﴾ وه به‌ راستی من هه‌موو کاتی داوام له‌و تا‌قمه‌ی خو‌م نه‌کرد با‌وه‌ر به‌ی‌تن و

پهیره وی من بکه نه له بهر نه وی تو له گوناوی نه وان خوش بیی، نه وان سه ری په نجه کانی خو یانیا نه نایه ناو گویچکه وی خو یان، هه تا داواکوی من نه بیسن و به بهرگ و سه ر خه ری خو یان، خو یانیا نه دانه پو شی هه تا من نه بین و، به رده و ام نه بوون له سه ری بی باوه ری و یاخی نه بوون و، داوای گه وره یی یان نه کرد له ناستی دواکه وتی بن و باوه ره یتان.

﴿ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا ثُمَّ إِنِّي أَغْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا﴾ له پاشانا به راستی من به ناشکرای و به دهنگی بهر ز داوام نه کرد نه و تا قه می خو م باوه به تو به یتن و به تنه ا تو به رستن و، له پاشانا من داواکاری خو م یو نه وان دوویات نه کرده و و به و ام را نه گه یاند و، به په نهانی زو به تاك و به کو مه ل داوای باوه ره یتان له و تا قه می خو م نه کرد.

﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا﴾ دوا یی من به و ام نه ووت: داوای لیووردن بکه نه له په روه دگاری خو تان، به راستی په روه دگار لیخو شبوونی زو زو ره بو که سی داوای لیخو شبوونی لی بکا.

نه و فهرمو دانه ی خودا یو نیمه ی روون کردو وه نه و: داواکاری نوح به سی جار بو وه، په که م جار به نه یتی، دو وه م جار به ناشکرای، سی یم جار به را گه یاندنی ناشکرا و نه یتی. چو نه یی داوای لیخو شبوونی لی نه کهن.

﴿يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَيْنَ﴾ په روه دگار نه ریژی به سه ر یتوه و به سه ر ده غل و دانی یتوه دا باران به خو ری و به زو ری و، یار مه تی یتوه داوه به دارایی و به کوری زو ر.

﴿وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ الْهَارًا﴾ وه خودا درووستی کردو وه یو یتوه و یو سوودی یتوه چهنه باخ و بیستان و، چهنه رووباری ناوی شیرین و، له به رو بوومی باخه کان نه خو ن و به ناوی نه و رووبارانه باخ و زهوی خو تان و ناژه له کانتانیا نه یی پاراو نه که نه وه، یتو یو سوپاسی خودا ناکهن و داوای لیووردنی لی ناکهن؟

په رسیار: له و سی نایه تانه ی پشه وه یو نیمه وا ده رنه که وی، باوه ره یتان و له خودا ترسان نه بیته هو ی خو شی و هه رزانی له م جیهانه و، که چی نه وه ی نیمه نه بیسین، بی باوه ران و سته مکاران خاوه نی سامان و هه رزانی و خو شین له م روژه دا.

وه لام: ۱- نه و نایه تانه هاتو ونده خواره وه به تایه تی یو تا قمی نوح، نه وه ناگه یه نی بکری به به لگه و سه ربکیشی یو لای جگه ی نه وان، خودای مه زن یو هه مو نه ته وه یه، فهرمانیکی تایه تی خو ی دیاریکر دو وه که پتقه مه ر خو یان به جو ره شتی به رستی و، به جو ره کاری سزایان بدا.

۲- به ختیار و خو شی له و نایه تانه دا به سزاوه به به ختیار هه ردو جیهانه وه، به مه رجی باوه به خودا به یتن. نهك هه ر به تنه ا به ختیار جیهان.

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾
 وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ
 طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾
 وَاللَّهُ أُنَبِّتُكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ
 إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لَتَسْلُكُوا مِنْهَا
 سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾

﴿مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا﴾ چ شتی که نیوهی والیکردوه له گه ورهیی
 خودا نه ترسن و، خوژان نه زانن خودا نیوهی درووست کردوه به چند جوری جیاواز، له
 خاکه وه بولای دلزینی ناوی بیزلیکراوه، بولای خوین پاره، دووایی بولای گوشت پاره، دواتر
 بولای مروفیکی خاوهن گیان. دووایی له دایک بوون و بوون به ناده میزادیکی خاوهن نه قل و
 ههست، بولای له شیکی جوانی ریک و ریک. دووایی خودا سهرنجیان رانه کیشی بولای توانای
 خوی، نه فهرموی:

﴿أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ
 سِرَاجًا﴾ نایا نیوه نه تان زانیوه و، نه تان روانیوه چون خودا ناسمانی درووست کردوه، ههندیکیان
 له سهره وهی ههندی تریان و، ویندی یه کن له ریک و پیکیدا، مانگی درووست کردوه له ناو
 هه موویانا و له ناو ناسمانی تریکه له زهوی یه وه به وهی پروناکی بیه خشی به پرووی زهوی دا و،
 خوری درووست کردوه به ویندی چرایه ک و سهرجاوهی پرووناکی یه.

نه وهی شایانی باسین نهو نایه ته نامازه یه بز نه وه تاقمی نوح پروایان و ابووه ناسمان جهوتن، بز
 باشر روون بوونه وهی مانای نهو نایه ته تهماشای مانای نایه تی (۱۲) سوره تی تهلای بکه.
 ﴿وَاللَّهُ أُنَبِّتُكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا﴾ وه خودا نیوهی
 پهیدا کردوه له زهوی، دووایی نیوه بوون به بوونه وهریکی جوان و سهرسورپتهر، له پاشانا
 دوی مردنتان نیوه نه گپرتیه وه بز ناو زهوی و، نیوه له گوره کانتان نه هینته دهره وه به دهره تان
 و، زیندووتان نه کاته وه بز پرسیار و پاداشت له پاشه روژدا.

﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا لَتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا﴾ وه خودا زهوی درووست کردوه
 به ژیره خدر بز نیوه، له بهر نه وهی نیوه برژن به سهر چهن رینگه یه کی فراواندا له زهوی دا، بتان
 گه یه دن به جیگه ی نیاز و مه بهستی خوژان.

قَالَ نُوحٌ رَبِّ اِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَّمْ يَزِدْهُ
 مَالُهُ وَوَلَدُهُ اِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكْرُؤًا مَكْرًا كَبَارًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوا
 لَا تَنْذِرُنَا اِلَهَتَكُمْ وَلَا تَنْذِرُنَا وَدَا وَلَا سَوَاعَا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ
 وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ اَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِيْنَ اِلَّا ضَلٰلًا ﴿٢٤﴾
 مِمَّا خَطِيْئَتُهُمْ اُغْرِقُوْا فَاَدْخَلُوْا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوْا لَهَا مِنْ دُوْنِ
 اِلٰهِ اَنْصَارًا ﴿٢٥﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَنْذِرْ عَلٰى اَرْضٍ مِنَ الْكَافِرِيْنَ
 دِيَارًا ﴿٢٦﴾ اِنَّكَ اِنْ تَذَرَهُمْ يُضِلُّوْا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوْا اِلَّا فَاَجِرًا
 كَقَارًا ﴿٢٧﴾ رَبِّ اَغْفِرْ لِيْ وَلِوَلَدِيْ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ
 مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِيْنَ اِلَّا لَبَارًا ﴿٢٨﴾

﴿قَالَ نُوحٌ رَبِّ اِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ اِلَّا خَسَارًا﴾ نوح ووتی: نهی
 پهروه دگاری من: به راستی نهو تاقمه‌ی لای من بی فهرمانی مبیان کردووه باوهر نایه‌رن و،
 دواى که‌سن نه‌که‌ون له سه‌رو که‌کانی خو‌یان، زور نا‌کا بو نهو که‌سه دارایی و مناله‌کانی
 مه‌گهر تووشی زیان و سزای دوا‌پو‌زی بکه‌ن.

﴿وَمَكْرُؤًا مَكْرًا كَبَارًا﴾ وه نهو سه‌رو که‌کانه‌ی تاقمه‌ی من به نه‌یتی پلانی زور گه‌وره ساخته
 نه‌ه‌ین و، به فریو‌فیلی زور گه‌وره دانیش‌تروان هان نه‌ده‌ن له‌سه‌ر نازاردانی من و، له‌سه‌ر نه‌وه‌ی
 باوهر به تو نه‌ه‌ین و بی فهرمانی من نه‌که‌ن.

﴿وَقَالُوا لَا تَنْذِرُنَا اِلَهَتَكُمْ وَلَا تَنْذِرُنَا وَدَا وَلَا سَوَاعَا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا﴾ وه
 سه‌رو که‌کانیان نه‌یان ووت به ژیر ده‌سته‌کان و نه‌م تاقمه‌ی من: نیوه واز له په‌رستی خودا‌کانی
 خو‌تان مه‌ه‌ین و واز له په‌رستی (وه‌دد و، سواع و، یه‌غوس و، یه‌عوق و، نه‌سر) مه‌ه‌ین. نوح
 به زوری دابه‌زیو‌ته سه‌ر نهو پینج بتانه، چونکه نهو بتانه گه‌وره‌ترینی خودا‌کانیان بوون. زانایان
 نه‌لین: نهو پینج بتانه مابو‌ونه‌وه و نه‌په‌رست‌ان هدا‌تا کاتی ناردنی پی‌غه‌مه‌ر ﴿ﷻ﴾. (وه‌ده‌د) که له
 وینه‌ی پی‌او‌یک‌دا بوو، په‌رست‌رای هو‌زی (که‌لی و مد‌تو‌لجه‌ندل) بوو، (سواع) که له وینه‌ی ژنی
 بووه، په‌رست‌رای (هوزه‌یلبو)، (یه‌غوس) له‌سه‌ر وینه‌ی شیرئ بووه، په‌رست‌رای هو‌زی (غه‌تیف)
 بووه له دواى هو‌زی (موراد). (یه‌عوق) له‌سه‌ر وینه‌ی نه‌سپئ بووه، په‌رست‌رای هو‌زی
 (هم‌مدان) بووه، (نه‌سر) له‌سه‌ر وینه‌ی هه‌لویه بووه په‌رست‌رای هو‌زی هم‌میر بووه. هه‌روه‌ها

عده به کان چند بتی تریان هه بووه، هدریه که بیان بتی تاقمیی بووه، وهك (لات) بتی هۆزی (سه قیف) بووه، (عوزا) بتی هۆزی سه لیم و جهسم بووه، (مه نات) بتی هۆزی خوزاعه بووه، (ئیساف. ناپله. هوبهل) بتی دانیشتوانی مه ککه بوون.

﴿وَقَدْ أَصَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا﴾ وه به راستی نهو سه رو کانه و نهو بتانه زۆر کهسیان لاداووه له خودا په رستی و، نهو بتانه هیچ شتی زۆر ناکه ن بۆ سه ته مکاران مه گهر لادانیان له ریگهی راست و، بی باوه ران زۆر تر نه که ن له باوه رداران.

﴿مِمَّا خَطَبْتَهُمْ أَغْرَقُوا فَأَدْخِلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا﴾ له بهر نهو گونا هانه نهو تاقمه خنکیان به ناوی لافاو، دواي خنکاندنیان نه خریته ناو ناوی دۆزهخ، دووایی نهو تاقمه له جگهی خودا یاریده ده ری بۆ نهوان نابیی رزگاریان بکا له سزای ههردوو جیهان.

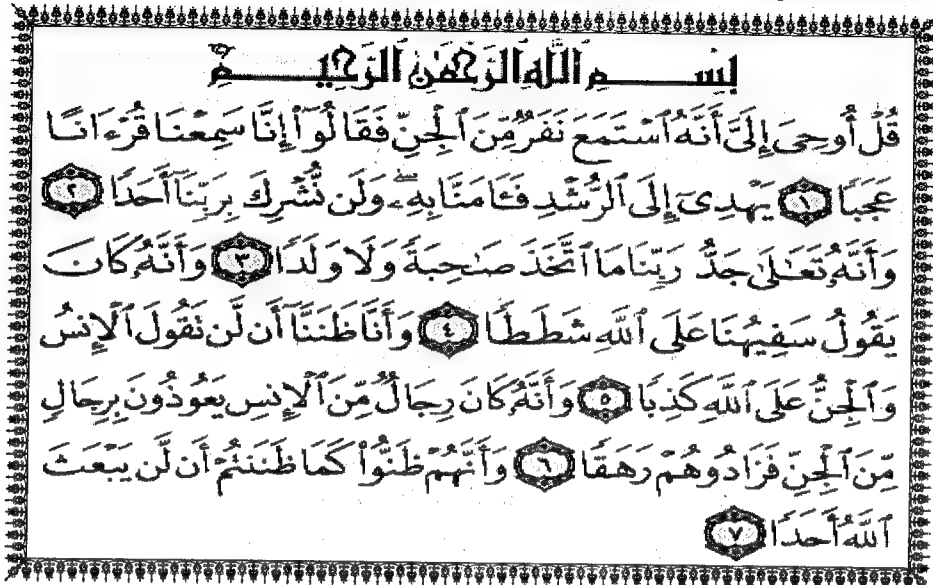
﴿وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا﴾ وه نوح ووتی: نهی پهروه دگاری من: تۆ به جی مه یه له له سه ر زهوی هیچ کهسی له بی باوه ران بهرده وامیی و دانیشی له خانووی خویا به زیندوویی.

﴿إِنَّكَ إِن تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا﴾ له بهر نهو هی به راستی نه گهر تۆ به جی بهیلتی نهوان هه ر کهسی، بهنده کانی تۆ له ریگهی راستی په رستن لا نه دهن و، نهوان هیچ منالیکیان نابیی مه گهر کهسی بهرده وامیی له سه ر بی فه رمانی و کاری نارهوا، کهسانی تری وا باوه ر به تۆ نه یه رن.

﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا﴾ نهی پهروه دگاری من: تۆ له من و له باوک و له دایکم و له کهسی چو بیته ناو نهو که شتی به و نهو مزگه وتهی منه وه به باوه رهینه وه به تۆ، له بیوانی باوه ردار و له ژنانی باوه ردار خوشبه و، تۆ هیچ شتی زۆر مه که بۆ سه ته مکاران مه گهر له ناوبردنیان و زیان بۆیان، خودا پارانه وه کهی له نوح وه رگرت و هه موویانی له ناوبردن و هه موو بی باوه ران خنکان. له فه رهنگی (الکتاب المقدس) دا هاتوه: که هه لکه نندی شوینه واری ده ری خستوه تۆفان پهیدا بووه و ریگهی پی براوه. کۆنترین باسی نووسرای له باره ی لافاوه وه له نیوان سالانی (۱۸۹۴-۱۵۹۵) ی بهر له زاینه. لافاوی نوح نهوه ناگه یه نی لافاوی تر نه بووی. ههروهك پهیدا بوونی لافاوی تریش نهوه ناگه یه نی لافاوی نوح پهیدا نه بووی. له زۆر کاتا له زۆر جیگه دا لافاوی تر پهیدا بووه. بۆ نهو هی بزانی لافاوی نوح هه موو رووی زهوی داپۆشیی یا له جیگهی تاییه تیدا بووی له رووی زهوی به لگهی ئاشکرا له نامدی خودا دا ده ست ناکه وئ.

﴿ سوره تی نه لجین ﴾

له مه ککه هاتووه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۸) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

﴿ قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا ﴾ تو بلی به دانیشتروانی
مه ککه: سروش نیردراوه بولای من که به راستی ناقصی له جنو که کان له سی که سه وه هه تا
(۱۰) کهس گوئی یان گرتووه له خویندنی قورنان و به باشی بیستی یان، دووایی ووتیان: نیمه به
راستی قورناییکی زور سه رسووریندرمان بیستووه له باره ی دانان و ناوداری و جووری
ریکنخستی و، به جگهی خودا شتی وا پهیدا نابی.

جنو که بوونه وه ریکن، خودا له ناگر درووستی کردوون، به چاوی ناده میزاد نابینرین و
ههستیان پی ناگری به ویندی ناده میزاد، پیغهمه ریان بو نیردراوه، هدیانه باوه ریان هیتاوه، هدیانه
پی باوه رن، خودا فدرمانی داوه به پیغهمه ر ﴿ ۱۰ ﴾ بانگیان بکا بولای نایینی نیسلام و قورناییان
به سه ردا بخوینیتیه وه.

بوونی جنو که کان گومانی تیدانی به. که واته ناده میزاد نابی گومانیان هدی له بوونیان، به
گویره ی فدرمووده ی خودا، به نایه تی (۱۳) ی سووره تی (سه به)، نایه تی (۳۹) ی سووره تی
(نهل)، نایه تی (۳۰) سووره تی (له لئه حقاف). نایه ته کانی نهم سووره ته ی (نه لجین).

ته فسیری ز مناکویری

به گوهری زانستی تازه‌یش بونی جنوکه روون کراوه‌توه. به‌لگه‌یش له‌سهر نه‌بوونیان نی‌یه. نه‌وه له لایه‌که‌وه، له لایه‌که‌وه زانستی تازه نه‌یتوانیوه، ژماره‌ی بوونه‌وه‌رانی دیاری و نادیری بزمیری و، هیچ زانایه هه‌تا نیستا، نه خوی و نه نه‌قلی خوی به‌جوریکی بیگومان بناسی، نیتر چون نه‌یی جگه‌ی خوی بناسی. به‌لام سروش ده‌ری‌خستروه جنوکه و فریشته هه‌ن. که‌واته پیوسته باوه‌رمان به‌بوونیان هه‌یی.

زانایان بیران جیاوازه له‌باره‌ی جنوکه‌وه: نایا پیغمه‌هر ﴿﴾ جنوکه‌ی بینوه و قورئانی به‌سهردا خویندوونه‌توه یا نه؟. عه‌بدولای کوری مه‌سعود نه‌لی: پیغمه‌هر نه جنوکه‌ی بینوه، نه قورئانی به‌سهردا خویندوونه‌توه. به‌لام پیغمه‌هر له‌گه‌ل چهند که‌سی له‌هاوریکانی چوونه‌بازاری عوکاره‌وه، نه‌و چوونه‌یان هاوکات بوو له‌گه‌ل کاتیکا جنوکه‌کان قه‌ده‌غه‌کرا‌بوون له‌وه‌ی هه‌والی ئاسمان بزنان، نه‌گه‌ر به‌رزبوونایه‌توه، گری ئاگریان بو فریه‌درا و نه‌سووتان، به‌و بو‌نه‌وه بزنان بو‌نه‌و کاره قه‌ده‌غه‌کراوه و، له‌به‌ر چ شتیکه؟ ده‌ستیان کرد به‌گه‌ران به‌رووی زه‌وی‌دا، له‌گه‌ران‌ه‌وه‌یان نه‌و جنوکه‌کانه‌ تووشیان بوو به‌ پیغمه‌ره‌وه له‌شیوی نه‌خله، پیغمه‌هر و هاوریکانی نو‌تری به‌یانیان نه‌کرد، گوئی‌یان لی‌وو پیغمه‌هر قورئانی نه‌خویند، جنوکه‌کان ووتیان: نه‌مه‌ریگه‌ی له‌ئیمه‌گرتوه‌و بو‌یستی هه‌والی ئاسمان و، دوی گه‌ران‌ه‌وه‌یان بۆلای تا‌می جنوکه‌کانی خو‌یان نه‌و رووداو‌ه‌یان بو‌گه‌ران‌ه‌وه.

﴿يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ قَامًا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا﴾ نه‌و قورئانه‌رئومایی و شاره‌زایی ئاده‌میزاد و جنوکه‌نه‌کات بۆلای راستی و بۆلای بیروباوه‌ری ئایینی پاک و راست، دووایی ئیمه‌باوه‌رمان به‌و قورئانه‌هیتاوه و، بو‌مان روون بووه‌توه له‌لایه‌ن خوداوه‌هاتروه، ئیمه‌به‌هۆی نه‌و قورئانه‌وه شاره‌زای ئایینی راست بووین به‌نیازی پاکی بیگه‌رده‌وه، له‌مه‌ودوا ئیمه‌هاوبه‌ش دانانیین بو‌په‌روه‌ردگاری خو‌مان له‌په‌رستندا هیچ که‌سی، چونکه‌خودا توانای به‌سهر هه‌موو شتیکا هه‌یه، ژن و منالی نی‌یه.

﴿وَأَنَّ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا﴾ وه‌باوه‌رمان هیتاوه که به‌راستی گه‌وره‌یی په‌روه‌دگاری ئیمه‌به‌رز و بلند‌ه‌خودا پله‌ی بالا‌یه، په‌روه‌دگاری زۆر گه‌وره‌یه، داینه‌ناوه‌بو‌خۆی ژن و منال و، دووره‌له‌وه‌وه و، ژن و منالی هه‌بی، خاوه‌نی هه‌موو بوونه‌وه‌رانه.

﴿وَأَنَّ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا﴾ وه‌باوه‌رمان هیتاوه به‌وه‌ی که به‌راستی نه‌زان و، یاخیه‌که‌ی ئیمه‌که‌شیتانه‌گفتو‌گۆیه‌کی دوور له‌راستی و له‌سنوور ده‌رچوو نه‌لی، نه‌یدا به‌سهر خودادا، که‌نه‌لی خودا ژن و منالی هه‌یه.

﴿وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ تَقُولَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ وه‌ئیمه‌باوه‌رمان هیتاوه به‌وه‌ی که گومانمان وابوو ئاده‌میزاد و جنوکه‌درۆ‌نالیین و، نایه‌نه‌پال خودا، نه‌و فه‌رمووده‌ی خودایه

له‌وه‌وه هاتووو پێشه‌وا ئایینی یه‌کان و، په‌پر‌ه‌واکانی خۆیانسان فیر نه‌کرد، به‌چه‌ندین کاری پر‌وپوچ سهریان لی تیک نه‌دان و، له‌وانه که خودا خیزان و منالی هدیه و، نادان و نه‌زانه‌کانیش بر‌ویان پێ نه‌کردن، گومانیان وابوو که هیچ که‌سه‌ی کاری به‌و جزیره ناکا و بیداته پال خودا، کاتی نیمه قورئاغان بیست بر‌وای بینگوماغان په‌یدا کرد که پێشه‌واکاغان بوختانیان داوه‌ته پال خودا، باسی خودایان کردوو به‌ کاریکی ناشایسته‌ی وا، له‌ گه‌وره‌یی خوداو ده‌وره، نه‌وه‌ی شایانی باسێ جنۆکه‌کان، به‌ یه‌ک جار گوئیان له‌ خوێندنی قورئان بووه ته‌مب‌یان وه‌رگر‌ت‌روه و باوه‌ریان هه‌ناوه به‌ بینگومانی بزبان ده‌ره‌که‌وتوو ئایینی خودا راسته، که‌چی نیمه‌ی ئاده‌میزاد چه‌ن جار گوتمان له‌ قورئانه و، باوه‌ری پێ ناکه‌ین و پێ فه‌رمانی خودا نه‌که‌ین.

﴿وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴾ وه باوه ږمان هډيه به راستی چدن پياوئ له ناده ميزاد پدنا نه بدن بولای چدن پياوئ له جنوکه بو نه وهی بيانپاريزن له خراپه ی جيهان، دووايي نهو جنوکهانه بهو پدنا بردنانه ياخي بروون و گوناھو بي باوه ږی زور نه کهن بو نهو ناده ميزادانه. نهو فدرمووده ی خودايه له وه وه هاتووه، بهر له ره وانه کردنی پينغمهر ﴿ﷺ﴾، عدره به کان کاتي شهويان به سهر هاتي له جيگه يه کی چولدا، به دهنگی بهرز هاواريان نه کرد، نهی گه وړه ی جنوکه ی نه م شير و دوله: من پدنا نه گرم به هو ی تووه من بپاريزئ له خراپه ی پياوخرپاني تاقمی خوټ لدم شيوه دا، باوه ږيان وابوو که گه وړه ی جنوکه کان نه بيانپاريزئ.

بۆ ئەوەی ئێمە باشتەر لە دەست پرپنی هەندئێ لە ئادەمیزادی درۆزن و فیل زان بگەین کە ئادەمیزادە نەزان و ساویلکەکان ئەخەلەتێن، مانای ئەو ئایەتە بەم جورە ئەکەن: (بە راستی هەندئێ لە ئادەمیزادی بێئەقل پەنا ئەیدەن بۆلای هەندئێ لە پیاوانی دەستپر و فیل زان کە لە خراپەیی جنۆکە بیانپاریژن و، یا هەوالی شتیکیان بۆ پروون بکەنەو لەمەودوا پەیدا ئەبێ و تووشی ئەوان ئەبێ، یا شتیکی دووریان بۆ نزیک بکاتەو، یا شتیکی نزیکیان ئی دورور بخاتەو، بۆ ئەو مەبەستە ئەوەندە داوی کرتی زۆر ئەکەن لەو بێ ئەقڵانە ماندوویان ئەکەن و بۆیان هەلناسوێ). کەواتە مەبەست لە جنۆکە و پیاوانی دەستپر ئەلێن: ئێمە پەییوەندیان بە جنۆکەو هەیدە و، ئامادەیان ئەکەین بۆ هەر شتی ئارەزوومان بێ و بە کاریان دێنین.

﴿وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّن يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا﴾ وه به راستی ئیمه باوه‌رمان بدوه هیتاوه، که به راستی بی‌باوه‌رانی ناده‌میزاد گومانیان وایه، هدر بدو جوړه‌ی ئیوه‌ی بی‌باوه‌ری جنوکه گومان ئه‌بدن که خودا هیچ که‌سی زیندوو ناکاته‌وه له روژی دوواییدا. یانی باوه‌ردارانی جنوکه به بی‌باوه‌رانی تا‌قمی خو‌یان ئه‌لین: ئیوه ویندی ناده‌میزادن باوه‌رتان به زیندوو‌بوونه‌وه و پرس‌یار نی‌یه.

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَا مُلْتَأَةً حَرَاسًا
 شَدِيدًا وَشُهَبًا ﴿٨﴾ وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ فَمَنْ
 يَسْمَعُ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شُهَبًا رَصَدًا ﴿٩﴾ وَأَنَّا لَا تَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدَ
 بِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾ وَأَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ
 وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قَدَدًا ﴿١١﴾ وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّنْ تُعْجِزَ
 اللَّهُ فِي الْأَرْضِ وَلَن تَعْجزَ هَرَبًا ﴿١٢﴾ وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْمُدَى
 ءَامَنَابِهِ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَحْصًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾
 وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ
 تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾ وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾
 وَالْوِاسْتَقْمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِينَهُمْ مَّاءً غَدَقًا ﴿١٦﴾ لِنَقْنِهُمْ
 فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

﴿وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَا مُلْتَأَةً حَرَاسًا شَدِيدًا وَشُهَبًا﴾ و ئیمه باوهرمان هیئاوه که ئیمه
 داوامان نه کرد بگهینه ئاسمان و گوئی بگرین له دهنگ و باس و ههوالی ئاسمان و نهامانتوانی
 بگهینه لای ئاسمان، دووایی ئیمه ئاسمانمان دهست کهوت پرکراوه له پاسهوانی زور به هیژ و به
 توانا و، پره له نهستییهی گرداری سووتینهر، ناگریان فری ئه دا و، نهیان نه هیشت ئیمه برۆین
 بۆلای ئاسمان.

﴿وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْمَعُ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شُهَبًا رَصَدًا﴾ وه ئیمه باوهرمان
 هیئاوه که به راستی ئیمه دانه نیشین له چدن جیگهیه کی ئاسمان بۆ گوئی گرتن و، نهو کاته بنی
 پاسهوانبوو، دوایی ههر کهستی ئیستا برۆا بۆ نهو هی گوئی بگری، دهستی نه کهوئی بۆخوی
 نهستییه کی رووناکی گرداری ئاماده کراو، نهیان گیر نهو و نایه لئی بگه نه جیگه ی دانیشتی
 له وه وه بری و، بدر له رهوانه کردنی پیغمهر ﴿ﷺ﴾ بۆمان دهه کهوت نهو بدر گرتنه ی ئیمه هوئی
 پهیدا بوونی شتی که زور گرنگه، بۆیه گهراپن به زهوی دا، بۆ دۆزینهوهی نهو شته، تووشی
 پیغمهر یوین نوژی ئه کرد و قورئانی نه خویند، وهك له مهویدر باسکرا، قورئان روونی نه کاته وه
 شتی نادباری نازان. نهفه رموی:

﴿وَأَنَا لَا نَذَرِي أَشْرًا أُرِيدُ بِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا﴾ وه ئیمه باوه‌رمان هیتاوه که به راستی ئیمه نازانین ئایا خراپه و سزا مه‌به‌ست نه‌کری به که‌سانی له زه‌وی‌دان به‌هوی پاسه‌وانی کردنی ئاسمان یا په‌روه‌دگاری نه‌وان نه‌یه‌وی چاکه و میهره‌بانی خوی بدا به‌وان. بیگومان مه‌به‌ست له په‌وانه‌کردنی پیغمهر له ناچوونی دانیش‌تووانی سه‌ر زه‌وی نی‌یه، نه‌گهر باوه‌ر نه‌هیتن و، به‌ختیاری هه‌ردوو جیهانه بۆیان نه‌گهر باوه‌ر به‌یتن.

بۆ زانین: ئهم ئایه‌ته و ئایه‌تی پێشه‌وه، بۆمان روون نه‌که‌نه‌وه که جنۆکه‌کان به‌ر له ناردنی پیغمهر ﴿ﷺ﴾ به‌رز نه‌بوونه‌وه بۆلای ئاسمان، گوئی‌یان له ده‌نگی یا له گفتو‌گۆیه‌ک نه‌گرت، دوا‌ی هاتنی پیغمهر قه‌ده‌غه‌کران له به‌رزبوونه‌وه، نه‌وه‌یش نه‌وه ناگه‌یه‌نی جنۆکه‌کان شتی نادیا‌ری نه‌زانن و، ناگاداری نادیا‌ری ئاسمان بوون، چونکه ناگونیجی جگه‌ی خودا شتی نادیا‌ری بزانی، نه‌گهر جگه‌ی خودا نادیا‌ری بزانی، نه‌بوا‌یه پیغمهر گه‌وره‌ترینی بوونه‌وه‌رانه شتی نادیا‌ری بزانی‌بایه، نه‌وته پیغمهر خودا پێی فەرمووه: (تۆ بلی‌ی نه‌گهر من شتی نادیا‌ریم بزانی‌بایه، به راستی من چاکه‌ی زۆرم بۆخۆم په‌یدانه‌کرد و، تووشی خراپه نه‌ه‌بووم) ئیتر بوونه‌وه‌رانی بی نه‌قل له جنۆکه و له ئاده‌میزاد چۆن نه‌لین: ئیمه نادیا‌ری نه‌زانین و، نه‌زانین له‌مه‌ودوا چ شتی په‌یدا نه‌بی، جنۆکه‌کانیش خۆیان نه‌لین: ئیمه نادیا‌ری نازانین.

﴿وَأَنَا مِنَ الصَّالِحِينَ وَمِمَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قَدَدًا﴾ وه به راستی ئیمه باوه‌رمان هیتاوه، که به راستی ئیمه‌ی جنۆکه، هه‌ندی له ئیمه باوه‌ر‌دار و پیاو‌چاکه و، هه‌ندی له ئیمه جگه‌ی پیاو‌چاکان له پله‌بوا‌یه‌دا، ئیمه خاوه‌نی چه‌ن بیروباوه‌ری جیا‌وا‌زین و، چه‌ن ئایینی جیا‌وا‌زمان هه‌یه، هه‌روه‌ک ئاده‌میزاد هه‌ر به‌بی جیا‌وا‌زی.

﴿وَأَنَا ظَنُّنَا أَنْ لَنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُغْزِرَهُ هَرَبًا﴾ وه به راستی ئیمه باوه‌رمان هیتاوه: که ئیمه نه‌زانین به‌رومان وایه که ئیمه توانای نه‌وه‌مان نی‌یه‌ه‌ر ینگه له خودا به‌گه‌رین له زه‌وی‌دا و له ده‌ست توانای خودا ده‌رچین و، ناتوانین رابه‌که‌ین بۆلای ئاسمان.

﴿وَأَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَى آمَنَّا بِهِ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا﴾ وه ئیمه باوه‌رمان هیتاوه، که به راستی له‌و کاته‌وه ئیمه خویندنی قورئانمان بیستوه، باوه‌رمان به راستی قورئان هیتاوه که فەرمووده‌ی خودایه، دوای هه‌ر که‌سی باوه‌ر به په‌روه‌دگاری خوی به‌یتن، دوا‌ی نه‌وه نه‌و که‌سه له که‌مبوونه‌وه‌ی پاداشتی کرداری خوی و له سته‌م کردن ناترسی و، داوا‌ی نه‌وه‌ی ئی نا‌کری داوا‌ی شتی‌کی لی‌یکری نه‌توانی هه‌لی‌یکری و، خودا خاوه‌نی به‌زه‌یی‌یه.

﴿وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا﴾ وه ئیمه باوه‌رمان هیتاوه که به راستی هه‌ندی له ئیمه‌ی جنۆکه موسلمان بووین دوا‌ی هاتنی پیغمهر و، هه‌ندی له ئیمه لاماند‌اوه له ینگه‌ی راست، دوا‌ی هه‌ر که‌سانی موسلمان‌بوون، دوا‌ی نه‌و که‌سانه‌ نیازی ینگه‌ی راستی‌یان کردوه و، بۆ خۆیان هه‌ل‌بژاردوه و، تووشی به‌ختیاری بوون.

جیاوازی ناوړوکی ټایه تی (۱۱) ی ټم سوړوړته و، ټم ټایه ته تنها هدر ټهوه نی یه:
 ټاده میزادی پاکې بان له پیش ټیسلام ناو ټدبرد به پیاوچاک، دووایی ناویان بردووه به موسلمان.
 ﴿وَأَمَّا الْفَاسِقُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا﴾ وه ټهوانه له ریگهی راست لایانداوه، دووایی ټهبن
 به سووته مهنی بو خو شکردنی ټاگری دوزه خ.

﴿وَأَلَوْ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِينَهُمْ مَاءً غَدَقًا لَنَفْتَنَهُمْ فِيهِ﴾ وه به راستی ټهگر جنوکه و
 ټادمیزاد له سهر ده ستور و ریگهی راستی دادپهروهری ټیسلام راوه ست، لهو ده ستوره
 لانه دهن، به راستی ټیمه دهر خواردی ټهوانی ټهدهین ټاویکی زوری سوود به خش و، له ههرزانی
 و ټاسایش و بی ترسید ټهژین، له بدر ټهوهی ټیمه لهو خو شی و ههرزانی و بی ترسی یه دا، ټهوان
 ټاقی بکهینه وه، ټایا پهره ټهدهن به خودا پهرستی بو ټهوهی له ههردوو جیهاندا توووشی بهختیاری
 بن، یا لانه دهن له ټایینی پاک هه تا توووشی سزای خودا بن و، خودا ټوله بان لی ټه کاته وه..
 خودای مدزن به ټایه تی ناوی ټاوی لیره بردووه، له بدر ټهوهی ټاو هو ی ژبانی جیهانه و
 سهرچاوهی خو شی و ههرزانی یه.

﴿وَمَنْ يَعْزُضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا﴾ وه ههر که سی واز له پهرستن و خو شی
 پهروه گاری خو ی بهینی، خودا ټه یخاته ناو سزایه کی زور سهخت.

وَأَن
 الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾ وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ
 يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ
 بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾ قُلْ إِنِّي
 لَن يُخِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَن أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾ إِلَّا بَلَاغًا
 مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتٍ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ
 خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَيَسْئَلُونَ
 مَنْ أَضَعَفَ نَاصِرًا وَاقِلٌ عَدَدًا ﴿٢٤﴾ قُلْ إِن أَدْرِىٰ أَقْرَبُ
 مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لِمِ رَبِّي أَمَدًا ﴿٢٥﴾ عَلِيمُ الْغَيْبِ فَلَا
 يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ

يَسْأَلُكَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٤٧﴾ لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْجَلُوا
رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٤٨﴾

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ وه ئیمدی جنۆکه باوهرمان ههیه که به راستی
مرگه‌وته کان خانهدی خودان و، به تاییدی بۆ پهرستی خودا دروست کراون، دووایی ئیوهی
جنۆکه هیچ کهسی مه‌پهرستن له‌گه‌ڵ خودا و، کهسی تر مه‌که‌ن به‌هاوبه‌شی خودا له
پهرستندا.

ئەو ئايەتە فەرمانغان يېڭى ئەدا مەزگەوتەكان ھەر بىر پەرستىنى خۇدا دروست كراۋە، ئەيى رىزى لىيگىرى، بىت و جگەى بىت لەو شتانەى ئادەمىزاد بە پىرۇزىان ئەزانن ھەلىان نەواسن و، پىويستە مەزگەوت نەكرى بە جىگەى مامەلە و بازارگانى و كۆبۈنەۋەيە پەيۋەندى بە نوپۇز و يادى خۇداۋە نەپە.

﴿وَأَن لَّمْ يَأْمُرْ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا﴾ وه نیمه‌ی جنۆکه باوهرمان هه‌یه که به راستی کاتی بنده‌ی خودا که موحه‌مه‌ده هه‌لسا خودا به‌رستی و قورئان بخوینی، داوای باوهره‌ییانی له خودا نه‌کرد، نزیکبوو جنۆکه کان هه‌ندی کیان بکه‌ون به‌سه‌ر هه‌ندی تریانا بۆ گوئی‌گرتن له قورئان و، له‌به‌ر خو‌شه‌ویستی نه‌وان بۆ پیغه‌مه‌ر و خویندنی قورئان. هه‌روه‌ها دوژمنانی پیغه‌مه‌ریش کاتی داوای خودا به‌رستیانی ئه‌کرا، له‌دژی پیغه‌مه‌ر کۆ نه‌بوونه‌وه، به‌ویغه‌ی خوری‌یه‌ی بخرینه‌سه‌ر یه‌کتری ئه‌به‌رون به‌یه‌ک تا‌قم له‌دژی پیغه‌مه‌ر. گفتوگو‌ی جنۆکه کان کاتی گه‌رانه‌وه بۆلای تا‌قمه‌که‌ی خو‌یان کۆتایی یه‌هات و، نه‌وه‌ی ییستبو‌یان بۆیان گه‌رانه‌وه.

﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا﴾ تۆپلی بهو کهسانه‌ی سویند خواری یه کترین بۆ جه‌نگردن له گەڤ تۆ: به راستی من به ته‌نها هه‌ر په‌روه‌دگاری خۆم نه‌په‌رستم و، هیچ که‌سێ ناکه‌م به‌ هاوبه‌ش بۆ نه‌و له‌ په‌ره‌ستندا.

﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾ تو بلی: به راستی من خاوهی گهرانه‌وهی زیان له نیوه، به‌خشینی هیچ سودی نیم، به‌لکو من ناده‌میزادیکم به وینه‌ی ئیوه، له توانای مندا نی‌یه هیچ شتی بۆ ئیوه بگه‌نیم له سود و له زیان، هه‌موویان به ده‌ستی توانای خودان.

﴿قُلْ إِنِّي لَنْ يَجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحِداً إِلَّا بِلَاغٍ مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ﴾ تَوَلَّيْتُ بِهِ رَاسْتِي هِيَ كَهَيْسَةِ سَزَايَ خُودَا لَا نَادَا لَهُ سَهْرَ مِنْ نَهْ كَهْرَ بِيْ فَرَمَانِي خُودَا بِكِهِمْ وَ، مِنْ هِيَ پَدَنَاهِ كَمْ بَرَزْ پَدِيدَانَا كَرِيْ لَهُ جَهْ كِي خُودَا، مَهْ كَهْرَ مِنْ هَهْرَ خَاوَهْنِي رَا كِه يَانْدَن وَ پَدِيَامَه كَانِي خُودَا يِم كِه بَرِيْتِيْن لَهُ فَهْرَمُوْدِي خُودَا كِه بِه مَنِي سِيَارْدُووَه.

تہ فیسری زمنا کو پی

﴿ومن یعص الله ورسوله فإن له نار جهنم خالدين فیها أبدا﴾ وه هدر کسئی بی فرمانی خودا و نیردراوی خودا بکات، دواپی به راستی بۆ ئهو کسه هدییه ناگری دۆزهخ. ههتا ههتایه بهردهوام ئه بی له ناویا.

﴿حتى إذا رآوا ما یوعدون فسیعلمون من أضعف ناصرا وأقل عددا﴾ ئهوانه بی فرمانی خودا ئه کهن له سهر ئهو بی فرمانیه لاناچن، ههتا کاتی ئهو شته به لینی بی دراوه له سزای خودا به چاوی خۆیان ئه بینن، دواپی ئه زانن چ کسئی یاریدهری بی دهسته لاته و چ کسئی ژماره ی یاریده ده رانی کهمه، له بی باوه ران یا باوه داران؟ زۆری بی نه چوو گه وره یی ئیسلام بی باوه رانی سهرنزم کرد و باوه داران توانایان بهرزبوویه وه.

﴿قل إن أدري أقریب ما توعدون أم یجعل له ربی أمدا﴾ تۆ بلی: من نازانم ئایا ئهو سزایه به لینی پیدراوه به ئیوه نزیکه توشی ئیوه بی، یا پهروه دگرای من ماوه ده کی بۆ هاتی ئهو سزایه داناوه ههتا توشتان ئه بی.

﴿عالم الغیب فلا یظهر علی غیبه أحد﴾ پهروه دگاری من به ههموو شتیکی نادیار و نه بینراو ئه زانی، دووایی پهروه دگاری من هیچ کسئی هدر پله به کی له جگه ی خۆی له جنۆکه و له ئاده میزاد هه بی، ناگاداری شتی نادیار ناکا.

﴿إلا من ارتضى من رسول فإنه یسلک من بین یدیہ ومن خلفه رصدا﴾ مه گهر پهروه دگار کسئی ناگاداری هه ندی شتی نادیار بکا له پیغمه ران په سهند کراوی لای خودایی و هه لی بژاردی بۆ پیغمه رایه تی، فیری ئهو کاره نادیارانه ی ئه کات و ئه یکا به کاریکی په کنخه ر بۆی و، له خۆیه وه ئهو کاره نادیاره نازانی. دووایی خودا چهن پاسه وان له فریشته ناماده ئه کا له بهردهم ئهو پیغمه ره وه و له دوایه وه و، بۆ ئه وه ی بیسار یزن له شه ی تانه کان ههتا سروه ی خودا رابه گه یه نی به ئاده میزاد و به جنۆکه.

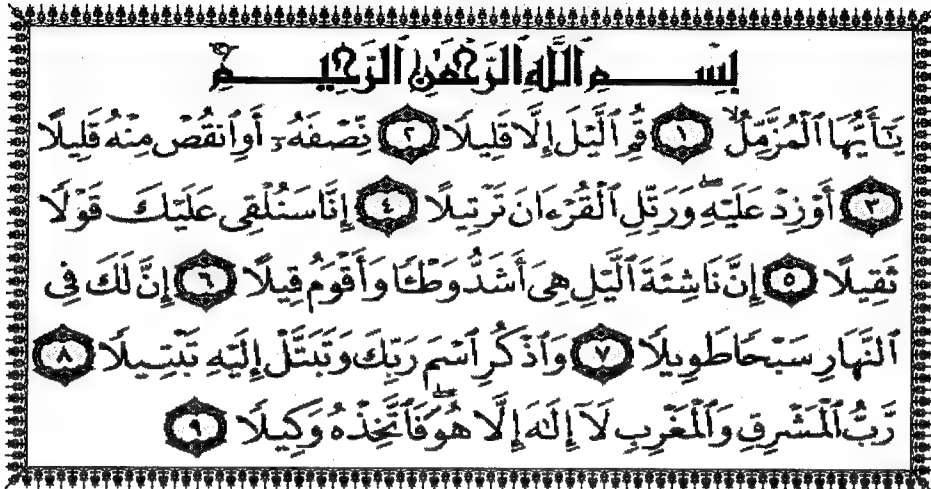
﴿لیعلم أن قد أبلغوا رسالات ربهم وأحاط بما لدیهم﴾ له بهر ئه وه ی زانی به راستی روه نی بکاته وه بۆ ئاده میزاد و جنۆکه که به راستی پیغمه ران په یامه کانی پهروه دگاری خۆیانان راگه یاندوه به وان و، پهروه دگار ئه زانی به ههموو شتی پیغمه ران ووتویه تانه تاکه پیتیکی له گفتوگۆی ئه وانی لی ووتابی.

﴿وأحصی کل شیء عددا﴾ وه خودا ژماردویه تی و ئه زانی ههموو شتی له دانه دانه ی دلۆپی ئاری باران و دانه دانه ی لم و گهلای دره خته کان، ئیتر چۆن به شتی نازانی پیغمه ران کردویه تانه.

رواله تی ده رکه وتوی ئهو سی ئایه تانه ی پیشه وه، وامان بۆ ده رئه خه ن جگه ی پیغمه ران، خودا کسئی تر ناگاداری شتی نادیار ناکا و نازانی به شتی له مه وپاش په یدا ئه بی. به لām هه ندی له زانیان ئه لین: خودا هه ندی له دۆستانی خۆی ناگاداری شتی نادیار بکا به وه ی خسته وه ی ئهو شته بۆ ناو دلایان، یانی به ئیلهام نه ک به سروه. بوخاری له ئه بو هوره یه وه ئه گیر یته وه پیغمه ر فورموی: (له نه توه کانی بهر له ئیوه چهن کسئی بوون به ئیلهام هه والیاندوه به شتی نادیار بی ئه وه ی پیغمه ر بن، نه گهر له ئۆمه تی مندا که سیک تری وه ک ئه وان هه بی، ئهو کسه ئه بی عومده ی کوری خه تتاب بی). زۆر کسئی زانا و زیره ک هه ن به وه ی به لکه و نیشانه وه هه وال به ن به په یدا بوه نی شتی له مه و دوا په یدا ئه بی.

﴿ سوره تی نهلوزه میل ﴾

له مهککه هاتووته خواره وه. هه ندی له زانایان نهلین جگه له نایه ته کانی (۲۰-۱۱-۱۰)
له مه دینه هاتوونه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۰) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

زانایان بیریان جیاوازه بۆ هۆی هاته خواره وه ی نهو نایه تانه، زۆربه ی زۆریان نهلین:
قورپه یشی به کان له (الدار النده) کۆبوونه وه، بۆ بهرگری کردن له پیغمهر ﴿ﷺ﴾، دوا ی
نهو ی نهو هه واله ی بیست پیغمهر بهرگه کدی پیچایه وه به له شیا و به خهفه ته وه خهوت، لهو
کاته دا جیره ئیل سروه ی بۆ هینا و، رووی کرده پیغمهر و فهرمووی: ﴿يَا أَيُّهَا الْمَرْمُلُ﴾.

هه ندی له زانایان نهلین: کاتی پیغمهر له نهشکه وتی (حیراء) دا بووه، جیره ئیل چوو بۆلای،
به ترسه وه هاته وه بۆلای جینگه ی و راکشا و فهرمووی دامپوشن، لهو کاته دا جیره ئیل هات
بۆلای و فهرمووی: ﴿يَا أَيُّهَا الْمَرْمُلُ يَا أَيُّهَا الْمُدَّرُّ﴾.

هه ندی تر له زانایان نهلین: پیغمهر خۆی پیچاوه و، خۆی ناماده کردبوو بۆ په رستی خودا
و نوێژ کردن، جیره ئیل هاته خواره وه بۆلای و پێی فهرموو: ﴿يَا أَيُّهَا الْمَرْمُلُ﴾.

پیغمهر فهرمانی پێدا بوو که هه لسی بۆ نوێژ کردن له دوا ی سیه کی شهو، یا له دوا ی
نیوه ی شهو، یا له دووسیه کی بهشی شهو دا. یانی به ئاره زۆی خۆی له یه کتی لهو سێ کاتانه دا.
بهو بۆ نه وه خودا فهرمووی:

تهفسیری زمانکۆیی

﴿ يَا أَيُّهَا الْمَرْءُ الْقَمِ اللَّيْلُ إِلَّا قَلِيلًا نِصْفَهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا أَوْ زِدْ عَلَيْهِ ﴾ ندى كهسى خوتت پتچاوتدوه به بهرگى شوتدوه، ههلسه بهلای نوپژکردنوه به بهردهوامى له شهودا مه گهر کمى له شوه ههلسهسى، ماوهى نده شوهش كه ههلسهسى بؤ نوپژکردن نيوه شوه بى، يا كمتر بى له نيوه شوه، يا زورتر بى له نيوه شوه ههتا نيه بى به دوو نهوندهى سى به كى شوه، له باسى مانا كردنى ثابته تى (۲۰) ى نهم سوره تدها، باش باسى شوه و نوپژمان بؤ روونتر نه بيهتوه.

﴿ وَرَلِّ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ﴾ وه تو له سهر خوت قورئان بخوتنه و، يهله مه كه له خوتندنيا به جوړه پهله نه كړدئ بى، جيگه دهرچوونى پته كانى قورئان ئاشكرا بكهى، ههتا بتوانى له توانا و مه بهستى قورئان بگهت، سوود له فرمانه كانى و ناموزگارى به كانى وه ربگريت و خوت بپاړيزى له بى فرمانى خودا و، به نوميدى پاداشتى زوربى، پله كانى خوتندنى قورئان، بهم جوړه خواره وه، سى پله ن:

۱- ﴿التَّرْتِيلُ﴾ يانئ خوتندنى قورئان بهله سهر خويى و بى پهله كړدن، جوى كړدنه وهى پته كانيان له يه كترى و، دهرچوونيان له جيگه خويانا و، نده جوړه خوتندنه شيرينترين پلهسى خوتندنى قورئانه.

۲- ﴿الْحَدَرُ﴾ خوتندنى قورئانه به پهله. بهلام پيوسته چاودپرى ياساى ته جويد بكرى. به جوړى له ياساى خوتندنى قورئان دهرنه چى.

۳- ﴿التَّدْيِيرُ﴾ خوتندنى قورئانه له نيوان له سهرخويى و له نيوان پهله كړدن. نده سى پلانه درووسته بؤ خوتندنى قورئان. بؤ هه موو كهسى كام پله يان ئاسانه بؤى بهو جوړه يان قورئان بخوتنى.

﴿ إِنَّا سَلَفْنَا عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ﴾ به راستى ئيمه ره وانه نه كهين بؤ سهر تو به هوى جيره ئيله وه گفتوگويه كى زور گران كه برى به له قورئان له هه موو روويه كه وه: گران و به هيره له لايه ن بهرده وامى و پهك خستنى بى باوه ران، له لايه ن بير وباوه و ده ستوره وه. له لايه ن خه باتى به وه له دژى تاوانباران و سته مكاران. به بونهى چاودپرى كړدنى پتچ نوپژه كانه وه. ههلسان له كاتى شهودا بؤ نوپژى به يانى و، ده ستوپژ شوردن زور جاران به ناوى سارد، رپژووو گرتن له رپژوانى گهرمادا و، ههلسان بؤ پارشيؤ، به جئ هينانى حج و عهره و ته واف و راكردنى نيوان سهفا و مهره. له هه مووان گرانتر جه ننگ كړدن له دژى بى باوه ران بؤ به رزى و په ربه پيدانى ئاين و، نه گورپنى رهوشى ئيسلام و، بويه زاناي به ناوبانگ، هونه رمندى ژير (به رنادشؤ) نه لئ: (نه گهر موحه محمد له ناو سهدهى بيسته مدا بووايه خراپه و گومانى له ناو نه برد). نه گهر پرسيار بكرى بپچى خودا فرمانى داوه خودا په رستن بكرى له شهودا، خودا نه فهرموى:

﴿إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأً وَأَقْوَمُ قِيلًا﴾ به راستی هلسانی ناده میزاد له جیگهی خهوتنیا، دواى پشورودانی له کاته کانی شهودا، نهو کاتانهی شهو بۆ پهرستن گرانسون له سهر دهروونی ناده میزاد له کاته کانی شهودا، چاکر و راستره بۆ خویندنی قورنان و، دهم و دلی ناده میزاد پاکتر و له سهرخوتره له کاته کانی رۆژدا به شهو.

﴿إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا﴾ به راستی له رۆژدا کار و هاتووچوی زۆر دوور و درێژ بۆ تۆ ههیه، بۆ جی به جی کردنی کاره گرنگه کانت و پتویتی گوزهرانت. کهواته شهو بۆ پهرستن و شهو نوێژ. رۆژیش بۆ پهیدا کردنی هزی ژبان.

﴿وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَقَلُّ إِلَيْهِ ثَبِيلًا﴾ وه تۆ یادی گهروهیی خودا بکه و باسی ناوی پاکی پهروه گاری خۆت بکه و، به نیازی پاکهوه له بهر پهزامه ندی نهو کاره چاکه بکه و، تۆ واز له بوونه وهران بهینه و، روو ههر بۆلای پهروه دگاری خۆت بکه، به پهچرانی خۆت له جگهی خودا، به نیازی پاکهوه. خودای مهزن کاته کانی کردوه به سنی بهش. به کهم بۆ پهرستی خودا، دووهم بۆ خۆماندوو کردن له گهل بپهروهان، سێههم بۆ پشورودان.

﴿رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا﴾ خودا پهروه دگاری بهرپهروهردنی رۆژهلات و رۆژ ناوایه ههر نهو شایانی نهوه به رووی بهلاوه بکری، هیچ کهسێ نی به رووی بکری بۆلای جگهی خودا، دووایی تۆ ههر خودا بکه به بهرپهروهردی ههموو کارینکت و، ههموو کارینکی خۆت بۆلای نهو بهسیره.

وَاصْبِرْ

عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾ وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ
أُولَى النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾ إِنَّ لَدَيْنَا أَنكَالًا وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾
وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾ يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ
وَكُنْتَ الْجِبَالُ كِشِيمًا مَّهِيلًا ﴿١٤﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا
عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾ فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ
فَأَخَذْتَهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾ فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمَ مَا يَجْعَلُ
الْوِلْدَانَ شِيبًا ﴿١٧﴾ السَّمَاءُ مُنْفِطِرَةٌ ۖ كَانَ وَعْدُهُمْ مُّفْعُولًا ﴿١٨﴾
إِنَّ هَذِهِ تَذَكُّرٌ ۖ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿١٩﴾

﴿وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا﴾ وه تۆ ئارام بگره له سهر شتی بت په رستان ده یلین له گفتوگۆی پروپوچ و ئازاردانی خوټ و تۆ دوور بکه وه ره وه له وان، به دوور که و تنه وه به کی چاک و، توره مدبه له وان، کاری خوټ هه واله که ی لای خودا بکه.

﴿وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النِّعْمَةِ وَمَهْلُهمْ قَلِيلًا﴾ وه تۆ واز له من و نهو که سانه بهینه خاوه نی خوژی و سامان و رابواردن له جیهاندا و تۆ به درۆ نه خه نه وه و، بروایان به من نی به، تۆ به جادوگر و شاعیر و شیت دانه نین و، تۆ که می مۆله تی نه وان بده، هه تا سزای ئیمه نه رژی به سهر یانا.

﴿إِن لَّدُنَّا أُنْكَالًا وَجَحِيمًا وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا﴾ به راستی له لای ئیمه هه به چه ن پۆن و که له پیچه و، دۆزه خی زۆر گهرم و، خوارده مه نی به له خراپیدا قوت نادری و سزایه کی خاوه ن ئازار.

﴿يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا﴾ نهو شتانه ی باسکران په یدا نه بن له رۆژیکا زهوی و کیوه کان نه جولین بهو شتانه وه له سهر یان و، کیوه کان نه بن به کۆمه لی لی تواوه.

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا﴾ به راستی ئیمه ره وانده مان کردوه بۆلای ئیوه ی دانیشتوانی مه که که پیغمه ری شایه تی نه دا له سهرتان له رۆژی دووایدا بهو بی باوه رتانه و، بهوه ی فهرمووده کانی ئیمه تان به درۆ خستۆته وه، ههروه که ئیمه ره وانده مان کرد بۆلای فیرعه ون پیغمه ری وه که موسایی.

﴿فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخَذًا وَبِيلًا﴾ دووایی فیرعه ون بی فهرمانی نهو پیغمه ره ی کرد، دووایی ئیمه سزای فیرعه ومان دا به سزایه کی زۆر سه خت له ناومان برد به ئاوی ده ریا خنکانده مان.

﴿فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا﴾ دووایی ئیوه چ کاتی نه ترسن له خودا و له رۆژی منال نه گیری به پیر نه گهر ئیوه باوه ر نه یه رن له جیهاندا و، به رده وامن له سهر بی باوه ری.

﴿السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا﴾ ئاسمان به هۆی ئالۆزی نهو رۆژه وه پارچه پارچه نه بی، به لیتی خودا بۆ هاتی نهو رۆژه گومانی تیدا نی به و نه بی بیکا و بی، ئیتر به چ جوژی رزگاریان نه بی بی باوه ران له سزای رۆژی منال پیر بکا و، ئاسمان پارچه پارچه بی.

﴿إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾ به راستی نهو ترساندن و هه ره شانه نامۆزگاری کردنه دووایی هه رکه سی ئاره زۆی هه به پند و هه رگری، با رپه گی راست و هه رگری بۆلای په روه دگاری خۆی باوه ر به یی.

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلَاثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلَاثِيهِ وَطَائِفَةٌ
 مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَن لَّنْ نَّحْصُوهُ فَتَابَ
 عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَن سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَّرْضَىٰ
 وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ
 يُقِيمُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا
 الزَّكَاةَ وَاقْرَءُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِن خَيْرٍ نَّحْدُوهُ
 عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلَاثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلَاثِيهِ وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ﴾ به
 راستی پهروه دگاری تو نه زانی که به راستی تو و، که سانیکی نه و تو ی هله نسن که می له
 دوو سینه کی شه ودا، نیوه ی شه و، سینه کی شه و بز په رستی، خودا بز شه و نو یژ.
 خودای مه زن له سه ره تای نه م سوره ته دا فه رمانی دا به پیغه مهر و به که سانی له گه لی بوون،
 که دوو سینه کی شه و یا نیوه ی شه و یا سینه کی شه و هله نسن بز خودا په رستی، نه و انیش
 په رموده ی خودایان بیست و په یرو ی فه رمانه که یان کرد و، هه ندی له هاور پیکانی پیغه مهر،
 کاته کانی شه و یان به راستی بز دیاری نه نه کرا، وا نه بوو ته وای شه و یا زو ربه ی کاتی شه و
 هله نسان بز شه و نو یژ، هه ندیک یان وایان لی هات له بهر وه ستانیان له دریژی شه ودا قاچیان
 ناوسا، نه و کاره یان نه کرد له بهر په زامه ندی خودا و، نه وه ک تووشی هله بن و که مر له ماوه ی
 فه رمان پی دراو و هله نسن، خودای مه زن له بهر لاه ردنی نازار له سه ریان نه و فه رمانانه ی خوی بز
 گو یین به فه رمانی تر ناسان بز نه وان، وه ک نه فه رموی:

﴿وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَن لَّنْ نَّحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ﴾ وه
 خودا دیاری کردوه بز هه ربه که له شه و و روژ نه ندازه ی دیاری کراوی کات بو یان، خودا
 نه زانی نیوه نه و کاته دیاری کراوه نازان و، به گو یرو ی گومانی خو تان نه و کاتانه دیاری
 نه که ن، چونکه نه و کاته کاتزمیر نه بووه، دووایی خودا نه و داوایه ی پیشووی له سه ر نیوه
 هه لگرت، دووایی نیوه له بریتی هله نسانان له شه ودا به و جو ربه ی رابردو، نیوه نه وه ی ناسانه
 بو تان شتی له قور تان بخو تین و، چه نتان بز گونجا هله نسن و بز شه و نو یژ به ناره زوی خو تان و
 پیو یست نی به له سه ر تان شه و نو یژ.

زانایان نه‌لین: سالتی یا زورت‌ر له سالتی شه و نوژ بهو جزوه‌ی باسکرا بوو پیوست بوو له سهر پیغمه‌مهر و نومه‌تی، بهم نایه‌تانه‌ی خواره‌وه به یه کجار پیوست بوونی هه‌لگیرا له‌سهر جگه‌ی پیغمه‌مهر ﴿ﷺ﴾ خودا فدرمووی:

﴿عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضًى وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَتْتَفُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ﴾ خودا نه‌زانج له‌مه‌ودوا هه‌ندئ له ئیوه نه‌خوش نه‌که‌ون ناتوان هه‌لسن بو شه و نوژ، هه‌ندی تر‌تان نه‌رژن به ناو زه‌وی‌دا، بو کاروانی و بازرگانی، داوا کردن و په‌یدا کردنی خواره‌مه‌نی و ه‌وی ژیان و گ‌وزه‌رانتان، نه‌وانه‌یش پیوستی‌یان به پشودان و خه‌وتنی شه هه‌یه.

﴿وَآخَرُونَ يَقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَقْرَرُوا مَا تَيْسَّرَ مِنْهُ﴾ وه هه‌ندئ تر له ئیوه جه‌نگ نه‌که‌ن له ر‌نگه‌ی‌نایینی خودادا و بو په‌ره‌بیدانی نایینی خودا و، بو‌یان نا‌گو‌نجی شه نوژ بکه‌ن، دووایی ئیوه نه‌وه‌ی ناسانه بو‌تان له خه‌یتدنی قور‌تان و کردنی شه نوژ بیان که‌ن و پیوست بو‌ونه‌که‌ی نه‌ماوه، نه‌گ‌هر بو‌تان ک‌را وا چاکه ئیوه شه نوژ بکه‌ن.

خودای مه‌زن دوو‌جار ر‌سته‌ی ﴿فَأَقْرَرُوا مَا تَيْسَّرَ﴾ فدرمووه، یه‌که‌میان له‌به‌ر ه‌وی نه‌زانینی کاته‌کانی شه و ر‌ژژ، دوو‌هه‌میان له‌به‌ر ه‌وی نه‌خوشی و کاروان و جه‌نگ کردن.

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ وه ئیوه بو له‌مه‌ودوا بی‌نج نوژ بکه‌ن و پایه‌داری بکه‌ن و به ه‌یج جو‌ری نه‌کردنیان بو‌نی‌یه، نه‌به نه‌خوشی و، نه له کاروان و نه له کاتی جه‌نگ‌دا و، به‌ه‌ر جو‌ری بو‌تان ک‌را پیوسته بیان که‌ن و، زه‌کاته‌کانتان به‌خشن به هه‌ژاران، به گ‌و‌یره‌ی یاسای دیاری ک‌را و، ئیوه دارایی خ‌وتان به‌خشن له ر‌نگه چاکه‌کان‌دا، به گ‌و‌یره‌ی توانای خ‌وتان و، پیوست نی‌یه له‌سهر‌تان. خودا له قور‌تانی پ‌یر‌ژ‌دا جه‌وت جار ر‌سته‌ی ﴿وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ دوویات کردووه‌ته‌وه.

﴿وَمَا تَقْدِمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا﴾ وه هه‌رشتی ئیوه‌ی باوه‌ردار پیشی ب‌خن بو سوودی خ‌وتان له‌ه‌ر چاکه‌یه‌ی بی، ئیوه پاداشتی نه‌و چاکه‌یه‌تان دارایی بی یا جگه‌ی دارایی، له ر‌ژژی دوو‌ایدا ده‌ستان نه‌که‌ویته‌وه له خ‌مه‌ت خودادا و، به چاک‌ر له‌وه‌ی لاتانه و، به گ‌ه‌وره‌ترین پاداشت و، له‌وه‌ی رای سپ‌رن دووای خ‌وتان بو‌تان بکه‌ن.

﴿وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وه ئیوه داوای لی‌خ‌وشبوون له خودا بکه‌ن بو گ‌ونا‌هه‌کانتان. به راستی خودا لی‌بور‌دنی ز‌وره بو‌که‌سانی که‌مه‌ره‌خه‌می نه‌که‌ن له فدرمانی خودا، می‌ه‌ره‌بانه بو‌که‌سانی په‌شیمان نه‌به‌وه بو‌لای خودا.

بو‌زانین: نه‌م سو‌ره‌ته یه‌که‌مین سو‌ره‌ته، ک‌وتای‌یه‌که‌ی فدرماندانی سه‌ره‌تاییه‌که‌ی بگ‌و‌ری بو‌لای فدرماندانی تر.

﴿﴾ سوره تی نهلوده سیر ﴿﴾

له مه ککه هاتوره ته خواره وه. هندی له زانیان نه لنین جگه له نایه تی (۵۶) له مه دینه هاتورنده ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۵۶) نایه تن.

﴿﴾ بسم الله الرحمن الرحيم ﴿﴾

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

نەو (۱۰) نایه تانه ناماژه نه کەن بۆلای پێشه و رهوشتی پێغمهەر ﴿﴾ وه ک نیردراوینکی راست بۆلای بوونه وهران، ناماژه ییش نه کەن بۆلای نهو ی ناده میزاد له بهردهم خودا یه کسان و، نه فەر موئ:

﴿﴾ يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ وَتَبَارَكَ فَطَهِّرْ ﴿﴾ نه ی کهسی خۆت پێچاوه ته وه به بهرگی خۆته وه: تۆ هه لسه له جیگه ی خهوتندا و، به نیاز و هوشیاری ته واه و، دووایی تۆ ناده میزاد بهر سینه به هۆی په یامی خۆته وه و له سزای خودا نه گهر باوه نه هین و، پهروه دگاری خۆت به گهوره دابن و کهسی تر جگه ی خودا به گهوره نه یه ته پێش چاوت، دووایی بهرگ و پۆشاک و جیگه وه ستانت پاک بکه ره وه له پیس و پۆخلی و به ناوی پاک، به بێ پاکی پۆشاک و بهرگ نوێژه کانت درووست نی یه، ههروه ها دهروونی خۆت له بێ باوه ری پاک بکه ره وه.

﴿﴾ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿﴾ وه دووایی تۆ واز له هه موو شتی بهینه بیته هۆی سزادان و، تۆ شتی مبه خشه له رینگه ی ره زامه ندی خودا و له دهروونی خۆتدا دابننی زۆرت به خشیوه، هه رچهنده زۆر راسته تۆ چاکهت زۆره و، ریزی گهوره ییت دراوه به سه ر ناده میزاددا و، تۆ له بهر ره زامه ندی خودا نارام بگره له سه ر باری گرانی پێغمه هرا یه تی.

ته فسیری زمانا کۆبی

﴿فَإِذَا نَفَرَ فِي الْثَّاقُورِ فَذَلِكَ يَوْمُئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ﴾ دووایی هدرکاتی له رۆژی دووایی دا فوو کرا به سورد، که شتیکه به وینهی شاخی گایه، به کهم جار ئیسرافیل فووی پێدا له کات، دووایی لهو رۆژه سهخت و گرانه له سهر بێ باوه پان، ئاسان نی به له سهریان. هدرچهنده دووای تهنگانه خووشی پهیدا نهیی، بهلام بۆ لهوان خووشی نایبیری و ئازاریان بهردهوامه ههتا ههتایه.

ناوهڕۆکی لهو (١٠) ئایهتانهی پێشوه، له وهژو هاتوو: کاتی پێغمهر ﴿ﷺ﴾ بهرانبهر به هیز و توانای راوهستاوو، له ههمان کاتا خاوهنی دارایی و چهک نهبوو، جگهی باوهری به تینی به خودا به نیازی پاکوه هیچ شتی به دهستهوه نهبوو له گهڵ لهوهیشدا تووشی ئازاری زۆر بوو، بێ باوه پان ژن و منال و بهنده کانی خوایان هان لهدا درک و پیسیان له رینگهی پێغمهردا دانهنا، زۆر جارن پیسیان ئهریژا به سهریا، به جوژی ئازاریان لهدا، به کێ لهوان میژهره کهی داگرت و خستی به ملی و رایکیشا به توندی، بهوهیشهوه وازیان ئی نههینا سوپا و چهکیان ئاماده کرد له دژی پێغمهر ﴿ﷺ﴾ له گهڵ لهو ههمووه ئازارهدا ئارامی گرت له بهر فهرموودهی خودا له ئایهتی (٧) ی ئهم سووره ههتا فهرمانی پێدراوو.

له بیرمان نهچێ خودا له ئایهتی (٤) دا فهرمانی پێدراوو به پاك و خاوتنی بهرگ و لهشی، لهو پاك و خاوتنی به جینگهی سهربهززی و پێشكهوتنه بۆ كۆمهڵی موسلمانان. به داخهوه ئیمه گرنگی نادهین به پاكی لهش و بهرگ و دهروون و، به پاكی ناو خانوو رینگه و كۆلان و جادهی ناو گوند و شاره كاغان. زۆر جینگهی شایانه خودا لهو ئایهتدا فهرمانی داوه به راگرتنی پاك و خاوتنی. ئهوه ته (بتهام) پروفیسۆری ئینگلیزی زۆر ستایشی ئایینی پێرۆزی ئیسلامی کردوه له نامه کهی خو یا (أصول الشرائع) ئه ئی به راستی پاك و خاوتنی راگرتن له ئایینی ئیسلامدا به زۆری لهو شتانهیه داوا له موسلمانان ئهکا بۆلای بهرزبوونهوهی رهوشتی پاك و بهرهو پێش ئهڕۆن ئهگهر بهردهوامن له سهر لهو فهرمانه ی پێیان دراوه به خاوتنی راگرتن به چاکترین راگرتن.

لهو ئایهتانهی له ئایهتی (١١) وه دهست پێ ئهکدن لهوهوه هاتوون: سهروکه کانی قورپیش ئهوانهیان که دوژمنی سهرسهختی پێغمهر بوون، چهند کهسی بوون و له ههموویان گهوره تر که دژایهتی زۆری پێغمهریان ئهکرد بریتی بوون له ئه بوجهل. ئه بو له هه ب. ئه بو سو فیان. وه لیدی کوری موغیره، له ناو ئهوانهیشدا وه لید له ههموویان دارایی زۆر تر بوو، پلهو پایه ی له ههموویان بهرز تر بوو، باخ و بیستانی فراوانی له مکهکه و تایف هه بوو، بهرهمیان له هاوین و زستاندا کۆتایی پێ نه ئه هات، چوارپیی و ئازال و کاره کهر و دارایی و بهنده ی ئه وهنده زۆر بوون نه ئه هاته ژماره و، (١٠) کوری هه بوو له لای دانه نیشن، هه موویان خاوهنی پلهو

پایه بون، پیوستیان به کاروان و گهراڤان نه بوو، بۆ په یدا کردنی ژیان و گوزهران. نهو سهرۆکانه و نهوانه ی سهر به وان بوون، تهنگه تاو بوون که نه یان یینی داواکاری به که ی پیغه مهر، وهر نه گیرئ له ناو زۆر کس له عهده به کان. تهماشایان نه کرد کاتی حه ج کردن نزیکه و، پیغه مهر کۆ نه بیتوه له گهل نهو که سانه ی دین بۆ مه ککه، ئایینی خۆی به وان رانه گه یه نی. بۆ نهو مه به سته سهرۆکه کانی قوره یش کۆ بوونه وه. ده ستیان کرد به راوێژ و پیلان دارشتن، چ شتی بکه ن له دژی پیغه مهر ﴿ﷻ﴾. بۆ نهوه ی ئایینه که ی پووج بکه نه وه، نهو که سانه ی دین بۆ مه ککه له پیغه مهر وهر یان گیرن.

نهوه بوو یه کئ لهو کۆره دا هه لسا به سه ریڤ ووتی: موحه مه د شایه ره، که سی تری دوو هه میان هه ستا ووتی پۆشه وێژه، سێ هه میان هه لسا ووتی: شیته، جواره میان ووتی: درۆزنه، وه لید دانیشبوو به بێ گفتوگۆ کردن، به وه لیدیان ووت: نه ی عه بدوشه مس: بۆ ده نگ ناکه ی؟ له وولا میاندا ووتی: له محمه ده وه نه یسم نامه یه نه خوێتی له نامه ی ئاده میزاد و جنۆکه ناچی، به راستی پاراوی و شیرینی تیدا ده رته که وئ، نهوه ی راستی بێ موحه مه د بۆر نادری، وه لید نهوانه ی ووتوو، دانیشتوان سهر گهردانبوون و سهر یان سوڕما و، ووتیان: وه لید له ئایینی باو پیری خۆی وهر گه راوه.

قوره یشی به کان بهو بۆ نه وه ووتیان: زۆر کس دوا ی ئایینی موحه مه د نه که وئ، وه لید تووره بوو، کۆره که ی به جی هیشت، دووایی قوره یشه کان خه فته تی زۆر دای گرتن، نه بو جه هلی برازی ووتی: خه فته مه خۆن، من خۆم نه زام پیاویکی خاوه ن فیزه و خۆی به گه وه ره داله نی، من نه رۆم و نه ی گیرمه وه بۆلاتان، ئاماژه یشمان بۆ نه کا چ کارئ له دژی موحه مه د ساز بدرئ. نه بو جه هل چوو بۆلای کۆشکی وه لید، به خه فته وه دانیش و وه لید به نه بو جه هلی ووت: بۆ خه فته تباری، نه بو جه هل ویستی هه لیکیشی و هانی بدا و، ووتی: چۆن خه فته تبار نه یم؟ نهوه یه قوره یشی به کان. نه یانه وئ پاره و دارایت بۆ کۆیکه نه وه و نه لئین: بۆیه تو نامه و به رنامه ی موحه مه دت لاپه سه نه ده، هه تا پله و پایه ت بداتی و، دارایی و خواره ده مه نیت ده ست بکه وئ و، دووایی وه لید رقی هه لسا و، ووتی: من پیوستم به دارایی و پله و پایه ی موحه مه د نی، به که واته هه سته با بجین بۆلای کۆر و کۆبوونه وه ی قوره یشی به کان، نه بو جه هل و وه لید چوونه وه بۆلایان و نه وانیش زۆر خۆش حال بون، وه لید ووتی: نه ی هۆزی قوره یش ئیوه نه تانه وئ بلئین: موحه مه د شیته، ئایا ئیوه موحه مه دتان به تر سنۆک زانیوه و بینوه؟ ئیوه نه لئین موحه مه د شاعیره، ئایا ئیوه بینواته موحه مه د جارئ له جاران تاکه شیعرئ دابئی؟ ئیوه نه لئین موحه مه د درۆزنه، ئایا ئیوه هه رگیز موحه مه دتان بینوه درۆ بکات؟ ئیوه نه لئین موحه مه د پۆشه وێژه، ئایا ئیوه موحه مه دتان بینوه پۆشه وێژی؟

دوایی هه موویان به تیکرانی ووتیان: خودا نه زانی نه وانه له موحه مدهوه نه بیراون، دووایی ووتیان: نهی عهبدو شه مس، تو چ شتی دائه نئی ئیمه بیکهین له دژی موحه مده، وه لید به دریزی بیرى کرده وه له پیلانی بلاوی بکه نه وه له ناو عه ره به کاند، له پاشانا وه لید پرووی گرژ بوو روومه تی تیک چوو، تهوئلی لووچی تیکهوت، ووتی: نهی دانیشتروان، به بیرى من موحه مدهد جادو گهره، نه وه ته ژن و میرد له یه ک نه بچری و، باوک و کور له یه ک نه ترازیتی، دووایی قوره ییشی به کان هاواریان کرد و ووتیان: مده رحه بابی له تو نهی عهبدو شه مس، دانیشتروان به خوشی یه وه چوونه ده ره وه، نه وه ی وه لید ووتبووی بلاویان کرده وه، نه یان ووت: موحه مدهد جادو گهره، بهو بۆنه وه پیغه مدهر تووشی خه فتهت بوو به هو ی نهو بوختانه وه نه وان هه لیان نه به ست، به خه فته وه چوویه وه بۆ جیگه ی خو ی، خودای مه زن دلخو شی دایه وه و فەر مووی:

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾ كَلَّا أَنْتُمْ كَانُوا لَا يَتَنَبَّأُونَ غَيْرَ ﴿١٦﴾ سَاءَ رِهْقُكُمْ صَعُودًا ﴿١٧﴾ إِنَّكُمْ فَكَّرُوا قَدَرًا ﴿١٨﴾ فَقِيلَ كَيْفَ قَدَرٌ ﴿١٩﴾ ثُمَّ قِيلَ كَيْفَ قَدَرٌ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ إِنَّ هَذَا لِلْأَسْحَرِ يُؤْثِرُ ﴿٢٤﴾ إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٥﴾ سَأَصْلِيهِ سَقَرًا ﴿٢٦﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرٌ ﴿٢٧﴾ لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ﴿٢٨﴾ لَوَاحَةٌ لِلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾ عَلَيْهَا تِسْعَةُ عَشْرَ ﴿٣٠﴾ وَمَا جَعَلْنَا أَحْسَبَ النَّارِ إِلَّا مَلَكًا وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيَقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَتَزَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْثَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلَيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنِ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنِ يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾

﴿ ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا وَبَيْنَ شُهُودًا وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴾ تو واز له من و کەسی بهینه من به ته‌ها بهی دارایی و منال و یاریدەر درووستم کردوو، دارایی زۆر و چەند کورم دابوو، له هەموو کۆر و کۆمەڵی ئاماده‌بوون له لایى و، خۆی پێوه هەڵە کێشان و، دارایی و پلهو پایەیان تەمەنی درێژ و گۆزەرائی خوشم بۆ راخستوو به جۆری راخستنی ژمارەى دارایی خۆی نه‌ئەزانی.

﴿ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ كُلًّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا سَازِهَقُهُ صَعُودًا ﴾ له پاشانا ئەو کەسە به ئومیدی ئه‌وه‌یه من دارایی و پلهو پایەى زۆرتر له‌وه‌ی داومه‌تی بۆ زۆرتر بکەم، من بۆى زۆر ناکەم و ئەو کارەى له‌گەڵ ناکەم، دووایی سامانی وه‌لید نه‌خته نه‌خته کەم بوویه‌وه و کورە‌کانی بۆ نه‌ما هەتا خۆی له‌ ناچوو. به‌ راستی ئەو کەسە دوژمنی تۆیه و، برۆای به‌ ئایه‌ته‌کانی نامەى ئیمه نی‌یه، دووایی من ئەو کەسە به‌ سزایه‌کی سەخت دائه‌پۆشم و به‌وى ئە‌چیرۆم باریکی گران و ناهه‌مووار له‌ رۆژی دووایدا. زانایان ئە‌لین: (صَعُودًا) کێوێکه له‌ دۆزه‌خدا.

﴿ إِنَّهُ فَكَرَ وَقَدَّرَ فَقَتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴾ به‌ راستی ئەو کەسە بیرى نه‌کرده‌وه له‌ ده‌روونی خۆیا و، دیاری و ئاماده‌ بکا کارێ له‌ دژی موحه‌مەد و بلاوی بکه‌نه‌وه به‌ ناو دانیشتواندا، دووایی بی‌به‌ش بێ له‌ میهره‌بانی خودا چۆن بیرکی خرابی کرده‌وه به‌رانبه‌ر به‌ موحه‌مەد بکری، له‌ پاشانا بی‌به‌شبی له‌ به‌زه‌یی خودا چ بیرکی خرابی ئاماده‌کردبوو له‌ دژی موحه‌مەد.

﴿ ثُمَّ نَظَرَ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴾ له‌ پاشانا ئەو کەسە ته‌ماشای دانیشتوانی بی‌باوه‌رائی کورە‌پیشی‌یه‌کانی کرد، هەتا بۆی ده‌رکه‌وێ تا چ ئەندازیه‌ ئاماده‌ن بۆ پوچ کردنه‌وه‌ی قورئان. له‌ پاشانا رۆوی خۆی گرژکرد و، وه‌ک کەسێ بیر له‌ شتی بکاته‌وه، زۆرتر رۆوی خۆی تێکدا، له‌ پاشانا وازی له‌ راستی و باوه‌ر هێنان هێنا، خۆی به‌ گه‌وره‌ دانا له‌ ئاستی باوه‌ر هێنان.

﴿ فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴾ دووایی ئەو کەسە ووتی: ئەو شته‌ی موحه‌مەد ئە‌یلێ هێچ شتی نی‌یه‌ مه‌گەر جادوو‌یه‌کی گێڕاوه‌یه‌وه‌ موحه‌مەد فیری بووه‌ له‌ جگه‌ی خۆیه‌وه، هێچ شتی نی‌یه‌ مه‌گەر گفتوگۆی ئاده‌میزاد بۆ خۆی هەلبازاردوو، جادوو‌گه‌ران فیری نه‌ویان کردوو.

﴿ سَأُصْلِحَهُ سَقَرًا وَمَا أُذْرَاكَ مَا سَقَرٌ لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ لَوَاحَةً لِّلْبَشَرِ عَلَيْهَا تِسْعَةُ عَشْرٍ ﴾ له‌ رۆژزی دووایدا من ئەو کەسە ئە‌خه‌مه‌ دۆزه‌خ و، چ شتیکی سه‌رسوڕپه‌ره به‌ تۆی رایگه‌یه‌نی سه‌قه‌ر چ شتیکه‌؟ هێچ شتی به‌ جی نایه‌لێ بکه‌وێته‌ ناوی و واز له‌ هێچ شتی نایه‌ری هەتا له‌ ناوی نه‌با، ناگری ئەو دۆزه‌خه‌ پێسی ئەو کەسە ره‌ش ئە‌کاته‌وه و، ئە‌یسوتینی، به‌سه‌ر دۆزه‌خه‌وه

دانراوه نۆزده فریشته، یا نۆزده تاقم، کاروباری دۆزه‌خ ئه‌بدن به رێوه، بی‌فه‌رمانی خودا ناکهن، به‌زه‌بی‌یان به که‌سا نایه‌ته‌وه.

﴿وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً﴾ وه ئیمه نهمان کردووه به پاسه‌وان و یاری ناگری دۆزه‌خ جگه‌ی فریشته‌کان و، له ره‌گه‌زی ئاده‌میزاد نین، هیچ شتی توانای به‌سه‌ریانانیه جگه‌ی خودا به ته‌نها، نه‌و فریشتانه توند و تیزن، به زه‌بیان به که‌سا نایه‌ته‌وه، دۆست و خزمی که‌س نین.

پرسیار: مه‌به‌ست له باسی ژماره‌ی پاسه‌وانانی دۆزه‌خ به‌و ئه‌ندازه‌یه چ شتی‌که که‌ بووه‌ته جینگه‌ی گالته‌ی بی‌باوه‌ران و، کردنه‌وه‌ی ده‌رگای له رینگه‌ی لادانی بی‌باوه‌ران؟ وه‌لام: ﴿وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ وه ئیمه ژماره‌ی نه‌و فریشتانه‌مان داننه‌ناوه به نۆزده که‌سیا به نۆزده تاقم بۆ هیچ مه‌به‌ستی مه‌گه‌ر بۆ تاقی کردنه‌وه‌ی که‌سانیکی نه‌وتۆ باوه‌ریان نه‌هیتاوه، ده‌ربکه‌وئ بۆ دانیش‌توان که‌ بی‌باوه‌ران گالته به که‌می نه‌و ژماره‌یه ئه‌که‌ن و، گالته به قورئان و به موحه‌مه‌د ئه‌که‌ن. نه‌وه‌بوو کاتی نه‌و نایه‌ته‌هاته‌ خواره‌وه، نه‌بوو جه‌هل به قوره‌یشی‌یه‌کانی ووت: دایکتان بۆ ئیوه نه‌مینی و بۆتان بگرین بیستومه‌ کوری نه‌بوکه‌بشه، یانی موحه‌مه‌د، هه‌والی داوه به ئیوه که‌ پاسه‌وانانی دۆزه‌خ نۆزده نه‌فهرن. ئیوه به‌م ژماره‌ زۆره‌وه، به‌م پالنه‌وانی‌یه‌وه هه‌تانه، ناتوان ده که‌ستان هه‌لمه‌تی‌یان به‌دنی و نه‌و فریشتانه په‌ك بخهن، دووایی نه‌بولنه‌شهو‌ی کوری که‌لده ووتی: (۱۰) که‌سیان به‌لای راستمه‌وه و، نۆ که‌سیان به‌لای چه‌په‌م نه‌گرم و ئیو بچن بۆ به‌هه‌شت.

﴿لَيَسْتَقِیْنَ الَّذِیْنَ أَوْثَرُوا الْكِتَابَ﴾ نه‌و ژماره‌یه له‌به‌ر نه‌وه‌یه که‌سانیکی نه‌وتۆ نامه‌یان پی به‌خشاوه باوه‌ری بی‌گومان په‌یدا بکه‌ن به پیغه‌مه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د و به راستی قورئان کاتی بۆیان ده‌رکه‌وت، نامه‌کانی نه‌وان به‌و جوهره‌یه قورئان ئه‌یلێ:

﴿وَيَذَرُ الَّذِينَ آمَنُوا إِيْمَانًا وَلَآ يَرْتَابُ الَّذِينَ أَوْثَرُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ﴾ وه بۆ نه‌وه‌یش که‌سانیکی نه‌وتۆ باوه‌ریان هیتاوه، باوه‌رینانیان زۆر تربیی و، که‌سانیکی نه‌وتۆ نامه‌یان پی به‌خشاوه، وه‌ك عه‌بدو‌لای کوری سه‌لام و هاو‌پیکانی و، باوه‌رداران گومانیان نه‌مینی به راستی قورئان.

﴿وَلَيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا﴾ وه له‌به‌ر نه‌وه‌یش که‌سانیکی نه‌وتۆ نه‌خۆشی و دوورویی له دنیایانه و، بی‌باوه‌ران بلێن: خودا مه‌به‌ستی به‌و وینه چ شتی‌که ئه‌لێ: پاسه‌وانی دۆزه‌خ نۆزده نه‌فهرن؟

﴿كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ﴾ هه‌ر به‌و جوهره‌ی تاقمی له رینگه‌ی راست لایانه‌وه له باره‌ی ژماره‌ی نۆزده نه‌فهر و، تاقمی تر باوه‌ریان هیتاوه، هه‌ر به‌و جوهره‌ خودا له رینگه‌ی راست لانه‌دا هه‌ر که‌سی ئاره‌زو‌ی بکا و، رینگه‌ی راست شاره‌زای که‌سی ئه‌كا ئاره‌زو‌ی به‌هه‌رمو‌ی.

﴿وَمَا يَقْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ﴾ وه به نه ندهزی سوپای پدروهدگاری تو نازانی مه گهر هدر پدروهدگار، سوپای پدروهدگاری تو هدر به تنها بریتی نی به له نژده نه فدر له پاسهوانانی دۆزهخ و جگهی پاسهوانان. به لکو هه موو بوومه لهرزه و لافاو و جگهی نهون، به گیاندارانی کیوی و جر و جانه وهر و بالنده و با و بوومه لهرزه و لافاو و جگهی نهوانیش و، دۆزهخ و باسکردنی دۆزهخ، بو نهویه نامۆزگاری ئاده میزادی پی بکری و، به دۆزهخ بیانرسینی، بو نهویه ته می وهر بگرن.

کَلَّا

وَالْقَمَرَ ﴿٣٢﴾ وَاللَّيْلَ إِذَا أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾ وَالصُّبْحَ إِذَا أَشْفَرَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهَا لَإِحْدَى الْكُبَرِ ﴿٣٥﴾ نَذِيرًا لِلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا آصْحَابَ الْيَمِينِ ﴿٣٩﴾ فِي جَنَّاتٍ يَسَاءَلُونَ ﴿٤٠﴾ عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٢﴾ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنْ الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمِ الْمَسْكِينِ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نَكْذِبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٦﴾ حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾ فَمَا نَنْفَعُهُمْ شَفِيعَةُ الشَّفِيعِينَ ﴿٤٨﴾ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾ كَانَهُمْ حُمْرٌ مُشْتَنِفَةٌ ﴿٥٠﴾ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾ بَلْ يَرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتَى صُحُفًا مُنشَرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾ كَلَّا إِنَّهُمْ تَذْكَرَةٌ ﴿٥٤﴾ فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرْهُمْ ﴿٥٥﴾ وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ الْقُوَى وَأَهْلُ الْغَفَرَةِ ﴿٥٦﴾

﴿كَلَّا وَالْقَمَرَ وَاللَّيْلَ إِذَا أَدْبَرَ وَالصُّبْحَ إِذَا أَشْفَرَ إِنَّهَا لَإِحْدَى الْكُبَرِ﴾ زۆر راسته پی باوهوان نامۆزگاری وهر ناگرن و بیر ناکه نهوه، به گومانی نهوان نابی بتوانن به سهر پاسهوانانی دۆزهخدا سه ربکهون، سویند نهخۆم به مانگ و به سودی زۆری و، به شهو نهروا و کاتی نهروا و تاریکی نامینی و به بهیانی کاتی هه لیدی رووناکی پهخش نه کاتهوه. به راستی دۆزهخ په کیکه له گهورهترین بهلا و سزا.

﴿لَئِیْراً اَلْمُبَشِّرِ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ اَنْ یَّتَقَدَّمَ اَوْ یَتَأَخَّرَ﴾ ناگری دۆزهخ ترسینده له بۆ ناده میزاد، له بۆ کهسی له ئیوه ناره زوی هدیج که بهر و پیش برۆا بۆلای چاکه و، وهرگری بۆخوی، یا بۆ کهسی دووای بکهوی له چاکه و، بهرهو خراپه کردن برۆا، خۆتان سهر به ستن و ئازادن له ههلبژاردنی چاکه و خراپه.

﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ اِلَّا اَصْحَابَ الْيَمِيْنِ فِیْ جَنَّاتٍ﴾ هه موو کهسی له گره وهی شتیكا کردوویهتی گیراوه به فهرمانی خودا و گیرۆدهی کرده وهی خۆیهتی مه گهر نهو کهسه نامه ی کرداریان دراوه به دهستی راستیانده وه، به نیازی پاکه وه باوهریان هیناوه و، کرده وهی چاکیان کرده وه، نهو کهسه نه بهر له لانه کرین و له بهههستان.

﴿یَتَسَاءَلُوْنَ عَنِ الْمُعْجَمِيْنَ مَا سَلَكَكُمْ فِیْ سَقَرٍ قَالُوْا لَمْ نَكُ مِنْ الْمُصَلِّیْنَ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمِ الْمَسْكِيْنَ﴾ نهو کهسه نهی له بهههستان هه ندیکیان پرسیار له هه ندی تریان نه کهن له باره ی نهو تاوانبارانه له جیهاندا ئیمه نهو په ری ئازارمان نه چیشت به دهستیانه وه، له چ جیگه به کن؟ خودا نه فهرموی له دۆزه خدان، به تاوانباران نه بیژری: چ شتی ئیوه ی خسته ناو دۆزهخ؟ تاوانباران به خهفه ته وه نه لێن: ئیمه له جیهاندا نوێژمان نه نه کرد، هه تا نوێژ ئیمه بگێڕیته وه له خراپه و، خوارده مه نیمان نه نه به خشی به هه ژاران.

﴿وَكُنَّا لَخَوْضٍ مَّعَ الْخَالِطِيْنَ وَكُنَّا نَكْذِبُ یَوْمَ الدِّیْنِ حَتّٰی اَتَانَا الْیَقِيْنُ﴾ وه ئیمه تی که لاوی نهوانه مان نه کرد خاوه نی کاری پوچ بوون، هاو به شیمان نه کردن له درۆ و بوختاندا و، رۆژی پاداشتمان به درۆ نه خسته وه و، برۆامان به بوونی نه بوو، هه تا مردن هات بۆلای ئیمه و مردین، گوماغان له هاتنی نهو رۆژه نه ما.

﴿فَمَا تَفْعَلُهُمْ شَفَاعَةُ الشّٰفِعِيْنَ﴾ دووایی سوود نابه خشی بهو تاوانبارانه پارانه وهی پیاوچاكان له پیغه مه ران و جگه ی پیغه مه ران، چونکه پارانه وهی نهوان تایه ته بهو باوه رداران.

﴿فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِيْنَ كَاَنَّهُمْ حُمُرٌ مُّسْتَفِیْرَةٌ قُرْتُ مِنْ قَسُوْرَةٍ﴾ دووایی چ شتیكه بهو نهو تاوانبارانه وازیان هیناوه له ئامۆژگاری کردن و رائه کهن له دهستی، نهو تاوانبارانه وینه ی کهری کتوبن، رابه کهن له دهستی شیر و راوچی.

﴿بَلْ یُرِیْدُ كُلُّ اَمْرِیْ مِنْهُمْ اَنْ یُّوْتٰی صُحُفًا مُّنْشَرَّةً﴾ به لکو هه موو یه کی له تاوانباران نه یانه وی نامه یه کی کراوه ی نه پیچراوه یان بدریتی و خزیان چاویان پی بکه وی و بۆیان بخوێرتیه وه. نهو ئایه ته له وه هاتوه، قوریه شی یه کان نه یان ووت به پیغه مه ره کانی ئیمه کاتی باوه رت پی نه هین، بۆ هه ر یه که له ئیمه نامه یه بیته خواره وه بلتی: بۆ فلان کهسی فلان کهس، تۆ باوه ر به موحه مه د بهینه.

﴿كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ كَلَّا إِنَّهُ تَذَكِّرَةٌ فَمَنْ شَاءَ ذَكِّرْهُ﴾ بیگومان نهو جوره نامانه نایه ن بۆلای نهوان. به لکو بۆیه نهوان داوای نهو جوره نامانه نه که ن له رۆژی دووایی ناترسن، بیگومان به راستی قورئان نامۆزگاری خودایه بۆلای بهنده کانی خۆی، دووایی ههر که سی ئاره زۆی ههیه باسی بکا و سوودی لی وه بگری به فرمانه کانی و به نامۆزگاری به کانی، قورئان گفتوگۆی جادوگر و شایه رنی به.

﴿وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ﴾ وه تاوانباران باس له قورئان ناکه ن و نامۆزگاری وه ناگرن مه گر خودا ئاره زۆی نامۆزگاری وه گرتن بکا، ههر خودا شایسته ی نهو به بهنده کانی خۆی بیاریزی له سزا و، ههر خودا خاوه نی لی خوشبوونه له بهنده کانی خۆی.

پر سيار: خودای مه زن فهرمووی: ﴿فَمَنْ شَاءَ ذَكِّرْهُ﴾ نهو هیش نهو به نه گه یه نی ئاده مزاد سه ره به سته، جاری دووهم نه فهرمووی: ﴿وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ نه مهیش وا نه گه یه نی ئاده مزاد سه ره به سته نی به؟

وه لام: جاری به که م مه به سته نهو به: خودا واز له ئاده مزاد نه هیتی و، خۆی سه ره به سته بو باوه ره هیتان و باوه نه هیتان. مه به سته له جاری دووهم نهو به نه گهر خودا وویستی ئاده مزاد به کیکیان بکا نه بی بگری.

﴿ سوره تی نه لقیامه ﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایده کانی (۴۰) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ۖ وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ۚ أَيَحْسَبُ
الْإِنْسَانُ أَنْ يَجْمَعَ عِظَامَهُ ۚ بَلَىٰ قَدْ دَرِين عَلَىٰ أَنْ تُسَوَّىٰ بَنَانُهُ ۚ بَلَىٰ
يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجَرَأَمَامَهُ ۚ يَسْتَلْ أَيَّانَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ۚ فَإِذَا رَقَّ الْبَصَرُ ۚ
وَحُشِفَ الْقَمَرُ ۚ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۚ يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ
أَيْنَ الْمَفْرُ ۚ كَلَّا لَا وَزَرَ ۚ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ۚ يُنَبِّئُ الْإِنْسَانُ
يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ۚ بَلَىٰ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ۚ وَلَوْ أَلْقَىٰ
مَعَادِيرُهُ ۚ لَا تُحَرِّكُ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ۚ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ
وَقَرَأَنَّهُ ۚ فَإِذَا قَرَأَهُ فَأَلْبَحَ قُرْآنُهُ ۚ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ۚ

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

﴿ لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴾ من به راستی سویند نه خوم به رۆژی دووایی، به رۆژی ناده میزاده کان له گۆره کانیان دینه دهزی و، سویند نه خوم به و که سه ی سه رزه نشتی خوی نه کا له سه ر نه و گونا هانه ی کردوویه تی و، له سه ر نه وه ی که مه تر خه می کردووه له به رستنی خودا دا و، هه ست به به شیمان بوونه وه نه کا و، خه فته نه خوات له سه ر نه مه لئ ی خوی بۆ نه کردنی چاکه ی زۆر.

زۆریه ی هه ره زۆری زانایان پیتی (لا) له رسته ی ﴿ لَا أَقْسِمُ ﴾ له هه ردوو نایه ته که دا به زیاده نه ژمیر و، هه ترا وه بۆ به ته و کردنی سوینده که، هه ندئ له زانایان نه لئین: پیتی (لا) بۆ نه فیه و زیاد نیه، چونکه نه و مه به ستانه، نه وه نه ده ناشکران پیوستی یان به سویند خواردن نی یه، هه ندئ تر له زانایان نه لئین: پیتی (لا) له نایه تی یه که مه دا زیاده، له نایه تی دوو هه مه دا بۆ نه فی یه، چونکه نه فسی وا هه به باوه ری به خودا نی یه. که واته شایسته ی نه وه نی یه سویندی بۆ به خوری.

ته فسیری زما کۆبی

به هدر جزری بی، وولامی سوئنده کان ناوی نه براوه، یانې به راستی من سوئند نه خوم: به
رؤزی دووایی و، بهو کدهی لومدی خوی نه کا، ئیوه دواي مردنتان زیندوو نه کرینه وه له
رؤزی دووایدا.

﴿أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ بَلَىٰ قَادِرِينَ عَلَىٰ أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ﴾ ئایا ئاده میزادی
بی باوه؟ گومان نه با ئیمه ئیسکه کانی کو ناکهینه وه، دووای رزان و پارچه پارچه بوونیان؟ بهلئ:
ئیمه نهو ئیسکه کانی کو نه کینه وه، توانامان به سهریا هدی که ئیمه کو بکهینه وه په نجه کانی، به
هموو ئیسک و دهواره بچوو که کانی په نجه کانی وه. هدریه کدیان له جیگه ی خویانا دابینه وه،
نه بی بزانی ئیسکی په نجه ی هدردوو دهست ژماره یان (۳۰) ئیسکه و، ژماره ی ئیسکی هدردوو
بی (۲۸) ئیسکن.

باسکردنی په نجه کانی به تاییه تی له ناو هموو نه نداده کانی ئاده میزاددا، ئاماژه بو نه وه که
نیشاندی په نجه کانی هموو که سی له ئاده میزاد، له درووست بوونیانه وه هتا مردنیان له یه ک
جیاوازن له گهل یه کتری، چال و چولئ هیلئ په نجه کان له یه کتری ناچن، بویه بو هندنئ کاری
پیویست وینه ی په نجه کان نه گرن. هدره وه سوودی په نجه کان ناینه ژماره، وه ک نووسین و
راکیشان وهر گرتن و شتی تر.

﴿بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ﴾ بهلکو ئاده میزادی تاوانبار نه دیه وی
دریژه بدا به گونا و تاوانی خوی هتا کوتایی ته مهنی، خراپه پیش خوی نه خا و په شیمان
بوونده دوو نه خا، بویه نه برسی چ کاتی رؤزی دووایی په یدا نه بی. هوی هاتنه خواره وه ی نهو
نایه ته نهو بهو: (عهدی کوری په بیعه) لای پیغمدر دانیشتبو به پیغمه هری ووت باسی: رؤزی
دووایم بو بکه، پیغمدر ﴿ﷺ﴾ باسی هاتنی رؤزی دووایی بو کرد، عهدی ووتی: سوئندم به
خودا نه گهر به چاوی خوم بینم بروای بی ناکهم، چون نه گونجی نه م ئیسکه کانی کو بکرینه وه؟.

﴿فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ وَخَسَفَ الْقَمَرُ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفْرُ﴾
دووایی خودا وولامی نهو پیاوه تاوانبار نه داته وه و نه فهرموی: کاتی چاو تیک چوو و
سهرگردان بوو هیچ شتیکی نه بینی و، مانگ رووناکی نه ما و، خور و مانگ دایان له یه کتری
و جیهان کاول بوو، په پره و دهستوری نه ما. ئاده میزاد نهو روزه نه لئ: له چ ریگه دیه که وه
راکردن په یدا نه بی؟ نه م روزه زور تر سناکه.

﴿كَلَّا لَا وَزَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ نَبَأُ الْإِنْسَانِ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ﴾ هیچ په ناگا و
ریگه ی ههلها تن نی، لهو روزه دا هدر بولای په روه دگاری تو جیگه ی گه رانه وه و په نا هدی،
بولای به دهشت یا بولای دوزه په نای تر نی، لهو روزه دا ههوال نه درئ به ئاده میزاد به شتی
له پیشا کردو ویده تی له کاری چاک و خراپ و، به شتی وازی لیهیناوه لهو شتانه ی پیویست
کراپون له سهری.

﴿بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ﴾ بەلکو بە راستی ئادەمیزاد ئاگادارە و ئەزانێ بە شتی کردوویدتی و بە شتی نەدی کردوو، پیوستی بەوێیە کەس هەوایی پێدا بەو شتانە، هەرچەندە چەندین برویانوو بۆ خۆی بێتێتەو. ئەندامەکانی هەموویان شایەت ئەدەن لەسەر کردارەکانی.

بێغەمەر ﴿يَعْلَمُ﴾ لەسەر هاتنی سروش بۆلای لە سەرەتاو، بەهۆی جبرەئیلەو، زۆری پەلە نەکرد بۆ وەرگرانی پەيام و سروش و لەبەرکردنی دەم و زمانی خۆی ئەخستە پەلە بۆ وەرگرانی، نەوێک شتیکی لەکیس بجێ، خودای خاوەن میهرەبان ووتی:

﴿لَا تُحْرِكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَفْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ﴾ تۆ بۆ خوێندنی قورئان زمانت مەجوڵێنە؛ لەبەر ئەوێ پەلە بکە بۆ لەبەرکردنی قورئان و، دووپات بکەیتەو شتی جبرەئیل نەهێنی بۆلای تۆ، لە ترسی ئەوێ هەندیکت بۆ لەبەر نەکری. بە راستی لەسەر ئێمەیه کۆکردنەوێ ئەو قورئانە لە دلی تۆدا و، دانانی خوێندنی قورئان لەسەر زمانی تۆدا.

﴿فَإِذَا قَرَأَهُ فَأَنشَأَ قُرْآنَهُ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ﴾ دووایی کاتی ئێمە بەهۆی زمانی جبرەئیلەو قورئانمان خوێندەوێ بەسەر تۆدا و، کۆتایی پێهات، دوایی تۆ دەست بکە بە خوێندنەوێ قورئان و، مەترسە ئەو قورئانەت لە بیر ناچیتەو، لە پاشانا لەسەر ئێمەیه ڕوونکردنەوێ مانا و فرمان و مەبەستەکانی.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ﴿٢٢﴾
إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿٢٤﴾ تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾
كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ الْقُرَاقِ ﴿٢٦﴾ وَقِيلَ مِنْ رَاقٍ ﴿٢٧﴾ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ ﴿٢٨﴾ وَالنَّفْسُ
السَّاقِ بِالسَّاقِ ﴿٢٩﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٣٥﴾ فَلَا صَدَقَ وَلَا صِلَ
﴿٣٦﴾ وَلَكِنْ كَذَبَ وَتَوَلَّى ﴿٣٢﴾ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّى ﴿٣٧﴾ أَوْلَىٰ لَكَ
فَأَوْلَىٰ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴿٣٥﴾ أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾
أَلَمْ يَكُنْ نَاطِقًا مِّنْ مَّيِّ يَتَمَتَّى ﴿٣٧﴾ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ فَخْلَقٍ فَنَسَوَىٰ ﴿٣٨﴾ فَعَجَلَ مِنْهُ
الرَّوْحَيْنِ الذِّكْرَ وَالْأُنْثَىٰ ﴿٣٩﴾ أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدَرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ ﴿٤٠﴾

﴿كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ﴾ زۆر راستە ئێوە ئادەمیزاد جیهانی براوەتان خوێش ئەوێ و، کار بۆ ئارەزووی جیهان ئەکەن و، واز لە دواڕۆژی نەبراوێ دێن و، ئێشی بۆ ناکەن کە سوودی تێدا یە بۆ خۆتان.

﴿وَجُودَ يَوْمَئِذٍ نَاصِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاطِرَةٌ﴾ له رۆژی دووایدا چهن روومه تی ههن جوان و نهرم و خوشحال، تهماشای پهروه دگاری خو یان نه کهن به چاوی سهر، به بی دانانی ماوه به بو نه و تهماشایه و به بی جزئیته تی و دیاری کردنی لایه ک، نه و که سانه بریتین له پیغمه هرهان و پیاوچاکان و دوستانی خودا و باوهرداران.

ههن دی له زانایان ته لئین: خودا له ههر دوو جیهاندا به چاوی سهر نابینرئ، ووشه ی ﴿ناظره﴾ به لای نهوانه وه به مانا چاوه پروانکردنی فه رمان و پاداشتی پهروه دگاران و، وولامی نه و زانایانه یان داوه ته وه به وه ی که ماده ی ﴿نظره﴾ له گهل پیتی ﴿إِلَىٰ﴾ به مانا تهماشا کردنه، به بی پیتی ﴿إِلَىٰ﴾ به مانا چاوه پروان کردنه ﴿نظر الی شیء﴾ ﴿نظر شیئا﴾ زور جیاوازن، ههر وه ها بینینی خودا شتیکی گونجاوه به گویره ی نه قل و خراپه به روونادا، به بی دیاری کردنی ماوه له نیوان تهماشا که ران و خودای مه زندا.

﴿وَجُودَ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ تَنْظُرُ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ﴾ وه چهن دین روومه ت ههن له رۆژی دووایدا ره شه و گرژ هه لگه راوه و خهفه تبار، گومان نه یه ک نه کړئ له گهل نهوان کاریکی ناله باری وا پشیمان بشکینئ، نه و که سانه بریتین له بی باوه ران و دوژمنانی خودای مه زن.

﴿كُلًّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِي وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ﴾ راست و بیگومانه: نه ی تاوانبار: تو واز له تاوان و جیهانی که م دهوام بهینه، بیر له و له و مردنه بکه ره وه و که خوشی و ناوات نه کوژئ، کاتی گیان نه گاته قورگ و نزیکه له له ش دهرچی و، نه و کاته له دوی دهسته لات نه مان له لایه خیرانه که تانه وه نه بیژرئ، نایا نوشته نهوسی نیه نوشته یه کی بو بنووسن یا پزیشکی نیه دهرمانیکی بداتی، پروای بیگومان پهیدا نه کا، به راستی له جیهان جوئ نه بیته وه و، نوشته و دهرمان سودئ به تو نابه خشن.

﴿وَالْتَفَتِ السَّاقِ بِالسَّاقِ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ﴾ وه رانیکی نه و که سه ی له گیاندا نایه نه لکی به رانه که ی تریه وه و، توانای جولاندنیانی نیه له بهر سهختی نه و کاته و دهردی گرانی، نه و که سه له و رۆژهدا رهوانه ی لای فه رمانی پهروه دگاری تو نه کړئ، یا بولای به ههشت یا بولای دۆزه خ.

﴿فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّىٰ وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّى﴾ دووایی نه و تاوانباره پروای به پیغمه ر و به قورئان نه هیناوه و، زه کاتی دارایی خو ی نه داوه، نویژی نه کرد و، به لام قورئان و پیغمه ر به درو خستونه ته وه و، وازی له باوه ره یان نه هیناوه، له پاشانا نه رۆشته وه بولای خیرانه که ی به فیز و به دهماره وه و، خو ی به گه وه نه زانی.

﴿أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ ثُمَّ أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ﴾ هاوار و نه مان بو تو نه ی تاوانبار، دووایی هاوار بو تو، له پاشانا هاوار و سزای سهخت بو تو، دووایی هاوار و نه مان بو تو، چونکه باوه رت به زیندووونه وه نه بووه.

﴿إِخْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى﴾ نایا ناده میزاد گومانی وایه که وازی لی نه هیترئ به بی نه وهی داوای کردنی هیچ کاریکی لی بکری و، زیندوو ناکریته وه و، پاداشتی کاره کانی وهر ناگری.

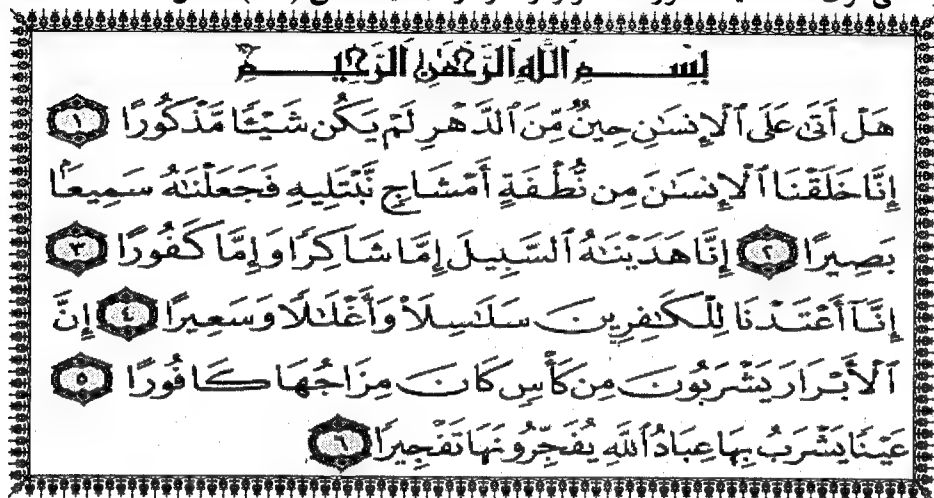
﴿الَمْ يَكْ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَى ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى﴾ نایا نهو ناده میزاده دلزپی ناوی بیتلیکراوه نه بووه له تروی پیاوینکه نه ریژرایه ناو مندالدانی ژنیکه وه، له پاشانا بووه به پارچه یه خوینی رهق، دووایی دروستی کرده، دواتر کردوویده تی به ناده میزادیکی ریک و پیک و نه نداده کانی شیاوی یه کتری بوون.

﴿فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى﴾ دووایی خودا لهو ناده میزاده دوو تا قم مندال، نیر و می دروست کردوه.

﴿أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يُخَيِّبَ الْمَوْتَى﴾ نایا نهو که سهی نهو ناده میزاده ی بهو جورانه دروست کردوه توانای نی به که مردووان زیدوو بکاته وه؟ بیگومان توانای هیه و، ناسانه لای نهو.

﴿﴾ سوره تی ئه لئینسان ﴿﴾

له مهككه هاتووته خوارهوه. هه ندی له زانیان ئه لئین جگه ﴿﴾ وَاَلا تُطِغْ مِنْهُمْ اٰثِمًا اَوْ
كُفُوًا ﴿﴾ كه له مهككه هاتووته خوارهوه، نهوه كانی تری له مه دینه هاتووته خوارهوه. هه ندی
له زانیان ئه لئین: له نایه تی (۳۳) هه تا كۆتایی سوره ته كه له مهككه هاتووته خوارهوه،
نهوه كانی تری له مه دینه هاتووته خوارهوه. ژماره ی نایه ته كانی (۳۱) نایه تن.

﴿﴾ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿﴾

به ناوی خوای به خشندهی میهربان

خودای مهزن له زۆر جیگهی قورئاندا روونی کردووتهوه كه ئاده میزادی چۆن درووست
کردوو، هه ره له یه كهه جاره و كه دَلَوِي ئاو بووه و، باسی به سه رهاتی ئاده میزادی کردوو،
دوای له دایکبوونی هه تا رۆژی دوایی و زیندوو بوونهوی و، چوونی بۆ به ههشت یا بۆلای
دۆزهخ، لهه سوره ته دا باسی نهوه نه فه رموی، ئاده میزاد به ره له وهی پهیدا بووی چۆن بووه، چ
شتی بووه؟ هه تا نهو کاته ی بووه به دَلَوِي ئاو. دوا ی نهو هیش به ره به ره چ شتیکی لی پهیدا نهی
و چی به سه ردی و نه فه رموی:

﴿﴾ هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴿﴾ به راستی رابردوو به سه ره ئاده مه
چهند به شتیکی دیاری له کاتیکی وادا کۆتایی پی نایه، نهو ئاده مه شتیکی وانه بوو باسی کرابی
و، نه نه ناسرا و نه نه زانرا و چ شتیکه، مه ده ست له ودا چی به و، به زۆر شتی جیاواز ناوی
نه برا، زانیان ئه لئین: ئاده مه (۴۰) سال خۆل بووه، (۴۰) سال قورپکی ره شی بۆگه ن بووه،

ته فسیری زمانا کۆبی

(٤٠) سأل خولئیکی رەق بووه، بە وێندە گۆزەبەکی سوورکراوەن درووستبوونی ئادەم بە (١٢٠) سأل کۆتایی بێ هات. بەلام ئادەمیزاد بەم جوۆری ئیستانیان، یەکەم جار دلوێن ئاو بوو لە پشتی باوکیا، دووایی چوووتە ئاو مندالدان بووه بە پارچەبە خوێنی رەق، دواتر بووه بە پارچەبە گوشت کە چوو بەسەر ئیسکدا، دووایی لە دایک بووه و، بووه بەم ئادەمیزادە جوان و رێک و پێکە. زانایان ئەلێن: ئادەمیزاد لەسەر رووی زەوی دا پەیدا بوو لە ماوەی پێنج هەزار ملیۆن سأل لەمەوبەر و، هەموو شتیکیش هەر خودا ئەیزانی.

﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ﴾ بە راستی ئیمە ئادەمیزادمان درووستکردوووە لە دلوێن ئاوی ژن و پیاو، تیکەلای بە یەکتری ئەبن، رەگەزی زۆر جیاوازیان لی پەیدا ئەبێ، ئیمە ئەمانەوی تاقیان بکەینەو، لە گرانی و هەرزانی دا، لە بەجیهێنانی فەرمانەکانی ئیمەدا. ئەو فەرموودەیی خودایە ئاماژە بۆ ئەو ئەکا کە ئادەمیزاد لە رەگەزی خاکەوێ گۆڕزراوەتەو بۆلای رەگەزی ئاو، لە ئاوی پیاو و ژن چەن ئادەمیزادی جیاوازیان لی پەیدا ئەبێ لە هەموو روویکەوێ لە لایەن رەوشت و رەنگ و ئەقل و زانست و لەش و بالایانەو. یەکەم جار بێ بیر و هۆش و بەراوردن.

﴿فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾ دووایی ئەو شتەیی باسکران ئیمە ئەو ئادەمیزادە ئەکەین بە کەسیکی ئەوتۆ بتوانی هەموو شتی بیستی، هەموو شتی ببینی و، بیانزانی و بەکاریان بهێتی بوخۆی، ئەو ئایەتە ئاماژە بۆ ئەو ئەکا دووایی چەن رۆژی لە مناللدانی دایکیا گیان ئەکری بەبەریا، لە تاریکی مناللدانەو بۆلای روونایکی جیهان ئەگۆڕزیتە و ئەبێ بە ئادەمیزادیکی ئەوایی خواوەن گۆش و هۆش و خواوەن ئەقل.

﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكَرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ بە راستی ئیمە رینگەیی راست و پوچمان روون کردوووەتەو بۆ ئادەمیزاد، دوایی ئەو ئادەمیزادە سوپاسی خودا ئەکا لەسەر ئەوێ رینگەیی راستم بۆ روون کردوووەتەو و، باوەر بە ئیمە ئەهێتی و بە ئەنھا ئیمە ئەپەرستی، یا سوپاسی ئیمە ناکاوی فەرمانی ئیمە ئەکا و باوەر نایەری. ئەو ئایەتە ئاماژە بۆ ئەوێ ئادەمیزاد لە رەگەزی ئازەلیەو ئەگۆری بۆلای ژبانی ئادەمیزادیکی خواوەن ئەقل و خواوەن بیر.

﴿إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا﴾ بە راستی ئیمە ئامادەمان کردوووە بۆ بێباوەران چەند پێونی بۆ پێکانیان چەن زەنجیری بۆ دەستیان و ئاگری دۆزەخ بۆ سوتاندنی لەشیان.

بوونەوهران هەیانە ووشک و بێ گیان وەک خاک و بەرد، هەیانە خواوەن هەست و گەشە ئەکەن و خواوەنی زانست نین وەک روو و درەخت. هەیانە خواوەنی گیان و گەشە و زانست وەک ئادەمیزاد. کەواتە ئادەمیزاد هاوێشە لە گەل هەموو بوونەوهران و، لە هەموویان جوێ ئەبیتەو بە ئەقل و زانست، بەو بەرپرسارن بۆ تۆشبوونی سزا، وەک خودا لەو ئایەتەدا فەرمووی، بۆ وەرگرتنی پاداشتی چاک وەک خودا ئەفەرموی:

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا﴾ به راستی پیاوچاكان و راستگويان و خودا پدريستان مدي له بهدهشتا له ناو پدريداخيكي شوشه دا نهخونهوه، نهو شتهي تيكله لوي نهو مديه نهكري ئاوي كافوره، كافور بريتي به له سدرچاوهي ئاوي، لهو ئاوه نهخونهوه بهندهي دوستاني خودا، نهيدن بولاي خانوو كوشك و جيگه كاني خويان به بردنيكي ئاسان و بي نازار به بي دولچه و سه تل، ئاوي كافور سارده و تامي خوشه و بولي پاكه و، مدي بهدهشت بي نازار و بي سدرئيشهيد، به دزي مدي له جيهاندا.

يُوقُونَ بِالْآثَرِ وَيَخَافُونَ

يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾ وَيُطْعَمُونَ أَلْطَعَامَ عَلَىٰ حَيْثُ مَسْكِنَاتِنَا

وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا

﴿٩﴾ إِنَّا خَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَطَطِيرًا ﴿١٠﴾ فَوَقَدْنَاهُمْ اللَّهُ شَرَذَ الْكُفْرَ

أَلْيَوْمٍ وَلَقَّيْنَاهُمْ نَصْرَهُ وَشُرُورًا ﴿١١﴾ وَجَرَّيْنَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا وَجَنَّةً وَحَرِيرًا

﴿١٢﴾ مُتَشَكِّينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَابِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمَهْرِيرًا ﴿١٣﴾

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلُّهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ﴿١٤﴾ وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِمِائِيَةٍ

مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾ قَوَارِيرًا مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾

وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَجْجِيلًا ﴿١٧﴾ عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا

﴿١٨﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنثورًا

﴿١٩﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمَلَكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُدُودٌ

خَضِرُوا حُتُوفًا مُسْتَبْرَقًا وَحُلُوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَانَهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا

طَهُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٢﴾

دواي نهوي خوداي مدزن ئامژهي فدرموو بولاي ههندي شت ئامادهي كردوووه بو پياوچاكان له مهودوا، نهفدرموئي نهو پياوچاكانه شايستهن بو نهوي نهو شتانهيان له گهل بكري له بدر نهمانه دووايي:

﴿يُوقُونَ بِالْآثَرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾ نهو پياوچاكانه جي به جي نهكه نهو شتانهي خودا پيويستي كردوووه له سهريان: وهك نويز و زهكات و روزوو و ههج و عهمره

جگەى ئەوانیش و، ئەترسن لە رۆژى سزای ئەو رۆژه زۆر سەختە و بـلاو ئەبیتەو بە هەمو لایەکا و درێژ خایەنە.

بۆ زانین: (نذر) بریتیە لە شتی بە گوێرەى یاسا پێویست نە کراوە لەسەر ئادەمیزاد. بەلام خۆیان لەسەر خۆیانى پێویست ئەکەن. بەو جۆرەى ئەلئین: بۆ خودایى لەسەر من: چاکەى بە نوێژى یا رۆژوێى یا حەجى بکەم، کردنیان ئەبەستى بە کاریکەو: یانى ئەلئى: ئەگەر ئەو نەخۆشەم چاک بۆیەو پێویستى لەسەرم فلان شت بکەم، دوواى ئەبى ئەو شتە بکات.

﴿وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾ وە ئەو پیاوچاکانە خواردەمەنى و هەموو شتی کە زۆر گرنگە لایان و لە سەرەرای ئەو خواردەمەنى بە لایان خۆشە و کەمیشە، ئەبەخشن بە هەزاران و بەهەتیوکان و بە دیلەکان، هەر لەسەر خۆشەویستى خودا. یاسای ئیسلام پێشکەوتووترینی هەموو یاسا و هەموو بیر و باوەڕیکە، لەسەر ووی هەموویانەو یاسای نەتەوێە کگرتووەکان بۆ دەست گیرۆی کردنى داماوان و ئىقەوماوان، بە تايەتى دیلەکانى جەنگ و، بۆ پاراستنى مافی مرۆف.

﴿إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا﴾ ئەو پیاوچاکانە ئەلئین: بە راستى ئیمە خواردەمەنى ئەدەین بە ئێو لەسەر پاداشت و رەزامەندى خودا بە تەنها، داواى پاداشت و سوپاس لە ئێو ناکەین و نامانەوێ پاداشتمان بدەنەو و سوپاسمان بکەن.

زانایان بریان جیاوازه لە بارەى هۆى هاتنەخوارەو: ئەم ئایەتە، هەندیکیان ئەلئین: لە بارەى پیاویکی مەدینەو هاتووەتە خوار، ناوی (دەصداح) بوو، رۆژى بە رۆژوو بوو لە کاتى رۆژووشکاندنا هەزارێک و هەتیوێک و دیلیک هاتن، چوار کولێرەى هەبوو سێانی داو بەوان و، کولێرەى کى بۆ خزی و خێزانەکەى هێشتەو. زۆرەى زانایان ئەلئین: لە بارەى عەلى کورپى ئەبو تالیبەو (رەزای خۆای لیبى) هاتووەتە خوارەو کە کرێکاری کردبوو بۆ جوله کەى بە ئەندازە جۆیە، کردى بە سێ کولێرە هەرسێانی بەخانى بەو کەسانە باسکران، خۆى و خێزانەکەى بە برستى مانەو.

﴿إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبَّنَا يَوْمًا عَبَّوسًا قَمْطَرِيرًا﴾ بە راستى ئیمە ئەترسین لە سزای پەرەدگارى خۆمان لە رۆژیکا روومەتى ئادەمیزاد زۆر گرژ و زۆر. تاريکە، هەر لەبەر ئەو ترسە و رەزامەندى خودا ئیمە چاکەتان لە گەل ئەکەین.

﴿فَوَقَّاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا﴾ دوواى خودا ئەو پیاوچاکانە ئەپاریزى لە سزای سەختى ئەو رۆژه بەهۆى ترسانیان لە پەرەدگارى، خۆیان و، بەوانى ئەبەخشى لە جیاتی رووی گرژ و تال و ناشیرین روویدکى کراوە و جوان، خۆشى دلیان و، ترسیان نامینى و ئاسایش روویان تێ ئەکا.

﴿وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَخَرِيرًا﴾ وه خودا پاداشتیان نه داته وه به بونهی نارامگرتیان له سهر برستی خویان هه تا جگهی خویان تیر بکدن به چوونیان بۆ بههشت و به له بهر کردنی نه وریشم، نه وهی دهروونیان لای خوشی خودا بهوانی نه به خوشی.

﴿مُتَكِّينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا﴾ نهو پساو چاكانه دانه نیشن له سهر کورسی له بههشتا، گهرمای خۆر و سهرمای سهخت نابین له بههشتا، بیگومان لهو کاته دا خۆر نی به و، سهرمای وایش نی به نازاریان بدات.

﴿وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلَّتْ أَلْفُوفُهَا تَذَلِيلًا﴾ وه سیهیری درهخته کانی بههشت به نرمی نه که وینه سهریان و، هیشوی میوهی درهخته کان ناسانکراوه بۆیان، به راوهستان و دانیشن و راکشانه وه نه توان بیان که نه وه و بیانخۆن به بی ماندوو بوون.

﴿وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِآيَاتٍ مِّنْ فَضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا﴾ وه پهرداخی له زیو درووستکراو، کوپه ی بی دهسکی له شوشه درووست کراو پر له مهی بی نازار له لایه ن خزمه تکارانی بههشته وه نه گیرئی به سهریانا.

﴿قَوَارِيرٍ مِّنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا﴾ نهو شوشانه درووست کراون له سیهه تیدا به وینهی زیو، له بی گهردی به وینهی شووشه ن، نهو که سانه ی به سهر کورسی به کانه وه دانیشنوون. نهو پهرداخانه یان بۆ دیاری کردوون به گویره ی تینویتی خویان به جوړه دیاری کردنی، نه که مژه و نه زوړ تره.

﴿وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا﴾ وه نهو پساو چاكانه له ناو بههشتا پهرداخی پر مهی بی نازار دهرواردیان نه درئی، نه وهی تیکه لاوی نهو مهیه نه کرئی ریشوی جوړه رووه کیکه تامی زوړ خوښه، ناوی کانی به کانی تی نه کرئی له بههشتا ناوی نه برئی به سه لسه پیل یانی زوړ به ناسانی له قورگ نه روا ته خواره وه.

﴿وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنْثُورًا﴾ وه چهن کوپنکی ته مهن بهرده وام نامرن و پیرنابن زوړ روو خوښ و نه گهرین به سهر دانیشنووانی بههشتا، کاتی تو نهو منالانه نه بینی گومان نه به دینه نهوان له جوانیدا که مروارین بلاو کراون له سهر راخه ری دانیشنندا.

﴿وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا﴾ وه هدر کاتی شتی نه بین له بههشتا، تو چاکه ی زوړ سامانی فراوان نه بینی، به جوړیکن نه گوئی بیستوویه تی و نه چاو بینویه تی و نه به دلی هیچ ناده میزادیکا هاتوه.

﴿عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٌ خُضَرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ﴾ بدرگی نه وریشمی تهنکی سهوز و، نه وریشمی قایم نه درئی به سهر دانیشنووانی بههشتا.

﴿وَحَلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا﴾ وه دانیشتووانی بههشت رازینراونهتهوه به بازندی زۆر له دهستیانا درووست کراون له زیو و، پهروه دگاری خوین خوراههیه کی پاکي بێ نازاریان ده خوار د نهدات.

﴿إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا﴾ به دانیشتووانی بههشت ئه بیژری دووای چوونیان بۆ بههشت: به راستی ئه خواردن و خواردنهوه و بهرگانه دراوین به ئیو پاداشتی کرداری خوێتانه له لایهن خوداه دراوه پیتان و، کۆشش و ماندوو بوونی ئیوه وهرگیراوه و زۆر چاکه له لای ئیمه، له بهر ئهوهی ئیوه به ههزار و ههتیو و دیله کانتان ئهوت: ئیمه پاداشتمان له ئیوه ناوی و نامانهوی سوپاسمان بکه.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٢﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ مِنْهُمْ آيَةً أَوْ كُفُورًا ﴿٢٣﴾ وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٤﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٥﴾ إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذْرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٦﴾ نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا ﴿٢٧﴾ إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اخْتِذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٨﴾ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٩﴾ يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٠﴾

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا﴾ به راستی ئیمه قورئانمان ناردووهته خوارهوه بۆ سهه تۆ به ناردنه خوارهوهیه، بهش له دواى بهش جبههوی جبههئیهوه له بهر چهن سودیکی تایهتی بۆ ئیوه.

﴿فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ مِنْهُمْ آيَةً أَوْ كُفُورًا﴾ دووایی تۆ ئارام بگره له سهه دواخستنی سهه خستنی تۆ به سهه بێ باوه رانی مه ککه دا له بهر فهرمانی پهروه دگاری خۆت، ههموو فهرمانه کانی من رابگهینه به دانیشتووان ههتا کاتی فهرمانت بێ ئهدهم به جهنگ کردن له گه لیاو، تۆ پهروهی ههچ گونا بهاری و، بێ باوه ری مه که له دانیشتووانی مه ککه.

هوی هاتنه خوارهوهی ئه نایهته ئهوه بووه: ئه بوجهل ووتی: ئه گهر من موحه مدهم بینی نوێی ئه کرد بێ ئه خمه سهه ملی. عهته بهی کوری ره بهعه و، وه لیدی کوری موغه به ووتیان

بە پیغمەمەر: ئەگەر تۆ دارایی و ژنت ئەوێ لەم داوایە خۆت وەرگەری دارایی زۆرت ئەدەینی و، عەتەبە ووتی: من کچی خۆمت ئەدەمی و بەبێ ماری بۆت ئەنیرم.

﴿وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا﴾ وە تۆ بەرزەوامبە لەسەر باسی پەرودەگاری خۆت بە کردنی نویژی بەیانی و مەغریب لە بەیانی و ئیواراندا و، دووایی لە هەندێ کاتی شەودا سوژدە ببە بۆ پەرودەگاری خۆت بە کردنی نویژی مەغریب و عیشا، پاك و خاوینی دەربرە بۆ پەرودەگار بە بەشیکی زۆر لە شەو و نویژ لەشەودا کردن.

﴿إِنَّ هَؤُلَاءِ يَحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذُرُّونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا﴾ بە راستی بێ باوەرانی مەككە ئەو جیهانە بە گورجی کۆتایی بێ دێ خوشیان ئەوێ و، ئەو رۆژە سەختە لە پیشیانەوێ بە کە رۆژی دووایی بە وازی لی ئەهین و کاری بۆ ناکەن.

﴿نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا﴾ ئەو بێ باوەرانه ئیمە درووستمان کردوون لە نەبوونەو، جوان و بەهیزمان کردووە درووستکردنیان بە بەستەوێ جومگە و دەماریان بە یەكەو، هەركاتی ئارەزوومان کرد ئەو بێ باوەرانه لەناو ئەهین و وینە ئهوان درووست ئەهین و لە جیگە ئهواندا دایان ئەهین و، ئەوان ئەگۆڕین بەمان بە گۆرائیکی ئاسان بە کەسانی باوەر بە ئیمە ئەهین و بە تەنها هەر ئیمە ئەپەرسن.

﴿إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾ بە راستی ناوەرۆکی ئەو سوورەتە نامۆزگاری کردنە لە لایەن ئیمەو بۆ ئادەمیزاد و جنۆکە، دووایی هەركەسێ ئارەزووی هەیه ریگەیه بگرێ بۆلای پەرودەگاری خۆی لە جیهاندا، بەهۆی ئەو ریگەیهو خۆی نزیک بخاتەو لە پەرستنی پەرودەگار.

﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ وە ئیوه دوای ئەوێ خودا ریگەیی چاك و خرابی بۆ ئیوه روون کردووەتەو هیچ شتی بۆ خۆتان هەلنابژیرن و ئارەزووی ناکەن مەگەر بە ویست و ئارەزووی خودا ئەو شتە ئەهین، یانی فەرمانی پیداون ئەو شتە چاکە بیکەن و ئەو شتە خراپەیه مەیکەن، ئیتر ئیوه بە سەرپەستی خۆتان یەکیکیان هەلنابژیرن و خۆتان بەپرسیارن. بە راستی خودا هەموو شتی ئەزانێ چ شتی شایستەیی هەركەسێ بێ، هەموو شتی لە جیگەیی شیاوی خۆیا دانهێ.

﴿يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ هەركەسێ خودا ئارەزووی بکا ئەبخاتە ناو ئایینی خۆی و ناو بەهەشتی خۆی و، خودا ئامادەیی کردووە بۆ ستمکاران سزایەکی خاوەن ئازاری سەخت.

﴿سوره تی نملور سه لات﴾

له مه ککه هاتووه ته خواره وه. هندی له زانایان نه لئین نه لئین: جگه له نایه تی (۴۸) له مه دینه هاتووه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۵۰) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ۱۱ فَالْعَصْفَاتِ ۱۲ عَصْفًا ۱۳ وَالنَّشْرَاتِ ۱۴ نَشْرًا ۱۵
فَالْفَرْقَتِ ۱۶ فَرَقًا ۱۷ فَالْمَلَقَاتِ ۱۸ ذِكْرًا ۱۹ عُدْرًا ۲۰ أَوْنَدْرًا ۲۱ إِنَّمَا
تُوْعَدُونَ لَوَاقِعٌ ۲۲ فَإِذَا التَّجُومُ ۲۳ طُمِسَتْ ۲۴ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ۲۵
۱۱ وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِفَتْ ۱۲ وَإِذَا الرُّسُلُ أَقْنَتْ ۱۳ لَا يَوْمٍ أُخِّلَتْ
۱۴ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ۱۵ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ۱۶ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِينَ ۱۷ أَلَمْ تُهْلِكِ الْوَلَوَيْنِ ۱۸ ثُمَّ نَتَّبِعُهُمُ الْآخِرِينَ ۱۹
۱۱ كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ۱۲ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۱۳
أَلَمْ تَخْلُقْهُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ۱۴ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ۱۵ إِلَىٰ قَدَرٍ
مَّعْلُومٍ ۱۶ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ۱۷ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۱۸
أَلَمْ تَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ۱۹ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ۲۰ وَجَعَلْنَا فِيهَا رِوَاسِيَّ
شُعَبٍ ۲۱ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَّاءً فُرَاتًا ۲۲ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۲۳

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

﴿وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا فَالْعَصْفَاتِ عَصْفًا وَالنَّشْرَاتِ نَشْرًا﴾ من سویند نه خۆم به و فریشتانه
نیردراون بو نه وه ی سروش و هه موو چاکه یه رابگه یه نن به پیغه مه ران، دووایی من سویند نه خۆم
به و فریشتانه به تیژی نه رۆژن بو سه ره وه و بو خواره وه، به تیژ رۆژیشتی وینه ی تیژی با، سویند
نه خۆم به و فریشتانه کاتی دینه خواره وه بو لای زهوی باله کانیان بلاو نه کهنه وه و، نامه و
تۆماری کرده وه کانی ناده میزاد بلاو نه کهنه وه له رۆژی دووایدا.

ته فسیری زمانا کۆبی

﴿فَالْفَارَقَاتِ فَرَقًا فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا عُذْرًا أَوْ نُذْرًا إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٍ﴾ دووایی من سویند نهخۆم بهو فریشتانه دین بۆلای پیغمههراڼ راستی و کاری پوچ له یهك جوئ ئەكه نهوه، دووایی من سویند نهخۆم بهو فریشتانه فەرمانی خودا و قورئان ئەبهن بۆلای پیغمههراڼ و بهوانی ئەگهیهنن، له بهر نهمانی بیانووی ئاده میزاد، یا له بهر ترساندیان، سویندم بهوانه هه موو ئەو شتهی بهلێنی دراوه به ئیوه كه پهیدهابوونی رۆژی دوواییه پهیدا ئەبێ به بێ گومان.

هه‌ندی له زانیان بهم جۆره مانای ئه‌و رێستانه‌یان کردووه: یانی من سوێند ئه‌خۆم به‌و فریشتانه نێردراون په‌یپه‌ی و، یه‌ك له‌ دوا‌ی یه‌ك به‌ زۆری، دوا‌یی من سوێند ئه‌خۆم به‌و بایانه به‌ تیزی هه‌لیان کردووه، سوێند ئه‌خۆم به‌و بایانه به‌ سوکی و به‌ نه‌رمی هه‌له‌كه‌ن به‌ هه‌لگرده‌نی سود به‌خشه، دووا‌یی من سوێند ئه‌خۆم به‌و بایانه کاته‌ په‌یده‌ائه‌ن دره‌خت له‌ بن ده‌ردێن و خانووه‌کان کاول ئه‌که‌ن و شۆینه‌وار ئه‌گۆرن، دووا‌یی من سوێند ئه‌خۆم به‌و بایانه له‌ کاته‌ په‌یدا‌بو و نایا یادی خودا ئه‌خه‌نه‌دلی ئاده‌میزاده‌وه، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی بیانوویان نه‌می‌تی و به‌ژهن.

هه‌ندێ له زانایان به‌ جوړی تر مانایان کردووه. یانێ سویند ئه‌خۆم به‌و ئایه‌تانه‌ی قورئان یه‌ك له‌ دوا‌ی ئه‌ك په‌وانه‌ کراون بۆ سه‌ر موحه‌مه‌د به‌ چا‌كه‌ی زۆره‌وه. دووایی من سویند ئه‌خۆم به‌و ئایه‌تانه‌ی دلی ئاده‌میزاد ئه‌شکین به‌ هه‌ره‌شه‌ی خودا به‌ وینه‌ی ږووه‌ کێ شکایی، من سویند ئه‌خۆم به‌و ئایه‌تانه‌ ږووناکی و ناسینی خودا بلاو ئه‌که‌نه‌وه له‌ دلی باوه‌ر‌دارانا به‌ بلاو‌کردنه‌وه‌ی ئاشکرا، سویند ئه‌خۆم به‌و ئایه‌تانه‌ی کاری راست و پوچ له‌ یه‌ك جو‌ی ئه‌که‌نه‌وه، دووایی من سویند ئه‌خۆم به‌و ئایه‌تانه‌ی قورئان ئه‌خه‌نه‌ دلی باوه‌ر‌داران، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی بیانوویان نه‌مینی، یا به‌رسن و باوه‌ر به‌یتن.

هه‌ندێ تر له زانایان ئەلێن: ئەو پێنج رێستانه يەك مانایان نی‌یه، سیانی یه‌كه‌میان به‌ مانا بایه‌كانن، دوو‌انه‌كانی دووایی به‌ مانا فریشته‌كانن. زانیی هه‌موو شتی هه‌والی خودایه‌ و، ئێمه‌ داوای زانیی هه‌موو شتی‌كمان ئی ناکرێ. له‌ پاشا خودا ئەه‌رموی ئەو رۆژه‌ کاتی پەیدا ئەبێ.

﴿فَإِذَا الْتَحُومٌ طُمِسَتْ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِفَتْ وَإِذَا الرُّسُلُ أَقْسَتْ﴾ دووایی کاتی پیدی ئه بئی نهستی ره کان رووناکیان نامی و، کاتی ئاسمان پارچه کانی له یهک جوئی نه به وه و نهستی ره کانی له ناو نه چن و، کیوه کان نه بن به توژ و نه چن بهم لا ولادا و، کاتی فریشته کان کاتیکیان بو دیاری کراوه له لایه ن خوداوه، له بهر نه وهی شایه تی خویان به ن له سهر به نده کانی خودا، دووایی تاقمیکیان نه نیر درین بولای به ههشت، تاقمێ تریان بولای دوزه خ نه نیر رین.

﴿لَا يَوْمَ أَجَلْتِ لِيَوْمَ الْفُضْلِ وَمَا أَذْرَاكَ مَا يَوْمَ الْفُضْلِ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ بۆلای چ
 رۆژێ دواخراوه ئەو شتانه، بە تاییهتی شایهتی دانی ئەو فریشتانه، دووواخراوه بۆ رۆژی
 بۆنەوه ران لێهێک جووێ ئەکرێنەوه بە جووێکی دادپەرۆهی و راستی و، چ شتیکی

سەر سۆرپتەر و گرانە بە تۆی رابگەینە ئی رۆژی جوئ کردنەوێ چ شتیکی، رۆژیکە بەراوردی لە گەڵ هیچ رۆژیک ناکرێ لە سەختیدا، هاوار و سزای سەخت بۆ ئەو کەسانە دە لەو رۆژەدا باوەریان بە خودا و نامەی خودا و بە پێغمەسەر و بە زیندوو بوونەوێ دواى مردن نیە و بە درۆیان ئەخەنەوێ.

﴿أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ ثُمَّ نُنْبِئُهُمُ الْآخِرِينَ كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئایا ئێمە لە ناومان نەبردوون بێ باوەرانی پێشووی تا قەمى نوح کە پێغمەسەری خوێان بە درۆخستەو، لە پاشانا بە دوای ئەوانمانا نەهێناوێ تا قەمى تری بێ باوەرانی بە وێنەى تا قەمى لووت و لە ناو بردن، هەر بەو جۆرە کارەى لە گەڵ ئەوانمانا کرد و لە ناومان بردن، ئێمە ئەو کارەیش لە گەڵ ئەو کەسە تاوانبارانەى ئەوتۆ ئەکەین موحەممەد بە درۆ ئەخەنەوێ، چونکە تاوانیان، وەك یەك وایە. لەو رۆژەدا سزای سەخت بۆ ئەو کەسانە دە ئەیتە کانی نامەى خودا و پێغمەسەرە کانی بە درۆ ئەخەنەوێ.

خودای مەزن (١٠) جار رستەى ﴿وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ دوویات کردووەتەو، لەبەر جیاوازی مەبەست لە مانای ئەو ئەیتەى لە پێشی ئەوانەوێ باسکراون. هاوار و سزای سەخت بۆ ئەو کەسانە دە باوەر بە یە کێتێ خوا نایەرن.

﴿أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ فَجَعَلْنَا فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئایا ئێوەى بێ باوەرمان درووست نە کردووە لە ئاویکی بێ نرخ لە پێشی باوەرمان دەیتە دەری، دووایی ئێمە ئەو ئاوەمان داناوێ لە جیگە دە شیاوی دانانی ئەو ئاوەی، وەك مەنالدانی دایک، بۆلای کاتی خودا دیاری کردووە بۆ لە دایک بوونی، دووایی دیاری مان کردووە و نامادەمان کردووە پلە بە پلەى گۆران بەسەر ئەو ئاوەدا دی هەتا ئەبێ بە پێجیە کی تەواو لە مەنالدانی دایکیا، دووایی ئێمە چاک دیاری کەریکین، چونکە ئێمە ئاوەمان درووست کردووە و کەردمان بە ئادەمیزادی بە شیرینترین شیوە و دیمەن. هاوار و سزای سەخت لە رۆژی دووایدا بۆ کەسانیکە برۆیان بە توانای ئێمە نە یە کە چۆن ئێمە ئەوانمان لەو ئاوە درووست کردووە ئەتوانین دواى مردنیان زیندووین بەکەینەوێ بە ئاسانتر.

﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا أَحْيَاءَ وَأَمْواتًا وَجَعَلْنَا فِيهَا رِوْاسِيَ شَامِخَاتٍ﴾ ئایا ئێمە زەویمان درووست نە کردووە بە جۆری بوونەوێرانی زیندوو لەسەری خۆی و بوونەوێرانی مردوو لە ناو بگریته خۆی؟ بێگومان بەو جۆرەمان درووست کردووە، دامان ناوێ لە زەویدا چەندین کێوی بەرز و نەجولاو هەتا خوار نەبێتەوێ بە ئێوەوێ.

﴿وَأَسْقَيْنَاكُم مَّاءً فُرَاتًا وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ وە ئایا ئێمە دەر خواردی ئێوەمان نە داوێ ناویکی شیرین و بەتام، هۆی گەشە کردنی زەوی ژیانی ئێوەی ئادەمیزادە، و، نەمان و سزای سەخت بۆ ئەو کەسانە دە لە جیهاندا ئەو رۆژەى دووایی و زیندوو بوونەوێ بە درۆ ئەخەنەوێ و باوەر بە خودا نایەری.

أَنْطَلِقُوا إِلَى مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾ أَنْطَلِقُوا إِلَى ظِلِّ ذِي ثُلَاثِ
 شُعْبٍ ﴿٢٢﴾ لَا ظِلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ الْهَبِ ﴿٢٣﴾ إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ
 كَالْقَصْرِ ﴿٢٤﴾ كَأَنَّهُ جُمُلَتِ صُفْرٌ ﴿٢٥﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٦﴾
 هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٢٧﴾ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْنِدُ رُؤُوسَهُمْ ﴿٢٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
 لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٩﴾ هَذَا يَوْمٌ أَفْضَلُ جَمْعَتَكُمْ وَأَلْوَيْنَ ﴿٣٠﴾ فَإِنْ كَانَ
 لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ ﴿٣١﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٢﴾ إِنَّ الْمُنَاقِقِينَ فِي
 ظُلُلٍ وَعُيُونٍ ﴿٣٣﴾ وَفُورِكَ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّوْا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا
 بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
 لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾ كُلُّوْا وَتَمَنَعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ تَجْرُمُونَ ﴿٣٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
 لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٩﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَرْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٠﴾ وَيْلٌ
 يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤١﴾ فَإِذَا نَزَلَ بِعَدُوٍّ يَوْمَئِذٍ

بی باوه ران سزای خودایان به درو نه خسته وه و، گالته یان به سزای خودا و بهو کهسه نه کرد
 هده شهی نه کرد له وان بهو سزایه. دووایی له روژی دووایدا پاسهوانانی دوزه خ بهوان نه لین:
 ﴿انطلقوا إلى ما كنتم به تكذبون انطلقوا إلى ظل ذي ثلاث شعب﴾ ئیوهی بی باوه ر برؤن
 بؤلای شتی ئیوه به دروژان نه خسته وه و گالته تان بهو شته نه کرد، برؤن بؤلای دوو کهلی
 ناگری له دوزه خدا، له گه وره ییدا کاتی بهرز نه بیته وه خاوه نی سنی پارچه یه: پارچه یه کیان
 نه که ویتنه لای ژووره وهی بی باوه ران. پارچه یه کیان نه که ویتنه لای راستی یان پارچه یه تریان
 نه که ویتنه لای چه بیان.

﴿لَا ظِلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ الْهَبِ﴾ نهو دوو کهله سیهره و، سودی
 نابه خشی به ورن له بؤ لا بردنی گدرمای گری ناگری دوزه خ هیچ شتی، بهلکو نهو سیهره
 سزاکه یان زورتر نه کات. به راستی دوزه خ له کاتی بهرز بوونه وهی کره که یا پرژی وافر نه دا
 بچوو که که بیان نه وهنده ی کوشکیکی گه وره یه.
 ﴿كَأَنَّهُ جُمُلَتِ صُفْرٌ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ نهو پرژه بهرز نه بیته وه به ویتنه ی هوشتری
 زهره، له رهنک و له گه وره ییدا، هاوار و سزای سخت بؤ نهو کهسه اندیه باوه ر نایه رن و
 روژی دووایی و زیندوو بوونه وه به درو نه خسته وه له جیهاندا، له روژی دووایدا بهشیان
 رسوایی و سزای گرانه.

﴿هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ وَلَا يُؤْدُنُ لَهُمْ فَيْعَتُهُمْ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئەو رۆژهی باسیکرا رۆژی گفتوگۆ نه کردنی تاوانبارانه له هەندئ جیگەدا، هەرچەندە لە جیگەیه تردا گفتوگۆ ئەکەن و، دەستور نادری بەوان گفتوگۆ بکەن و دووایی بیانو بهێتەوه لەو جیگەیهدا و، هاوار و سزای سەخت لەو رۆژهدا بۆ ئەو کەسانەیه باوەر نایەرن و رۆژی دووایی و زیندوو بوونەوه به درۆ ئەخەنەوه.

﴿هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئەو رۆژهی باسیکرا رۆژی جوی کردنەوهی کاری راست و پوچ جوی کردنەوهی باوەرداران و تاوانبارانه، ئیمە ئیوه و تاوانبارانی رابردو کۆ ئەکەنەوه لە رۆژی دووایی و لە یەک جیگەدا، دووایی ئەگەر ئیوه فیل و رینگەیه کتان هەیه سزای رۆژی دووایان لی بگێڕتەوه، دووایی بهێتن با رزگارتان بکا لە سزای ئیمە لەم رۆژهدا. هاوار و سزای سەخت بۆ ئەو کەسانەیه لەو رۆژهدا زیندوو بوونەوه رۆژی دووایی به درۆ ئەخەنەوه و باوەریان پێ نایەرن.

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعِثُونَ وَفَوَكِهٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ﴾ به راستی بۆ ئەو کەسانە هەیه له خودا ئەترسن و خۆیان له بێ فەرمانی خودا ئەپاریزن له ناو سییهری درەختی بهههشتا و، له لای چەن کانیای ئاوی شیرین و بۆیان هەیه میوهی هەمەرهنگ له هەندئ لەو شتانه ئارهزۆی ئەکەن.

﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ فڕیشتەکان بەوان ئەلێن: ئیوه له خواردەمەنی بهههشت بخۆن و، له ئاوی شیرین و مەدی بێ ئازار بخۆنەوه، نۆشی گیانتان بێ بههۆی پاداشتی ئیوه ئەیکەن له جیهاندا.

﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ به راستی هەر بەو جوهری پاداشتی ئیوه مان دایهوه، هەروایش ئیمە پاداشتی ئەو کەسانە ئەدەینهوه چاکه بکەن له جیهاندا. سزای گران و هاوار لەو رۆژهدا بۆ ئەو کەسانەیه باوەریان به زیندوو بوونەوه و بوونی بهههشت نییه و به درۆیان ئەخەنەوه. به تاوانباران ئەبێژری:

﴿كُلُوا وَكَمْتَعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ مُّجْرِمُونَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئیوه بخۆن و رابوێرن ماوهیهکی کەم له جیهاندا. به راستی ئیوه تاوانباران. هاواری سەخت بۆ ئەو کەسانەیه که باوەریان به رۆژی دووایی نییه.

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ وه هەرکاتی بێژرا بەو تاوانبارانه: ئیوه کړنووش بێدن بۆ خودا و نوێژ بکەن، ئەوانیش کورنووش نابەن و نوێژ ناکەن. هاوار و سزای گران بۆ ئەو کەسانەیه لەو رۆژهدا باوەریان به زیندوو بوونەوه نیه.

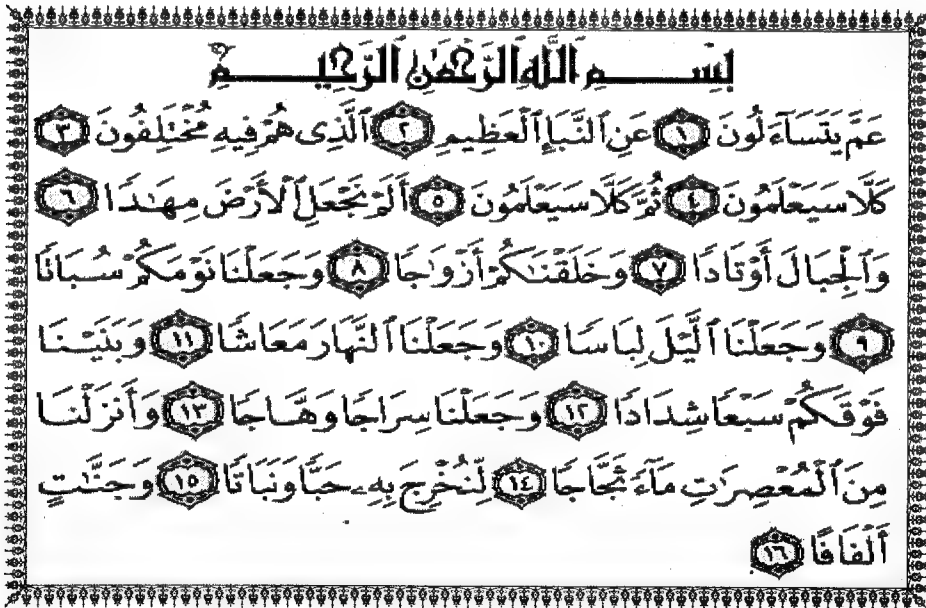
﴿فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ﴾ دواى قورئان بەو هەمووه کاره پەك خەرانەوه به چ شتی تر تاوانباران باوەر ئەهێتن، ئەگەر باوەر به قورئان نەیدەرن.

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان. سوپاس و ستایشی بی پایان بۆ پهروه ده کهری هموو بوونه وهران. درودی بی ژماره له سهر گیانی پاکی پیشه وای هموو ناده میزاد، له سهر هموو پهیره وانی بی.

﴿ سوره تی نه به ا ﴾

به نه لوعسیرات و به ته سائلش ناویراوه.

له مه ککه هاتووته خواره وه.. ژمارهی نایه ته کانی (۴۰) نایه تن. نه م جزمه هموو سوره ته کانی له مه ککه و له سهره تای هاتنی ئایینی ئیسلامدا هاتوونه ته خواره وه جگهی سوره تی (نه لبه یه) و سوره تی (نه سر) له مه دینه هاتوونه ته خواره وه، ههرچهنده هندی له زانایان نه لئین: سوره تی (نه لبه یه) له مه ککه هاتووته خواره وه. سوره ته کانی نه م جزمه همویان کورتن. که میکیان نه بی. زۆربه ی نه م سوره تانه بۆ ناگادار کردنه وهی ناده میزادن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

﴿عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ﴾ بت په رستانی مه ککه له ناو خویانا پر سيار له شتی نه کهن که زۆر گرنگه، خودای مه دن وولامی نه و پر سياره نه داته وه و نه فه رموی: پر سيار له هه والیکي زۆر گه وه و گرنگی نه و تو نه کهن که بریتی به له زیندو و بوونه وهی مردووان، که نه وان بیر و باوه ریان جیاوازه له بوونی زیندو و بوونه وه دا.

ته فسیری زمانا کۆبی

هنديکيان باوهرپان و ابو هديه، هندی به نه بوونی هندی تریان له ناو ئەواندا بوون و، نه یان ئەزانی ئەبێ یا نابێ.

بنچینهی ئیسلام سێ شته: باوهر به تهنهایی خودا، باوهر به پیغمههرایهتی موحهمهه، باوهر به زیندوو بوونهوه و به رۆژی دووایی، ئەو بت په‌رستانه له باوهر به‌وانه زۆر دووربوون. ﴿كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ﴾ ئەو بیر و باوهری ئەوان بهو جوهره نی‌یه، له‌مه‌ودوا ئەزانن که زیندوو بوونهوه هه‌یه، له پاشانا به ئاشکرایي ئەزانن راسته و په‌یدا ئەبێ، شایسته‌یه بۆ ئیوه له بێ باوهری خۆتان بگه‌رێته‌وه و، بترسن له رۆژی پرسیار و، ئەزانن چ شتی به‌سه‌ریانادێ. خودای مه‌زن شتی زۆر گه‌وره‌تری له زیندوو بوونهوه په‌یدا کردووه. زیندوو کردنه‌وه‌ی ئاده‌میزاد، زۆر ئاسانه لهو شتانه، وه‌ک خودا ئەفهرموی:

﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا﴾ ئایا ئیمه زه‌ومان نه‌کردووه به راخه‌ر بۆ ئیوه، وه‌ک بېشکه و، سوودی ئی‌وه‌ر بگرن و شاراوه‌کانی ناوی ده‌ربخه‌ن و، ئایا ئیمه‌ کیوه‌ کاغمان نه‌کردووه به‌ مێخ بۆ زه‌وی و، به‌ وینه‌ی مێخی چادر، هه‌تا زه‌وی خوار نه‌بێته‌وه به ئیوه‌وه و، تووشی ئازار بین و، ئایا ئیمه ئیوه‌مان درووست نه‌کردووه به‌ چه‌شنی، به‌ نیر و به‌ می تووتان پارێزراوی و کۆمه‌لتان پایه‌دار بێ و ژماره‌تان زۆریبێ؟

﴿وَجَعَلْنَا لَكُمْ لِبَاسًا وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا﴾ وه ئایا ئیمه‌ خه‌وی ئیوه‌مان نه‌گێراوه به‌ مایه‌ی خۆشی و پشوو‌دان بۆ ئیوه و، ئە‌گه‌ر خه‌و نه‌بێ گیان و له‌شی ئیوه‌ تووشی ئازار نه‌بێ و، ئایا ئیمه‌ شه‌ومان نه‌کردووه به‌ پۆشاک بۆ‌تان هه‌تا ئه‌وه‌ی ئیوه‌ پێتان ناخۆشه‌ ده‌رکه‌وی دایبۆشن. له‌ سه‌رما له‌ گه‌رما بپانپاریزن و، ئایا ئیمه‌ رۆژمان نه‌کردووه به‌ کاتی کارکردنی ئیوه و په‌یدا کردنی هۆی ژیا‌نتان؟

﴿وَوَيْتَنَّا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا﴾ وه ئایا ئیمه‌ هه‌وت ته‌ستیره‌ی به‌هێرمان له‌ ژووری ئیوه‌وه درووست نه‌کردووه، مه‌به‌ست له‌و هه‌وت ته‌ستیرانه ئە‌وانن لای ئاده‌میزاد زانراون و ته‌سوورپه‌وه‌وه و، ئە‌گینا جگه‌ له‌وانه ته‌ستیره‌ی تر هه‌ن نایه‌نه ژماره، ئە‌و هه‌وت ته‌ستیرانه‌ بریتین له‌ مه‌ریخ و ن موشته‌ری و، زو‌حده‌ و، نه‌ورانوس و، نیتون و، پلوتو و، ئیکس، جگه‌ له‌ زه‌وی و، عوتارید و زه‌هره، چونکه ئە‌وانه جیگه‌ی سوورانه‌وه‌یان نزیک‌ترن له‌ خۆره‌وه و، ئایا ئیمه‌ چرایه‌کی زۆر رووناکی په‌خش که‌رمان بۆ ئیوه درووست نه‌کردووه که‌ بریتی‌یه له‌ خۆر و، جگه‌ی رووناکی سه‌رچاوه‌ی گه‌رمایه‌ بۆ ئیوه.

﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُغْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا لِّنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا﴾ وه ئایا ئیمه‌ له‌ هه‌ورێ با ئە‌یگوشی نه‌مان ناردووه ئاوی زۆر به‌خوری دینه‌ خوار و، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی به‌هۆی ئە‌و ئاوه‌وه‌ دانه‌ویلێ و، روه‌ه‌ و، باخ و بوستانی چر و پر و هه‌ندی له‌ لقه‌کانی ده‌رخه‌کانیان چوون به‌ ناو یه‌کا و، زه‌وی به‌و ئاوه‌ نه‌بوو‌ژینه‌وه.

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾ يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ
 فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾ وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴿١٩﴾ وَسُيِّرَتِ
 الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾ إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِلطَّاغِينَ
 مَنَابًا ﴿٢٢﴾ لَيْسَ فِيهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾ لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا
 ﴿٢٤﴾ إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾ جَزَاءً وَفَاقًا ﴿٢٦﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا
 لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾ وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ﴿٢٨﴾ وَكُلَّ شَيْءٍ
 أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾ فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

﴿إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا﴾ به راستی رۆزی دووایی رۆزی جوئی کردنهوهی پیاوچاكان و
 پیاوخراپانه، کاتی پرسیار و پاداشت و ولامه، جگهی خودا نهو کاته نازانی، لهو رۆژه دا
 بوونه وهران له ناو نه چن، بوونه وهران نه بن به بوونه وهری به جگهی ئیستای جیهان و له
 ناچوون بۆ ئاده میزاد و جنۆکه نایی لهو رۆژه دا له ناچوون هیچ توانایه، خودای مهزن ئامازه بۆ
 نیشانهی نهو رۆژه نه کا و نه فهرموی:

﴿يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا﴾ رۆژی که فوو نه کری به که په نادا و، همهو مردووان
 زیندوو نه به وه، دووایی پۆل پۆل نه چن بۆ گۆره پانی کۆبوونه وه. مه به ست له فوو کردن به
 که په نادا ئاماده برونی ئاده میزاده بۆ پرسیار و وولام، به وینهی زهنگ لیدان له قوتابخانه دا و،
 له سه ر بازگه دا بۆ ئاماده بوونیان بۆ خویندن و مه شقی سه ربازه کان به لام چۆنیه تی نهو که په نایه
 هه ر خودا نه یزانی.

﴿وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا﴾ وه ئاسمان نه کریته وه و پارچه پارچه نه بی و، دووایی ئاسمان
 چه ن ده رگای لی پهیدا نه بی و، نه ستیره کانیشیان نامینی و رێك و پێکی گهردوون و ئاسمان و
 زهوی نامینی.

﴿وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا لِلطَّاغِينَ مَنَابًا﴾ وه کیه کان له
 جینگهی خویان له زهویدا نامین، دووایی نه بن به تۆز و نه پۆن بهم لاوлада. به راستی دۆزه خ
 ئامادهیه و چاوهروانی بی باوه ران نه کات، جینگهی گه رانه وهی سه مکارانه.

﴿لَيْسَ فِيهَا أَحْقَابًا لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا جَزَاءً وَفَاقًا﴾ بی باوه ران
 دانه نیشن له ناو دۆزه خدا ماوهیه کی دوور و درێژ و بی کۆتایی مه گه ر خودا ئاره رۆی هاته

دهره وهیان بکا و، ناچیزن له ناو دۆزه خدا هیچ جزیره ساردی به و، هیچ خوراوه به، تینویتی نهوان بشکیتی، جگهی ئاوی زۆر گهرم و کیم و زوخی دانیشتووانی دۆزه خ. سزایان نهدهین به سزایه، شیای کردار و خراپهی خوینانه.

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا﴾ به راستی جیهان چاوی کویر کردبون، به ئومیدی پرسینه وهی رۆزی دووایی ندبون، خوینیان له هیچ تاوانی نه نه گیراوه و، نیشانه و نایه ته کانی قورانیان به درۆ نه خسته وه به درۆ خسته وهی زۆر خراپ.

﴿وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا فَذُقُوا فَلَنْ نُّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا﴾ وه ئیمه هه موو شتی له کرداره کانی ئیوه مان کۆ کردووه ته وه و تو مارمان کردوون له نامه به کدا و هیچ شتی له ئیمه وون نابی، به هه ره شه وه به وان نه بیژری: دووایی ئیوه به چیزن سزای پهروه دگاری خۆتان، دوایی ئیمه هیچ شتی بۆ ئیوه زۆر ناکهین جگه له نازاری سهخت.

له دووای نه وهی خودای مهزن باسی بی باوه رانی فهرموو، دووایی باسی باوه داران نه کا و نه فهرموئ:

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ۖ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ۖ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ۖ وَكَأْسًا ۖ
 دِهَاقًا ۖ ۚ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَابًا ۖ ۚ جَزَاءُ مِّن رَّبِّكَ عَطَاءٌ
 حِسَابًا ۖ ۚ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ
 مِنْهُ خِطَابًا ۖ ۚ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ
 إِلَّا مَن أِذْنٌ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ۖ ۚ ذَلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ ۖ فَمَن
 شَاءَ اخْتِذْ إِلَيْنَا رِيبًا ۖ ۚ مَعَابًا ۖ ۚ إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ
 يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَلَيْتَنِي كُنْتُ ثَرِيًّا ۖ ۚ

﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا وَكَأْسًا دِهَاقًا﴾ به راستی بۆ نه و كهسانه هه به له خودا نه ترسن و بی فهرمانی خودا ناکدن، جیگهی رزگاری كه بریتی به له چه ندین باخ و باخات له واندای هه به دره ختی بهردار و دره ختی تربی هه مه جور و، بۆیان هه به چه ندین کچی مه مک خری تازه گۆپکهی کردووه و شور نه بووه ته وه نه و کچانه هه موویان له یه ک ته مه ندان و، بۆیان هه به په رداخی پر له ئاوی شیرین و مهی و خواردنه وهی تری نایابی بی نازار.

﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَابًا جَزَاءُ مِّن رَّبِّكَ عَطَاءٌ حِسَابًا﴾ دانیشتووانی به هه شت گهتوگۆی بی سوود و گهتوگۆی درۆ نابیستن له ناو به هه شتا، چونکه درۆ له گه ل به کتری

ناکهن پاداشتی چاکه بیان نه در پته وه له لایدن پهروه دگاری تروه به چاکه و پاداشتیکی تهواو، به نه ندازه ی کرداری خو یان و زورتر.

﴿رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا﴾ پهروه دگاری تو بریتی به له پهروه دگاری ناسمانه کان و زهوی و شتی له نیوان ناسمان و زهویدان و، پهروه دگاریکی خاوهن به خشنده ی خاوهن به زهویه، هیچ که سی توانای نه وه ی نی به گفتوگو بکات له خزمهت خودا بو پاراندهوی خوی، توانای په خنه گرتی له خودا نی به له روزه دوویدا.

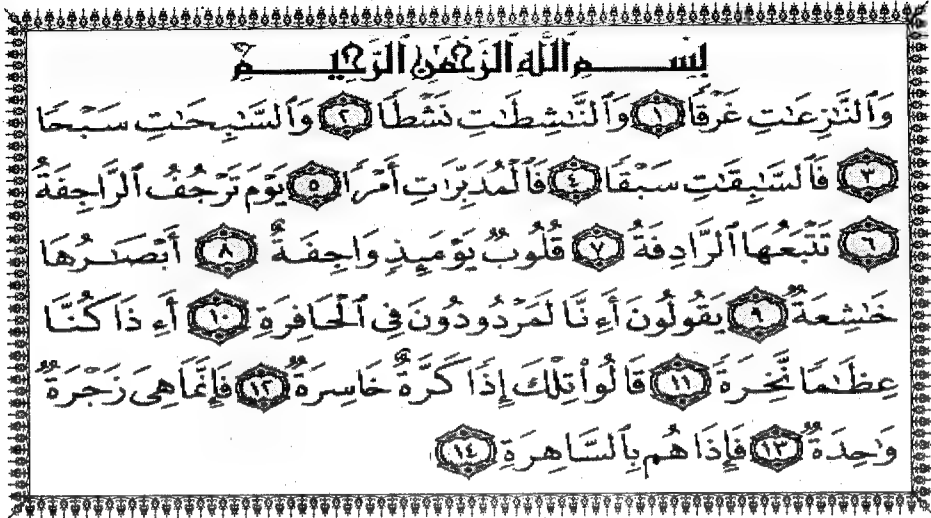
﴿يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا﴾ نهو روزه جبرئیل و فرشته کان به ریز رانه وه ستن بوونه وه ران توانای گفتوگزیان له هیچ روویه که وه نی به مه گدر که سی بتوانی گفتوگو بکات خودای خاوهن به خشنده یی ده ستوری پی بدا و، گفتوگوی راست بکا و لئی رازی پی.

﴿ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اخْلُدْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَا يَابَا﴾ نهو روزه روزه یکی راسته و بیگومان پهیدا نه بی که پاشه روزه دووایی هدر که سی ناره زو بکا ریگه یه وه نه گری بو خوی بگه رپته وه بو لای پهروه ده کهری خوی.

﴿إِنَّا أَلَدْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا﴾ به راستی نیمه نیوه مان ترساندوه له سزایه کی سه ختی نریک، روزه مهردم تماشای شتی نه کات و به توانای خوی پشی خستوه له جیهاندا و، مروفی پی باوه ر نه لی: خوزگایه من هدر خاک بوومایه و زیندوو نه کرامایه وه لهم روزه دا.

﴿سوره تی نازیعات﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه .. ژماره ی نایه ته کانی (۴۶) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خواى به خشنده ی میهره بان

ئه گهر ئیمه بیر بکهینه وه لهو شتانه ی خودای مهزن سویتدی یان پی ئه خوا، له بهر ئه وه یه ئاده میزاد باوه به بوونیان ، یا به پی نرخیان دانه نین، یا به سووده کانیان نازانن، خودای مهزن سویتدی یان پی ئه خوا، ههتا بزانه هه و بی نرخ نین و خاونی سوودی زۆرن و به لگه نه له سه ر توانای خودا و خودای مهزن ئه فدرموی:

﴿وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا﴾ من سویتد ئه خۆم بهو ئه ستیرانه ی دین و ئه پۆنه درێزایی سال له سه ر بازنه ی خۆیان، به جۆره رۆشستنی خودا بۆ دیاری کردوون، دووای ده ر کهوتنیان له کهل ئاوا ئه بن.

زانایان جگه ی ئه و مانایه بۆ ووشه ی (النازعات) چه ن مانای تریان بۆ باس کردووه: هاتوو به مانای ئه و فریشتانه گیانی بی باوه ران له سه ریانه وه ده ردین و له پهنجه کانیانه وه ده ئه رچی به خنکاندنێ سه خت. هاتوو به مانای ئه و تیرانه که له که وان ده ره ئه چن و ئه روا به له شی بی باوه راندا.

﴿وَالنَّاسِطَاتِ نَسْطًا﴾ من سویتد ئه خۆم بهو ئه ستیرانه ی ئه و تۆ له که لیکه وه به خیرایی ئه رۆن بۆلای که لی تر. ووشه ی (النَّاسِطَاتِ) هاتوو به مانای ئه و فریشتانه که گیانی بی باوه ران

ته فسیری زمانکۆیی

دهرئه کیشن به ئاسانی و گیانی بی‌باوه‌ران ئه کیشن به سهختی و به گرانی، باوه‌داران لهو کاته‌دا به‌ههشت ئه‌بین و، بی‌باوه‌ران دۆزه‌خ ئه‌بین.

﴿وَالسَّابِقَاتِ سَبَّحًا﴾ من سویند ئه‌خۆم بهو ئه‌ستیرانه‌ی مه‌له ئه‌که‌ن له‌حه‌وادا، به‌وینه‌ی مانگ و ئه‌ستیره‌گه‌رۆکه‌کان هه‌ریه‌که‌یان له‌بازنه‌ی خۆیا نا ئه‌سوورینه‌وه، ووشه‌ی (السَّابِقَاتِ) هاتوو به‌مانای ئه‌و فریشتانه‌ی گیانی باوه‌داران ئه‌کیشن به‌نهرمی و له‌سه‌ر خۆ به‌بی ئازار، دووایی وازی لی ئه‌هه‌ین هه‌تا پشوئێ بدها، وینه‌ی که‌سی مه‌له ئه‌کا له‌ناو ئاودا.

﴿فَالسَّابِقَاتِ سَبَّحًا﴾ دووایی من سویند ئه‌خۆم بهو ئه‌ستیرانه‌ی هه‌ندیکیان پیش هه‌ندی تریان ئه‌که‌ون له‌رۆیشتیا نا هه‌تا کۆتایی سوپاندنیان به‌سوورانیکی رێک و پێک. ووشه‌ی (سَابِقَاتِ) هاتوو به‌مانای ئه‌و فریشتانه‌ی له‌چاکه‌ و باوه‌ردا پیشی ئاده‌م که‌وتوو به‌پیش که‌وتنی چاک. هاتوو به‌مانای گیانی باوه‌رداران پیشی کێ ئه‌که‌ن بۆلای فریشته‌کان، هه‌تا گیانیان بکیشن، چونکه‌ بۆلای خۆشی به‌ههشت ئه‌رۆن، هاتوو به‌مانای ئه‌و چاره‌ویانه‌ی پیشی یه‌کزی ئه‌که‌ون له‌کاتی جه‌نگدا.

﴿فَالْمُذْبَرَاتِ أَفْرًا﴾ دووایی من سویند ئه‌خۆم بهو ئه‌ستیرانه‌ی کار و فرمانی دووایی بیری ئاده‌میزاد ئه‌خه‌نه‌وه، به‌هۆی گۆرانی شه‌و و رۆژه‌وه‌ و وه‌رزه‌کانه‌وه، رینگه‌نیشان ئه‌ده‌ن به‌ئاده‌میزاد له‌ده‌ریا و له‌زه‌وی دا.

ووشه‌ی (فَالْمُذْبَرَاتِ) هاتوو به‌مانای ئه‌و فریشتانه‌ی به‌هۆی ده‌ستووری خوداوه‌ کاروباری ئاده‌میزاد به‌رپۆه ئه‌به‌ن به‌تایه‌تی جبره‌ئیل و میکائیل و ئیسرافیل و عی‌زرائیل، هاتوو به‌مانای ئه‌و ئاسمانه‌ی فرمانی خودا له‌ناو ئه‌وانه‌وه‌ دێته‌خواری بۆ سه‌ره‌دانیشتووانی رۆوی زه‌وی. چاک وایه‌ ئیمه‌ باوه‌رمان به‌فهرمووده‌ی خودا بێ و، دیاری کردنی مه‌به‌ستی خودا هه‌واله‌ی لای خۆی ئه‌که‌ین.

﴿يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ﴾ سویند بهو شتانه‌ی پیشوو ئیوه‌ زیندوو ئه‌کرینه‌وه‌ رۆژی زه‌وی دینه‌ له‌رزین، له‌دوای زه‌وی ئاسمان ئه‌که‌وێ و هه‌موو ئه‌ستیره‌کان ئه‌بن به‌تۆز و ئه‌چن به‌هه‌وادا، دلێ بی‌باوه‌ران به‌بینینی ئه‌و رۆژه‌ به‌سه‌ختی لی ئه‌دا و، چاوی خاوه‌ن دلان سه‌ره‌و به‌خوار و شۆره‌ له‌ترسا.

﴿يَقُولُونَ إِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ إِذَا كُنَّا عِظَامًا تُخْرَعُ﴾ ئه‌و که‌سانه‌ی باوه‌ریان به‌زیندوو بوونه‌وه‌ نیه، کاتی بپیژری به‌وان: به‌راستی ئیوه‌ زیندوو ئه‌کرینه‌وه‌ ئه‌لین: ئایا ئیمه‌ چۆن له‌گۆر دینه‌ ده‌ره‌وه‌ و، زیندوو ئه‌کرینه‌وه‌، ئایا له‌کاتی‌کا ئیمه‌ ئیسکی پواو رزوبین چۆن زیندوو ئه‌بینه‌وه‌؟

﴿قَالُوا تِلْكَ إِذْكَرَّةٌ خَاسِرَةٌ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ﴾ بی باوه ران به گالته وه نهیان ووت: نه گهر زیندوو بوونده وه راستی، نهو کاته نیمه گه پانه وه به کی زور خاوهن زیانه بز نیمه له بهر نه وهی به دروی نه خه بنده وه. دووایی خودا نه فدرموی: نیوه زیندوو بوونده وه به گران مه زانن و له سهر خودا ناسانه، دووایی نهوان زیندوو نه بنده وه به هوئی بهک ده نگه وه له لایدن نیسرافیل وه، دووایی نهوان به زیندوویی له سهر رووی زه وین و له هشتیکی پاندان. خودای مه زن دلخوشتی پیغمه مهر نه داده وه، نه فدرموی: نارام بگره له سهر لازاری نهو ناقمه بی باوه ره و له سهر گالته پیکردنی نهوان به تو و به زیندوو بوونده وه، فیرعه ونیش لازاری موسای زوردا، نه فدرموی:

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿١٥﴾
إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾ أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿١٧﴾
فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَهٌ إِلَّا أَن تَرْكَنِي ﴿١٨﴾ وَأَهْدِيكَ إِلَى رَبِّكَ فَتَخْشَى ﴿١٩﴾ فَأَرَاهُ
آيَاتِ الْكُبْرَى ﴿٢٠﴾ فَكَذَّبَ وَعَصَى ﴿٢١﴾ ثُمَّ أَذْبَرَ سَعْيَى ﴿٢٢﴾ فَحَشَرَ
فَنَادَى ﴿٢٣﴾ فَقَالَ أَنَارِكُمْ أَالْأَعْلَى ﴿٢٤﴾ فَأَخَذَهُ اللَّهُ تَكَالُ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى ﴿٢٥﴾
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَى ﴿٢٦﴾ أَن تَمَّ أَشَدَّ خَلْقًا أَوْ أَسْمَاءً بَنَاتَهَا ﴿٢٧﴾
رَفَعَ سَمْعَهَا فَسَوَّيْنَهَا ﴿٢٨﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿٢٩﴾
وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾
وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾ مَتَّعْنَا الْكَوْكَبَ لَا تَقْمَرُ ﴿٣٣﴾

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى﴾ به راستی هاتوره بولای تو ههوالی موسا، کاتی پدروه دگاری موسا بانگی موسای کرد له شیونکی پاک و به نرخدا که بریتی بو له شیوی توا. خودا فدرمانی دا به موسا و فدرموی:
﴿أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَهٌ إِلَّا أَن تَرْكَنِي وَأَهْدِيكَ إِلَى رَبِّكَ فَتَخْشَى﴾ تو برزو بولای فیرعهون، یاخی بووه و له سنوورد دهر جووه و خوئی به گهوره دانهن، دووایی تو به فیرعهون بلتی: تو ناره زو نه کهی تو برزو بولای نه وهی خوئی پاک بکه بنده وه له بت پهرستی و گوناوه بی فدرمانی خودا و، باوه بهیتی و، واز له بی فدرمانی خودا بهیتی و، پروو بکهی بولای ناسینی خودا، موسا رووی بولای فیرعهون و نهو شتانه بی راگه یاند و باوه ری نه هیتا.

﴿فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ فَكَذَّبَ وَعَصَى﴾ دووایی موسا نیشانه ده گه وره ی له راستی خوژی نیشاندا به فیرعه ون و داردهسته کدی بو به ماریکی خیرا، دووایی فیرعه ون باوهری به موسا نه هیناوه، بی فهرمانی موسای کرد.

﴿ثُمَّ أَذْبَرَ يَسْعَىٰ فَحَشَرَ فَنَادَىٰ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ﴾ له پاشانا فیرعه ون وازی له موسا هینا و پشتی تی کرد و پیلانی ساخته هینا له دژی موسا، دووایی فیرعه ون و جادو گهران و سوپای خوژی کز کرده وه و، هه لسیاه پی و بانگی تاقمه کدی خوژی کرد و، دووایی به وانی ووت: من پهروه دگاری هدره گهره ی ئیوه م.

﴿فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْأَخْوََةِ وَالْأُولَىٰ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ﴾ دووایی خودا فیرعه ون و تاقمه کدی گرتن و سزای دان له پاشه پروژدا به سوتانی ئاگری دوزه خ و، له جیهاندا به خنکاندن ئاو. به راستی نه و شته ی خودا کردی به فیرعه ون و تاقمه کدی په ند و ناموژگاری به بو که سی له خودا برسی.

به راستی یاخی بوونی کاربه دهستان، هژی نادانی و بی نرخی گه له کهیتی، نه گینا نه و تاقه که سیکه ناتوانی سته می زور بکا له دانیشتوان. به لام گه له بی نرخیه کدی سه ری بو شور نه که ن و یاریده ی نه دن و نه پیه رستن و نه ویش له خوژی بایی نه بی و پت نه پچریتی و، به ئاره زوی خوژی نه وه ی بیه وی ئهیکا. که واته نه و گه له بی نرخی وه که کاربه دهسته کانیان تاوانبارن.

﴿أَأَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ﴾ له پاشانا خوا هه ره شه له و که سانه نه کات باوهریان به زیندو بوونه وه نی یه، نه فهرموی: ئایا ئیوه ی باوهر دروستکردنتان گرانه یا ئاسمان. بیگومان دروستکردنی هه ردوولایان لای خودا گران نی یه. به لام دروستکردنی بی باوهران ئاسانتر له پاشانا خودا باسی چونه تی دروستکردنی ئاسمان نه کا و، نه فهرموی:

﴿بَنَاهَا رَفَعَ سَمَكَهَا فُسَوَّاهَا﴾ خودا ئاسمانی دروست کرد به جوژی خودا نه ندازه ی سه ققی ئاسمانی به رزکردووه ته وه له زه وی، دووایی خودا ئاسمان و نه سته ره کانی ریک و پیک کردووه، هه ره یه که یانی له جیگه ی سروشتی خوینا دانا، به جوژی هه ره یه که یان له سه ره بازنده ی تایه تی خوینا نه سورینه وه.

﴿وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا﴾ وه خودا شه وی ئاسمانی تاریک کردووه به هژی ئاوابوونی خوړه وه و، خودا پرووناکی ئاسمانی ده رختووه به هژی هه له اتنی خوړه وه، به دریزایی سال به رده وامن.

﴿وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَاهَا أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا﴾ وه خودا دووای دروست کردنی ئاسمان زه وی ئاماده ی کردو رای خست به جوژی شایسته بی بو دانیشن له سه ری، زه وی هه رچهنده به رواله ت به پانی نه بیتری له بدر گهره یی. به لام له راستیدا خپره وه که هیلکه و، خودا ده ری هیناوه له زه ویدا نه و ناوه ی له هه وری ئاسمانه وه نه رژی به سه ره زه وی و هه ندیکی نه چووه ناوی و، ده ری هینا گیا و رووه که و دره ختی زه وی، بو خواردنی خوئان و نازاله کانتان.

﴿ وَالْجِبَالُ أَرْسَامًا مِّثْلَ لُكْمٍ ۖ وَاللَّعَامُكُمْ ۖ ۝ وَهُوَ خُودَا كِيُوهُ كَانِي دَانَا لَه سَهَر زهوى هه تا نه جُولِي و نِيُوهُ نازارتان بِي بگا له ناو بچن، خودا زهوى رَاخست و ناماده كرد و نِاوى لِيْدِه رِهِيْنا و، رُووهك و گِيَاي لِي رِواند، له بهر خُوش گوزهراني خُوتان و، بُو ژِيَانِي چوارِي پِيكانتان. خوداي مهزن ناسمان و شهو و رُوژ و زهوى و ناو و له وهِر و گِيَا و كِيُو و خُوژر و مانگ دروست كردون هه موويان له بهر سوودي خُوتان و نازاله كانتان؛ بُو نه وهى نِيُوهُ باوهِر به خودا و به زِيندو و بوونه وه بهتن، نِيُوهُ بِيِر له رُوژِي دُووايِي بكه نه وه و، خُوتاني بُو ناماده بكه ن، نهو رُوژويه خودا باسي نه كا و نه فِه رموي: ۝

فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَّةُ
الْكُبْرَى ۖ يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى ۖ ۝ ٣٥ ۖ وَبُرْزَتِ الْجَحِيمُ
لِمَن يَرَى ۖ ۝ ٣٦ ۖ فَأَمَّا مَنْ طَغَى ۖ ۝ ٣٧ ۖ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ۖ ۝ ٣٨ ۖ فَإِنَّ الْجَحِيمَ
هِيَ الْمَأْوَى ۖ ۝ ٣٩ ۖ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى ۖ ۝ ٤٠ ۖ
فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى ۖ ۝ ٤١ ۖ يَسْتَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ۖ ۝ ٤٢ ۖ
فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِنَهَا ۖ ۝ ٤٣ ۖ إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ۖ ۝ ٤٤ ۖ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرُ
مَنْ يَخْشَاهَا ۖ ۝ ٤٥ ۖ كَانَتْهُمْ يَوْمَ يُرَوَّنَهَا لَمَّا بَلَّغُوا إِلَىٰ الْأَعْيُنِ أَوْضَحَهَا ۖ ۝ ٤٦ ۖ

﴿ فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَّةُ الْكُبْرَى يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى ﴾ دُووايِي كاتِي رُوژِي دُووايِي گهوره هات، هه موو شتي به ناسمان و به زهوى يه وه كاوُل نه كا و، جگه له دروست كهري هه موو بوونه وهران كهسي تر نامِيْنِيْته وه، له زماني عه ره بدا به ووشه ي (الطَّامَّةُ) به مانا به لايه كه رِيْگه ي بِي ناگري. به لام رُوژِي دُووايِي له هه موويان گهوره تره، رُوژِي دُووايِي نهو رُوژويه ناده ميزاد بيري شتي نه كاته وه له جيهاندا كر دُوويه تي له كر ده وه ي چاك و خراب و، راي كر دوهو بُو لايان.

﴿ وَبُرْزَتِ الْجَحِيمُ لِمَن يَرَى فَأَمَّا مَنْ طَغَى ۖ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ۖ فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى ﴾ وه دُوژه خ ناشكرا نه كرى بُو هه موو كه سي بِيْنِي به بِي پهرده و، به بِي پاسه وان، دُووايِي هه كه سي له سنور دهر چووبِي له جيهاندا و، باوهِر به خودا و رُوژِي دُووايِي نه هِيْناي و، زِينده گاني جيهان و راباردني بُو خُوِي هه لَبْزاردني، دُووايِي به راسِي دُوژه خ جِيْگه ي گه رانه وه دانِيشتي نهو كه سه يه.

﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَبِإِنِّ الْجَنَّةِ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾ وه هدر که سی ترسابی له راوهستانی له بهردهم پهروه دگاری خوږا و، ویستی گوناھنی بکا و خوږی له دواکهوتنی ثاره زوی دهر وونی خرابی خوږی قه دهغه کردبی و، نهو گوناھدی نه کردبی، دووایی به راستی به ههشت جیگه ی گه رانه ووی دانیشتنی نهو که سده.

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا﴾ بی باوه ران پرسیار له تو نه کهن چ کاتی رۆزی دووایی بهرپا نه بی، تو له ناو چ شتی کای له بیر کردنه وه و باسی رۆزی دووایی، زانینی نه رۆزه په یوهندی به توره نی یه، نه تو و نه جگه ی تو نازان چ کاتی بهرپا نه بی.

﴿إِلَىٰ رَبِّكَ مَنَاصِبُهَا إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ مِّنْ بَخْشَاهَا﴾ بۆلای پهروه دگاری تو به نهو په ری زانینی کاتی په دابوونی پاشه رۆژ. به راستی تو هدر نهوت له سدره بهو که سه رابگه یه نی له سهختی رۆزی دووایی نه ترسی که رۆزی دووایی به بی گومان بهرپا نه بی.

نهو بی باوه رانه نامۆزگاری تو کاریان تی ناکا، وازیان لی بهینه ههتا توووشی رسوایی خوږان نه بن، له ناکاودا توووشی رۆزی دووایی نه بن له بیران نامینی چهند کات له جیهاندا بوون و، وهک خودا نه فهرموی:

﴿كَانَ هُمْ يَوْمَ يَرْوُفُهُمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَةً أَوْ ضَحَاهَا﴾ بی باوه ران بهو جوړه کاتی رۆزی دووایی نه بین، وانه زانن له جیهاندا دانه نیشتون جگه له کاتیکی که می نیواره، یا کاتیکی کهم له رۆزی جیهان.

بی باوه ران کاتی رۆزی دووایی نه بین بروای بیگومان په دیدا نه کهن به بوونی و وانه زانن راسته و جیگه ی مانه ووی به رده وامه و، جیهان ریگه ی روښتن بهو بۆلای نهو رۆزه و جیهان بلقی سر ناو بووه.

به یاریده ی خودا کوتایی به مانا کردنی هات، له کاتیکا پارتی کریکارانی کورد و

یه کیتی نیشتمانی کوردستان خهریکی جهنگبوون له دژی په کنری و،

دیاره نه گبه تی کوردانه (رۆزی ۳ جیمادی دووه می کوچی)

سالی (۱۴۲۱) ۲۰۰۰/۹/۳۰ زاینی

﴿سوره تی عده سه﴾

له مه ککه هاتوره ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۴۲) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

ئه گیر نه وه جارێک پیغمه مهر ﴿ﷺ﴾ له مه ککه دا دانیشته بو کۆمه لێ له گه وه پیاوانی قوره یش له خزمه تیا بون، وهک عه ته به و شه یه و کورانی ربه عه، نه بو جهه ل و وه لیدی کوری موغه یه و، جگه ی ئه وانیش له و کاته دا که پیغمه مهر ﴿ﷺ﴾ نامۆز گاری ئه کردن و، ئه ی ترساندن له پاشه پوژی خرابی بت په رستی و سته مکاری و، به لێنی پی ئه دان ئه گه ر موسلمان بین چاکه ی هه ردوو جیهانیان ده ست ئه که وئ و، ئومیده وار بوو خودا شاره زاییان پی به خشی و بینه هیز بۆ ئیسلام، یا به لای که مه وه واز له خراپه به یتن و، ئه و کاته موسلمانان لاوازه بوون و له ناو نازاری بت په رستانه ابوون، له و کاته دا پیاوکی کۆیری هه ژار هاتوو فه رموده کانی پیغمه مهر بری و ووتی: شتیکم فیربکه له وه ی که بۆت هاتوو که سوودی ئی وه ربگرم، پیغمه مهر ﴿ﷺ﴾ وولامی نه دا یه وه، له سه ر فه رموده کانی خۆی رۆشت له گه ل کۆمه لێ قوره یشی به کان، ئه و کۆیره گفتوگۆی خۆی سی جار دووپات کرده وه، به و بۆنه وه پیغمه مهر رووی خۆی گرژکرد و، رووی ئی وه رگیرا، خودای مه زن سه رزه نشی پیغمه مری کردوو فه رمووی: ﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى﴾. زانایان بیریان جیاوازه بۆ دیاری کردنی ئه و کۆیره هه ژاره، زۆریه ی ززوریان لایان وایه ئینو مه کتومی هاوڕێی پیغمه مهر و خالۆزای خه دیجه ی ژنی بووه، هه ندێ له زانایان ئه لێن: جگه ی ئینو مه کتوو مبه ووه.

ته فسیری زمانا کۆبی

ھەروەھا زانايان بېريان جياوازه لە دىيى کردنى ئەو کەسەى ڕووى وەرگىرا لەو ھەزارە و، ئەلین:

کەسێكى دىبارى نەکراوە، چونکە خودا ئەفەرموئ ﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى﴾ بە ڕانای نادىبارى. بەلام ئەوەى بە ناوبانگىيى لە ناو زانايانا ئەلین: ئەو کەسە پێغەمەر بوو، ئەوەتە خودا ئەفەرموئ: ﴿فَأَنتَ لَهُ تَصَدَّى﴾ بە ڕانای ڕووبەرو، بەھەر جوړى بى پێغەمەر خاوەنى ھەست و کۆششى خۆپەتەى و سەرپەستە، بۆ پەرەپێدانى ئایىنى پێرۆزى ئىسلام، بۆیە وولامى ئەو کوێرەى نەدايەو، ھەتا ئەو ھەلەى لە دەست دەرئەچى و بە دەست کەوتى زانیو، و وىستوویەتى لە کىسى نەچى لەبەر بەرژەوھەندى گشتى ئىسلام، نەك بۆ سوودی تايەتى خۆى و، فێرکردنى فەرموودەکانى خودا کاتى دىبارى کراوى بۆ نە و لە کىس ناچى و ئەتوانى ھەموو کاتى جى بە جى بکرىت. بەلام کاتى باوھەيتانى بى باوھەران تەسکە و لە دەست دەرئەچى و، لە لایە ترەو خودا بە فەرموودەى خۆى ئاماژە بۆ ئەو ئەکا جياوازی پلەو پایە و ساماندارى پوچ بکاتەو، و لە جیھاندا ئادەمیزاد یەکسان و، ھەزار و ساماندار وەك یەك وان، خودای مەزن بۆ ڕوونکردنەو ئەو ڕووداو بە درێژى ڕوونى ئەکاتەو و ئەفەرموئ:

﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى أَن جَاءَهُ الْأَعْمَى﴾ پێغەمەر ناوچاوانى خۆى گەرز کرد و، ڕووى وەرگىرا لەبەر ئەوەى ئەو کوێرە ھات بۆلای، چونکە ئەو خەریكى شتى بوو گەرنگبوو کە سوودی گشتى تێدا ئەبینى کە باوھەيتانى سەرۆکەکانى قورەيش بوو. ئەو پیاوھ کوێرە ناوی عەبدوللای کوړى مەکتومە، یەكئ بوو لە کۆچکەران و، بانگ وێژى پێغەمەر بوو. زۆر جار پێغەمەر لە جى خۆى دای ئەنا بۆ پێشەواى موسلمانان بۆ نوێژکردن، خودا بۆ ئەوەى ناوی بردوو بە کوێر، ھەتا ئاماژە بھەرموئ بۆ ئەوەى خاوەنى بیانوھ.

لەوانەپە پرسیار بکرى: ئەبوايە سەرزەنشتى ئەو کوێرە بکرایە نەك جگەى ئەو، لە وولامدا ئەپێژى: لەوانەپە ھەرەشە بى لە بى باوھەران و دانانیانە بە بى نرڤ کە پێغەمەر ئامۆزگارىيان ئەکا و باوھ ناھىن، نەك سەرزەنشست و لۆمەکردنى پێغەمەر و ئەو پیاوھ کوێرە.

﴿وَمَا يَذُرِيكَ لَعَلَّهٗ يَرْكُبِيٓ أَوْ يَدَّكَّرُ فَنفَعَهُ الذَّكْرَى﴾ وە چ شتىكە تۆ والى بکا بزانی چۆنپەتەى مەبەستى ئەو کوێرە بناسى، لەوانە بوو ئەگەر تۆ وولامى ئەو کوێرەت بەدايەتەو، پاك ئەبووھو لە گوناھ، بەو گفتوگۆيەى تۆ، یا بىرى ئەو بکەوتەو شتى لە بىرى چووھتەو، دووايى ئامۆزگارى کردنى تۆ و بىرخستەوھەكەى سوودى بى ئەبەخشی.

﴿أَمَّا مَنِ اسْتَغْنَىٰ فَأَنتَ لَهُ تَصَدَّىٰ وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَرْكُبِيٓ﴾ تۆ بۆ واز لە ئامۆزگارى کەسى ئەھىتەى خودا ئەزانى ئەو پىويستى بەو شتە ھەيە لای تۆيە، دووايى تۆر و ئەكەى بۆلای کەسى

خوی بهوه نابین، پیوستی به خودا و به تو ههیی، بههوی بهو پله و سامانی خویهوه و، به
نومیدی نهوهی باوه بهی، هیچ زیانی تووشی تو و نیسلام نابی که نهو باوه نههیتی و شانازی
به سامانی خویهوه بکا.

﴿وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَىٰ وَهُوَ يَخْشَىٰ فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّىٰ﴾ وه بهلام نهو کهسهی به گورجی
رائه کا دیت بولای تو و، له خودا نهترسی به وینهی نهو پیاوه کویره، دووایی واز لهو نههیتی،
خوت خدریک نهکدی به بت پهستانهوه، به نومیدی نهوهی نهوان نیسلام بن و رانومایی
وهرگرن، نیازت وانهیی که کات فراوانه بو فیژکردنی فدرمانی خودا بهو پیاوه کویره، واز له
تاوانباران بهینه، خودا تولهیان لی نه کاتهوه.

﴿كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ فَمَنْ ذَكَّرَهُ﴾ تو جاری ترکاری بهو جوړه مه که. به راستی نایهته کانی
قورئان ناموزگاری کردنه بو نادهمیزاد، دووایی هدرکه سی نارهزو نه کا با ناموزگاری قورئان
وهربگری و یادی خودا بکات.

به راستی یاریدهی که سی نادا خوی واهماشا بکا پیوستی به خودا و به تو و، به
ناموزگاری قورئان نی به. بهلام خودا یارمه تی پیاوچاکان نه دا، با کویر و ههژاریشن. له پاشانا
خودای مه زن باسی رانومایی و وانه کانی و فدرمانه کانی قورئان نه کا و نه فدرموی:

﴿فِي ضُفَىٰ مُكْرَمَةٍ مُّرفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ﴾ قورئان نووسراوه ته وه، تو مارکراوه له جهند
په ره به کدا، شایسته و خاوه نی ریره لای خودا، وانه و فدرموده کانی بالا و به سووده، پاکه له
هه موو شتیکی بوچ و گومایی.

﴿بِأَيْدِي سَفَرَةٍ كِرَامٍ بَرَرَةٍ﴾ په ره ی نهو قورئانه به ده ست جهند نوینه ریکی زور به ریزن، له
خودا ترسن، به وینه فریشته کان و پیغمه مران، له لایه ن خویانه وه نه یاریزن و رای نه گه یین به
نادهمیزاد.

قُلْ الْإِنْسَانُ
مَا أَكْفَرُهُ ﴿١٧﴾ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقْتُهُ ﴿١٨﴾ مِنْ نُّطْفَةٍ خَلَقْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتُ ﴿١٩﴾ ثُمَّ
السَّبِيلَ يَسْرُهُ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ أَمَانَةً وَأَقْبَرَهُ ﴿٢١﴾ ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرُهُ ﴿٢٢﴾ كَلَّا لَمَّا
يَقْضِ مَا أَمَرُهُ ﴿٢٣﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَىٰ طَعَامِهِ ﴿٢٤﴾ أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا
﴿٢٥﴾ ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾ فَأَبْيْتْنَا فِيهَا بَهَابًا ﴿٢٧﴾ وَعَنَابًا وَقَضَبًا ﴿٢٨﴾
وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾ وَحَدَائِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾ وَفَيْكِهِمُ وَابًا ﴿٣١﴾ مَتَّعْنَاكُمْ
وَلَا نَعْمَكُمْ ﴿٣٢﴾ فَإِذَا جَاءَتِ الصَّلَاحَةُ ﴿٣٣﴾ يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾

وَأَمَّهُ وَأَيُّهُ ۝۳۵ وَصَحْبِهِ وَبَيْنَهُ ۝۳۶ لِكُلِّ أَمْرٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ۝۳۷ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ۝۳۸ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ۝۳۹ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ۝۴۰ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ۝۴۱ أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجِرَةُ ۝۴۲

﴿قُلِ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرُهُ﴾ یا خودایی به‌ههه و بێ به‌شێ له میهره‌بانی خودا و نه‌میتی نه‌و ئاده‌میزاده، بێ‌باوه‌ر و خاوه‌ن دارایی‌یه. خۆی به‌سه‌ر هه‌زاراندا، هه‌له‌ئکیشی، چ شتی پالی پێه ناوه، به‌وه‌ی باوه‌ر نه‌هیتی به‌خودا، له‌گه‌ڵ نه‌و هه‌مووه‌ چاکه‌به‌دا خودا داویه‌ به‌و، زۆر سه‌یر و سه‌رسوڕینه‌ر نه‌و شته‌.

﴿مِنْ أَيْ شَيْءٍ خَلَقَهُ مِنْ تُطْفِئَ خَلْقَهُ فَقَدَرَهُ ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرُهُ﴾ بۆ بیر له‌خۆی ناکاته‌ خودا له‌ چ شتی نه‌وی درووست کردووه، هه‌تا واز له‌ په‌رستنی خودا به‌هیتی، خودا نه‌وی درووست کردووه‌ له‌ ئاوێکی بێ‌نرخ، دووایی خودا نه‌ندازه‌ی له‌شی دیاری کردووه، پێکی خستووه‌ نه‌ندامه‌کانی، به‌ جو‌ری شیای یه‌کترین، له‌ پاشانا پێگه‌ی چاکه‌ و خراپه‌ی بۆ ئاماده‌کردووه، نه‌قلی داوه‌تی، کامیان بۆخۆی هه‌له‌ئبزی‌ری سه‌ربه‌سته‌.

﴿ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ﴾ له‌ پاشانا خودا دوا‌ی ته‌مه‌نی دیاری کراوی نه‌ی مریتی، له‌ پاشانا خودا فه‌رمان نه‌دا بیه‌خه‌نه‌ گۆره‌وه‌ و، وازی لی نه‌هینری گیاندارانی کتوی بیه‌خۆن و، دووای مردنیش پێزی لی نه‌گیری، له‌ پاشانا هه‌رکاتی خودا ئاره‌زو‌ی کرد دوا‌ی مردنی زیندووی نه‌کاته‌وه‌. ئاده‌میزادی به‌و جو‌ه‌ بێ، جیگه‌ی سه‌رسو‌رما نه‌بی فه‌رمانی خودا بکا و باوه‌ر نه‌هیتی و خودا نه‌په‌رستی. درووستکردنی بێ‌هۆده‌ نی‌یه‌.

﴿كُلًّا لَّمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ﴾ راست و بێ‌گومانه‌ ئاده‌میزاد جێ‌به‌جێ نه‌کردووه‌ شتی خودا فه‌رمانی بێ‌داوه، هه‌موو توانای پێ به‌خشیوه‌ بۆ کردنی کاری چاک و، برۆبیان‌وومان بۆ نه‌هیشتووه‌ته‌وه‌، له‌گه‌ڵ نه‌وه‌یشدا زۆربه‌ی ئاده‌میزاد که‌مه‌ترخه‌می نه‌که‌ن، زۆریان یاخی نه‌بن و چاکه‌ی خودا به‌کار نه‌هین له‌ خراپه‌دا، په‌لاماری دانیش‌توانی بێ‌تاوان نه‌ده‌ن و سه‌ته‌میان لی نه‌که‌ن، دووایی نه‌گه‌ر به‌وانه‌ی پیش‌وو له‌خودا ناترسی.

﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ﴾ ددوایی یا ئاده‌میزاد ته‌ماشای لای خواره‌مه‌نی خۆی بکا که‌ نه‌بیته‌ هۆی ژبانی خۆی و، پێی رائه‌بو‌پێی و، په‌رسیار له‌ نه‌قلی خۆی بکا چ که‌سه‌ی نه‌و خواره‌مه‌نیانه‌ی بۆ درووست کردووه‌؟

ته‌فسیری زمانکۆبی

﴿أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا﴾ خوارده منی به کدی بهم جوړه بڼه ناماده نه کین، که به راستی نیمه ناومان پیداکردوه نهی پریژینه خواره وه زوړ به خوړی و به تهوژم و به تین. له پاشنا نیمه زه ویمان قلیشانندوه به هوۍ سهوزبون و سدرده رهیانی گیاو پرووه کدوه، به قلیشانی شیوی نهو رووه کانه بی.

﴿فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا وَعِنَبًا وَقَضْبًا وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا وَحَدَائِقَ غُلْبًا وَفَاكِهَةً وَأَبًّا مَتَاعًا لَكُمْ وَلِأَعَامِلِكُمْ﴾ دووایی نیمه رواندوومانه له ناو زه پیدا به هوۍ نهو ناووه دانه وینله و، تری و، سهوزیه به تهری بری و بخوړی، وه که هممو سهوزیه، هر له کدوه رهوه، ههتا قارچک و ریواس و سهوزی تر و زیتون و، خورما و باخ و باخاتی چر و پر. میوهی همه جوړ و، لهوهرگا و گیا لهو جوړهۍ نادمیزادانهۍ چیتاوه و، ناژاله کانیان نه بخوړن، نهوانهۍ باسکران هموویان بو سوودی ژیاۍ نیوهیه، هندیکیان بو خوړتان و هندی تریان بو ماندهۍ ناژال و چوارپی کانتان. دووای نهوانهۍ جیهان نورهۍ باسی روژی دوواییه، خودا نه فدرموی:

﴿فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاحَّةُ﴾ دووایی کاتی له روژی دووایدا دهنگیکی سخت پیدا نهی هممو گویچکه کان که نه کانه وه نهونده سخت و گرانه.

ووشی (الصَّاحَّةُ) به دهنگیک نه لین: دوو شتی ره له یکه بدن. بیگومان روژی دووایی ناسمان و نه ستیره کان کیشیان نامیتن، زهوی به کیوه کانیوه له گهل نه ستیره کانی تر له یکه نه دهن، لهو کاته دا گرمه و شاخه پیدا نهی، هیچ گیاندار و گویچکهۍ بهرگهۍ ناگری، له بهر نهوۍ دهنگهۍ زوړ تیز و سخت و بی وینده له گهره پیدا.

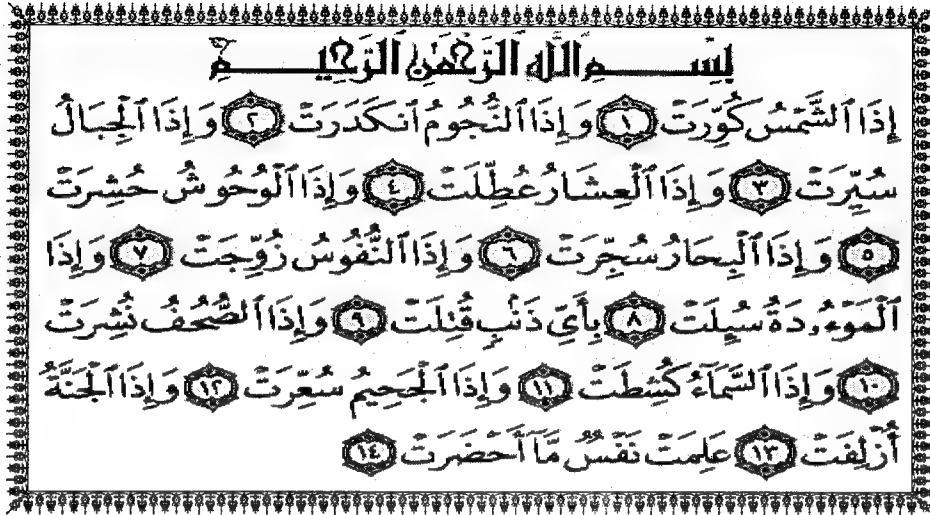
﴿يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ﴾ نهو روژه روژیکه هممو که سی رانه کا و هلدی له برا و، دایک و، باوک و، زن و، کورۍ خوۍ، دژست و خزمایه تی لهو روژه دا نی یه.

﴿لِكُلِّ امْرَأٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ وَجُودَةٌ يَوْمَئِذٍ مُسْفِرَةٌ ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ﴾ بو هممو نادمیزادی له وان لهو روژه دا کاریکی تاییدت به خوړانه وه هدی، بهو کاره وه خدریکن و، وازی له جگهۍ خوړانی بی هیتاوه. بیگومان نادمیزاد واز لهو که سانه نه هینن یارمه تیان داو له سهر کاری خراب، یا باوه ردار نه بن، به وینهۍ هابیل له برای رانه کا و، نیراهیم له باوکی و، نوح له کور و ژنه کهۍ، لوت له ژنه کهۍ خوۍ و، ناسیه له فیرعه نی میړدی، چدن که سی هه ن لهو روژه دا پروویان گه شه، ده میان به بی که نین، شادمان و دلخوشتن له بهر نهو شتهۍ خودا به خشیویه بهوان.

﴿وَوُجُودَةٌ يَوْمَئِذٍ عَبْرَةٌ لِّهَاقِهَا قَتَرَةٌ أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ﴾ وه چدن پروومه تی هه ن لهو روژه دا توژ به سهر پروومه تیانده ویه و، خه فته تبارن، پهنگی رهش دای نه پوشتی، چونکه کرده وۍ خرابی زوریان کردوه له جیهاندا، نهو که سانه بی باوه ربون له جیهاندا، له سنووری ناین دهر چوون.

﴿سوره تی ته کویر﴾

له مه كه هاتووته خواره وه. ژماره ی ئایه ته كانی (۲۹) ئایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

خودای مهزن لهو ئایه تانه ی سه ره وه دا ئامازه بو هه ندی پروداو و کاره ساتی ترسناک نه کات، له کاتی پرسیار و وولام و پاداشت له رژی دوایی دا پهیدا نه بن که (۱۲) پروداون و، نه فهرموی:

﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ﴾ هه رکاتی خۆر پیچرایه وه و، ووبوو دوا ی نه وه ی به چاو نه بینرا و، له ناو چوو له بهر نه مانی هیزی کیشانی و، سارد بوویه وه و، پروناکی نه ما و، کاتی نه ستیره کان نه م دیو دیو کران و که وته خواره وه و، پرژ و بلا بوون. ﴿وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ﴾ وه هه رکاتی کیه کان له جیگه ی خویانا هه لکه نران و بوون به تۆز و، چوون به هه وادا وه که له گه ل زهوی دا و، کاتی نهو هوشترانه که ده مانگ تپه پیه به سه ر ناوس بوونانا وازی لی هینراوه به یی شوان نه سوورپته وه که زۆر به نرخه لایان و، هه موو که سی خه ریکی خۆیه تی.

هه ندی له زانایان به م جوړه مانای (وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ) کراوه (وه هه رکاتی هه وه کان له باران بارین وازیان لیته را و، بارانیان لی نه تهاته خواره وه، چوونکه پهیره و ده ستووری جازان تیک و پیک بووه، هه تا هه ور بارانی لی بته خواره وه، هه ور و تیشکی خۆر و هه لمی ناو نه ماوه).

ته فسیری زمانا کۆبی

﴿وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ﴾ وه کاتی گیاندارانی کیوی له ترسی نه مانی زهوی رائه کهن بهم لاهو بدو لادا، ترسیان له خویمان و له ناده میزاد نی یه و جیگه یه نادوزنده وه پشوری تیدا بدن و، دووایی هدموویان له ترسانا نه مرن و، کاتی هدموو دهریاکان گهرم نه کرین و نه رزینه ناو یه کتری و نه بن به یدک زهریا و، له بهر کاولوبوونی زهوی، هیچ شتی نی یه رینگه یان لی بگری و تیکه لاهوی یه کتری نه بن.

مانای رستهی (وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ) بهم جو رهش کراوه: یانی هدرکاتی دهریاکان گریان گرت به هوی ناگری ناو زهوی، له کاتیکا زهوی پارچه پارچه نه بن و، ناو و ناگری تیکه لاهو نه بن و، دهریاکان گر نه گرن.

﴿وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ﴾ وه هدرکاتی گیانی هدموو ناده میزادی گه رایه وه بولای له شهتانه کانیا و، جووت بوونه وه له گهل یه کتری و، کاتی پرسیار کرا لهو کچه منالانه ی زینده به چال نه کرین، له بهر چ گونا هنی کوژراون و به راستی له روژی دووایی دا زیندوو نه کرینه وه، پرسیاریا لی نه کری بۆ یوه کوژران و، گونا هنان چ شتی بووه.

﴿وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ وَإِذَا الْجَبَابِثُ سُقِرَتْ﴾ وه هدرکاتی نامه ی کرداره کانی ناده میزاد کرانه وه و، نامه ی هدموو که سی درا به دهستی خویه وه و، هدرکاتی ناسمان لاهرا و، نه ستیره کان ونبون له ناو ناسماندا و، هدرکاتی دوزه خ گهرم کرا. ﴿وَإِذَا الْجَنَّةُ أُنْفِلَتْ غُلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ﴾ وه هرکاتی به هشت نریک کرایه وه بۆ خاوه نه کانیا و چونکه بۆ نهوان ناماده کراوه، دووای نهو دوازه رووداوانه هدموو که سی نه زانی به شتی ناماده ی کردوه بۆ خوی.

فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُفِ ۝
الْجَوَارِ الْكُنُفِ ۝ وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ۝ وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ۝
إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۝ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ۝ مُطَاعٍ
ثَمَّ آمِينَ ۝ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ۝ وَلَقَدْ رَءَاهُ بِالْأَفْقِ الْمُبِينِ ۝
۝ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ۝ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ۝
فَأَن تَدَّهْبُونَ ۝ إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ۝ لَمَن شَاءَ مِنكُمْ أَن
يَسْتَقِيمَ ۝ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۝

﴿فَلَا أَقْسِمُ بِالْخَاسِ الْخَوَّارِ الْكُنَّسِ﴾ دوایی به راستی من سویند نه خوم به و نه سترانهی
نه تو به رۆژدا له بهر چار و ن نه بن و نابترین، به شهودا به چار نه بترین، به شه و رۆژدا
نه سوو پینه و دهر نه که ونه وه.

﴿وَاللَّيْلِ إِذَا عَسَفَ وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ﴾ وه سویند نه خوم به و شهوی کاتی تاریکی به کهی
روو نه کاته سهر زهوی و، سویند نه خوم به بهیانی کاتی رووناکی به کهی پهخش نه بیته وه به
زهوی دا و، هه موو شتی نه گرینه وه.

﴿إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ﴾ سویندم به وانهی باسکران. به
راستی قورئان گفتو گۆی نیر دراویکی به پیره له لای خودا و، فرمانی پندراوه رای بگه یه نی به
پهغه مهربی خوی، خاوه نی هیزکی به کجار زۆره لای خودای خاوه ن پله، هیزکی وای هه یه نه و
فریشته به چوار گوندی تا قمی لوتی ژیرا و زور کرد، جبرئیل فریشته به که خاوه نی پله و پایه ی
به رزه لای خاوه نی هه موو بوونه وهران.

﴿مُطَاعٌ ثَمَّ أَمِينٌ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ﴾ نه و فریشته به جبرئیل له و جیگه به فریشته کان
به پیره وی نه که ن و له فرمانی دهرناچن و، هاوړپکه ی ئیوه که موحه مده شیت نی به، به
گویره ی گومانی بی باوه ران.

﴿وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأَفْقِ الْأَمِينِ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ﴾ وه به راستی پهغه مهرب جبرئیلی بینوه
له سهر نه و دیمه نه ی خودا درووستی کردووه له ناسوی ناشکرادا له لای سه ره وی خۆر
هه لات که جیگه ی هه لهاتنی خۆره، موحه مده له سهر راگه یاندنی سروس و جگه ی سروس له و
شانه ی نابترین گومانی لی ناکرین و رۆژ و چرووک نی به، نه وه ی لای خودا وه جبرئیل بۆی
بهیته به ئاده میز ادانی رانه گه یه نی.

﴿وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِیمٍ فَأَنَّى تُذْهِبُونَ إِن هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِینَ﴾ وه نه و قورئانه
گفتو گۆی شهبانی بی بهش له به زه ی و له میهره بانی خودا نی به وه ک بی باوه ران به تایه تی
(سه مان روشدی) تاو نبار نه یلین، نه و قورئانه ی هیچ شتی نی به له وه ی بی باوه ران نه یلین، جگه
له وه ی نامۆز گاری کردنی راستی و بیگومانه بۆ هه موو بوونه وهرانی ژیر و دادپه روه ر و بی
لایه ن.

﴿لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَن يَسْتَقِیمَ﴾ نه و قورئانه نامۆز گاری به بۆ که سنی لای ئیوه دوا ی راستی
بکه وی، له سهر ی راوه ستی و سوودی لی وه بگری. به لام که سنی به رده و امبی له سهر گومرایی
سوودی لی وه رناگری و، نامۆز گاری کاری تی ناکا.

﴿وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِینَ﴾ وه ئیوه ی بی باوه ر ناره زۆی رتی راست ناکه ن
و دووای چاکه ناکه ون، مه گهر په روه ردگاری بوونه وهران ناره زۆ بکا و به زۆر پشان بکا،
خودای گه وره نه قلی داوه به ئیوه و خۆتانی سه ربه ست کردووه، ئیوه رینگه ی راست ناگرن به
ناره زۆی خۆتان. خودا ئیوه ی وه ک نازالی بی نه قل درووست نه کردووه.

﴿سوره تی نه لئینیفطار﴾

له مه که هاتووه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۹) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ
 فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ
 وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾ يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴿٦﴾ الَّذِي
 خَلَقَكَ فَسَوَّكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾
 كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالذِّينِ ﴿٩﴾ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا
 كُنِينِ ﴿١١﴾ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾ وَإِنَّ
 الْفَجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الذِّينِ ﴿١٥﴾ وَمَاهُمْ عَنْهَا بِعَايِينَ ﴿١٦﴾
 وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الذِّينِ ﴿١٧﴾ ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الذِّينِ ﴿١٨﴾
 يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ﴿١٩﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

﴿إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ﴾ ئەم سورەتی و سوورەتی پێشوو باسی هەندێ
 لەو شتانه ئەکا لە کاتی رۆژی دووایی و، دوا ی پرسیار و پاداشت پەیدا ئەبن، بەلام لەم
 سورەتەدا بە شیوەیەکی گۆرتر ئەفەرەمۆی: هەر کاتی ئاسمان پارچە پارچە بوو، ئەستێرەکان
 کەوتنە خوارەوه، چونکە کیشی یان نامینێ و، کاتی کەوتنە خوارەوه و، بلاو بوونەوه و نەمان.
 ﴿وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ﴾ وە هەر کاتی شەپۆلی ناوی دەریاکان بەرزبوونەوه، بوون بە هەلم و،
 بەم لاوлада رۆیشتن و بە ئاگری ناو زەوی گەرم کران، دوا ی نەمانی زەوی.
 ﴿وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ﴾ وە هەر کاتی گۆرەکان خاکە کە ی لە
 ناوبرا و ئەو مردووانە ی لە ناویاندا بوون زیندووکرانەوه بە کردەوه ی خۆیانەوه، لەو کاتانەدا
 هەموو کەسێ ئەزانێ چ شتیکی بۆخۆی پێش خستووه و، چ شتیکی بۆخۆی دواخستووه لە
 چاک و لە خراپ.

تەفسیری زمانکۆیی

﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ﴾ نهی ناده میزاد چ شتیکه فریوی توی داوه له بو پهرستی پروه دگاری زور گه وره ی خوت له هه موو پرویه که وه، به بی پرسیار و پاداشت واز له بهنده ی خوی نابه ری، پرسیاریان لی نه کا و پاداشتیان نه داته وه و، توله یان لی نه سیتی، نیتر چون فریو نه خون.

﴿الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ﴾ پروه دگاریکی نه وتیه توی دروست کردوه له دلوی ناو، دووایی هیژی نهیتی و ناشکرای له ناو له شی نیوه دا داناه و، دووایی نه دنامه کانی توی به شیوا بو یه کتری دروست کردوه و، به جوړیکی و دهستیکی تو دریز نی یه له وه ی تریان، هه ندی له له شی تو رهش نی یه و نه وی تری یان سی بی، مه گهر هه ندی جار نه بی بو نیشانه یه خودا نه یزانی.

﴿فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ﴾ به هه ر جوړ و دمه نی پروه دگار ناره زوی کردوه پیکیه وه ناوی، دریز بی یا کورت، سی بی یا رهش یا زهره، به جوانترین شیوه و بالا، به وینه ی به راز و گوئی دریز دروستی نه کردویی.

﴿كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالذِّينِ﴾ زور راست و بیگومانه به لکو بو یه فریوتان خواردوه و باوه رتان به پاداشت و پرسیار نه بووه، بیگومان نیوه زیندوو نه کرینه وه و، پرسیاری کار و کرده وه ی خوتانتان لی نه کری.

﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ كِرَامًا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾ وه به راستی دانراوه به سه ر نیوه دا چهن فریشته یه ناگایان له هه موو گفتوگو و کرداری نیوه هه یه، به ریز و به هیژ و ده ست پاک و، نه و شته ی پیمان سپر دراوه به ته وای به هه موو جوړی جی به جی نه کن، هه موو شتی نیوه بیکن نه ینووسن، هه رشتی نیوه بیکن نه یزانن. جوړی نووسنی کردار و گوشتار هه ر خودا نه یزانی.

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ﴾ به راستی پیاوچاکان و راست ویزان له ناو رابواردنی چاک و به ره مه نه دیدان، بی باوه ران و به دکاران له ناو دوزه خدان، نه چنه ناو دوزی خ له روژی پاداشت و پرسیاردا، سزاکه ی نه چیژن و، هیچ که سی له وان نایه نه دهره وه له ناود وزه خدا چاونوقاندنی.

﴿وَمَا أَذْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ ثُمَّ مَا أَذْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ يَوْمَ لَا تُمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ﴾ وه چ شتیکی زور گه وره یه به توی رابگه یه نی روژی پاداشت چ شتیکه، له پاشانا چ شتی بی به توی بناسینی روژی پاداشت چی یه، روژی پاداشت روژیکه هیچ که سی خاوه نی هیچ شتی نی یه بو هیچ که سی له سوود و له زیان، هه موو کاری له و روژه دا هه ر بو خودایه به بی راویژکار و به بی یاریده دهر.

﴿ سوره تی نهلموته فیفین ﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. هندی له زانایان نه لئین: له مدهینه هاتووته خواره وه.
ژماره ی نایه ته کانی (۳۶) نایه تن.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

کۆمه لئ له تاوانباران بازگانیان نه کرد و، به توانا و هیزی خویانه وه شانازیان نه کرد،
شتیکییان نه کری و نهان فروشت. به لام نهوان به نرخیی کهم نه یانکری و به نرخیی زور
نه یانفروشت. له ههردوو جاردا قازانجی زوریان بۆ خویان مسۆگهر نه کرد. ئاده میزادیان ناچار
نه کرد بۆ سوودی خویان و، نهوانیش چاریان نه نهما نه بویه خویانیان بدایه به دهسته وه بۆ نیازی
سته مکاران. چهنده نایه ته کانی قورنن له مه ککه له باره ی باوه ربوون به یه کیتی خودا و رۆزی
دوایی یه وه نه هاتنه خوار و، له مدهینه زۆربدی له باره ی مامه له و کۆمه لایه تی و دهستووری
جیهانه وه نه هاتنه خواره وه. به لام وا دیاره کۆمه لئ له دانیشتروانی مه ککه که خواره نی سامانی

ته فیسری زمانکۆبی

زور و پلهو پایه‌ی زوربوون. زبانی زوریان له هه‌ژاران نه‌دا له پیوانه و کیشانه و ترازوبازی‌دا، بویه خودای مه‌زن هه‌ره‌شه‌ی لی‌کردن و فهرمووی:

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّينَ الَّذِيْنَ اِذَا اُكْتُلُوْا عَلٰى النَّاسِ يَسْتَوْفُوْنَ وَاِذَا كَالُوْهُمْ اَوْ وُزِّنُوْهُمْ يُخْسِرُوْنَ﴾
 نه‌مان و سزایه‌کی زور سه‌خت بو که‌سانیکی نه‌وتو سستم نه‌کن له ئاده‌میزاد له پیوانه و کیشانه‌دا، که‌سانیکی نه‌وتون کاتی شتی به پیوانه و هربگرن له ئاده‌میزادی بی‌چاره بو خویان، به ته‌واوی نه‌ی پیون و زوری نه‌بدن بو‌خویان و، هه‌ر کاتی شتی پیون یا بی‌کیشن بو ئاده‌میزاد به نات‌ه‌واوی و به که‌می نه‌ی پیون و نه‌یکیشن، له هه‌ردوو جاردا قازانج بو خویان مسوگه‌ر نه‌کن.

﴿اَلَا يَظُنُّ اُولٰٓئِكَ اَنَّهُمْ مِّمَّعُوْثُوْنَ يَوْمَ عَظِيْمٍ يَوْمَ يَقُوْمُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ﴾
 ترازوبازی نه‌کن نازانن که به راستی نه‌وان زیندوو نه‌کرینه‌وه و پرسپاریان لی‌نه‌کرئ له رۆژیکی گه‌وره‌دا که رۆژی دووایی به، رۆژیکه ئاده‌میزاد زیندوو نه‌کرینه‌وه له گۆره‌کانیا‌نا رانه‌وه‌ستن له‌به‌ر فهران و له‌به‌رده‌م په‌روه‌دگاری هه‌موو بو‌نه‌وه‌ران بو پرسپار و پاداشت، نه‌وه‌ی باسکرا تۆله‌ی ترازوو بازانه که شتیکی که‌م بدزن له دانیش‌توان، نه‌بی تۆله و سزای نه‌وه که‌سانه به ناره‌وا دارایی ئاده‌میزاد زه‌وت نه‌کن چۆنی؟

﴿كَلَّا اِنَّ كِتٰبَ الْفُجَّارِ لَفِيْ سَجِيْنٍ وَمَا اَذْرٰكَ مَا سَجِيْنٌ كِتٰبٌ مَّرْقُوْمٌ﴾
 بی‌گومانه، ترازوبازان نابین گومان بیدن زیندوو نا‌کرینه‌وه، نه‌بی بزانی نه‌وه که‌سانه‌ی باوه‌ریان به رۆژی دوایی نه‌بی و، نه‌وه که‌سانه‌ی شتی بو‌خویان ساخته به‌پین بو لا‌بردنی سزا له‌سه‌ر خویان، به‌هزی فیل و فره‌وه بو زه‌وا‌کردنی ترازوبازی. به راستی نامه‌ی کرداری گونا‌ه‌باران و به‌د‌کرداران له ناو ده‌فته‌ریکی په‌ستی ره‌شدایه که ناوی تاوان‌بارانی تیدا تومار نه‌کرئ، چ شتیکی زور سه‌رس‌په‌نده به تۆی بناسینی نه‌وه ده‌فته‌ره ره‌شه چ شتیکه؟ نه‌وه ده‌فته‌ره نامه‌یه که ژماره‌ی خراوه‌ته سه‌ر بو دیاری کردنی ناوی نه‌وه که‌سانه تاوان‌باران و سزایان نه‌درئ.

﴿وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ الَّذِيْنَ يَكْذِبُوْنَ يَوْمَ الَّذِيْنَ وَمَا يَكْذِبُ بِهٖ اِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ اٰیِمٍ﴾
 سزای زور سه‌خت له رۆژی دووایدا بو نه‌وه که‌سانه‌یه رۆژی پاداشت و سزا به درۆ نه‌خه‌نه‌وه و، بروای پین نایه‌رن، که‌سانیکی نه‌وتو رۆژی پاداشت به درۆ نه‌زانن و، هیچ که‌سه‌ی نه‌وه رۆژه به درۆ نازانی، مه‌گه‌ر هه‌موو که‌سه‌ی لای‌دایی له سنووری خودا، گونا‌ه‌باران دووای ئاره‌زۆی پوچی خویان که‌وتین.

﴿اِذَا تَنٰلٰی عَلَیْہِٗٔ اٰیٰتُنَا قَالَ اَسَاطِیْرُ الْاَوَّلٰیْنَ﴾
 نه‌وه که‌سه‌دا که وه‌لیدی کوری موخیره، نه‌یووت: نه‌وه ئایه‌تانه داستانی پرو‌پوچی پیشینه‌، هه‌ر که‌سه‌ی دلی بۆلای داد‌په‌روه‌ری بروات، زور لای ئاسانه باوه‌ر به رۆژی دووایی به‌پین، به‌لام هه‌ر که‌سه‌ی ده‌ست‌دریژی بکاته سه‌ر مافی ئاده‌میزاد، زور لای گرانه باوه‌ر به‌وه رۆژه به‌پین، چونکه نه‌مانی خۆی ده‌ره‌خا.

﴿ کَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴾ ینگومان قورئان و رۆزی دووایی داستانی پروپچی پیشووان نی، یه لکو ئه و شته خرابدی ئه و تاوانبارانه ئه یکه ن که و توه ته سهر دلیان و ره شی کردوه ته وه و، بیر له راستی نایه ته کانی قورئان و رۆزی دووایی ناکه نه وه.

﴿ کَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَّخُجُونَ ﴾ راست و ینگومانه. به راستی ئه و بی باوه رانه له رۆزی دووایدا له به زهیی و ریز و بینینی پهروه دگار بی به شن و، خودا به چاوی به زهیی ته ماشایان ناکا و، پاکییان ناکه نه وه له گونا.

﴿ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُو الْجَحِيمِ ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴾ له پاشانا به راستی ئه و تاوانبارانه ئه چنه ناو ناگری دۆزه خ و سزا که ی ئه چیرن، له پاشانا ئه پیژری به وان: ئا ئه مه ئه و سزا به ئیوه له جیهاندا به درۆتان ئه خسته وه و باوه رتان بی ئه نه هیتا.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَنْبَارِ لَفِي عِلِّيْنَ
 وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾ كِتَابٌ مَرْقُومٌ ﴿٢٠﴾ يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّ الْأَنْبَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْأَرَايِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْحُومٍ ﴿٢٥﴾ خَتَمَتْهُمْ مِنْ مَسْكِ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمِنَاجِمُهُ مِنَ تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾ عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَرُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفِظِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَ يَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾ عَلَى الْأَرَايِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ تُوِبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

﴿ کَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَنْبَارِ لَفِي عِلِّيْنَ وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ كِتَابٌ مَرْقُومٌ يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴾ به راستی و به بی گومان نامه ی کرداری پیاوچاکان و خودا په رستان له ناو جینگایه کی به رز و به نر خدا دانراوه و، چ شتیکی گه وره ی سدرنج راکیشه به تۆی بناسیتنی ئه و جینگه به رزه شایسته ی

چ شتیکە؟ ئەو جینگە بەرز و بە نرخە نامەیدە کە ژمارە ی خراوەتە سەر بۆ دیاری کردنی ناوی پیاوچاکان، تا قەم تا قەم فریشتە بەرپزە کانی نزیك لە خودا و ئەرۆن بۆ تەماشای کردنی ئەو نامەیدە، کە هەستی یی ئە کرئ هەموو کەسی نزیکی یی ئەیبینی.

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ عَلَى الْأَرْكَانِ يُنْظَرُونَ﴾ بە راستی پیاوچاکان و خودا پەرستان لە ناو خۆشی و بەهرەمەندی چاک بەهەشتان، بەسەر کورسی یەوێ دانیشتون، تەماشای ئەو شتە ئە کەن خودا لە بەهەشتا بۆی ئامادە کردوون. تەماشای دوژمنانی خۆیان ئە کەن.

﴿تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مُمْتَثِمٍ خِتَامُهُ مِسْكٌ﴾ بە راستی تۆ هەرکاتی ئەو کەسانە ببینی ئەزانی ئەوان لە چ چاکە و رابواردان، چونکە تۆ بەسەر رومەتیانەو جوانی و سەییەتی و خۆشی ئەیبینی، لە مەیدەکی پاک یی ئازاردەر دەرخواردی ئەوان ئەدری، ئەو مەیدە مۆرکراوە سەرە کە چەسپە و نەکراوەتەو، سەری شوشەکانی بە ميسك داخراوە و، بۆن و تەمی وەك ميسك وایە.

﴿وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ﴾ وە بۆ ئەو شتە ئەو ناو بەهەشتان دووایی پێویستە بۆلای پەرستنی خودا چاکە و خۆشی و بەهەشت پێش کەران پێش بکەن و پەلە بکەن، لەبەر ئەوەیش ئەو مەیدە یی ئازارە ی بە ميسك مۆرکراوەیان بەدریتی. ئەبۆنەو.

﴿وَمِزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ﴾ وە ئەو شتە ی تیکەلای ئەو مەیدە ئە کرئ هەندیکە لە خوراوەیە ئەرژێ بەسەر ئەو مەیدە، ئەو خوراوەیە بریتی یە لە کانیای پیاوچاکان لە ئاوە کە ئەبۆنەو، چونکە لە پەرستنی خودا پەکیان ناخا، ئەو خواردن و خواردنەوانە ئادەمیزاد لە جیهاندا زۆری بۆ هەول ئەدەن. بۆیە خودا باسیان ئەکات.

دوای ئەوەی خودا باسی پیاوچاکان و پیاوخرایانی کرد، باسی پاداشت و تۆلەیشی کرد، باسی پیاوچاکانی جیهان و پیاوخرایانی جیهان ئەکا و ئەفەرموی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ أُجِرُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ﴾ بە راستی کەسانیکی ئەوتۆ یی باوەر و تاوانبارن یی ئە کەن لە جیهاندا بە کەسانیکی ئەوتۆ باوەریان هێناوە و، گالتهیان یی ئە کەن؛ چونکە هەژان.

﴿وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ﴾ وە هەرکاتی هەژارە باوردارەکان برۆشتانایە بەلای یی باوەرە تاوانبارەکاندا، یی باوەران بە پێلۆ برۆی چاویان ئامازەیان ئە کرد بۆ لای باوەرداران بە گالته کردنەو، و هەرکاتی یی باوەران بچوونایەتەو بۆلای خێزانەکانی خۆیان ئە گەرانەو بۆلایان، بە خۆش حالی و یی کەنینهو، یی باوەری بێ پەرستی خۆیان یی چاکبوو.

﴿وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُّونَ﴾ وه هدر کاتی بی باوه‌ران موسلمانانیاں ئه‌یینی ئه‌یان ووت: ئه‌و که سانه له ریگه‌ی باباپیری خویان لایانداوه و ریگه‌ی راستی‌یان وون کردووه.
﴿وَمَا أَرْسَلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ﴾ وه بی باوه‌ران نه‌نیرون بۆ سهر موسلمانانه‌کان، ناگایان له‌وانی و، چاودیری کرده‌وه‌ی باوه‌رداران بکه‌ن. به‌لکو پیوسته بی باوه‌ران خه‌ریکی چاک کردنی خویانبن.

ئه‌وه‌ی باسکرا کرده‌وه‌ی بی باوه‌ران بوو له‌گه‌ل باوه‌رداران له جیهاندا، خودای مه‌زن باسی کرده‌وه‌ی باوه‌رداران ئه‌کا له‌گه‌ل بی باوه‌ران له رۆژی دوواییدا، ئه‌فه‌رموی:
﴿قَالُوا الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ﴾ دووایی ئه‌م رۆژه‌ی دووایی، که سانیکی ئه‌وتۆ باوه‌ریان هینا پین ئه‌که‌نن به بی باوه‌ران و گالته‌یان پین ئه‌که‌ن. ههر به‌و جۆره‌ی ئه‌وان له جیهاندا به باوه‌رداران پین ئه‌که‌نن. باوه‌رداران دانیشتوون به‌سهر کورسی به‌کانی به‌هه‌شته‌وه، ته‌ماشای بی باوه‌ران ئه‌که‌ن له دۆزه‌خدا.

﴿هَلْ تُؤْتِي الْقُفَّارَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ ئایا بی باوه‌ران تۆله‌یان لی ناكریته‌وه به شتی خویان ئه‌یکه‌ن له جیهاندا به پینکه‌نییان و گالته‌ پین کردنیان به باوه‌رداران. بینگومان له هه‌موو کات و له هه‌موو جینگه‌یه پیاوانی تاوانبار و سه‌ره‌ری گالته به پیاوانی هه‌زار و چاک ئه‌که‌ن و سه‌ره‌ری‌یان لی ئه‌گرن و تاوانجی‌یان تی ئه‌گرن. به راستی ئه‌و ئایه‌تانه بۆ هه‌موو کاتی هاتوونه‌ته خواره‌وه.

به یاریده‌ی خودا کو‌تایی پین‌هات

٢٠٠٠/١٠/٣ ی زایینی

﴿ سوره تی نه لئیشیقاق ﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۵) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ❶ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ❷ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ❸
 وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ❹ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ❺ يَتَأَيَّهَا
 الْإِنْسَنُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدًا حَافِلًا لِّقِيهِ ❻ فَأَمَّا مَنْ أُوْفِيَ
 كِتَابُهُ بِيَمِينِهِ ❼ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا بَاسِيرًا ❽ وَيَنْقَلِبُ
 إِلَىٰ أَهْلِهِ مُسْرُورًا ❾ وَأَمَّا مَنْ أُوْفِيَ كِتَابُهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ❿ فَسَوْفَ
 يَدْعُوا ثُبُورًا ❶❶ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ❶❷ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي أَهْلِهِمْ مُسْرُورًا ❶❸
 إِنَّهُمْ ظَنُّوا أَن لَّنْ يَحْجُورَ ❶❹ بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ❶❺

لهم سورته و سوره تی ته کویر و ئینفیتار، سامناکی رۆژی دووایی پروون نه که نه وه و،
 ناده میزاد له رۆژی دووایی دا ئه بن به دوو بهش: بهشیکی یان له ناو بهههشتان، بهشی تری یان له
 ناو دۆزه خدان، نه فهرموی:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهربان

﴿ إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴾ تو بیری نهو کاته بکه ره وه ئاسمان پارچه پارچه
 ئه بی، پهیره و پرۆگرامی زهوی و ئاسمان تیک نه چی، کاتی خودا بیهوی ویرانی یان بکا و،
 ئاسمان گوی پایدلی پهروه دگاری خۆیدی و، مل که چ ئه بی و، شایسته هیشه و پیوسته مل که چی
 بی: چونکه درووستکراوی پهروه دگاری خۆیدی و ساله های سال رای گرتوه، ئیستا نۆزه ی
 رووخانیه تی و هه موو شتی ئه بی له ناو بچی جگه له خودای درووست که ری هه موو
 بوونه وهران.

﴿ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴾ وه تو بیری نهو کاته
 بکه ره وه کاتی زهوی له ناو نه چی و کیشی نامیتی و کیوه کانی ئه بن به تۆز و، زهوی فره نه داته

ته فسیری زمانا کۆبی

دورهوه ئه و شتانهی له ناوی دایه: له مردووه کان جگهی مردووه کان و، ناوه کهی به چۆلی ئه مینتهوه و، فرمانبرداری پدروهدگاری خۆیهتی و پتویسته فرمانبردار بێ به وینهی ئاسمان؛ چونکه چونکه دروستکراوی ئهوه و ئه بې مل کدچی بې، دووایی له و کاتانهدا، تۆ و هه موو ئاده میزاد و جنۆکه ئه گهن به پاداشتی پدروهدگاری خۆتان.

﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ﴾ ئه ی ئاده میزاد: به راستی تۆ له م جیهانهدا خۆت ماندوو ئه کهی و رهنج ئه دهی بۆ به دهسته پنهانی کاری بۆخۆت چاکبێ یا خراب و، تۆ له م جیهانهدا به ردهوام نابی و، به رده به ره به ره و مردن ئه پۆی و، بۆلای پدروهدگاری خۆت ئه پۆی، دووایی ترووشی کاره کانی خۆت ئه بی له چاک و له خراب و، کهواته ههتا زووه واز له کاری خراب و ستم کاری بهینه، خه ریکی پهیدا کردنی کاری چاکبه و خزمهت به مروفایهتی و ههزاران بکه و، فرمانبرداری فرموده ی خودایه.

﴿فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا﴾ دووایی هه رکه سی باوه ری هتایی و کردهوی چاکي کردبێ و، نامه ی کرداری ئه درئ به دهستی راستی به وه، دووایی پرسپاری ئی ئه کری به پرسپاریکی زۆر ئاسان و، ئه پواته وه بۆلای خه یزان و خزماني به که یف و خۆشی و رووی گه شه وه.

﴿وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا﴾ وه هه رکه سی نامه ی کرداری له لای پشتی به وه بدریتی، دووایی ئه وه که سه داوای له ناچوونی خۆی ئه کا و، ئه لی: ئه ی هاوار و نه مان و به ده به ختی بۆ من.

﴿وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا﴾ وه ئه چینه ناو دۆزه خ له بهر ئه وه ی ئه وه که سه له جیهانهدا له ناو خه یزان و خزماني دا دلخۆش بووه و، رای ئه بوارد و بیر له پرسپار و پاداشتی رۆژی دووایی نه ئه کرده وه.

﴿إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّنْ يَخُورَ بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا﴾ له بهر ئه وه ی به راستی گومانی وابوو که ناگه رپته وه بۆلای ئیمه و زیندوو ناگه رپته وه و، پرسپاری ئی ناگری. به لی به بی گومان ئه گه رپته وه و پرسپاری ئی ئه کری. به راستی پدروهدگاری ئه وه که سه ناگای له کرده وه ی ئه وه که سه هدی، به رپرساره له سه ری چاکبێ یا خراب.

پرسپار: خودا له ئایه تی (٢٥) ئه لحاقه دا ئه فهرموی: تاوانبار نامه ی ئه درئ به دهستی چه بی به وه، لی ره دا ئه فهرموی: نامه ی کرداری ئه دریتی له پشتی به وه، چۆن کۆ ئه کری ته وه به یه که وه؟

وه لام: زانایان ئه لێن: تاوانباران دهستی راستی یان له رۆژی دووایدا ئه به سترئ به ملی یانه وه، دهستی ئه برپته وه بۆلای پشتی، دوا ی نامه کهی ئه درئ به دهستی چه بی به وه.

فَلَا أَقْسِمُ
بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾
لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ ﴿١٩﴾ فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ
عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكْذِبُونَ
﴿٢٢﴾ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾
إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

﴿فَلَا أَقْسِمُ بِالشَّفَقِ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ﴾ دووایی به راستی من سویتد نه خوم بهو سوراییدی
شهو که ماوه تده به گهنار تاسوی ناسمانهوه دوی ناوابوونی خور و، سویتد نه خوم بهو شهو و،
بهو شتهی کزی نه کاتهوه له دوی بلاو بوونهوهی له روژدا.

﴿وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ﴾ وه من سویتد نه خوم به مانگ کاتی رووناکیه کهی
تدواو نهی له شهوانی (۱۳-۱۴-۱۵-۱۶)ی مانگدا، سویتد بهوانه هه موو، به راستی ئیه
له کاتی درووستبووننهوه هتا روژی دووایی تی نه پهرن پله به پله: له دلۆپ ئاوهوه بۆلای
بیجولهیه له مندالنداندا، له ویشهوه بۆلای منالی، بۆلای لای، بۆلای پیری، بۆلای مردن،
بۆلای زیندوو بوونهوه، له لهش ساغی یهوه بۆلای نه خوشی، له سامانداری یهوه بۆلای هه ژاری،
له هه لسان و دانیشستان له گهل یه کزی به چاک و به خراب، دوایی بۆلای وهستان له بهردهم
خودادا.

﴿فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ دوی نهو هه موو به لگانه چ شتیکه ریگهی له ئیهو گرتوه باوه به
خودا نه پهرن؟ جگه لهوانه به لگه و هوی تر زۆرن، بۆ پروا به زیندوو بوونهوه و پاداشت
نایهرن؟

﴿وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ﴾ وه ههر کاتی نه خوئیرینهوه به سهه بی باوه پاراندا
قورئان له لایه موحه مدهوه سوژده بۆ خودا نابهن و پروا به قورئان نایهرن و موسلمان نابهن.
﴿بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكْذِبُونَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ﴾ به لکو نهو که سانه باوه پریان نه هیتاوه
راستی به درۆ خه نهوه، خو پریان به گهوره دائه نین له ناستی راستی و، خودا زاناره به شتی
نهوان نه یشارنهوه له دلپانا له نیشانه و مه بهسته کانیان، مه بهستی نهوان ههر پایه داربوونی پلهو
پایه و ده سته کوتی خو پریان له چیهاندا.

﴿فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾ دووایی تو
موژده بده بهو بی باوه پریان به سزایه کی زور خاوان نازار له پاشه روژدا، جگه له که سانیکی نهو تو
باوه پریان هیتاوه به خودا و به روژی دووایی و کردهوه چاکه کانیان کردوه، بۆ نهو که سانه
هه به پاداشتیکی بهردهوام و نه پراوه و بی کوتایی.

﴿سورته تى ئەلبروج﴾

لە مەككە ھاتتوئەتە خوارەو. ژمارەى ئايەتە كانى (۲۲) ئايەتن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾ قِيلَ أَصْحَابُ الْأَخْذُودِ ﴿٤﴾ النَّارِ ذَاتِ الْأَقْوُودِ ﴿٥﴾ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾ وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمُ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿١٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُمْ هُوبِدٌ وَبُعِيدٌ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الْغَفُورُ الْودُودُ ﴿١٤﴾ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾ فَعَالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾ هَلْ أَنْتَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ﴿٢٠﴾ بَلْ هُوَ قَرِئٌ أَنْ يُجَيِّدَ ﴿٢١﴾ فِي لَوْحٍ مَحْقُوظٍ ﴿٢٢﴾

مێزوی مروفایەتی لە کۆندا، خراپترین و نارهواترین و سەختترین چەوسانەوێ بەخۆیەو
نەدیوێ خراپترین لە چەوسانەوێ باوەرداران، ھۆکەشی ڕەگەزپەرستی کوێرانەبوو، وەك قورئان
بۆمانی ئەگێرپتەو، لە ھەوالی چەوسانەوێ ئاین پەرەوران بەر لە ئاینی ئیسلام:

۱- (زوندەواس)ی پادشای (حومەیری یەکان) لەسەر ئاینی یەھودی بوون، کاتێ بیستی
ئاینی عیسا بلاو بووئەو لە (نەجراندا) زۆری لا خراپ بوو، سوپایەکی لە حومەیری یەکان و،
ھۆزەکانی یەمەنی بردە سەریانە و، کۆی کردنەو، داوای لیکردن ببن بە جوولەکە، ئەگەر

تەفسیری زمانکۆیی

نه‌بن نه‌بی بکوژرین، نه‌وانیش کوشتیان بوخویان هه‌لێژارد، نه‌و پادشایه‌ فەرمانی دا چالێکی بو هه‌لبکه‌نن و پری بکه‌ن له‌ ناگر، هه‌ندیکی سوتاندن و، هه‌ندی تری لیکوشتن، ژمارهی کوژراوه‌کانیان گه‌یشتنه‌ نزیکه‌ی بیست هه‌زار که‌س.

۲- پاشایه‌ له‌مه‌ویه‌ر هه‌بووه، جادووگه‌ریکی بووه‌ پیر بووه، به‌ پاشای ووت: من پیر بووم، منالێکم لادابنی فیری جادووی بکه‌م، کوپێکی منالێان نارد ه‌ لای نه‌و جادووگه‌ره‌ فیری جادووی بکات، له‌سه‌ره‌ رینگه‌ی هاتوچۆی نه‌و کورده‌دا خوداپه‌رسته‌ی هه‌بوو، نه‌و کورپه‌ لای دانه‌نیشته‌ و گوئی له‌ گفتوگوکانی نه‌گرت، زۆر لای چاکبوون، هه‌موو کاتی له‌ چوونیا و له‌ گه‌ڕانه‌وه‌ی لای نه‌و خوداپه‌رسته‌ دانه‌نیشته‌ و گوئی لی نه‌گرت، به‌و بۆنه‌وه‌ چوون و هاتنه‌وه‌ی دواوه‌ که‌وت و، جادوگه‌ر و که‌س و کاری لی‌یان نه‌دا، هانای برده‌ لای نه‌و خوداپه‌رسته‌ و فەرمووی: لای جادوگه‌ر بلی: که‌س و کارم دوام نه‌خه‌ن، لای نه‌وانیش بلی جادوگه‌ر دوام نه‌خات. ماوه‌یه‌ به‌سه‌ردا تێپه‌ری، رۆژی گیاندارێکی درنده‌ رینگه‌ی هاتوچۆی به‌ستبوو له‌ دانیشتوان، کورپه‌ که‌ ووتی: نه‌مپۆ بۆم ده‌رئه‌که‌وی خودا په‌رسته‌ یا جادوگه‌ر راسته‌. به‌ردیکی هه‌لگرت و ووتی: خودایه‌ نه‌گه‌ر تو کار و کرده‌وه‌ی نه‌و خودا په‌رسته‌ت لا چاکه‌، به‌م برده‌ نه‌و گیانداره‌ بکوژم هه‌تا دانیشتوان رزگاریان بی، به‌رده‌که‌ی فری‌دا و گیانداره‌که‌ی کوشته‌.

نه‌و ر‌ووداوه‌ی گیرایه‌وه‌ بو نه‌و خوداپه‌رسته‌ فەرمووی: کوپێ خۆم پله‌ی تو له‌ پله‌ی من گه‌وره‌تره‌، نه‌گه‌ر تو گیرۆده‌ بووی باسی من مه‌که‌، کورپه‌ که‌ وای لیهات کوپ‌ر و به‌له‌ کاوی چاک نه‌ کرده‌وه‌، دانیشتوانی له‌ زۆر نه‌خۆشی رزگار نه‌کرد، هاو‌پ‌ری‌یه‌کی پادشا کوپ‌ربوو، نه‌و ده‌نگ و باسه‌ی له‌و کورپه‌وه‌ بیست، دیاری‌یه‌کی زۆری بو برد، ووتی نه‌گه‌ر چاوم چاک بوویه‌وه‌ نه‌م هه‌موو دیاری‌یه‌ت نه‌ده‌می.

کورپه‌ که‌ ووتی: خودا هه‌موو که‌س چاک نه‌کاته‌وه‌، نه‌گه‌ر باوه‌ر به‌ خودا به‌یتی، من نه‌پارێمه‌وه‌ له‌ خودا چاکت بکاته‌وه‌، وه‌زیره‌ که‌ باوه‌ری هێنا و چاک بوویه‌وه‌. کاتی پادشا چاوی به‌ وه‌زیر که‌وت چاکبووه‌ته‌وه‌، ووتی: چ که‌سیکه‌ نه‌و چاوه‌ی داوه‌ به‌ تو، ووتی په‌روه‌ردگاری من، پادشا ووتی: جگه‌ی من تو په‌روه‌ردگاری ت‌رت هه‌یه‌، وه‌زیره‌ که‌ ووتی: به‌لی. په‌روه‌ردگاری من و تویش، پادشا وه‌زیره‌ی گرت و سزای زۆری دا، هه‌تا ناوی کورپه‌که‌ی پی ووت، کورپه‌که‌یان بانگ کرد بۆلای پادشا و ووتی: کوپ‌ری خۆم، به‌هۆی جادووگه‌ری‌یه‌وه‌، گه‌یشته‌وینته‌ نه‌و پله‌یه‌ی کوپ‌ر و به‌له‌ کاوی چاک بکه‌یته‌وه‌، که‌چی کاری به‌و جوژه‌ نه‌که‌ی، کورپه‌ که‌ ووتی: من هه‌چ که‌سی چاک ناکه‌مه‌وه‌، خودای مد‌زن هه‌موویان چاک نه‌کاته‌وه‌، دووایی نازاری زۆریاندا، هه‌تا ناوی خودا په‌رسته‌ی ووت و هینایان، پێیان ووت: له‌و ئاینه‌ی خۆت

پەشیمان بیدەرەو، پەشیمان نەبوویەو، بەو بۆنەو، مەشاریکیان ھیتا و خەستیانە سەر تەوقی سەری و کردیان بە دوو لەتەو، ھەر بەو جۆرە پیاوێکە پادشایەکیان کرد بە دوو پارچە، دووایی بە کۆرە کەیشی یان ووت: پەشیمان بیدەرەو، پەشیمان نەبوویەو، دایانە دەستی چەن کەسێ پێیان ووتن: بێبەنە سەر ئەو کێو، ئەگەر پەشیمان نەبوویەو، فەرە بەنە خوارەو، کۆرە کە ووتی: خۆدایە رزگارم بکە بەھەر جۆری خۆت ئارەزو ئەکەیت، کێو کە ھاتە لەرزین و ھەموویان کەوتنە خوارەو. کۆرە کە بە بێ ئازار رزگاری بوو و ھاتەو لای پادشا، پادشا پێی ووت: پیاوێکان: چۆیان بەسەرھات، کۆرە کە ووتی: خۆدا ھەموویانی لەناو بردن، پادشا ووتی: سواری بەلەمیکێ بکەن و بێبەنە ناوەرەستی ئەو دەرپایەو، ئەگەر پەشیمان نەبوویەو فەرە بەنە ناو ئاوی ئەو دەرپایەو، کۆرە کەیان برد و ووتی: ئەی خۆدایە، لەناویان بەد، بەلەمە کە ژێراو ژوور بوو ھەموویان خنکان، کۆرە کە ھاتەو بۆلای پادشا، ووتی: پیاوێکان کوان، کۆرە کە ووتی: خۆدا لە ناوی بردن.

دووایی کۆرە کە بە پادشای ووت تۆ ناتوانی من بکوژی، بە جۆری نەبێ من فەرمانت پێ بەدەم، پادشا ووتی چۆن ئەبێ: کۆرە کە ووتی: ھەموو دانیشتوان لە دەشتیکا کۆ بکەرەو، دووایی تۆ تیرێ لە تیردانە کە ی من دەرپەینە و بێخەرە ناو کەوانە کەو، لە پاشانا بلی: بە ناوی پەرەدگاری ئەم کۆرەو، تیرە کە بەھاوێژە بۆ سەری من ئەو کاتە تۆ من ئەکوژی، پادشا دانیشتوانی کۆکردەو لە دەشتیکا، تیریکێ لە تیردانە کە ی دەرھیتا و خەستی بە سەر کەوانە کە ی و ھاویشتی و ووتی: بە ناوی خۆدای پەرەدگاری ئەم کۆرەو، دەستی نایە سەر تەوێلی خۆی، تیرە کە دای لە دەست و لە تەوێلی کۆرە کە کوژرا، دانیشتوان سێ جار لەسەر یەک ھەموویان ووتیان: باوەرمان ھیتا بە خۆدای ئەو کۆرە، لە پاشا بە پادشا بێژرا ناگاداری چ شتیک بەسەرھات، پادشا فەرمانی دا: چالیکێیان ھەلکەند و پرپیان کرد لە ناگر، دانیشتوانیان ھیتا و ھەر کەسێ لە ئاین وەرەگەرایی ئەیان خەستە ناو ئەو ناگرەو، دواجار ژنی ھات و مەنلێکی بە باوەشەو بوو، ژنە کە وستی بگەریتەو، مەنلە کە ووتی: دایکە تۆ بڕۆ و لەسەر راستیت، بێ باوەرمان لەم لاو لای چالە کەو دانیشتوون سەیری باوەرداران و سووتانی ئەوانیان ئەکرد.

زانایان ئەلین: ھۆی ھاتنەخوارەو ی ئەو سوورەتە ئەو رووداوێ. بە چەن جۆری تر ھۆی ھاتنەخوارەو ی ئەو سوورەتە گێڕدراو تەو، ھەرچۆنێ بێ ئەو رووداو پەیدا بوو.

۳- ھەوایی تری چەوسانەو ی ئاین پەرستان لە یەکەم جاری پەیدا بوونی ئایینی ئیسلام، زۆر لە موسلمانان تووشی ئازاری زۆر و ئەشکەنجە بوون، لەوانە بیلالی کۆری رەباح بەندە ی ئومەدە کۆری خەلەف، عەماری کۆری یاسیر و دایکی و باوکی، زۆرتر لە ھاوڕێکانی پێغەمەر ﴿ﷺ﴾، بۆ روونکردنەو ی رووداوی (ئەصحابول ئوحدود) خۆدا ئەفەرمو: ﴿ﷻ﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

بە ناوی خودای بەخشنده و مێهه‌بان

﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ وَالْيَوْمِ الْوَعْدِ﴾ وه من سوێند ئەخۆم بە ئەو ئاسمانەیی خواوەنی ئەو ئەستێرە گەورانهی ئەوتۆن نایەنە ژمارە، زانایانی ئەم سەرده‌مه تازەیه ئەلێن: ئەگەنە سەدان ملیۆنە ئەستێرە، ئەستێرەیی وا هەیه بە یەك ملیۆن سال رووناکی یەكە ئەگاتە سەرزه‌وه.

زانایان بە چەن جزوئ مانای بورجیان کردووه: هاتوو بە مانای ئەو ئەستێرە گەورانه هەر یەكەیان وهك قەلایەکی گەوره دەرئەكەون و، هەندئ تریان ئەلێن: بریتیین لە (١٢) جینگە عەرەبه‌كان ئەیانناسن، جینگەیی خۆرن لە سالیكا ئەیانپێی، حەمەل و سەورو جەوزا، سێ مانگەیی بەهار. سەرەتان و ئەسەد و سونبۆلە، سێ مانگەیی هاوین، میزان و عەقرب و قەوس سێ مانگەیی پایزن، جەدی و دهلۆ حووت سێ مانگەیی زستان. مەبەست لە باسی بروج ئەوهیه: ئێمە ئەو ئەستێرە گەوره سەرسۆرتەرانە بکەین بە بەلگە لەسەر گەوره‌یی و توانای خودای مەزن و، سوێند ئەخۆم بەو رۆژەیی بەلێنی پێدراوه لە لایەن خوداوه که بریتی یە لە رۆژی دووایی، هەموو کەسێ پاداشتی کردەوهی خۆی وەرئەگرێ.

﴿وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ﴾ وه من سوێند ئەخۆم بەو کەسەیی ئاگاداری هەموو شتی که و هەموو شتی ئەزانێ و، سوێندم بەو ئادەمیزادەیی لە رۆژی دووایدا ئەندامەکانی شایەتی لەسەر ئەدەن. هەندئ لە زانایان ئەلێن: مانای بەم جۆره‌یه: من سوێند ئەخۆم بەو فریشتانە شایەتی ئەدەن لەسەر ئادەمیزاد، سوێند ئەخۆم بە موحەممەد شایەتی ئەدا لە سەر ئۆمەتی خۆی، سوێند ئەخۆم بە ئۆمەتی موحەممەد شایەتی ئەدەن لەسەر ئەتەوه‌کانی تر. زانایان بیران جیاوازه لە ماناکردنی ئەو رێستانە لە ماناکردنایان (٤٨) بیروبۆچونیان هەیه، (١٦) شازدەیان لە مانای (شاهد) (٣٢) یان لە مانای (مشهود). موحەممەد عەبدە ئەفەرموئ: مەبەست لە شاهد هەموو کەسیکه خواوەنی هەستیکی وای شتی ببینێ، مەبەست لە مەشهود شتی که بەهۆی هەستیکه‌وه بزانێ.

﴿قِيلَ اصْحَابُ الْأُخْدُودِ﴾ سوێندم بەوانەیی باسکران بێ باوه‌رانی مەککه بێ بەشن لە بەزه‌یی و مێهه‌بانی خودا بە وێندی خواوەن و دانیشتوانی لای چالێ پر لە ئاگرە، یانی دانیشتوانی سەر ئەو چالە بێ بەشن لە سزای خودا.

﴿النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ﴾ ئوخدود بریتیه لە چالێ پرە لە ئاگرێ خواوەنی سوتەمەنی گرێداری زۆر سەخته، رەببەیی کۆری ئەنەس ئەلێن خودا باوه‌ردارانی رزگارکرد لە ئازاری سوتان بە گیان کێشانیان بەر لەوهی ئاگر تووشیان ببێ و، ئاگرە که دەرئەچوو لە لیواری ئەو چالە و ئەیدا لە بێ باوه‌رن ئەیسوتاندن.

تەفسیری زمانکۆیی

﴿إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ﴾ بى به شېبون له به زه بى خودا و له ناوچون، بۆ ئه و بى باوه رانه كاتى دانىشتبون له سهر لى وارى ئه و چاله پر له ناگره و، ناگادارى شتى بون نه يكن به باوه داران و، به بى به زه بى يانه نه ياخسته ئه و ناو ئه و چاله پر له ناگره.
﴿وَمَا تَقْمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ وه بى باوه ران هيج شتىكى باوه دارانيان بى ناخوش نه بوو، هيج خراپه ده كى يان لى نه نه گرتن جگه له وهى ئه و كه سانه باوه ريان هه بوو به خودايه كى زۆر گه وره و به ده سته لات، زۆر شايس ته ده بۆ ئه وهى سوپاسى بكړى، بى باوه ران ده رچوونيان بۆ نى به، له ده سته لات و سزاي خودا..

دواى ئه وهى خودا ناماژه بۆ خراپه دى خاوه نى چاله پر له ناگره كه كرد هه ر هه شه له بت په رستانى مه ككه نه كات كه نازارى باوه داران نه دهن و، نه فه رموى:

﴿الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ خودايه كى ئه و تو زيه، هه ر بۆ ئه وه خاوه نى و پادشايه تى ناسمانه كان و زه وى و، خودا ناگاداره به سهر هه موو شتىكا.
﴿إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ﴾ به راستى كه سانيكى ئه و تو سزاي پياوانى باوه ردار و ژنانى باوه ردار نه دهن، له پاشانا په شيمان نه بوونه ته وه له و تاوانه دى خوږيان، دوواى بۆ ئه وان هه ده سزاي دۆزه خ له به ر بى باوه رى يان و، سزاي زۆر تر به هوى سووتانى باوه ردار نه وه سزاي گراني ناگر به هوى سووتانى ئه وان هه زۆر به سه ختى تر. ويته دى تاوانبارانى پيشوو، سزاي توبه دى كورى خه له ف و ئه بو جه هل و نه بوله هه پ نه درى كه سزاي بيلال و عه مار و ياسير و باوك و داى كى ياسريان نه دا.

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ﴾ به راستى كه سانيكى ئه و تو باوه ريان هيناوه و، كرده وه چا كه كانيان كرده وه، بۆ ئه وان هه ده چهن به هه شتى نه روا به ژپر دره خته كانيا و به م لا ولاى كۆشكه كانيان چهنه رووبارى ناوى شيرين و به تام، ئه و چوونه دى ناو به هه شت سهر كه و تن و به ختياى زۆر گه وره به.

﴿إِنْ بَطَّشَ رَبُّكَ لَشَدِيدٌ إِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ﴾ به راستى هه لمه ت و ده ست وه شاندى پهروه گارى تو زۆر سه خته، به راستى هه ر پهروه گارى تو زيه به كه م جار بوونه وه رانى دروست كرده وه، هه ر ئه وه دواى مردنيان زيندوويان نه كاته وه، بۆ پرسيار و پادا شت.

﴿وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ فَعَالٌ لَمَّا يُرِيدُ﴾ وه هه ر خودايه خوش نه بى له و كه سانه دى په شيمان نه به نه وه، خاوه نى ته خت و باره گا و بوونه وه رانى گه وره به، ئه و شته دى خودا بيه وى زۆر به تواناوه نه يكا، له ياريدانى پياوچاكان و، له ناو بردنى تاوانباران.

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ فِرْعَوْنُ وَثَمُودَ بِلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبِ وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ﴾ ناي نه گه يشته وه به تو هه وال و داستانى سوپاكان و تاوانباران، سوپاى فيرعه ون و،

سو پای سه مود و، در یزه یان دابو به ستم و تاوان. به لکو که سانیکی نه وتو باوه پریان نه هیناوه،
هموو کاتی له به درو خسته وهی تو و قورئان دان، به وینهی نه ته وه کانی رابردوو و پیغه مه ره کانی
خویان و، نامه کانیان به درو نه خسته وه و، خودا له پشتی یانه وه به ناگای له هموو یان ههیه و،
که سی له ده ست ده رناچی.

﴿بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ﴾ به لکو نهو قورئانهی بت په رستانی مه ککه باوه ری
پن نایه نن، به دروی نه خنده وه قورئانیکی زور به ریژ و گه ورهیه، له پارا ویدا بی هاوتایه،
هه لگیراوه و، دانراوه له ناو ته ختهیه کی پاریز راو که ده ستکاری و گور انکای تیدا ناکریت،
نیمه نازانین نهو ته ختهیه چونه. به لام پیوسته باوه رمان به وه هه بی قورئانی تیدا دانراوه.

﴿سوره تنی تاریق﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۷) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ﴾ وه من سویند نه خۆم به ئاسمان: به هه موو شتی له لای سهره وهیه. له خۆر و له مانگ و له نه ستیره کان که ژماره یان زۆر زۆره و، من سویند نه خۆم بهو شته ی له شهودا ده ره نه کهوێ.

﴿وَمَا أَذْرَاكَ مَا الطَّارِقُ النَّجْمُ الثَّاقِبُ﴾ وه چ شتیکی سهر سوپنه ره به تۆی بناسینی و بزانی تاریق چ شتیکه؟ نهو جوړه پرسیارانه له قورئاندا زۆرن. نهوه نه گه یه نن پرسیار لیکراوه که شتیکی گرنگه، تاریق نه ستیره که به رووناکی خۆی تاریکی شهو کهم نه کاته وه و، کونی نه کا. ئیتر هدر نه ستیره یه بێ گرنگ نی یه.

﴿إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ﴾ سویندم به وانه ی باسکران: هه موو که سی نی یه له ئاده میزاد خودا درووستی کردبی مه گهر دانراوه به سه ری به وه پاسه وانی له فریشته کان، گفتوگو و کرداریان نه پارێزی و، هه لسان و هه جووول و نه یی یه کان نه نووسن له چاک و له خراپ، سهره رای نه وانه یش خودا ئاگاداری هه موو بوونه وه ران و به سه ره تایانه.

ته فسیری زمانا کوژی

﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ ذَافِقٍ يُخْرَجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ﴾ دووایی با ناده میزاد ته ماشا بکا و بیر بکاته وه له شتی درووست کراوه؟ درووست کراوه له ناوی دښه دهر وه له نیوان بربره ی پستی پیاوان و له نیسکی سنگی ژنان. که واته نهی ناده میزاد: تو خوت بناسه که یه کهمین جار تو له و ناوه بی نرخه پهیدا بووی، به هوی توانای خوداوه بووی بهم پیاوه خاوهن ههست و زانسته. دوایی تو نه مریئی.

﴿إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ﴾ به راستی درووست که ری تو نهی ناده میزاد یه کهمین جار، توانای ههیه تو بگپرتیه وه بولای خوی به زیندوویی دوا ی مردنت له رږژیکا هه موو نهیته یه کانی دهر وونی ناده میزاد دهر ته که وی به بی پرده و شاراوه کان هه موویان ناشکرا نه بن. چاک و خراب جوئی نه بنه وه، ریگه قاله قال و به هانه نامیته هه موو که سی چاوه، انی فرمانی خودایه. یا بولای به ههشت یا بولای دوزه خ.

﴿فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ﴾ دووایی نه و رږژه هیج هیژ و هیج یارمه تی دهری بو هیج که سی نی، جگه له باوه و کرداری چاک له جیهاندا کردیته.

﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ﴾ وه من سویند نه خوم به و ئاسمانه ی خاوه نی نه و بارانه یه، به گویره ی پیوست نه باری به هوی ده ستوری خوداوه و، له زه ویدا خوارده مه نی و هوی ژیان و بوئیوه مسوگر نه کا و، سویندم به و زه وی یه خاوه نی قلیشان و درزه به هوی هه موو درهخت و گژ و گیاوه زه وی نه قلیشین به فرمانی خودا. له ناو زه وی یه وه سدر نه هیته دهر وه، نهک به هیژی خویان و به و نهرمی و باریکه وه، سویندم به وانه قورئان گفتوگو یه که راست و پوچ له یهک جوئی نه کاته وه و، قورئان گالته و کاری بی مانا و پوچ نی یه.

﴿إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا وَأَكِيدُ كَيْدًا فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ أَفْهَلُهُمْ رُؤْيَا﴾ به راستی بی باوه رانی قوره یش پیلان له دژی پیغمهر و باوه رداران ساخته نه هیتن و، نیمه پیلانه که یان پوچ نه کهینه وه و توله یان لی نه سین، دووایی پهله مه که و مؤله تی بی باوه ران بده و وازیان لی بهیته، تو وازیان لی بهیته به وازه یانیکی زور کهم، نیمه تو و ئایینی ئیسلام سهر نه خهین و، دوزمنانی تو له ناو نه بهم و رسوای هه ردو جیهانیان نه کهم.

﴿ سوره تی نهله علا ﴾

له مه ككه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۱۹) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ فَسْوَى ﴿٢﴾ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى
 ﴿٣﴾ وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ﴿٤﴾ فَجَعَلَ مِنْ ثَمَرِهِ أَحْوَى ﴿٥﴾ سَنَّارُكَ
 فَلَا تَنْسَى ﴿٦﴾ إِنْ أَمَّا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُمْ يَعْلَمُونَ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ﴿٧﴾ وَيَسِّرُكَ
 لِلْيُسْرَى ﴿٨﴾ فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى ﴿٩﴾ سَيِّدُكُمْ مَنْ يَخْشَى ﴿١٠﴾
 وَيَجْنِبُهَا الْأَشْقَى ﴿١١﴾ الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى ﴿١٢﴾ ثُمَّ لَا يَمُوتُ
 فِيهَا وَلَا يَحْيَى ﴿١٣﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى ﴿١٤﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ﴿١٥﴾
 بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾ وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٧﴾ إِنَّ
 هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٨﴾ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴿١٩﴾

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿ سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴾ تو ناوی پهروه دگاری پایه بهرزی خوت به پاك و خاوتنی رابگره
 و، دووری بخدروه لهو شته ی شایسته ی نهو نی یه، وهك هاویه شدانان و هاوده م و منال بوی،
 خودا زانایه به هموو شتی. پته مهر ﴿﴾ کاتی ندم نایه ته هاته خواره وه فهرووی: (سبحان
 ربی الاعلی)، بویه فهروانی پندرا له سوژده ی نویتودا بیژری.

﴿ الَّذِي خَلَقَ فَسْوَى وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ﴾ پهروه دگاریکی نهوتویه هموو شتیکی دروست
 کردوه، دووایی ریکی خسترون له سدر دیمه ن و شیوازیکی واشایسته ی نهوانی و،
 پهروه دگاریکی نهوتویه هموو سوو دیکی دیاری کردوه بۆ هموو شتی و ناماده و ناسان
 کردوه، دووایی نهوانی فیر کردوه رینگه یه چاکتی بۆ نهوان، به جزری بالنده ی فیری گهرمیان

تهفسیری زمانکوی

و کویستان کردووه، میروو لهو میش ههنگی فیری هوی ژیان کردوون به شیویه نه اندازیاری پسرپر ریگهی بی نابا، ههروه ها هه موو گیاندارانی تر هه ریه که یان به جوړی شیوی خو یانی.

﴿وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَىٰ فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَىٰ﴾ وه پهروه ردگاریکی نهوتویه هه موو جوړه رووهك و لهوهری درووست کردووه بو ئیوه و، له زهوی دهری هیتاوه بو خواردن و رابواردنی خوتان و، بو ئالقی ئازاله کانتان، دووایی نهو سهوزایی به تهر نه کات به پووش و ووشکی نه کات، دوی ووشکبوونی کاتی وا هه ده شایسته ده بو خواردنی خوتان و بو ئالقی ئازاله کانتان و، نهو هیش ئاماژه به هه موو شتی به ره و نه مانه.

﴿سَتُنْفِكَ فَلَا تُنْسَىٰ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَىٰ﴾ دووایی ئیمه فه رمان نه ده دین به جبره ئیل چهند جاری قورئان بخویتیته وه به سهر تودا هه تا تو له بهری بکه یی و، دوی تو نهو قورئانه ت له بیر ناچیتته وه مه گهر ئیمه ویستیتمان هه ندیککی له بیر تو ی بهینه وه یا مانا که ی بگوړین به جوړی تر. به راستی خودا به هه موو شتیکی ئاشکرا و به هه موو شتیکی نه پنی نه زانی، ئیمه نه زانی تو شتیکت له کیس بجی له قورئان، ئیمه نایه لپن له کیست بجی.

نهو نایه ته موژده به گه وره به له لایه ن خوداوه بو پیغه مه ر ﴿﴾ به وه ی خودا قورئان نه نیرته سهر دل پیغه مه ر و جیگهی خوی نه گری و له بیر ناچی.

﴿وَلْيَسِّرْكَ لِلْيُسْرَىٰ فَذَكَرَ إِن نَفَعَكَ الذِّكْرَىٰ﴾ وه ئیمه یاسایه کی ئاسان و ره وانمان ئاماده کردووه بو تو که ئایینی ئیسلامه، به هوی نایه ته کان و فه رمانه کانی قورئانه وه، هه تا تو بیاریزی و له بهری بکه یی و، رای بکه یه نی به ئاده میزاد و، کاری بی بکه ی به جوړه ی خودای مه زن نه یه وی، دووایی تو ئاموژگاری ئاده میزاد بکه بو کردنی کاری چاک و باوه رهیان و، بیانگیره وه له کردنی کاری خراب، نه گهر نه ترانی ئاموژگاری سوود نه به خشی.

بو زاین: پیغه مه ری خودا زور جارن ئاموژگاری بی باوه رانی نه کرد و بی سوود بو، دووایی پیغه مه ر ئومیدی بری له وه ی هه ندیکیان باوه ر به یین، خودای گه وره و وشه ی (ان) یانی نه گهری به کاره ینا بو پیغه مه ر ﴿﴾، هه تا خوی ماندوو نه کا و خه فته نه خوا، که واته مانای (ان) دووره له مانای خوی، چونکه ئاموژگاری کردن پیوسته سوودی بی یا نه، هه تا بی باوه ران بیانویان نه میتی، به هه ر جوړی بی، سوودی نه بی بو هه ندی که سی له خودا ترس، وهك خودا فه رموی:

﴿سَيَذَكَّرُ مَنْ يَخْشَىٰ وَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَىٰ﴾ به بی گومان هه ر که سی له خودا ترستی و بیر له په ند و ئاموژگاری کردن بگری سوود له ئاموژگاری وه نه گری و، ئاده میزادی به دکار و خراب خوی دوور نه خاته وه له ئاموژگاری و یاسای ئیسلام، سوود له ئاموژگاری وه رناگری و، نهو که سی نهوتویه نه چیتته ناو ئاگری گه وره ی دوژه خه وه که زور سه ختر و گه وره تره سزا که ی له ناگری جیهان.

﴿ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى﴾ له پاش چوونی بو ناو دۆزه خ نامری له ناو دۆزه خدا، هه تا پشوی بدا و، زیندوو ناکری به جۆره زیندوو بوونه وهیه سوودی پین بیه خشی، که واته پیویسته ئیمه به گفتوگزی هه ندی کهس نه خله تین که ئه لئین: پیویست نی یه له سه ره مان ئامۆزگاری کردن، چونکه سودی نابه خشی.

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى﴾ به راستی رزگاری بووه و سه رکه وتووئه ئه و که سه ی خوی پاک کردوو ته وه له پیسی و بی باوری و سوودی وه رگرتووئه له ئامۆزگاری و، یادی ناوی پاکی پهروه گاری خوی کردوو به هه موو کاریکی شایسته بوی و دووایی نوێه کانی کردوو له بهر ترسی خودا.

﴿بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾ به لکو ئیوه ژیان و گوزه رانی جیهان بو خۆتان هه لئه به ژیرن و ریزی ئه ده ن به سه ر پاداشتی پاشه رۆژدا و، ژیان و پاداشتی دوو ارژ چاکتر و خوشتره و به رده و امتره و کۆتایی پین نایه.

﴿إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى﴾ به راستی ئه وه ی باسکرا له و سووره ته دا و، له هه موو قورئاندا، خودا فره موویه تی له ناو نامه کانی پیغه مه ره کانی پیشوودا، نامه کانی ئیبراهیم و موسا، سه رچاوه ی داواکاری هه موو پیغه مه ران له باره ی بیر و باوه ر یه کن و، خودایه کی ته نها په وانیه کردوون، گورانی هه ندی له یاسای قورئان به ره و پیش رۆیشتی کاته و، گۆرانی پیویستی کۆمه لگای ئاده میزاده و، سه رچاوه ی بیر و باوه ر هه ر یه که و ناگۆری.

به یاریده ی خودا ته واو بوو

﴿سوره تی نه لغاشیه﴾

له مه ککه هاتووه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۶) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾
 عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تَسْقَى مِنْ عَيْنٍ آتِيَةٍ ﴿٥﴾
 لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ﴿٦﴾ لَا يَسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾
 وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ ﴿٨﴾ لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾
 لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَغِيَةً ﴿١١﴾ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾
 وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَزَرَارٍ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾
 أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ
 رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ
 سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ
 بِمُصَيِّطٍ ﴿٢٢﴾ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ
 الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ﴾ نایا به راستی هاتووه بۆلای تو، پست نه گه یشتووه دهنگ و
 باس و ههوالی رۆژی ئاده میزاد به سهختی و به ترس دانه بۆشی که بریتی به له رۆژی دووایی،
 نهو دهنگ و باسه ئه بی بیری لی بکریته وه و، زۆر به سامه و شایانی ئه وه یه باسی بکری بۆ
 ئاده میزاد، لهو رۆژه دا ئاده میزاد نه کرین به دوو به شه وه:

۱- ﴿وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً﴾ چهن خاوهن رومه تی ههن لهو
 رۆژه دا رسوا و شه رمه زارن، کاری زۆریان کردووه له جیهاندا، خۆیانیا زۆر ماندوو کردووه بۆ

تهفسیری زمانکۆبی

جگه ی خودا، بی باوه پوون، نه چنه ناو ناگریکی زور گهرمه ده لهو دوزه خه دا، بهو ناگره داخ نه کرین، نازاری نه چیژن.

﴿تَسْقَى مِنْ عَيْنٍ آيَةٍ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ لَا يُسَمِّنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ﴾ ناویان ده رخوارد نه درئ له سه رچاوه ی ناویکی زور گهرم، هیچ جوړه خوارده مهنی به بو لهوان نی به جگه له گیایه هیچ گیاندارئ له بهر خرابی نهو گیایه نریکی ناکه ویتنه وه، خرابه لهوان ناگیړته وه و، قله لهویان ناکا و، برستی ناگیړته وه و، سودئ بهوان نابه خشی.

۲- ﴿وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمٌ لِّسَعْيِهَا رَاضِيَةً فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ﴾ چنه خاوهن رومه تی هه ن لهو روژه دا، خاوهنی پروی گهش و شیرین و جوانن و نهرم و نولن، له پاداشتی کوشش و کاری جیهانی خویان زور رازی و شادمانن، دانیشتوی ناو به هه شتیکی بهرز و پایه بالا و دلگیر و نایابن.

﴿لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ﴾ له ناو به هه شتا گفتوگوی خراب و بی سوود و لاقرتی نابین، له بهر نه وه ی له ناو به هه شتا جگه له گفتوگوی چاک و به سوود و له گه ل یه کوی ناکری، له ناو به هه شتا کانیاوی و هدیه ناوه که ی نه روا به ژیر دره خته کانیا.

﴿فِيهَا سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ وَزَّوَارِي مَبْنُوءَةٌ﴾ له ناو نه م به هه شته دا هدیه چنه جوړ کورسی و تهختی بهرز کراونه ته وه له زهوی به هه شتا، به م لاو لای سه رچاوه ی ناوه کانه وه دانراون بو دانیشن له سه ریان و، چنه جوړه ها په رداخ و گلاس دانراون له سه ر میزه کانی به هه شت بو خوار د نه وه ی ناو و مهی بی نازار و شیری پاک و پوخته، چنه جوړه پشتی به نرخ ریز کراون له سه ر کورسی و جیگه کانی تری به هه شت پالیان پیوه بدهن و، چنه جوړ قالی و راخه ری زور نایاب راخراون له شوینه کانی به هه شتا بو دانیشن له سه ریان و گهران به سه ری یانا.

﴿أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْآبِلِ كَيْفَ خُلِقَ﴾ نایا دووایی نهو تاقمه ی تو بو ناروانن بولای هوشتر به چ جوړ و شیویه درووست کراوه: مل بهرز و دریژ و کلک کول، خو ی نه دا به زهوی دا هه تا سواری بین و باری بکه ن، دواچار هه لئه سیته سه ری و، دیمه نیکی زور سهیری هدیه، بویه باسی هوشتر کراوه، له بهر نه وه ی له لای عه ربه کان یه سوودترین و به ریژترین ناژاله لای عه ربه کان، زور به توانایه و به هیزه که چی سه رشور و ملکه چی ناده میزاده، زور خوراگره بو تینویتی، زور تیژ ره وه و، له هیچ دره نده یه ناترسی و، سوودی زور تریشی هدیه له شیر و گوشت و کورگدا.

﴿وَالِی السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ﴾ و الی الجبال کيف نصبت و الی الارض کيف سطحت و ه بو نهوان ناروانن بولای ناسمان چون بهرز کراوه ته وه له زهوی، بهو هه موو نه ستیره به سوودانه وه هدیه تی و، بو ناروانن بولای نهو کیوانه چون هک میخ داکوتراون به سه ر زهوی دا، هه تا زهوی

نه جوولتی و، نه گهر نهو کیوانه نهبن زهوی به دانیشتروانی سهری یهوه نه جوولتین و له جیگه ی خویان نامینن، یو ناروانن بولای زهوی چون راخراوه و، هدرچهنده خره و، به لام خودای مه زن وای له زهوی کردووه پابنی یو نهوهی ناده میزاد به ناسانی هاتوچوی به سهردا بکه ن و سوودی لی وهریگرن، خودای مه زن بویه باسی نهو شتانه ی کردووه، چونکه نهو شتانه عهره به کان به چاوی خویان نه یان بینن.

﴿فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ﴾ دووایی په ند و ناموژگاری ناده میزاد بکه، خودا و رۆژی دووایی بیرى نهوان بخه ره وه، دووایی به راستی تو هدر ناموژگاری که ری نهوانی و، خودا و رۆژی دووایی بیرى نهوان نه خه یته وه، تو ده ستلا ت به سهر نهواندا نی یه، به زور باوه ر بهوان به ینی و، به لام نهو که سه ی پشت بکاته په ند و ناموژگاری تو و، باوه ر به خودا و رۆژی دووایی نه یه ری.

﴿فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابُهُمْ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ﴾ دووایی نهوه ی باوه ری نه هیئا خودا سزای نهو که سه نه دا به سزایه کی زور گه وره و سه خت. به راستی گه پرانه وه ی نهوان له رۆژی دووایدا بولای نیمه یه، له پاشانا پرسیاری کرده وه ی نهوان هدر له سهر نیمه یه و، تو خه فله ت مه خو ر.

به یاریده ی خودا کوتایی به مانا کردنی هم سوره ته هات

﴿﴾ سوره تی نهلفه جر ﴿﴾

له مه ككه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۳۰) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْفَجْرِ ﴿١﴾ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾ وَالْإِيلِ إِذَا يَسِرُ ﴿٤﴾
هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حَجْرِ ﴿٥﴾ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦﴾
إِرمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ﴿٧﴾ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ﴿٨﴾ وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ﴿٩﴾ وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ﴿١٠﴾
الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ﴿١١﴾ فَاكْثُرُوا فِيهَا الْفُسَادَ ﴿١٢﴾ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٣﴾ إِنَّ رَبَّكَ لَيَا لِمَرْصَادٍ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا
الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْنَلَّهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ
﴿١٥﴾ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْنَلَّهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهْنَنِ ﴿١٦﴾

﴿﴾ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿﴾ وَالْفَجْرِ وَعَشْرٍ ﴿﴾ وه من سویند نه خۆم به به یانیان هه موو رۆژی که جیهان ږوون نه کاته وه، تاریکی شهو نایه لئی و، هه موو که سنی نه ږوا به لای کاری خۆیه وه و، من سویند نه خۆم به وه شهوانه ی بریتین له (۱۰) شهو، زانیان بیروبوچوونیان زۆره و له یهك جیاوازن له باره ی مهبهست لهو (۱۰) شهوه: هه ندیکیان نه لئین: بریتیه له ده شهوی سه ره تای هه موو مانگی، هه ندی تریان نه لئین: (۱۰) شهوی دوا ی مانگی ږه مه زانه، هه ندی تریان لایان وایه بریتیه له ده شهوی سه ره تای مانگی زیل حیجه، نه وه ی شایانی باسې مهبهست لهو ده شهوه دیاری نه کرا وه، به لگه ی بینگومانی له سه ر نی یه، چا ک وایه هه و اله ی لای خودای بکه یین. ﴿﴾ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ﴿﴾ وه من سویند نه خۆم به هه موو ژماره یه کی جووت و، به هه موو ژماره یه کی تا ک، سوودی ژماره به شیوه ی گشتی سوودی زۆره بو ناده میزاد: نه ندازه ی هه موو

ته فسیری زمانگویی

شتیکی بې دیاری نه کړئ، سهرچاوهی گهلې زانیاری به، ناماژه نه کا بو نهوهی چون ژماره دوايي نايه، هدر وایش پاشه پوژ کۆتایی بې نايه، بوونه وهران بو مانه وهی په گه زیان نه بې جووتی، هندی له زانیان نه لېن: وهر بریتی به له خودا، هندی نه لېن: جوت و تاک بریتین له نوپزه کان، هندیکیان جوتن و هندی تاکن.

﴿وَاللَّيْلُ إِذَا يَسِرَ هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرٍ﴾ وه من سویند نه خوم بهو شدهوی دیت و نه روا و سویندم به وانهی باسکران سزای بې باوه ران نه درئ. نایا له وانهی من سویندم بې خواردن به لگه ی ته و او هدی له سهر بوونی خودا و توانای زانستی خودا بو که سی خاوهنی نه قلنه، بېگومان به لگه ی زور به هیرن له سهر ده ستلا تی خودا، به وینه ی سه وز بوونی گیا به لگه یه له سهر چینه ره که ی.

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ﴾ نایا تو نه ترانیوه په روه دگاری تو چونی کرد به نه وه کانی عادی تا قمی هود که له ناوی بردن، عاد کورې عهوسی کورې ئیره می کورې سامی کورې نوح دانیش تووی نیوان عومان و حه زره مه ته نه ژادیان عه رب بووه، عاد بریتی به له هوزی ئیره م، خاوهنی کۆشکیکی نه و تو بوون وینه ی نه و کۆشکه درووست نه کرابو له ناو شاران بهر له وان، نه و هوزه خاوهنی هیژ و پیشه سازی به کی وایش بوون وینه یان نه درابو به هیژ تری پیش خو یان. له باره ی نه و کۆشکه و نه و شاره ی ئیره م شتی جوړی و باسکراوه شایسته ی نه وه یه باسیان نه کړئ که گویا نه و شاره له سهر ده می معاوی به دا بېنراوه.

﴿وَتَمُودَ الَّذِي جَاءَ بِالصَّخْرَةِ بِالْوَادِ﴾ وه تو نه ترانیوه په روه دگاری تو چونی کردووه به هوزی سه مودی تا قمی صالح پیغه مه ر که سانیکی نه و تو بوون له شیوه کاند ا به ردیان نه بېری و نه یان تاشین بو خو یان، نه و هوزه عه رب بوون و دانیش تووی نیوان شام و حیجاز بوون، له نه ته وه ی کاسیری کورې ئیره می کورې سامی کورې نوح بوون. خودای مه زن له ناوی بردن به سزای سه خت.

﴿وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ الَّذِي طَغَا فِي الْبِلَادِ﴾ وه نایا تو نه ترانیوه په روه دگاری تو چ شتیکی کردووه به فیرعه ون و تا قمه که ی فیرعه ونی پادشای میسری خاوهن کۆشکی گه وره ی دانراوی نه جولاو وینه ی نه هرامه کان وه که میخ چه قابوون به زه وی دا، فیرعه ون و تا قمه که ی که سانیکی نه و تو بوون له ناو شاره کانی خو یانا له خودا یاخی بو بوون و، له سنور و رېنگه ی راست ده رچو بوون.

﴿فَاكْثُرُوا فِيهَا الْفَسَادَ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ﴾ دووایی فیرعه ون و تا قمه که ی خراپه یه زوړیان له ناو شاره کاند ا ده ست بې کردبوو له کوشتن و له ستم و له بې باوه ری.

دووايى پدروهدگارى تو رڙاندی به سدریانا سزای زور سخت و به ئاو خنکاندنی و له ناوی بردن.

﴿إِنَّ رَبَّكَ لِلْمِرْصَادِ﴾ به راستی پدروهدگارى تو له چاودیری و کهمیدایه بو سته مکاران و بی باوهران. پاداشتی هدموو ئاده میزادی ئه داته وه به گویره ی کرده و هی خویان.

دووايى ئه گهر بته و ی ئاده میزاد بناسی بهرانبدر ئه وه هدموو چاکانه خودا له گهلان، که چی بهرانبدر به و چاکانه هدریه که یان به جوریکی ناره و ا تماشای خودا ئه که ن، وهك ئه فهرموی:

﴿فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ﴾ دووايى هدرکاتی ئاده میزاد پدروهدگارى خو ی ئه و ی تا قی کردیته وه هتا بزانی سوپاسی خودا ئه کا یا نای کا، ئه و چاکه و سامانه ی به و ی به خشیوه له خزمه تی هه ژاران و بهرزی ئیسلامدا به کاری ئه هیتی، دووايى پدروهدگارى خو ی ریژی گرت و شادمان و بهرهمه ندی کرد، دووايى له خو ی ئه گوړی و یاخی ئه بی و ئه لی: پدروهدگار ریژی منی گرتووه، پله و پایه و سامانی زوری داومه و تی و، له رابوردن و خو شی خو مدا به کاری بهیتم، هدرکه سی خودا ریژی گرت خراپه ی له گهل ناکا.

﴿وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ﴾ وه ئه گهر هدرکاتی پدروهدگارى تو ئه و که سه ی تا قی کرده وه و رۆزی و دارایی لی گرتووه که می، هتا بزانی بهنده یه کی خوړا گره و به کاری خودا رازی به، دووايى هه ندی له و که سانه ئه لی: پدروهدگارى من منی به بی نرخ داناوه و رسوای کردووم و، هه ژاری کردووم، خودای مه زن هدموو شتی له جینگای شیاوی خو یا دانه نی، که واته ئاده میزاد واز له و گومانانه ی خو ی بهی، ریژ و بهستی ئاده میزاد به بونه ی هه ژاری و سامانداریه وه نه یه، وهك خودای گه و ره ئه فهرموی:

كَلَّا بَلْ لَّا تَكْرُمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾ وَلَا تَحْشَبُونَ عَلَى طَعَامِ
الْيَتَامَىٰ ﴿١٨﴾ وَتَأْكُلُونَ الْثَرَثَ أَكْلًا لَّمَّا ﴿١٩﴾
وَتَحْشَبُونَ الْمَالَ حَبَاجًا ﴿٢٠﴾ كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا
دَكًّا ﴿٢١﴾ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾ وَجِئَ يَوْمَئِذٍ
بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَنْذِرُ الْوَاسِينَ وَأَقْبَلَ لَهُ الذِّكْرُ ﴿٢٣﴾
يَقُولُ يَلَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾
وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾ يَتَايَنَّا النَّفْسَ الْمُطْمَئِنَّةَ ﴿٢٧﴾ أَرْجِعِي
إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مُّرْضِيَةً ﴿٢٨﴾ فَأَدْخِلِي فِي عَبْدِي ﴿٢٩﴾ وَأَدْخِلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

﴿ كَلَّا بَلْ لَا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴾ رېزى ئادەمىزاد لای خودا بە دارایی نىيە. بەلكو بە خۇپاراستنە لە بىن فەرمانى خودا، بىن نرخی بە بۆنەى ھەژارىيەو نىيە. بەلكو بەھوى نیاز و کردەھوى خراپە. بەلكو ئیوہ خراپىنى ئادەمىزادن لەبەر ئەمانەى دووایی:

۱- ئیوہ رېزى ھەتیوى دەرەدەر کراو ناگرن هیچ کەسى نىيە بیانپاریزى و بەخویران بکا و ناگای لییان بىن و چاودیزیان بکا. نە کاربەدەستان و نە خزم و نە ساماندار.

۲- وە ئیوہ ھەندیکتان ھانى ھەندى تەرتان نادەن لەسەر خوارەمەنى دان بە ھەژاران و لی قەمواوان و، کاروباریان چاک بکەن و دەست گیرۆیانیان بکری.

۳- ﴿وَتَاْكُلُونَ الثَّرَاثَ أَكْلًا لَّمَّا﴾ وە ئیوہ کەلەپور و پاشماوہى دارایی مردووان ئەخۆن بەخواردنیکى سەخت و ناپەوا و، نایدەن بە خاوەنە راستىيەکەى خویران، بە تاییەتى ئەوانەى ژن و منالن.

۴- ﴿وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا﴾ وە ئیوہ دارایتان خوش ئەوى بە خوشبوونیکى زۆر، میراتی ھەتیوانىيە یا جگەى ھەتیوانىيە، ئەو داراییيە رەوايى یا ناپەوا.

﴿كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا﴾ نابى ئادەمىزاد چروك و رۆژد بىن بۆ بەخشینی دارایی خویران لە رینگەى تایینى خودادا، چونکە ئیوہ پەشیمان ئەبنەوہ کاتى زەوى ھەموو پارچەکانى بە بەرزى و نزمى کێوہکانى کیشیان نامینى، ئەدرین لە یەك لە دواى لیدان، زەوى و ھەموو شتى بەسەرىيەوہەتى نامینى.

﴿وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا﴾ وە کاتى فەرمانى پەرەدگارى تۆ دەستەلات و سامى دەرکەوت و، فریشتەکان لە ئاسمان ھاتنە خوارەوہ پۆل بە پۆل ریز ئەبن ریز لە دواى ریز.

﴿وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ﴾ وە لەو رۆژەدا دۆزەخ دەرخرا بۆ تەماشاکەران و، بو بە بوونەوہرێكى دەرکەوتوو، دواى ئەوہى لەو شانە بوو نادىارى بوون و، نە ئەبیرا.

﴿يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَلَىٰ لَهُ الذِّكْرَىٰ﴾ لەو رۆژەدا ئادەمىزاد بىرى ئەکەوتىوہ ئەو شتى کردوویەتى لە جیھاندا و، چ کاتى بىر کردنەوہ سوودی ئەبى، لەو کاتەدا نامۆزگارى و بىرکردنەوہ سودى بەو نابەخشى. دووایی بە دلێكى خەفەتبارەوہ کە جیگەى خۆى ئەبینى لە دۆزەخدا.

﴿يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي﴾ ئەو ئادەمىزادە ئەلئى: خۆزگایە من لە جیھاندا کردەوہى چاکم پێش بختایە بۆ ژيانى ئەم رۆژەى دووایی خۆم کە مردنى تێدا نىيە لەمەودوا.

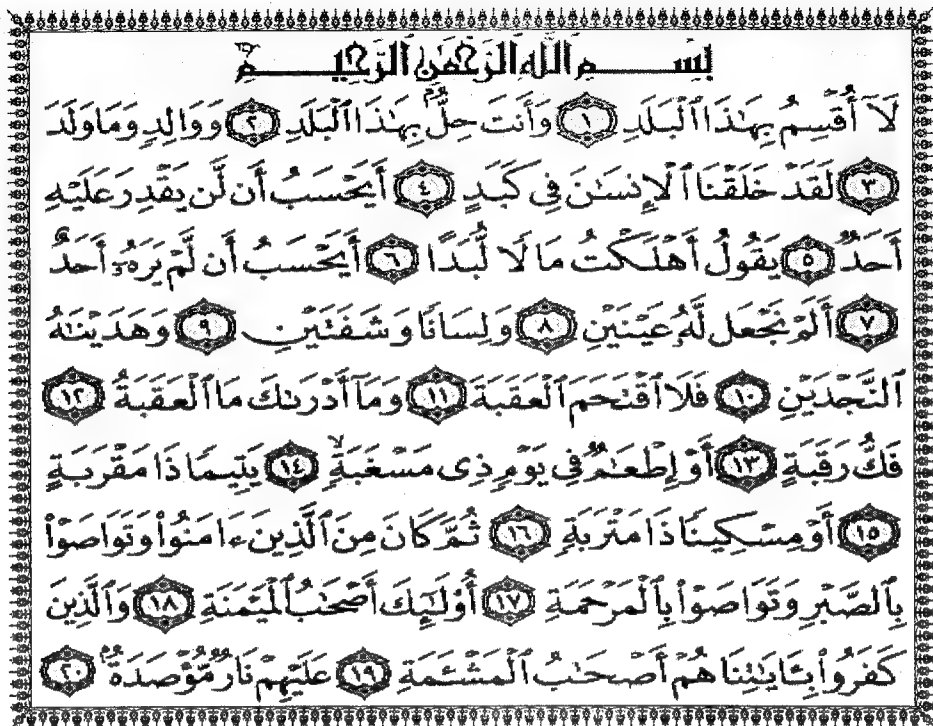
﴿فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا وَلَا يُوثِقُ وَثَاقُهُ أَحَدًا﴾ دووایی لەو رۆژەدا هیچ کەسى سزای ساماندارى یاخى و ھەژارانى تاوانبار نادا بە وینەى سزای خودا و، هیچ کەسى پێون و کەلەپچەى ئەوان ناکا و توندی ناکا بە وینەى پێون و کەلەپچەى خودا لە توندیدا.

دواى ئەوہى خودای مەزن باسى ساماندارانى رۆژد و چروك و، ھەژارانى خۆنەگر و خرايى کرد و، باسى سزادانى کردن، دووایی باسى ئەو کەسانە ئەکا خۆراگرن لەسەر فەرمانى خودا و نەفەرەمۆى:

﴿يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي﴾ ئەى ئەو دەرروہى روتى لە خراپە و ئاسوودەيى و ناترسى و بە یادى خودا ئارامت گرتووه، تۆ بگەرێوہ بۆلای شتى خودا بەلێنى پێداوى لە پاداشتى چاک، پەسەندى بکە ئەو پاداشتە بە تۆ دراوہ، پەسەند کراوہ کردارەکانى تۆ، دووایی تۆ تیکەلەوای ناوبەندە چاکەکانى من بىە و، برۆرە ناو بەھەشتى منەوہ بە بەردەوامى.

سوره تی نهلبه له د

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایده کانی (۲۰) نایه تن.

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿لَا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ﴾ به راستی من سویند نه خوم بهو شاره پیروزی مه ککه که درووستکراوه به پیروزی کراوه به روانگه بو پرستی خودا و، گه وره ترین پیغمه ری تیدا له دایک بووه و، نیردراوه به چاکه بو بوونه وهران.

﴿وَأَنْتَ حِلُّ بِهَذَا الْبَلَدِ﴾ وه له کاتیکا تو دانیشتووی لهو شاره دا، بویه پله و پایه ی بهرزی دراوه تی به له دایک وونی تو و دانیشتی تو لهو شاره دا.

﴿وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ﴾ وه من سویند نه خوم به هه موو باو که کان ناده میز ادبی یا گیاندار ی تر یا درهخت و رووه ک بی و، سویند به شته ی لهوان پهیدا ئه بی، سویندم به وانه ی باسکران. به راستی ئیمه ناده میز ادمان درووست کردووه له ناو نازار و

تهفسیری زما کوی

ره نڅدا، خوی ماندوو نه کا بو پیدا کړدنی ناره زوی خوی له جیهاندا، دووایی له گهل نهو زیانه سهخته تووخی نازاری سهره مهرگ و نازاری تاریکی گور و گرانی روژی دووایی و، به خزمهت گه یشتنی خودا و پرسپار و وولام نه بی، له شتی ووتوویه تی و کردوویه تی.

هندی له زانایان نه لئین: مه به ست له (والد) ناده مه و له (مولود) له منال و نهوه کانی یه تی. ﴿ اِیْحَسْبُ اَنْ لَّنْ یَقْدِرَ عَلَیْهِ اَحَدٌ ﴾ نایا ناده میزاد گومان نه با هیچ که سی توانای به سدریانا، به هیژ و توانا و سامانی جیهانه وه نه نازری، له بیری چووه تده و خودا درووستی کردوو و لاواز و بی ده سته لاته.

﴿ یَقُولُ اَهْلَکْتُ مَا لَا بُدَّ اِیْحَسْبُ اَنْ لَّمْ یَرَهُ اَحَدٌ ﴾ کاتی به ناده میزاده سامانداره کان بیژری بوچی دارایی خوت نابه خشی له ریگهی نایینی خودا؟ نه لئین: من دارایی زورم له ناو داوه، به جوړی نریکه هیچ داراییم نه میتی، نایا نهو ناده میزاده سامانداره چروو که گومان نه با هیچ که سی ناگای لهو که سه و له کردار و نیازی نهو نی یه، خودا ناگای له نهی تی و ناشکرای هم موو که سی هه یه.

﴿ اَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَیْنَیْنِ وَّلِسَانًا وَشَفَتَیْنِ وَهَدَیْنَاهُ النَّجْدَیْنِ ﴾ نایا نیمه دووچاومان نه داوه بهو که سه ی نه لئین: من دارایی زورم له ناو داوه چاک و خرابی بی بیستی و، زمانیک و دوو لیومان نه داوه تی گفتوگری بی بکا و، ریگهی چاک و خراپان بهو نشان نه داوه و، نه قلی خوی بخاته کار و ریگهی چاک بگری و کاری سوود به خشی بیستی و گفتوگری چاک بکا، نیر چون نه لئین چ که سی هه یه پرسپار له من بکا، نایا من دارایی خوم نه به خشم یا نای به خشم؟

﴿ فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ وَمَا اَدْرَاکَ مَا الْعَقَبَةُ ﴾ دووایی نهو که سه په لاماری کاری سهخت و گرانی نه داوه و، دارایی خوی نابه خشی بهو که سانه نازار نه چیژن، سوپاسی خودا ناکا و چ شتی که به توی بناسیتی کاری سهخت و گران به توی بناسیتی.

﴿ فَکَ رَقَبَةً اَوْ اِطْعَامَ فِیْ یَوْمٍ ذِی مَسْعَیَةٍ یَّمِیْنًا ذَا مَقَرَّةٍ اَوْ مِنْکَیْنَا ذَا مَقَرَّةٍ ﴾ کاری سهخت نه مانه: نازاد کړدنی به نده یه، یا خوارده مهنی دان به هه ژاری برسی له روژی گرانیدا به هه تیونکی خرم یا هه ژاریکی بی دهرامهت و په که وته. له جیگه یه به ند کړدنی تاکه که سی لای خودا زور ناره وایی و، نازاد کړدنی نه و نه ده چاک بی، نه بی داگیر کړدنی کومه لئین چهنده خراب بی و، رزگار کړدنیان له نازار و سهختی نه بی چهنده چاک بی؟

﴿ ثُمَّ کَانَ مِنَ الَّذِیْنَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ اُولَئِکَ اصْحَابُ الْمِیْمَنَةِ ﴾ له پاش نهو ی به نده نازاد بکا و، خواردن بدا به هه ژاران، پیوسته لهو که سانه ی نهو توو شتی باوه ری بیگومانی هیناوه و، ناموژگاری یه کتری بکه و راسپیژن نارام بگرن له سهر نازار و،

هەولەدان لەسەر چاکە و، بە دانیشتوان راسپێری و نامۆزگاری یان بکا بەزەبی یان بە یە کتر دا
بیتەوه و میهرەبانن لە گەڵ یە کتری، ئەو کەسانە خواوەنی بەختیارین و نامەی کرداری یان ئەدری
بە دەستی راستیانەوه لە پۆزی دووایدا.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ﴾ وه کەسانێکی ئەوتۆ
باوەریان نەهێناوه بە ئایەتەکانی نامەی ئیمە و، بەو شتاندی بەلگەن لەسەر تەنهای ئیمە، ئەو
کەسانە یار و خواوەنی بەدبەختی و رسواین و، نامەی کرداریان ئەدری بە دەستی چەپی یانەوه،
ئاگری دۆزەخ کۆ ئەبیتەوه لەسەریان هەتا هەتایە.

﴿ سوره تی شمس ﴾

له مه ککه هاتوره ته خواره وه. ژماره ی نایده کانی (۱۵) نایده تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالشَّمْسُ وَضَحَّهَا ① وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَّهَا ② وَالنَّهَارُ إِذَا جَلَّهَا ③
 وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَىٰهَا ④ وَالسَّمَاءُ وَمَا بَنَىٰهَا ⑤ وَالْأَرْضُ وَمَا خَلَقَهَا ⑥
 وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّيْنَاهَا ⑦ فَالْهَمَّهَا غُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ⑧ قَدْ
 أَفْلَحَ مَنْ رَزَقَهَا ⑨ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّهَا ⑩ كَذَبَتْ ثَمُودُ
 بِطَغْوَيْهَا ⑪ إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا ⑫ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ
 نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ⑬ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ
 عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ يَذَّوْنِهِمْ فَنَسَوْنَهَا ⑭ وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ⑮

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

خودای مه زن لهم سوره ته دا سویتدی خواره دوه به رووناکی و به تاریکی و، به نه ستیره کان و کاری توند و تۆلیان و، به زهوی و به راخستنی و، به گیانی ئاده میزاد و ئاماده بوونی و، روونی نه کاته وه نهو که سهی له خودا بزیستی رزگاری نه بی و سهر که وتوره، نهو که سهی تاوانباره و له خودا ناترسی سهر شوپ و زیانومه نده و نه فهرموی:

﴿ وَالشَّمْسُ وَضَحَّهَا وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَّهَا وَالنَّهَارُ إِذَا جَلَّهَا ﴾ وه من سویتد نه خۆم بهو خۆره ی که هۆی سهره کی زبانی بوونه وهرانه و، گه وهره ترین شتی که له سهره وه ی زهوی، سویتد نه خۆم به رووناکی خۆر له کاتی چیشته نگاودا و، سویتد نه خۆم بهو مانگی کاتی دوا ی خۆر نه کهوی له رووناکی دا و، رووناکی به که ی به هۆی رووناکی خۆره وه یه، دوا ی خۆر نه کهوی، نه گهر له خۆره وه نریکی رووناکی به که ی که مه و نه گهر دوور بی زۆر تره، به تایه تی له نیوی مانگه کاند.

ته فسیری زمانا کۆبی

﴿وَالنَّهَارُ إِذَا تَجَلَّىٰهَا وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَاهَا﴾ وه من سویند نهخوم به رۆژ کاتی خۆر ناشکرای نهکا و، ده‌ری نه‌خا بۆ ته‌ماشاکه‌ران و، وه من سویند نهخوم به شهو کاتی خۆر دای نه‌پۆشی و، جیهان تاریک نه‌بی. که‌واته به‌هۆی خۆره‌وه رۆوناکی رۆژ و، رۆوناکی مانگ و زه‌وی په‌یدا نه‌بی و، کاتی زه‌وی به‌خۆی و نه‌و شتانه‌ی به‌سه‌ری په‌وه‌ننه‌گه‌ڕێ به‌ ده‌وری زه‌وی دا.

﴿وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا﴾ وه من سویند نهخوم به ئاسمان و به درووستبوونی ئاسمان و، نه‌و شتانه‌ی به ئاسمانه‌وه‌ن: له‌و نه‌ستیرانه‌ی که هه‌ریه‌که‌یان له‌ بازنده‌ی تایه‌تی خۆیاندا نه‌سوورپه‌وه، هه‌ندیکه‌یان به‌هۆی کیشی هه‌ندیکه‌یان وه‌ستاوه و، من سویند نهخوم به زه‌وی و به‌راخستن و ئاماده‌کردنی بۆ دانیشن و پشوودانی گیانداران.

﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا﴾ وه من سویند نهخوم به دروونی ئاده‌میزاد و به‌ریک‌خستنی، به‌ جو‌ری هێژیکێ ناشکرا و توانایه‌کی نه‌تی مان داناوه له‌ ده‌روونیا و، دووده‌ست و دوو پێ و دوو چاو، دوو گۆی و نه‌ندامه‌کانی ترمان داونه‌تی، نه‌و ده‌روونه‌ی خودا داوی په‌تی به‌ ئاده‌میزاد، ئیمه به‌ راستی نایزان، به‌ جگه‌ی بیستن و بینین و جووله‌ و هه‌ست به‌ ئازار و خوشی نه‌بی.

﴿فَأَلَّهَمَّهَا فَجْوَرَهَا وَفَعَّاهَا﴾ دووایی خودا بێ‌فه‌رمانی و په‌رستی خۆی فیری نه‌و ده‌روونه‌ی کردووه، ئاماده‌یی ته‌واوی تیدا درووست کردووه بۆ کردنی کاری چاک و خراپ به‌یه‌که‌وه، به‌ جو‌ری توانای له‌سه‌رکردنی یه‌کیان یه‌کسانه به‌ له‌ سه‌رکردنی نه‌وی تریان و، فه‌رمانی پێداوه چاکه‌ بکا و خراپه‌ نه‌کا.

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾ سویندم به‌وانه هه‌موو: رزگاری بووه له‌ سزای خودا که‌سی ده‌روونی خۆی پاک کردووه‌ته‌وه له‌ خراپه‌ و بێ‌فه‌رمانی خودا و، به‌ راستی بێ‌ ئومێده‌ له‌ به‌زه‌یی و لی‌بو‌ردنی خودا که‌سی زیانی گه‌یاندبێ به‌ ده‌روونی خۆی. ده‌روونی ئاده‌میزاد گونا‌ه که‌له‌که‌ی کردووه له‌سه‌ری، رۆو وه‌رنه‌گێڕێ له‌ راستی، وه‌ک هۆزی سه‌مود.

﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا﴾ هۆزی سه‌مود به‌هۆی یاسخی بوون و له‌ سنوور ده‌رجوونیان سالتی پتغه‌مه‌ری خۆیانیان به‌ درۆخسته‌وه کاتی به‌ په‌له‌ خراپترین که‌سی نه‌و هۆزه هه‌لسا به‌ سه‌ره‌برینی نه‌و هوشه‌ره که‌ خودا کردبووی به‌ کاری په‌ك خه‌ر بۆ سالت و به‌لگه له‌سه‌ر راستی و پتغه‌مه‌رایه‌تی نه‌و.

نه‌و فه‌رمووده‌ی خودایه له‌وه‌وه هاتووه، خودای گه‌وره سالت پتغه‌مه‌ری نارد بۆ‌لای هۆزی سه‌مود، نه‌وانیش داوای کاریکی په‌كخه‌ریان لی‌کرد، خودای گه‌وره له‌سه‌ر داوای نه‌وان هوشه‌ریکی شیرده‌ری کرد به‌ کاری په‌كخه‌ر بۆ سالت، به‌و جو‌زه وابوو که نه‌و هۆزه داوایان کردووه.

﴿ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ﴾ دووایی خودا نهو هوشتره ی بۆناردن به وینهی داخوازی یه که ی خویان نیر دراوه که ی خودا ووتی به ان: ئیوه واز له هوشتره بهینن که خودا کرد و ویده تی له سهر راستی پیغمه رایه تی من با بۆخوی بله وه پئی و ئازای مه ده ن و، ئاگاداری به شه دیاری کراوه که ی له ئاو خواردنه وه که ی بکه ن و، ده ست درێژ مه که نه سه ری، هه تا له نۆره ی خویا به شه ئاو ی خوی بخوا، ئیوه یش به شه ئاو ی دیاری کراوی خۆتان بخۆنه وه.

﴿ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ يَدْخُلُهُمُ السَّيْئَةُ وَهُمْ لَا يُخَافُ عِقَابَهَا ﴾ دوای نه وه ی سالح ئامۆژگاری نهو هۆزه که ی کرد، دووایی نهو هۆزه پیغمه ره که ی خودایان به درۆخسته نه وه، باوه رپیان پئی نه هینا، دواتریش هوشتره که یان سه ربپی، دووای به درۆخسته نه وه ی سالح و سه ربپینی نهو هوشتره، پهروه دگاری نهوان سزای زۆر سه ختی نارده سه ربیان و بنه بری کردن، دووایی به یه کسان ی نهو سزایه هه موویانی گرته وه، به گه وه و منال و، به خانوو ئازانیانه وه و، خودا ناترسی له سزادانیان له پۆزی دووایدا، نه گهر نهو پیاوه خراپه نهو هوشتره سه ربپی.

﴿سورهتی لهیل﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی ئایه ته کانی (۲۱) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ۝ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ۝ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ۝
إِنْ سَعَيْكُمْ لَشِقَى ۝ فَاَمَّا مَنْ اَعْطَى وَانْفَعَى ۝ وَصَدَقَ بِالْحُسْنَى ۝
فَسَنِيْسِرُهُ لِّلْیَسْرِی ۝ وَاَمَّا مَنْ يَخُلْ وَاَسْتَفْعَى ۝ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ۝
فَسَنِيْسِرُهُ لِّلْعُسْرِی ۝ وَمَا يَنْفَعْنِ عِنْدَ مَالِهِ ۝ اِذَا تَرَدَّدَى ۝ اِنْ عَلَيْنَا
لِلْهُدَى ۝ وَاِنْ لَنَا لِّلْآخِرَةِ وَالْأُولَى ۝ فَاَنْذَرْتُمْ كُنَّا نَارًا تَلْفَظَى ۝
لَا يَصْلَحُهَا اِلَّا الْاَشْقَى ۝ الَّذِی كَذَّبَ وَتَوَلَّى ۝ وَسَيُجَنَّبُهَا
الْاَتْقَى ۝ الَّذِی يُؤْتِی مَالَهُ يُتْرَكَ ۝ وَمَا لِاَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ
نِعْمَةٍ تُجْزَى ۝ اِلَّا ابْنِغَاءَ وَجْهِهِ اِلَآءِی ۝ وَلَسَوْفَ يَرْضَى ۝

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهربان

﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى﴾ وه من سویند نه خۆم به شهو کاتی به تاریکی به کهی

پووناکی رۆژ هه موو شتی دانه پۆشی و، من سویند نه خۆم به رۆژ کاتی پووناک نه بیه وه و، تاریکی شهو لا نه با.

﴿وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى﴾ وه من سویند نه خۆم به درووستبوونی نیر و می له هه موو

گیانداریکا: ئاده میزادین یا گیاندار تر، یا درهخت و پووه ک بێ و، بهو هۆیه وه زاوژی پهیدا نه بێ و، مانه وه ی گیانداران درێژه نه کیشی و زۆر نه بێ.

پرسیار: ئایا چ که سیکێ نهوتویه گیانی له بوونه وه ریکا داناه و، له بوونه وه رێ تر دا گیانی

دانه ناوه، چ که سیکێ نهوتویه گیاندارانی ئاماده کردوه و شایسته و شیاوی کردوون بۆ پیشه ی زاوژی و؟ بۆ جارێ نهو مناله نیر نه بێ و جارێ می که چی سه رچاوه کانیا ن هه ریه ک سه رچاوه یه؟

ته فسیری زمانکۆبی

وہ لām: بینگومان ئەو کەسە ی ئەو کارانە ی کردووە خودایەکی زۆر زانا و بە توانایەکی ئەوتۆیە ھەموو شتێ لە جینگە ی شیاوی خۆیا دانەنێ و، پەپەرە و پڕۆگرامیکی تەواوی داناوہ بۆ ھەموو شتێ. بە تاییەتی درووستکردنی گیانداران جارێ نێرێ و جارێ مێ، ئەگەر ھەریەکیکیان بێ گیانداران بنەپ ئەبن. رینگەوتی کوێر نەزان چۆن ئەتوانێ بوونەوہران درووست بکا؟ ﴿إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى﴾ سۆیندم بەوانە ھەموو: کارو کردەوہی ئێوہ جیاوازن، ھەبانە چاکن و ھەیانە خراپن، ھەندیکییان جوانن و ھەندێ تریان ناشیرین، ھەندیکی بەخشین و دەستگیرۆییە، ھەندیکی چروو کبە، ھەندیکی باوہرداری و ھەندیکی بێ باوہری و، ھەتا دێ وەك خودا ئەفەر موی:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنِيَرُهُ لِلْعُسْرَى﴾ دووایی ھەرکەسێ دارایی خۆی بەخشی لە رینگە یایینی خودا و چاکەدا و، لە خودا بەرسی و خۆی لە بێ فەرمانی خودا پارێزێ و، برۆای بینگومانی بووبێ بەوہی کاری چاک و پاک شیرینترە لە کاری خراپ و، برۆای بە بوونی بەھەشت و دۆزەخ بووبێ و، بە گوێرە ی فەرمانی خودا کاری بۆ کردب، دوایی ئێمە بۆ ئەو کەسە نامادە ئەکەین ئاسانترین رینگە.

﴿وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى فَسَنِيَرُهُ لِلْعُسْرَى﴾ وە ھەرکەسێ چروک و رۆژد بووبێ، بەبۆنە ی پلەو پایە و سامانی خۆیەوہ، ئومێد و نیازی بە یاریدانی خودا و، پاداشتی رۆژی دووایی نەماي، لەبەر ئەوانە بەزە ی بە کەسانە ئەھاتو، ھەر خۆی مەست بووبێ و، باوہری بە بەھەشت و دۆزەخ و کاری پەوا و ناپەوا نەماي و، دووایی ئێمە نامادە ئەکەین بۆ ئەو کەسە ھەموو شتێ راییکشی بۆلای ناگری دۆزەخ، چونکە گرانبەرین شت لای ئەو پەرستنی خودا و رینگە ی چاکبووہ و، رینگە ی خراپی لا چاک بووہ.

﴿وَمَا يَغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى﴾ وە دارایی ئەو کەسە ھێچ سوودیکی پێ نایەخشی کاتێ مردو کەوتە ناو دۆزەخ و قوولایی خراپە و کردەوہی خراپە ی خۆی و، ئەوہی ھەیبوو رزگاری ناکا و، بە سەر بەستی خۆی وازی لە رینگە ی چاک ھێناوہ و، رینگە ی خراپی بۆ خۆی ھەلبژاردوہ.

چۆن خودای مەزن واز لە ئادەمیزادی خراپ ئەھێنێ و، ئەیداتە دەستی خۆی و ئارەزو ی خۆی، ئەگەر خودا ئەو کارە بکا دژی دادپەروەری خودایە جیاوازی لە نێوان چاک و خراپدا نای، بۆیە ئەفەر موی:

﴿إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى﴾ بە راستی لەسەر ئێمە یە رینگە ی چاک و خراپ بۆ بەندەکانی خۆمان روون بکەینەوہ، مۆژدەیان بەھینێ بە پاداشتی چاک و بیان ترسینن لە سزای سەخت و، ئەقلمان داوئەتی، خۆیان سەر بەستن و خۆیان بەرپر سیارن، ئێمە زۆر لە کەس ناکەین و ناچار یان ناکەین بۆ کردنی ھێچ کاری.

﴿وَإِنَّا لَنَاخِرَةٌ وَالْأُولَى﴾ وه به راستی تهنهها هدر بۆ ئیمه به خواوهنداری هه موو شتی له پاشه روژ و له جیهاندا، په رستی هیچ کدسی سوود به ئیمه نابەخشی و، بی فەرمانی ئهوان زیان له ئیمه نادا، گوناها باریان ریگهی را کردنیان بۆ نی یه، له دهسته لاتنی ئیمه ده رناچن.

﴿فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى﴾ دوایِ نِیمه نِیمه مان ترساندووه له ناگریکی نهوتو گر نه سیئی و کلپیدی دی. بو نهوی که سی بی فەرمانی خودای کردووه په شیمان بیتوه، سزای ئه ناگره ناچیژی مه گهر که سیکی زور خرابی نهوتو بر وای به پیغمه ران و به راستی نه هینابی و، وازی له پدرستی خودا هینابی.

﴿وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى﴾ وه خدا كه سِيكى زور له خواترسى ئهوتۆ له ئاگرى دۆزهخ دوور نهخاتهوه دارايى خۆى بيهخشى له رِيگهى چاكه دا بۆ ئهوهى دهروونى خۆى له چروكى رزدى پاك بكانهوه.

﴿وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى﴾ وَأَسَوْفَ يَرْضَى ﴿﴾ وه له لای نهو کهسه ی دارایی خۆی به خوشی نیاز و ئومیدی به چاکه ی هیچ کهسێ نه بوو پاداشتی چاکه ی بدریته وه، جگه له داواکردنی رهزامهندی پهروهردگاری بالاتر له هه موو کهسێ و، له مه وودوا نهو کهسه رازی نه بێ له پاداشتی خۆی زانیان زۆریان نه لێن، هۆی هاتنه خواره وه ی نهو نایه تانه، له باره ی نه بویه کهروه هاتوونه ته خواره وه.

﴿سوره تی ضوحا﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۱) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالضُّحَى ۝۱ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى ۝۲ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَاقَلَى ۝۳
 وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى ۝۴ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
 فَتَرْضَى ۝۵ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى ۝۶ وَوَجَدَكَ ضَالًّا
 فَهَدَى ۝۷ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى ۝۸ فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ
 ۝۹ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ۝۱۰ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ۝۱۱

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

زانایان ئەلین: پێغه‌مه‌ری خودا، دووای ئەوه‌ی یه‌که‌م جار س‌روشی بۆ هات، د‌وای ئەو جاره بۆ ماوه‌ی دوو ساڵ س‌روشی ت‌ری بۆ نه‌هات، پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ زۆری خه‌فه‌ت نه‌خوارد و لای وابوو خودا وازی لی هێناوه، زۆر ئاره‌زومه‌ندی هاتنه‌ خواره‌وه‌ی س‌روش بوو بۆلای، هه‌ندێ تر له زانایان ئەلین لای بێ باوه‌ران وابوو موحه‌مه‌د خوداکه‌ی ر‌قی لی هه‌لساوه و، وازی لی هێناوه به‌هه‌رجۆری بێ خودای مه‌زن ف‌ه‌رم‌و‌ی:

﴿وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى﴾ وه من سویند نه‌خۆم به‌ کاتی چ‌یشه‌نگاو که کاتی به‌رزبوونه‌وه‌ی خۆره له سه‌ره‌تای رۆژدا و، سویند نه‌خۆم به‌ شه‌و، کاتی تاریکی یه‌که‌ی هه‌موو شتی نه‌گرێته‌وه، گیانداران پ‌شو نه‌ده‌ن و، ماند‌وو‌یی رۆژیان نام‌ینی. ﴿مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَاقَلَى﴾ سویندم به‌و شتانه: په‌روه‌دگاری تۆ وازی له تۆ نه‌هێناوه و، تۆی ناخۆش نه‌ویست‌وه له جیهاندا له‌و کاته‌وه تۆی در‌ووست کرد‌وه و، تۆی خۆش نه‌وی و، س‌روش به‌ به‌رده‌وامی د‌یت‌ه خواره‌وه بۆ سه‌رتۆ.

﴿وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى﴾ وه به‌ راستی ژ‌یانی پ‌اشه‌رۆژ چاک‌تره بۆ تۆ له ژ‌یانی جیهان و له یه‌که‌م ج‌اری هاتنه‌ خواره‌وه‌ی س‌روش بۆلای تۆ، ئەوه‌بوو رۆژ به‌ رۆژ سه‌دان که‌س مو‌سه‌لمان نه‌بون، نه‌ته‌وه‌کانی تر و هۆزه‌کانی ت‌ری ع‌ه‌ره‌ب، هاتن و

ته‌فسیری زمان‌کۆیی

باوه‌ریان هیتا، هر بدو جوړه به‌رده‌وامه هه‌تا رږژی دووایی، پله‌ی تر له پاشه‌رږژدا زوړ گه‌وره‌تره، سهره‌رای نه‌ویش خودای په‌روه‌دگاری تو له پاشه‌رږژدا شتی زوړ چاکی تری وات بی نه‌به‌خشی له پاداشت و له پارانه‌وه بو ناده‌میزاد به تایه‌تی بو موسلمانان، دووایی رازی نه‌بی و خوشنود نه‌بی لهو چاکانه.

له دووایدا خودای مه‌زن باسی هه‌ندی لهو چاکانه نه‌کا به‌ر له‌وه‌ی بکری به پیغه‌مه‌ر له‌گه‌ل پیغه‌مه‌ری کردووه، وه نه‌وته نه‌فدرموی:

﴿أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى﴾ ثایا خودا به هه‌تیوی تو‌ی نه‌زانی و باوکت نه‌بوو به‌خیوت بکا و، دووایی خودا تو‌ی حه‌سانه‌وه و چاو‌دی‌ری کردی، به‌وه‌ی دوا‌ی نه‌وه‌ی باوکت له مه‌دینه‌مرد و، تو له مند‌الدانی دایکتا بروی و، دوا‌ی له دایک‌بونت عه‌بدول‌وته‌لیبی باپیرت بو ماوه‌ی هه‌شت سال تو‌ی به‌خیو‌کرد و زوړ به‌باشی، دووای مردنی باپیرت نه‌به‌تالیبی مامت تو‌ی به‌خیو‌کرد هه‌تا ته‌مه‌نی ۲۰ سالی، دووای مردنی نه‌و قوره‌یشی به‌کان ریگه‌یان بو ئاسانکرا و، تو‌یان ناچار کرد کزچ بکه‌ی بو مه‌دینه و، له‌ویش باشر من تو‌م به‌خیو‌کرد و حه‌سایته‌وه.

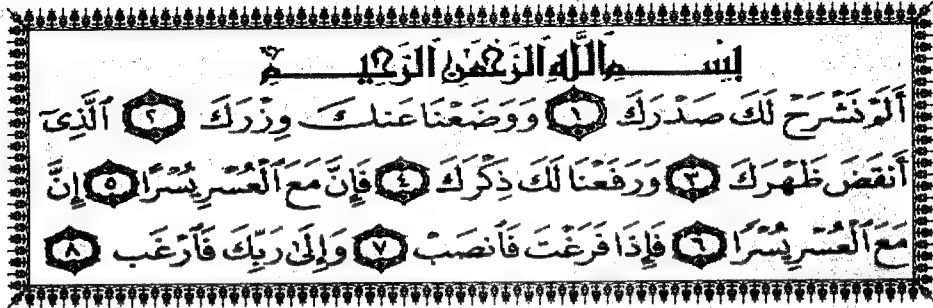
﴿وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى﴾ وه خودای زانیوی به‌سهرگه‌ردانی تو له باره‌ی کاری تا‌قمه‌که‌ته‌وه و، گومرایان له باره‌ی بیر و باوه‌ری پوچانه‌وه و، لاسای کردنه‌وه‌ی باپریان له بت په‌رستیدا و کرده‌وه‌ی خرابی‌یان و پارچه‌پارچه‌بوونی بیرو رایان و، نعت نه‌زانی چو‌ن بیان خه‌یته‌سهر ریگه‌ی راست هه‌تا سروش هاته‌ خواره‌وه بولای تو پوچ کردنه‌وه‌ی هه‌موو شتیکی تیدا‌بوو، دووایی خودا تو‌ی شاره‌زایی یاسا و ده‌ستووری خو‌ی کردی و تو‌ی کرد به پیغه‌مه‌ر بو هه‌موو بو‌ونه‌وه‌ران.

﴿وَوَجَدَكَ غَائِلًا فَأَغْنَى﴾ وه خودا به هه‌زاری تو‌ی زانیوو، دووایی خودا تو‌ی ساماندار کرد به بازرگانی و سامانی خه‌دیچه‌وه و، به‌و ده‌ست که‌وته‌ی له بی‌باوه‌رانه‌وه بو‌ت پیدا نه‌بوو. ﴿فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ﴾ دووای نه‌وه‌ی خو‌ت هه‌تیوی و هه‌زار‌بووی و شایسته‌ستم له دارایی هه‌تیوان نه‌که‌ی و، به بی‌نرخ ته‌ماشایان نه‌که‌ی و، نه‌و که‌سه‌ی داوای شتیکی لی‌کردی سهر‌زنشتی مه‌که و، به‌نا‌ئومیدی نه‌روا و، به‌گویره‌ی توانا ده‌ست گیرویی بکه.

﴿وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ﴾ وه تو سویاسی چاکه‌کانی په‌روه‌دگاری خو‌ت بکه، تو‌ی کردووه به پیغه‌مه‌ر و نه‌و هه‌مووه چاکه‌یه بی‌به‌خشیوی، باسی به‌ختیاری و به‌هره‌مه‌ندی خو‌ت بکه.

﴿سوره تی تعلیشیراح﴾

له مه ککه هاتووته خواریوه. ژماره ی نایه ته کانی (۸) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

له باره ی نهم سوره ته وه، تاوس و عومهری کوری عه بدولعه زیز، نه لئین: نهم سوره ته و سوره تی ضوحا یه ک سوره تن و، به (بسم الله الرحمن الرحيم) جیا نه کراونه ته وه.

﴿اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ﴾ نایا ئیمه دلی تۆمان فراوان و گوشاو نه کرد بۆ تو له و کاته دا تو سهر گهره ده بووی و خهفته نه خوارد به دهست بئ باوه رانی گه له که ته وه، نه ت نه زانی چۆن رزگاریان بکه ی له دهست بت په رستی و لاسایی کردنه وه ی باو بایرانیان، هه تا قورئان هاته خواریوه بۆ سهر تو و، رینگه ی رزگاری نه وانی بۆ تو روون کرده وه، دووایی دلی تو کرایه وه و نارامی گرت.

﴿وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ الَّذِي اَنْقَضَ ظَهْرَكَ﴾ وه ئیمه لاما ن برد نه و باره گرانه ی نه و تو پشته ی تۆی قورس کردبوو، به وه ی خه م خواردنه وه له سهر نه و بت په رستی و گومرایی تاقمه که ت له سهری سوون و، دووایی خودا به وه ی قورئانه وه قورسایی سهرشانی لابر دی و لیری چاک کردنی نه وانی کردی.

﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾ وه ئیمه باسی تو و ناوی تۆمان به رزر کرده وه، ههر به و جوژه قورسایی سهرشانی تۆمان لابر د، نه بئ چ شتی به رزتر و گه و ره تر بئ له وه ی له نوێژ دانای تو له گه ل ناوی خودا دا نه بری و، له بانگدا شه و رۆژ پێنج جار ناوتان به یه که وه نه بری، په یه وه ی کردنی تو په یه وه ی خودایه.

﴿فَاِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا اِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا﴾ دووایی له گه ل هه موو ناخۆشی و ته نگانه یه کا خۆشی و ئاسانی هه یه، به راستی له گه ل ناخۆشی دا خۆشی هه یه، دووپات کردنه وه ی نه و

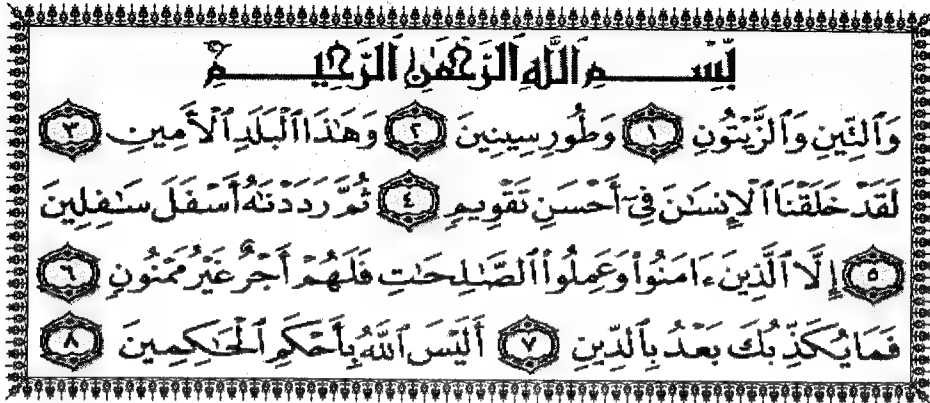
ته فسیری زمانا کۆبی

رستانه هدر له بدر به هیز کردنی نهو رووداوه و، جی گیربونی بهتی له دلدا، نهمانی گومانه لای زۆریه ئاده میزاد، جگه لهو مانایه نه گهر بکری بهلگه ی له سهرنی به، چاک وایه وازی لی بهتری.

﴿فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ وَإِلَى رَبِّكَ فَارْغَب﴾ دووایی هدر کاتی تو له راگه یاندنی یاسای خودا به ئاده میزاد لی بوته وه، دووایی نهو تو خوت ماندوو بکه به بهرستی خوداوه و کاری پاشه روزه و سوپاسی خودا بکه و، دووایی هانای خوت هدر بولای بهرووه دگاری خوت یبه و، به دل پروو بولای جگه ی نهو مه که و، داوای یارمه تی له جگه ی خودا مه که.

﴿ سوره تین ﴾

له مه ککه هاتوره ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۸) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده و میبره بان

﴿وَالْتَيْنِ وَالزَّيْتُونَ﴾ وه من سویند نه خوم به بدری دره ختی هه نجیر، جیگه ی خویه تی سویندی
بین بخوری، چونکه بدری هه نجیر سودی زوره: گه ده نهرم نه کا، خوین نه پالیوی، گور چيله پاک
نه کاته وه، به بدری میز لدان لا نه با، کونه کانی سی و جگهر نه کاته وه، مایه سیری نایه لی، زور
نه خوشی تریش لا نه با و، من سویند به بدری دره ختی زهیتون، شایسته ی نه وه یه سویندی پی
بخوری، چونکه میوه یه و، شهو چیره یه، رو نیکی زور پاکی هه یه و، زور سوودی تریشی هه یه...
تین و زهیتون دوو کیون له شامدان که عیسا له شام له دایک بووه.

هه ندیک له زانایان نه لئین: تین و زهیتون ناوی دوو کیون. یا ناوی دوو مزگه وتن. یانی تین
ناوی نهو مزگه و ته یه نوح له سهر کیوی جودی درووستی کردووه، زهیتون ناوی مزگه وتی
بهیتو له وه ده سه، زور بیر و بزجونی تر هه یه.

﴿وَطُورِ سَيْنِينَ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ﴾ وه من سویند نه خوم به کیوی توری سینین که موسا
گفتو گوی له خزمدت خودا کردووه له سدری و، سویند نه خوم بهو شاره ی خاوه نی ناسایشه بو
دانیشتروان و، موحه مه د له ناو نه ودا له دایک بووه و کراوه به پیغه مهرو جیگه ی هاته
خواره وه ی سرو شه.

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾ سویندم به وانیه ی باسکران، ئیمه ئاده میز ادمان
درووست کردووه له جوانترین بالا و وینه و بهیکه ردا، خاوه نی نه قلله و بیری بهرز و به سووده،

ته فسیری ز مناکویی

هیز و سورشتیکی و امان له گیانی ناده میزاددا داناوه بالآتره له همموو گیاندارای، نه گهر خوی بیهوی نهو سروشتهی خوی نه گورپی بولای خراپه، خو نه گهر لایدا له سروشتی پاکی خوی و بروا له گهل ناره زوی خرابی خویا په سترین و نرمترین بوونه وهری لی دهر نه چی و نه چینه ریزی پیاو خراپان و جیگهی خواری خواره وهری دوزه خسی نه دریتی نه گهر لایدا لهو شتهی بوی و له سهری درووست کراوه، وهك خودا نه فدرموی:

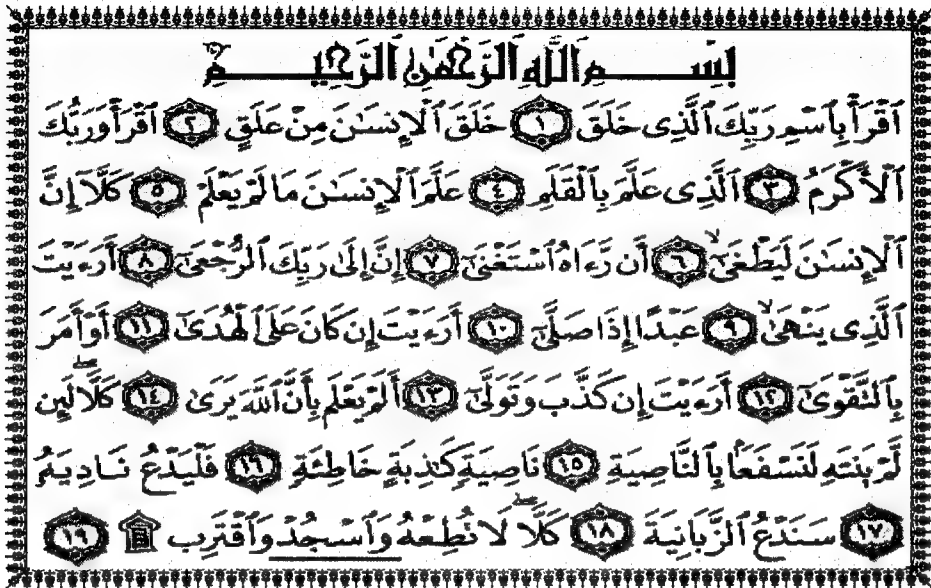
﴿ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ﴾ له پاشا ئیمه ناده میزادمان گیراوه تده بولای په سترین و نهوی ترین شیوه و سروشت له گیاندارانی تر بی نرخ تر نه بی، چونکه نهوان له سروشتی خویان لایان نه داوه به وینهی ناده میزاد. هدر چنده ناده میزاد بو پهره پیدانی رهوشتی په سهند درووست کراوه به لام هندیکی یان بی فرمانی خودا نه کهن و سوپاسی چاکهی خودا ناکهن، نه خرینه ناو خواری خواره وهری دوزه خ.

﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾ مه گهر که سانیکي نهوتو له ناده میزاد باوه رپان هینابی و، کرده وهر چاکه کانیاں کردبی، دووایی بو نهو که سانه هیه پاداشتیکی وا هدر گیز کوتایی بی نایه و کدم نابیته وهر.

﴿فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّينِ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ﴾ دوایی چ شتیکه هانی تو بدا و پالت پیوه بنی روژی پاداشت پرسیار به درو بخدیته وهر و، باوه ری پی نه هینی، دووایی نهو همموو به لگه یه له سهر بوونی به تاییه تی له سهر درووست کردنی ناده میزاد له سهر جوانترین دیمه و پدیکه و بالا. نایا خودا فرمانره و اترینی همموو فرمان رهوا و دادوه ری نی یه، به لی: هدر وایه و هدر و نه بی. چونکه ناده میزادی درووست کردوه به جوانترین شیوه و، ئیمه شایه تی نه دهرین له سهر نه وهری له همموو دادوه ری به دادتره، ئیر چون نه بی ناده میزاد بی فرمانی خودا بکا؟

﴿ سوره تی نه لعه لهق ﴾

له مه که هاتووته خواره وه. ژماره ی نایده کانی (۱۹) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

بیژراوه: یه کهمین سوره ت هاتووته خواره وه بز سر پیغمهر ﴿﴾ سوره تی (فاتحه) یه کهمی له زانایان نه لئین: یه کهمین جار سوره تی (نهلوده سر) هاتووته خواره وه. زورتر له زانایان فهرموویانه: نه وهی راستیی یه کهمین جار سوره تی (نهلعه لهق) هاتووته خواه وه، ئیمه داوامان لی نه کراوه بگه ریئین به دوا میژووی هاتنه خواره وهی قورئاندا، به لام هه چوئی بی پیویسته موسلمانان پروایان وایی هموو سوورته کانی قورئان له لایه ن خودای گه وره وه هاتووته خوار.

پیغمهر ﴿﴾ بهر له هاتنه خواره وهی سروش بۆلای، زور ئاره زوی له چۆله وانی بووه، بهو بۆ نه یه وه چهند جاری خواردنی له گه ل خوی نه برد و، چهند شه وی له نه شکه وتی (حیرادا) نه مایه وه بۆ په رستی شه وانه و بیر کردنه وه. له ناوکاودا له وه نه شکه وته جیره ئیل هات بۆلای پیغمهر ﴿﴾، به پیغمه ری فهرموو: (اقرأ) پیغمهر فهرمووی: من خوینه وار نیم. پیغمهر فهرمووی: جیره ئیل باوه شی پتدا کردم و گویشمی به خو یه وه، به جوئی ئازارم پی گه یشته،

ته فسیری زمانکویی

دوایی بهر لای کردم، سی جار نهو کارهی له گدل کردم. له پاشانا جبره ئیل فهرمووی (اقرأ باسم ربك) ههتا گه یشته (ما لم یعلم)، دوایی پیغمهر ﴿ﷺ﴾ گه رایه وه بۆلای خه دیجه ی ژنی، فهرمووی: دام پۆشه، نهویش دایپۆشی ههتا ترسه کدی نهما، دوایی فهرمووی: ئهی خه دیجه: من پرووداویکی ترسناکم تووش بووه، به سهرهاتی خوی بۆ گێرایه وه و فهرمووی: من له خۆم نه ترسم، خه دیجه ووتی: تۆ مه ترسه موژده به خۆت بده، به خودا سویند نه خۆم، خودا نازاری تۆ نادا، تۆ که سیککی خزم دۆست و، ده ست گێرۆ که ری هه ژاران، دوا جار پیغمه ری برد بۆلای (وهرهقه) ئامۆزای خه دیجه که باوه ری به عیسا هیتابوو، نووسراوی به زمانی عیبری نه نووسی، چهند جار ئینجیلی نووسیوو وه، پیاویکی پیری ته مهن زۆربوو، خه دیجه ووتی: ئامۆزا، گوئی له برزای خۆت بگره، وهرهقه به پیغمه ری ووت، برازای خۆم چ شتیکت دیوه، پیغمه ره به سه ر هاتی خوی له نه شکه وتی حیرادا بۆ گێرایه وه، وهرهقه ووتی: نهوی هاتوو بۆلای تۆ نامووسی گه وره یه که هاتوو بۆلای موسا، به شم له به شتا بی، خۆز گایه من زیندوو نه بووم، کاتی خزمه کانت تۆیان له مه که که ده ر نه کرد، پیغمه ره فهرمووی: ئایا من له مه که که ده ر نه که نه؟ وهرهقه ووتی: به لی، هه ر پیاوی به و شته وه هاتی دۆژمنایه تی زۆری کراوه، نه گه ر من زیندوو بووم یارمه تیت نه ده م.

دوای نهو جاره سروش نه هات بۆ پیغمه ره ﴿ﷺ﴾ ماوه یه، پیغمه ره خه فه تی نه خوارد، زۆر جارن له خه فه تا نه یه ویست خوی فره بده ته خواره وه له سه ر کیوان، دوایی زۆر جار جبره ئیل خوی پیشان نه دایه وه، نه یووت: تۆ پیغمه ری خودای، له و کاتانه دا خۆشی پروی تی نه کرد. بیگومان سروش هاتوو ته خواره وه بۆ سه ر پیغمه ره، له ته مهنی چل سالیدا، به ر له وه ی بکری به پیغمه ره باوه ری به خودایه کی ته نها هه بووه و، هاوبه شی بۆ خودا دانه ناوه و، بروای زۆر توند بووه و، سه ر چاوه ی نهو باوه ره یشی له دوو شته وه بۆی په یدا بووه، یه که میان له نه قلی ته وای خۆیه وه بووه. دوو هه میان بۆ پیغمه ره شتیکی گرنه گ نه بووه، نهو پیغمه ره که گه وره ی هه ردوو جیهانه، به هۆی نه قلی ته وای خۆیه وه رانومایی وه ربگری بۆلای برۆا به خودایه کی تاك و ته نها، له زۆر کاتا هه ندی له پیاوان به ر له هاتنی ئایینی ئیسلام، به هۆی نه قلی خۆیا نه وه باوه ریان هه بووه به خودایه کی ته نها، ویندی وهره قدی کوری نه و سه ل، زه یدی کوری عه مر، عوسمانی کوری نه لویه ی ریس، جگه دی نه وانیش.

نهو برۆایه ی پیغمه ره ﴿ﷺ﴾ له ئیبراهیمی بابیری یه وه بۆی ما بووه وه، هه ر که سی ژبان و میژووی ژبانی پیغمه ره مو تالا بکا نه زانی برۆای به خودای ته نها هه بووه، هه ر گیز سوژده ی بۆ بت نه بردوه، نه به منالی و نه به گه وره یی. بۆ نمونه نه گێر نه وه: به ر له ته مهنی پیاوه تی، پیاوی به پیغمه ری ووت: ئهی جوان، له به ر راستی لات و عوزا، فلان هه وائم به ده ری، پیغمه ره ﴿ﷺ﴾ فهرمووی: پرسیارم لی مه که به هۆی لات و عوزا وه، من له هه موو شتیکی نهو بتانه تو ره و بیزارم.

دوای نهوی خودای مهزن بههوی جیره نیله وه فه رموی: تو بخوینه، پیغمه مر ﴿﴿﴾
فه رموی: من خوینه وار نیم، سی جار نهو گفتو گویه یی بو دوویات کرایه وه، دوا جار پیغمه مر
فه رموی، چ شتی بخوینم، جیره نیل بهوی ووت:

﴿اقرا باسم ربك الذي خلق﴾ تو بههوی ناوی پیروزی پهروه دگاری نهوتوی خوٚت که
هموو بوونه وه رانی درووست کردوه، نهو سرووشی له لایه ن نیمه وه بوٚت دی بیخوینه، بیته
بهری تو و له بیرت ناچیته وه به رهوانی نهتوانی بیخوینیته وه به سه ر ئاده میزاددا، نهو خودایه نهو
بوونه وه رانه ی درووست کردوه نهتوانی تو بکا به خوینه وار. له بهر نهوی ئاده میزاد له هموو
بوونه وه رانی تر به نرخ تر و بهر پرت ره لای خودا، به تاییده تی باسی نهکا و نهفه رموی:

﴿خلق الانسان من علق﴾ پهروه دگاری تو ئاده میزادی درووست کردوه له خوین پاره یه کی
رهق، نهوی شایانی باسی، ووشه ی ﴿اقرا﴾ که یه کهمین ووشه یه، نهو سرووشه ی هاتوه
بو لای پیغمه مر یه کهمین جار به وه دهستی پی کراوه: تو بخوینه، که واته نهو مان فی رنه کات، که
پیغمه مر نیردراوه بو لای ئاده میزاد، له ناو گه لیکا نه زانین و بت په رستی و دوور له شارستانی
زال بوون به سه ریا نا، فه رمان نه دا به ووشه ی ﴿اقرا﴾ به هموو ئاده میزاد بخوینن و زانست و
زانباری فی رین و، نهو یشمان بو روون نه کاته وه، که نایینی ئیسلام له یه کهم جاری هاتیا داوای
قه لاجو کردنی نه خوینه وار یمان لی نهکا و، داوای بلا و بوونه وه ی خویندن و زانباری مان لی
نه کات. نهک جاری به لکو دوو جار فه رمانان پی نه دا و خویندنی پیوست کردوه، وهک بو
جاری دوو هم نهفه رموی:

﴿اقرا وربك الاكرم الذي علم بالقلم﴾ تو بخوینه و، پهروه دگاری بهر پرتی تو له هموو
بهر پرتان بهر پرت ره، وینه ی نی یه، که سیکی نهوتویه ئاده میزادی فی ری نووسین و زانست کردوه
بههوی خامه و پی نووسیکی پی گیانه وه، یانی که خودا بتوانی به هوی پی نووسه وه ئاده میزاد فی ر
نووسین بکا، نهتوانی تو فی ری خویندنی سروش بکا. خودای گه وره ئاده میزادی له خوینیکی بی
نرخه وه بهر ز کردوه ته وه، بو لای نووسین به خامه، سودی خامه نایه نه ژماره: نهو تا کاتانی پی شوو
نه بهستی به کاته کانی دوواییه وه، هموو لایه کی جیهانی به ستوته وه به یه که وه، به تاییه تی دوا یی
چاپ و کومپو ته ر که زانست و نویسی کردوه به به شی هموو ئاده میزاد، بگره نهو انه یش
کویرن فی ری خویندن نه بن بههوی پتی ده ر که وتوی تاییه تی بو یان، هه رچه نده زمان نهو ی
له دل دای پی رونی نه کاته وه، به لام نه گه ر خامه نه بی با نه ییو نامیتی. دووایی بو پته و کردنی
فه رموده ی پی شه وه، بو نهو ی هیچ شتی له دلی پیغمه مر دا نه میتی، خودا نهفه رموی:

﴿علم الانسان ما لم يعلم﴾ خودا ئاده میزادی فی ری شتی کردوه له و بهر نهیزانیوه، له
تاریکی نه زانین و، نه خوینه واریه وه بو لای روناکی زانباری و خویندن، به مدهر جی ته مه دل نه بی و

نه قلی خوی بخاته کاره وه. نه وهی شایانی باسی پیغمه مهر نه خوینده وار بووه، نه یزانیوه به پیسوس بنوسی، که واته سروشه و له لایه ن خوداوه بوی هاتووه.

﴿كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَإِتْفَانٌ﴾ راست و بیگومانه: به راستی هه ندی له ناده مزاد له سنور دهر نه چی و له خودا یاخی نه بی، له بهر نه وهی سامان و دارایی و پله و پایهی به خویره وه بینی و، یادی خودا ناکاته وه، له بیری خوی نه باته وه که پارچه خوینیکی بیژلیکراوه بووه، هه ژارو بن سامانبوه، نه وه ته به هوی زانست و داراییه وه، چه کی کاول کهر دروست نه کاو، خویانی بی له ناو نه به ن و بیر له رابوردوی خویان ناکه نه وه، به راستی هه ر بولای نیمه ی پهروه ردگاری تویه گه رانه وهی هه موو ناده میزاد. که واته زانیاری و دارایی و پله و پایهی جیهان فریوی تو نه دا هیزی خودا به تواناته له چه کی کیمیای و بومی تازه دروست کراوی نه وان.

﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى عَبْدًا إِذَا صَلَّى﴾ نایا تو که سیکی نه و توت نه دیوه بهوت نه زانیوه ریگه له بهنده ی من نه گری کاتی بیهوی نوژ بکا. نه و نایه ته له وه وه هاتو ته خوار، نه بو جهل ووتی: نه گهر موحه مدم بینی نوژ بکا پیم نه خه مه سه ری ملی و، هاتو پیغمه مهر نوژی نه کردو گه راپیه وه به دوا یی خویا، پیمان ووت: بو گه راپیه وه، ووتی چالینکی پر له ناگرم بینی له نیوان من و نه ودا.

﴿أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ أَوْ أَمَرَ بِالْتَّقَىٰ﴾ زورترینی زانایان مانای نه م نایه ته یان به م جوړا نه کردوه: نایا تو نه زانی نه گهر که سی له سه ر ریگه ی راست و رانومای بی، یا فرمان بدا به له خودا ترسان، نایا نه یزانیوه به راستی خودا نه و که سه نه بی بی و، نه زانی به نیازی دلی، به چاکی پاداشتی نه داته وه.

﴿أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ﴾ نایا تو زانیوه نه گهر که سی راستی به درو بخاته وه، پشت بکاته راستی نایا نه و که سه نه یزانیوه خودا به کرداری نه و نه زانی و، تو له ی لی نه کاته وه.

خواهنی ته فسیری که شاف به م جوړه مانای کردوه: تو هوآل بده به من نایا نه و که سه ی ریگه له نوژ کردن نه گری نایا له سه ر ریگه یه کی چا که ریگه له په رستی خودا نه گری، یان فرمان نه دا به له خودا ترسان به بیرو باوه ری خوی، یا راستی به درو نه خاته وه و پشت نه کاته نایینی راست به و جوړه ی نیمه ی باوه ردار نه یلین. نایا نه و که سه نه یزانیوه به وهی که خودا ناگاداره له سه ر رانومایی نه و له سه ر گومرایی نه و، پاداشتی نه داته وه به گویره ی نیازو کرده وهی خوی، بو زیاتر ناشنا بوون له سه ر مانای نه و نایه تانه، ته ماشای ته فسیری (غرائب القران و رغائب الفرقان) بکدن.

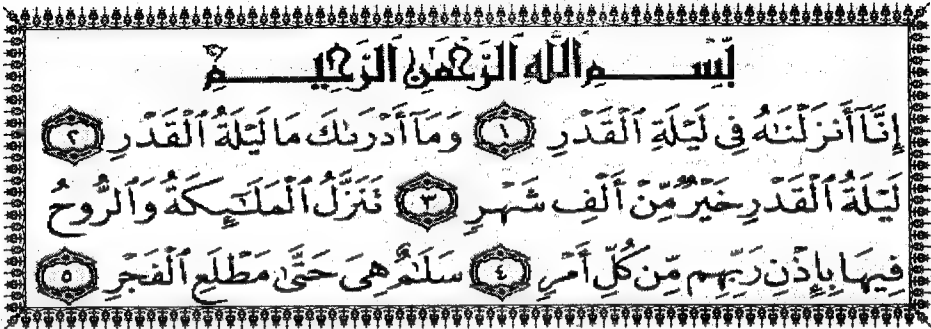
﴿كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ﴾ بە راستی ئەو بێ باوەرە یاخێه؛ واز
لە گومرایی خۆیی بهێتی، ئەگەر وازی لی نەهێتی بە سەختی بەموی پێشانی سەری رای ئەکێشین
بۆناو ئاگری دۆزەخ. پێشانی کەسێکی درۆزنی بە ھەلەداچوویی تاوانبار.
﴿فَلْيَذْغُ نَادِيَهُ سَنَدُغُ الزَّبَانِيَةِ﴾ دووایی با ئەو درۆزنە تاوانبارە داوا لە دانیشتوانی جیگە
دانیشتوی خۆی بکا کە یاریدەیی بەدەن پرزگاری بکەن لەو سزایەیی، ئێمە بانگی فریشتەکانی
بەھیزی کار بەدەستانی دۆزەخ ئەکەین پالی پتوھە بنین بۆلای ئاگری دۆزەخ.
﴿كَلَّا لَا تُطَعِّهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ﴾ تۆ ئەکەیی گۆی بگری لەو کەسە تاوانبارەو، واز لە
نوێژکردن بهێتی، تۆ سوژدە ببە بۆ خودای تەنھا و ئەنھا و لە جگەیی خودا مەترسەو، تۆ خۆت
نزیك بکەرەوھ لە خوا بە ھۆی کردنی کاری چاکەوھ.
بۆ زانی: سوژدە بردن، ئەکرین بە چەند بەشیکەوھ: سوژدەیی ناو نوێژە فەرزەکان، سوژدەیی
سەھو، سوژدەیی خۆیندنی ھەندئ لە ئایەتەکانی قورئان، سوژدەیی سوپاس کردن بۆ خودا لە
کاتی ھاتنی چاکەییەکی خودا، یا لە کاتی لا بردنی ڕووداویکی ناخۆش، ئەو سوژدانە ھەموویان
سونەتن جگە لە سوژدەیی ناو نوێژە فەرزەکان.

کۆتایی ھات بە یاریدەیی خودای مەزن ۹ / ۱۰ / ۲۰۰ زاینی

۱۲/ مانگی ڕەجەب (۱۴۲۱) کۆچی

﴿ سوره تی نهلقه در ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۵) نایه تن

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴾ به راستی نیمه قونانمان ناروده ته خواره وه، له ناو شهوئکی به پیزدا، بویه به پیزه، چونکه قورئانی تیدا هاتوته خواره وه، قورئان به یه ک جاز نه هاتوته خواره وه، به لکو به بهش بهش هاتوته خواره وه، به پیزه نه وه شهوه، په رستن له شهوه دا به ران بهر به پاداشتی هزار مانگه.

بوزانین: زانایان بیران جیاوازه له دیاری کردنی شهوی (لیله القدر)، هندیکیان نه لئین: هر له کاتی سهرده می پته مهردا بووه، دوواتر نه ماوه، ژوربه ی زوری زانایان نه و بیرو بچوونه به راست نازان و نه لئین: نه و شهوه به رده وامه هتا کوتای پئی هاتی جیهان، له دیاری کردنی کاته کهیدا بیرو بچونیان جیاوازه: هندیکیان نه لئین: کاته که ی نه گوئز ریشه وه سال به سال، هدرجاری له کاتیکی سالیکا نه بی، هندی لایان وایه له سهره تای ساله وه، هتا کوتای سال له شهوئکدا پیدا نه بی، هندی تریان نه لئین: له سهره تای مانگی ره مه زان هتا کوتای نه و مانگه پیدا نه بی. ژوربه ی زانایان نه لئین: له (۱۰) پوژی کوتای ره مه زاندا یه، به زوری له شهوه تاکه کاند، به ژورتر له شهوی (۲۷) ی مانگی ره مه زاندا پیدا نه بی. ژور جینگه ی شایانه (ابن العربی المعافری الأندلسی المالکی) له نامه ی خو یا (احکام القرآن) نه لئین: له (۲۷) ی مانگی ره مه زاندا نه بی، چونکه زانایان پته کانی نه و سوره ته یان ژماردووه، کاتی گه یشتنه وو شه ی (هی) بو به (۲۷) بیت، بویه بریاراندا نه و شهوه (لیله القدر) ه. بو نه م به به سته ته ماشای مانای تحفه محتاج بکه لاپه روی (۴۶۲). شافعی ره زای خودای لی بی، نه فهرموی: نه و

ته فسیری زمنا کو بی

گفتوگویی له که سیکه وه دهر نه چنی تامی فیکهی نه چه شتی، ئهیش فهرمویی فه توای حنه فی لاوازه لهو بارهیده له بارهی فه توای دهر کی و بیانی.

﴿وَمَا أَذْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدَرِ لَيْلَةُ الْقَدَرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾ وه چ شتیکی سهر سورینه ره به توی رابگه یه نی له یله تو لقه در چ شتی که، پاداشتی په رستی خودا لهو شه ودا، به رانیه ره به پاداشتی په رستن له هه زار مانگدا. ئه و شهوی له یله تو لقه دره چاکره له هه زار مانگ.

ئه و فهرمودهی خودایه له وه وه هاتوه یارانی پیغمهر، ووتیان: ته مه نی گهلانی پیشوو در یژبووه، په رستی زوریان کردوه، پاداشتیان له ئیمه زوزه تره و، ئیمه ته مه غان کورته.

﴿تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ﴾ فریشته کان و جبره ئیل لهو شه ودا له ئاسمانه وه دینه خوار به هوی ده ستوری خودا وه، له بهر گه یاندنی یاساو فهرمانی خودا به ناده میزاد.

﴿سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ﴾ شهوی له یله تو لقه در شهوی ناشتی و خوشی و چاکهی خودایه، خرابهی تیدا نیه و، ناشتی و چاکهی به رده وامه هه تا کاتی به یانی، دهر گای خوشی کراوه یه و بز موسلمانان.

﴿سوره تی نه لبهینه﴾

زوری هره زوری زانیان نه لئین: له مه دینه هاتوته خواره وه. هه ندیکیان نه لئین: له مه که هاتوته خواره وه. ژماره ی نه لبهینه کانی (۸) نه لته

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ
حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾ رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ﴿٢﴾
فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ ﴿٣﴾ وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ
بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ
الْقِيمَةِ ﴿٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾ إِنَّ
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾
جَزَاءُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ﴿٨﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

به ره وهی پیغه ی مهر بکری به پیغه مهر خاوه نامه کانی گاوو جوهر کان له نامه کانی خویانا
خویند بویانه وه، له مه وودوا خودا پیغه مهری ره وانه نه کا ریگهی راست شاره زای ناده میزاد نه کا،
هه ره وها بت په رستان بیستویان پیغه مهری کی به و جوهره نه نیرری، هه ردولایان پیک هاتبوون
له سهر ره وانه کردنی نه و پیغه مهره به لئین پی دراوه، زور جار ان له ناو خویانا نه بوو به ناژاوه یان،
هه ریبه که له خاوه نامه کان و بت په رستان خویانیان به راست نه زانی و، نه وانی تریان به
نا راست نه زانی، له پاشانا پیک هاتن فه رماندانی نیوانیان دووا بخه هه تا کاتی هاتنی نه و

ته فسیری ز مناکویی

پتغمه ره، هدر کاتی بهیدا بوو باوه‌ری بی ئه هین و فرمانبهرداری ئه بن. که چی کاتی پتغمه ره نیرا، له به لینی خویان په شیمان بوونه وه، جیاوازی کهوته نیوانیان زۆربه یان له سه‌ر بی باوه‌ری خویان و بت په‌رستی مانه وه، بۆ روون کردنه وهی ئه و باسانه، خودا ئه‌فه‌رموئ.

﴿لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُتَفَكِّينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ﴾ که سانیکی ئه‌وتۆ باوه‌ریان نه‌هینا بوو به موحه‌مه‌د له‌ خاوه‌ن نامه‌کانی گاورو جوهر کان و، بت په‌رستان جیا نه‌بوونه وه له‌ بی باوه‌ری و بت په‌رستی خویان و، وازیان له‌ بیرو باوه‌ری خویان ناهین هتا کاتی دیت بۆلایان به‌لگه‌ی روون و ناشکراو، ئه‌و پتغمه‌ره‌ی پروایان وابوو دیت و چاک و خراب جوئ ئه‌کاته وه، دوا بی ئه‌و پتغمه‌ره‌ ره‌وانه‌ کرا، هه‌ندیکیان موسلمان بوون و، هه‌ندی تریان له‌ سه‌ر بی باوه‌ری مانه وه.

ئه‌بی بزائری بی باوه‌ریان دوو ره‌گه‌ز بوون: خاوه‌ن نامه‌کان هۆی بی باوه‌ریان ئه‌و شته‌ بوو، له‌ ئایی خویانا په‌یدایان کرد. جوهر کان ئه‌یان ووت: عوزه‌یر کوری خودایه، گاوه‌ره‌کان ئه‌یان ووت: عیسا کوری خودایه و سیه‌می خودایه، بت په‌رستان سه‌ره‌و لای هیچ نامه‌یه‌ نه‌بوو، خودای مه‌زن له‌و ئایه‌ته‌ی پیشوودا باسی فه‌رموون.

﴿رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ﴾ ئه‌و به‌لگه‌ روون و ناشکرایه‌ بریتیه‌ له‌ پتغمه‌ره‌ی ره‌وانه‌ ئه‌کرئ له‌لایه‌ن خودا وه که موحه‌مه‌ده، نه‌خوئیتته‌وه به‌سه‌ریانا چه‌ند په‌ره‌یه‌کی پاک و دور له‌ گۆران و ده‌ستکاری، له‌ناو ئه‌و په‌رانه‌دا هه‌یه‌ نامه‌یه‌که‌ قورئانه، زۆر به‌ نرخ و راسته، ئه‌و شته‌ی خودا ره‌وانه‌ی کردوه له‌نامه‌ پیشوه‌کانی ئیبراهیم و، ته‌وراتی موسا و ئینجیلی عیساو زه‌بوری داود، هه‌موو ئه‌و شته‌ی نیراوه‌ بۆ پتغمه‌ره‌کانی تر، ئه‌و قورئانه‌ زۆریان روون ئه‌کاته وه بۆیان.

﴿وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ﴾ وه ئه‌و خاوه‌ن نامه‌یه‌ی ئه‌وتۆ نامه‌یان بی به‌خه‌را بوو پارچه‌ پارچه‌ نه‌بوون، هه‌ریه‌که‌یان به‌ بیرو باوه‌ریکی جیاواز مه‌گه‌ر له‌ دوا ی هاتی به‌لگه‌ی روون و بۆلایان له‌لایه‌ن پتغمه‌ره‌کانی خویانه‌وه، ئه‌وه‌بوو جوهر کان دوا ی موساو گاوه‌ره‌کان دوا ی عیسا چه‌ندین تاقی جیاوازیان لی په‌یدا بوو، هه‌روه‌ها درێژه‌یان به‌بی باوه‌ری و گوهرایی خویاندا، هه‌ر به‌و جوهره‌ دوایی هاتی پتغمه‌ره‌ درێژه‌یان دا به‌ بی باوه‌ری و باوه‌ریان به‌ پتغمه‌ره‌ نه‌هینا له‌به‌ر ئه‌وه‌یش نه‌بوو، بی ناگا بن له‌ ئایی خویان، به‌لام له‌به‌ر سو‌دی خویان بوو له‌ جیهاندا.

﴿وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ﴾ وه گاورو جوهر کان له‌ ته‌ورات و ئینجیلدا هیچ فه‌رمانیکیان بی نه‌درا بوو، جگه‌ له‌وه‌ی ئه‌وان خودا په‌رستن، به‌ نیازی پاکه‌و دور له‌ هاوه‌شدانان ئاین هه‌ر بۆخودایی، باوه‌ردار بن به‌ هه‌موو پتغمه‌ره‌کان، لاده‌ن له‌ هه‌موو ئایی پرو بوچ.

﴿وَيَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ﴾ وه نوئژوکانیان بهرپاکهن به گویره ی یاساو، زه کاته کانیان بیهخشن به ههژاران و، نهو شتانه ی فرمانیان بی درا له پهرستی خوداو نوئژکردن و زه کات دانه، نهوه نایینی راستی نامه ناسمانهیه کانه، دوایی له چ لایه که وه نهو هه مووه نایین و بیروباوهره پهیدابون، نهو کاره پیشه ی خاوهن نامه کانیه، هاوار بو ئیمه ی موسلمان پارچه پارچه بووین له نایینی خویمان و، نهو هه مووه پارت و تاquamانه مان لیتی بوه وه، دووای پیغمهر شتی تازه ی ناره و امان پهیدا کردوه.

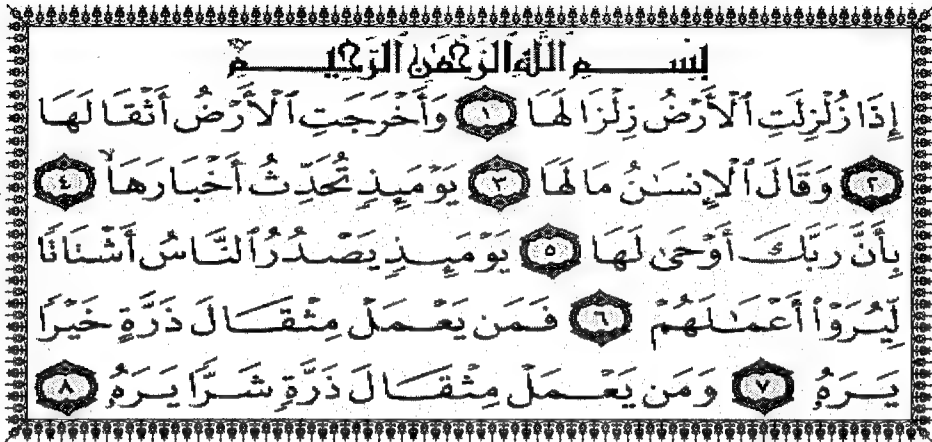
﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾ به راستی که سانیکی نهو توو باوهریان نه هیتابوو له خاوهن نامه کان و، بت په رستان له ناو ناگری دوزه خدان له پاشه رۆژدا بهرده وامن له ناویدا، به راستی نهو که سانه خرابترینی بونه وهرانی.

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ پاداشتی نهو که سانه باوهریان هیتاوهو، کرده وه چاکه کانیان کردوه، چاکترینی بونه وهرانی.

﴿جَزَاءُ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ﴾ پاداشتی نهو باوهردارانه له خزمهت پهروه دگار چه نندین بههشت و باخ و چیمه نی بهرین و بهرزه نهروا به ژیر درهخت و نهو لاو لای کۆشکه کانیان چه نندین رووباری ناوی شیرین و بهتام بهرده وامن له ناو نهو بههشتانه دا ههتا ههتایه. خودا لهو که سانه خوښو دبوون رازی بووه، چونکه له سنوری خوادا لایان نه داوهو، نهو انیش له جیهاندا رازی و خوښو بوون و، ملکه چی فرمانه کانی نهو بوون و، فرمانده کانی خودایان لا گران نه بووه، نهو په زامه نندی و خوښودیه بو که سیکه له پهروه دگاری خو ی ترساوهو، بی فرمانی خودایان نه کردوه له جیهاندا. بهلام نهو که سانه ی بهناو موسلمانن و بی فرمانی خودا نه کهن بی بهشن لهو پاداشته.

﴿ سوره تى زلزله ﴾

له مه كه هاتوته خواره وه، هندی له زانیان نه لئین: له مەدینه هاتوته خواره وه. ژماره ی
نایه ته کانی (۸) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

﴿ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴾ هەر کاتی زهوی له بهر نه مانی هیزی کیشه که ی، یا له بهر
شتی تر جولنیرا، به جۆره جولانی شایانی گه وره یی و قورسی زهویی و زۆر سه ختی.
﴿ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴾ وه کاتی زهوی هه موو نهو شته قورس و باره گرانه ی له ناویایه تی
له مردوه کان و گهنج و شارو نهو تو ناو و شتی فره ی دایه سه ره وه، بیگومان کاتی زهوی له
شویتی خوی ترازا پارچه پارچه نه بی و، هەر شتی له ناویایی ده رته که وی. نهو کاته ئاده میزاد
سه رسام نه بن.

﴿ وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ﴾ وه و مهردمان نه لئین: نهو زهویه چ شتی وای لی کردوه نه جولنی به
جۆریکی نااسایی و، چ شتیکی به سه ردهاتوه، بهو جۆره سه ختییه نه له رزی؟.

زۆر جارانیس لهم جیهانه دا نه بینین و بیستومانه له کاتی بومه له رزه دا، له زۆر جینگه زهوی
شهق نه باو ئاگرو بهرد فره نه داو، زۆر گوندو شار قوت نه داو له ناویان نه با.

﴿ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴾ لهو رۆژه دا که نهو شتانه روی دا، زهوی به زمانی تاییه تی خوی،
هه والی جولانی خوی بۆ ئاده میزاد نه گێڕته وه که نهو جولانه سه ره تایی نه مانی جیهان و هاتی
رۆژی دووایه. گفتوگۆی ئاده میزاد ئاشکرا کردنی نهو شتانه یه قوتی داوه، سآله های سآل.
هه موو نهو شتانه ی بۆ زهوی پهیدا نه بن له رۆژی دووایدا له خۆیه وه پهیدا نابن.

ته فسیری زمانکۆیی

﴿يَا أَيُّهَا رَبُّكَ أَوْحَىٰ لَهَا﴾ بەلکو بە ھۆی ئەو ھەوایە، پەرۋەردگاری تۆ فەرمان ئەدا بە زەوی و، دەستوری یێ ئەدا گفتوگۆ بکا و ھەواڵ بدا بەو شتاندی لێ ناویدا بوو، ئەو کاتە ی رۆژی دوایی خودا ئەقل و گفتوگۆ ئەبەخشی بە زەوی، زەویش وەك بونەوێرانی تر تەمەنی بۆ دیاری نەکراو، بۆیە موحەمەد عەبدە ئەفەرموئ کاولبونی زەوی بە ھۆی شتیکی ھەوای بێ بیکا بە تۆز زەوی بە رۆیشتی کەنەکان تەمەنی (ئەگۆنجی کۆتایی یێ نایە) ئەویش لێواندە نامازە بکا بۆلای تەقینەوێ بونبای ئەو ھۆی لێسەر روی زەوی.

زورکس لهسره‌تای ئیسلامه‌وه، وایان نه‌زانی خودا ته‌ماشای کرده‌وی چاکه‌و خراپه‌که
ناکاو، پاداشت و توڤه له‌سه‌ریان ناداته‌وه، خودا نه‌فه‌رموی.

﴿يَوْمَئِذٍ يَصُدُّرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيرَوْاْ أَعْمَالَهُمْ﴾^{۱۱۸} نهو رۆژهی بونهوهران ئهبن به بونهوهری تری جگهی ئهمڕۆ ئادهمیزاد به پهشیوی به گهورهو بهجوکیانهوه ئهروڤ بۆلای پاداشتی کردهوه کانی خوڤان ببینن.

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾ دووایی هدر کدهسی به ئەندازی کێشانهی بچو کترین میرووله یا که مێر له وهیش چاکه بکا، لهو پرۆژهدا پاداشته که ی ئەبینی و، هدر کدهسی به ئەندازی کێشانی بچو کترین میرووله یا که مێر خراپه بکا سزاکه ی ئەبینی. زانایانی تازه ی ئەم سهردهمه ئەلێن: زه‌ره بچو کتره له به‌شیکێ (١٠) بلوێن ملی مه‌ترو، به‌ گه‌وره‌ترین ئامیری بچوک کردنه‌وه نه‌ی نایه‌ری، زانایانی کۆن ووتویه‌نه: زه‌ره شایانی به‌شکردن نه‌یه.

پرسپار: نایا باوہر دارو بی باوہر لہ پاداشت و تولہ دایہ کسانن، یا بی باوہر ان پاداشتی
چاکہ یان نادر تہوہ؟

وهلام: بئ باوهړان سزايان نه دري له سهر بئ باوهړه كهيان پاداشتي چاكهيان نه دري ته وه، به جوړي خودا نه يزي له جيهاندا، يا به سوكوني سزايان له پاشه روژدا.

﴿سوره تی نه لعا دیات﴾

له مه که هاتوته خواره وه. هندی له زانایان نه لئین: له مەدینه هاتوته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۱) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْعَدِيَّتِ صَبَحًا ﴿١﴾ فَأَلْمُورِيَّتِ قَدَحًا ﴿٢﴾ فَأَلْمُغِيرَتِ صَبَحًا
﴿٣﴾ فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا ﴿٤﴾ فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ﴿٥﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ﴿٦﴾ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ﴿٧﴾ وَإِنَّهُ لِحُبِّ
الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ﴿٨﴾ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ﴿٩﴾
وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ﴿١٠﴾ إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ﴿١١﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

گیر دراوه ته وه له هندی زانایانه وه: پیغمه ری خودا (د.خ) کۆمه لئ له هاوریکانی خۆی نارد بۆ لای هۆزی به نی که نانه، درهنگ هاتنه وه، دوو روه کان ووتیان کوزراون، نهو سوره ته هاتنه وه خواره وه هه والی بی وهی نهوان و درۆ کردنی دوو روه کانی راگه یاند به پیغمه ر (د.خ) فەر موی.

﴿وَالْعَادِيَاتِ صَبْحًا﴾ وه من سویند نه خۆم بهو چاره و یانه به خیرایی راته که و دین و نه پۆن و پرهمی لوتیان دی له کاتی په لاماردانیان بۆ دوژمن.

﴿فَالْمُورِيَّاتِ قَدَحًا فَأَلْمُغِيرَاتِ صَبْحًا فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا﴾ دووایی من سویند نه خۆم بهو چاره و یانه له کاتی په لاماردانیان بۆ دوژمن و، به خیرایی نه پۆن و، نالئ دهست و قاجان نه دا له بهردو ناگر نه که نه وه، پر یسکه ی ناگر بهرز نه ئیته وه، دووایی من سویند نه خۆم بهو چاره و یانه به خیرایی پلاماری دوژمن نه دهن له به یانیدا له نا کاودا به بی ناگاداری دوژمن و، دووایی له باییدا تۆز پهیدا نه که و، دوایی له ناو نهو ته پو تۆزه دا، خۆیان نه خه نه ناوه راست و ناو جهرگه ی دوژمانانی موسلماناندا به کۆمەل.

﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ﴾ سویندم بهوانه ی باسکران: به راستی ناده میزاد سوپاسی په روه ردگاری خۆی ناکا، به به خشینیی دارایی خۆی له رینگه ی ئایینی خوداو.

تهفسیری زمانکۆبی

بەراستی ئەو ئادەمیزادە ئاگاداری ناسو پاسی و چروکی خۆیەتی و، کردەوی خۆی شایەتی ئەدا سوپاسی چاکەکانی خۆی ناکا.

﴿وَأَنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ﴾ وە بە راستی ئادەمیزاد بۆ خۆشەویستی دارایی و سامانی جیهان زۆر بە سەختی هەول ئەدا بۆ پەیدا کردنی و خۆشەویستە لای، کەچی بۆ کاری چاکە و بەخشینی دارایی خۆی لە ڕێگەی نایینی خودا زۆر ڕژد و چروکە.

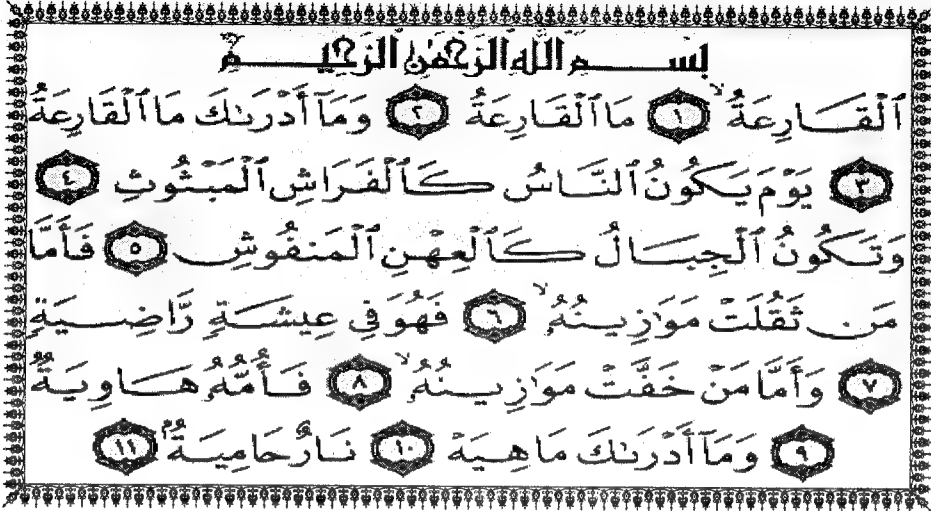
بە راستی هەرکەسێ دارایی زۆر خۆشبوێ، خۆی دوور خستوووەتەو لە مافی مەرفایەتی و بروای بە هیچ چاکەییە نەبێ، جگە لە کۆکردنەوی دارایی، ئەگەر ئێمە وورد بینەو لە نەگبەتی مەرفایەتی هۆی پێشبرکێ کردنە لەسەر کۆکردنەوی سامان (هەربەرت مارکبوز) مامۆستای فەلسەفە لە زانکۆی (کۆلۆمبیا، هارفارد و مایز) لە وولاتە یە کەرتوووەکانی ئەمەریکا، لە نامەکی خۆیا: (الإنسان ذو العبد الواحد) ئەلئ: (لە چ لایە کەووە ئەم هەموو چەکانە لەم سەر دەمەدا ئەکرێ جگە لە خراپە هیچ تر ناکات، لەم کاتەدا دارایی و دەستەلاتی پەیدا کردوو بەسەر ئادەمیزاددا و، ئادەمیزاد هەموویان بوون بە بێدە بۆی).

﴿أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ﴾ ئایا دووایی ئادەمیزاد نازانی بە دواڕۆژی خۆی و بەسەرھاتی کاتی مردووکان زیندوو ئەکرێتەو، لە گۆرەکانیان دێنە دەری بۆ پرسیار و پاداشت و، دەرتە کەوێ شتی پەنھانیان داو لە نیازی چاک و لە نیازی خراپ. بە راستی لەو ڕۆژەدا پەرودگاری ئەوان ئاگای لە کردار و گوشتاری ئەوان هەیە.

خودای مەزن لەو سورەتەدا سویندی خواردوو بە چارەوێ جەنگ کردن و ئامادە کردنی چەک لەبەر ئەوێ هانی باوەداران ئەدا لەسەر جەنگکردن بۆ بەرزێ نایینی خودا و، لە زۆر ئایەتەکاندا هانی باوەدارانی داو خۆیان پێچەک بەکن هەموو کاتی بە جۆرە چەکی شایستەیی ئەو کاتە بێ، سویند خواردنی خودا بە چارەوێ؛ چونکە ئەو کاتە بەهێزترینی چەک بوو.

﴿ سوره تی ئهلقاریعه ﴾

له مه ککه هاتووته خوارهوه. ژماره ی ئایه ته کانی (۱۱) ئایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای بهخشنده و میهره بان

﴿ الْقَارِعَةُ مَا الْقَارِعَةُ وَمَا أَذْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ﴾ ئه و شته ی دلان رانه کیشتی و، ئه ی له ریتی چ شتیکه ئهلقاریعه. ئهلقاریعه ناویکه له ناوه کانی رۆژی دووایی، وهك ئهخاقه و ساخه و تامهوغاشیه، چ شتیکی سهرسورینه و سهختیکی ئهوتویه به تۆی پیشان بدا قاریعه چ شتیکه؟ هه ندی له رووداوه کانی ئه و رۆژه ئه مهیه:

﴿ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِشِيقِ الْمَنْفُوشِ ﴾ رۆژیکه ئاده میزاد وهك پهپوله بلا و ئهبنه وه و، سه رگهردان نازانن چی بکه ن و، کیوه کانیش وهك خوری شیکراوه یان لی دئ و، به بایه کی سووک بلا و ئهبنه وه.

﴿ فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴾ دووایی هه رکه سنی کیشانه ی کرداری چاکی قورسبی و، شاراوه کانی پاک بیت، دووایی ئه و که سه له ناو گوزه ران و رابواردنی خوشیدا یه، خوی زۆری لاپه سه ند و به نرخه.

﴿ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ وَمَا أَذْرَاكَ مَا هِيَةِ نَارٍ حَامِيَةٍ ﴾ وه هه رکه سنی کیشانه ی کرداری چاکی سوکبی، دوایی جیگدی ئه و که سه هاوی به یه، به وینه ی منالی بر و بۆلای دایکی و، چ شتیکی گرانی به تۆی پیشاندا هاویه چی یه، هاویه ناگریکی زۆر گه رمه.

ته فسیری: زمانکۆبی

ئەو فەرمودانەى خوداى مەزن ئەو مەن بىر ئەخاتەو ئەدەمىزاد ئەيەوئ بەترازو شتىكى
خۆى بكىشى ھەتا بزائى قورسە يا سووكە، ۋەك ئىستا ترازوۋى ۋا سووك ھەيە، تەرى و
ۋوشكى و بەرزى و نزمى و سستى و خىرايى بىن ئەكىشرى، لە پاشەپۇزىشدا ترازوۋىە ھەيە
چاكى و خرايى و دلپاكى و دلپىسى بىن ئەكىشرى، چۆنەتى ئەو ترازوۋە ھەر خودا ئەيزانى.

﴿سوره تی ته کاسور﴾

له مدککه هاتووته خوارهوه. هندی له زانیان نهین له مهینه هاتووته خوارهوه. ژماره ی نایه ته کانی (۸) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اَلْهٰكُمُ التَّكَاثُرُ ﴿١﴾ حَتّٰی زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ﴿٢﴾ كَلَّا سَوْفَ
 تَعْلَمُوْنَ ﴿٣﴾ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ﴿٤﴾ كَلَّا لَوْتَاعِلَمُوْنَ
 عِلْمَ الْيَقِيْنَ ﴿٥﴾ لَتَرُوْنَ الْجَحِيْمَ ﴿٦﴾ ثُمَّ لَتَرُوْنَهَا
 عَبَثَ الْيَقِيْنَ ﴿٧﴾ ثُمَّ لَتَسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيْمِ ﴿٨﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿اَلْهٰكُمُ التَّكَاثُرُ حَتّٰی زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ﴾ دارایی زور کردن، خۆهه لکیشانان به کور و سامانی زوره وه، ئیوه ی لاداره له راستی و له کرده وه چاکه کان و، نهین: ئیمه دارایی و پلهو پایه مان زور تره. ئیوه بیرناکه نه وه، ههروه ها له سه ر بی ناگایی و گوهرایی خۆتان نه پۆن هه تا نه مرن و کۆتایی به ژیا ننان دیت و، نه بن به هاو پتی گۆرستان و دانیشتووانی ناو گۆرستان. که واته ئیوه واز له و کارانه ی خۆتان بهین.

﴿كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ﴾ وازیترن له زور کردنی دارایی و خۆهه لکیشان، دووایی نه وانه هیچ سو دئ به وان نابه خشن، له مه ودوا خۆتان نه زانن تووشی چ سزایه کی گران نه بن، له پاشانا دوو باره نه لیم: ئیوه په شیمان بینه وه له بی ناگایی خۆتان، له مه ودوا نه زانن کاری خراپان کردوه.

﴿كَلَّا لَوْ تَعْلَمُوْنَ عِلْمَ الْيَقِيْنَ﴾ نهو شته ی ئیوه به چاکی نه زانن بۆ خۆتان، وانی به و گوهرانی پووچه، نه گهر بزانی به زانیگی بیگوهرمان به سه ر هات و دواوژی نهو که سه انه ی خۆیان هه لئه کیشن به دارایی زور و پلهو پایه وه، خۆتانان نه گپرایه وه له خۆ هه لکیشان و په شیمان نه بو نه وه، زانیی کرده وه ی چاکی له گه لا نه بی له گه ل نه زانیان به کسانن.

﴿لَتَرُوْنَ الْجَحِيْمَ﴾ به راستی سویند به خودا ئیوه ی تاوانبار دۆزه خ نه بین و نه چنه ناوی دۆزه خه وه. له بهر نه وه ی هندی کس خۆی به مو سلمان دانه ی و، دلخۆشی خۆی نه داته وه و نه لئ:

ته فسیری زمانا کۆبی

خودا لىم ئەبوورئ و كىردەۋەى چاك ناكا و، بىن فەرمانى زۆرى خودا ئەكا و، ھەموو كىردەۋەكانى دژى فەرمودەى خودان، خوداى مەزن وولامى ئەداتەۋە، ئەفەرمۇئ:

﴿ثُمَّ لَتَرَوْهَا غَيْنَ الْيَقِينِ ثُمَّ لَتَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ﴾ من سۆيىد ئەخۆم بە خودا بە راستى ئىۋەى تاۋانبار بە چاۋى سەرى خۆتان دۆزەخ ئەبىن و ئەچنە نساۋى دۆزەخ، كەۋاتە ئىۋە لە خودا بىرسن و بەشىمان بىنەۋە لە گومانى پىرپوۋچى خۆتان، گىفتوگۆى بىن كىردەۋە سوود بە ئىۋە نابەخشى. لە پاشانا سۆيىدەم بە خودا: ئىۋە پىرسىارتان لى ئەكرئ لە رۆزى دوۋايدا لەۋ چاكانەى خودا بە خشىۋىە بە ئىۋە لە چ شىكا بە كارتان ھىناۋە كە خۆتانى پىۋە ھەلئە كىشا. ئەگەر لە بىن فەرمانى خودا بە كارتان ھىتابن سزاتان ئەدا بە سەختىرەن سزا.

﴿﴾ سوره تی نه لعه سر ﴿﴾

له مه ككه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۳) نایه تن.

﴿﴾ بسم الله الرحمن الرحيم ﴿﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهربان

﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ وه من سویند نه خۆم به و کاته ی نهوتۆ چه نندین رووداو و کرداری تیدا پیدای بووه له مه و بهر، له مه و دوایش له و دوا پیدای نه بی. به راستی ئاده میز ادی گه و ره بووی و، له ته مهنی منالی تیه ری بی، له زیان و گومرایی و له ناوچووندان به فەرمانی خودا و قورئان، ئیتر نه و که سه خاوه نی به توانا بی دهسته لاتنی خۆی به سه پیتی به سه ر ئاده میز اددا، یا گفتوگۆی ره وانی و جۆری ئامۆزگاری برازیته وه، یا بتوانی بۆمباری کوشنده و کیمیایی له ناو بهری گیانداران به کار به پیتی، نه و ئاده میز ادانه نه و کاره خراپانه نه که ن زیانۆمه نندن.

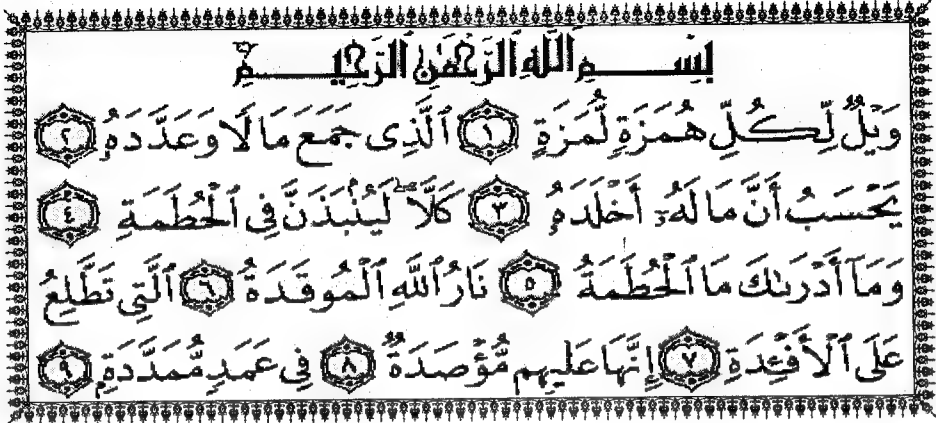
﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ جگه له که سانیکی نهوتۆ باوهرپان هیتاوه و، کرده وه چاکه کانیان کردووه و، هه ندیکیان ئامۆزگاری هه ندی تریان کردبی به کردنی کاری راست و ره و ژ، رایان سپاردبی که به باوهر به خودا و، به ئامۆزگاری به کتری به خۆراگرتن له سه ر ئازار و کاری سه ختی رۆژانه له جیهاندا و، هه موو شتی له خوداوه بزائن.

خودای مه زن سویندی خواردووه، به و کاته ی رووداو و کرده وه ی تیدا پیدای نه بی، زیانۆمه نندن نه و ئاده میز ادانه خۆیان خراپه کارن، نه ك کاته کان چونکه کات خۆی له خۆیا نه چاکه و نه زیان به نه خشه و، نه چاکه ی بۆ نه بیتریی و نه خراپه. خودای مه زن سویندی پی خواردووه، له بهر نه وه ی کات زۆر به نرخه و، هه موو شتیکی چاک و خراپی تیدا نه کرئ به ختیااری بۆ نه و که سه یه کاتی خۆی به فیرو نه دا، به راستی کات ده ست مایه ی ژیا نه، نه گوئجی تاکه که سی یا کۆمه لی گه لیکی بی باوهر و چه وساو به که ن به خودا په رست و رزگاریان به که ن له سه می کار به ده ستانی تاوانبار، هه تادی.

ته فسیری زمانۆیی

﴿سوره تی نهلهومهزه﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۹) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خدای به خشنده و میهره بان

﴿وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ لَّذِي جَمَعَ مَا لَا وَعَدْدَ لَهُ﴾ بې نرخې و نابرووچوون و سزای سهخت
بۆ ههموو کهسانیکن تانه و ته شدر نه ده ن له نامووسی ناده میزاد و، نه پروشین و، هاتوچو
نه که ن له نیوانیا، بۆ تیکدانی دوستایه تی و خوشه ویستی یان و درو و بوختان و نه که ن هه تا نه یان
که ن به دوژمنی یه کزی. که سیکې نه وتزیه دارایی زور کونه کاته وه و، جار له دواي جار نه ی
ژمیږی و، به و ژماردنه خوشحالنه بی و، خوی لیباي نه بی.

﴿يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ﴾ نه و که سه گومانی وایه که به راستی نه و دارایی یه ی خوی
کوژ کردو وه ته وه و نه ی ژمیږی و نه ی پاریزی له مردن و له پرو دواي خراب و له سزای پروژی
دوواي، ههموو که سیکې لا بې نرخه. خدای گه وړه له زور شوینی قورئاندا هه ږه شه ی له و
که سانه کردو وه. به لاه هیچ جاريکی یان وه که نه م جاره سهخت نه بو وه که نه فدرموی:

﴿كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ﴾ نه و دارایی یه ی نه و به گوږه ی نه و گومانه ی خوی نابې، به
راستی نه و که سه فږه نه درینه ناو حوته مده و یاخی بووان و دارایی په رستان نه پرووختی و
رسوايان نه کا.

﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ نَارُ اللَّهِ الْمَوْقَدَةُ الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ﴾ وه چ شتیکی زور گران و
سه خته به توی بناسینی حوته مه چ شتیکه؟ حوته مه ناگری خودایه و، ناگری ناده میزاد نی به،

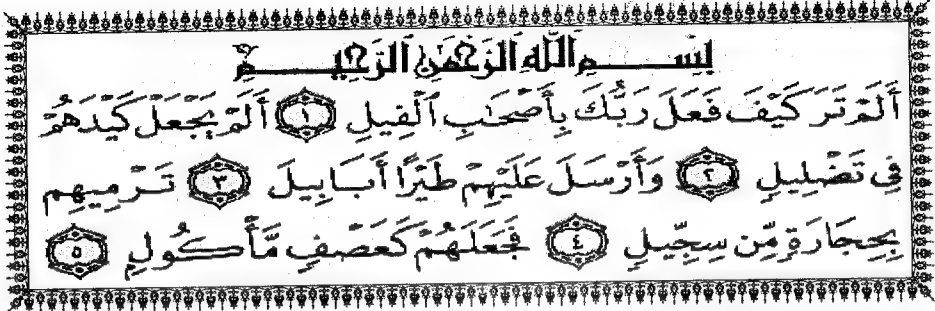
ته فسیری زمنا کوئی

ئاگری سزای خودایه، نهك ئاگری درهخت، ئاگری ههنگیسراوی نهوتویه سزاکهی نهگاته ناو دلهوه و، سهری دل نهکهوئ و، ههموو نهندامهکانی تاوانباران نهسووتیتی. به تاییهتی دل که جیگهی بیباوهرو تانهیه.

﴿إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّصَدَّةٌ فِي عَمَلٍ مُّمدَّدةٌ﴾ به راستی نهو ئاگره پتوه دراوه لهسهریان و، ههموو لایهکیان نهگریتهوه راگردنیان بۆ نییه، بۆ ههه لایه برۆن ههه ئاگره و ههلمهتیان بۆ دیتی، له ناو نهستوون و پیوندا بهسزاونهتدوه و، بهدریژی راکیشراون لهناو نهو پیونهدا.

﴿سوره تی نلفیل﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (٥٠) نایه تن.

٥٠م سوره ته نامازه بۆ رووداوی فیل نه کا. له سالی (٥٧١)ی زاینیدا پرووی داوه له مه ککه، نهو رووداوه پله به کی زۆر گرنگی هه بووه لهو سهرده مه دا، چونکه نیشانه به که له نیشانه کانی خودای مه زن که ریژی که عبه ی تیدا ره چاو نه کری، پیلان و خراپه ی نهو که سانه پوچ نه کاته وه له دژی که عبه به ریای بکه ن، نهو رووداوه ییش هاوکاته له گه ل سالی له دایکبوونی پیغمه ری خودای مه زن ﴿ﷺ﴾.

دریژه ی ٥٠م رووداوه ییش بهم جوهره ی: کاتی هه ری می (یه مه ن) و شاره کانی یه مه ن داگیر کران له لایه ن (نه جاشی) پادشای حه به شه که ناوی (نه سحه مه بوو) دووایی نه به ره هه ی کوری سه باحی کرد به پادشای یه مه ن له جیاتی خۆی کاروباری یه مه ن بیا به ریوه، پادشاکانی حه به شه گاور بوون، دووایی له (سه نه ا) ی پایته ختی (یه مه ن) (کلیسایه کی) درووست کرد ناوی نا (نه لقه لیس) به نیازی نه وه ی عه ره به کان روو وه ریگێن له که عبه، بۆلای نهو کلیسایه و، له جیاتی که عبه حه ج له وئ بکه ن وه موو کاریکی پیوستی بۆ ساخته هیئا، به جوړیکی ناشتیانه هه ولئیکی زۆری داو بۆی نه چوووه سه ر، دووایی دهستی دایه زۆرداری و توند و تیژی له گه ل عه ره به کان، نه لئین: پیاوئیکی که نانه یی چوووه ناو نهو که نیسه یه وه و، پیوستی خۆی تیدا جی به جی کرد و، رقی هه لسا و هه لی بۆ ره خسا، به نیازی رووخانی که عبه سووپایه کی زۆری به هه موو نامیریکی کاولکه ره وه پێک هیئا، به جوړی عه ره به کان توانای به ره هه لستی یان نه بی، به ره و شاری مه ککه که وته ری بۆ رووخاندنی خانه ی خودا، چه نه فیلان له گه ل خویان برد به سه ر قافله یی فیلکی گه وره به ناوی (مه جوو) وه له ریگه دا تووشی به رگری نه بوون، هه تا گه یشتنه جیگه یه له نزیککی مه ککه، که بیان نهوت: (ئه لو عه له س) لهو جیگه یه سوپاکه ی مۆلدا، کاتی نزیککی (تایف) بوونده وه هۆزی (سه قیف) پیاوئیکی یان بۆ شاره زایی ریگه ی

ته فسیری زمانا کو بی

مه ککه به ناوی (نه بور یفال) له گهل ناردن له نملوعه له س مرد و دووایی گوره کهی له لایه ن رپوارانه وه بمرده باران نه کرا. دووایی نه بره وه نوینه ریکی خوی به نو سوراویکه وه نارد بولای قوره یشی په کانی دانیشتووی مه ککه، نووسیوو: (من نه هاتووم جهنگ له گهل ئیوه بکه، به راستی من هاتووم که عبه برووخینم، نه گهر جهنگمان له گهل نه کن، نیمه پیوستان به خوین رشتنی ئیوه نی، له نامه که یا نووسیوو، نه گهر گه وړه قوره یشی په کان نه یو بست جهنگمان له گهل بکات، له گهل خوتا بهینه! له و کاته دا گه وړه قوره یشی په کان (عه بدولموتله لیبی) کوری هاشمی کوری عه بدولموتله نافوو، باپری پیغه مەر. عه بدولموتله لیب زور گه وړه و به سهر و سیمابوو، کاتی زانی توانای جهنگی نی، ده ستوری دا پروا بولای نه بره وه، ووتی له گهل بکات، چووه لای و، پی ووت: سی په کی دارایی قوره یش و جگهی قوره یش نه ده من بگه پیره وه، واز له پروخانندی که عبه بهینه، نه بره وه داواکهی وهر نه گرت. دووایی عه بدولموتله لیب ووتی: که واته پیاوایی تو دووسد خوشتری میان هیناوه، فرمان بده م دهنه وه، نه به وه ووتی: من وام نه زانی بدم سهر و سیمایانه وه، داوی نه پروخانی که عبه من نه کهی هزی ریژی خوت و باباپیرت و هه موو عه ربه، که چی داوی دانه ووی هه موو هوشتره کانت نه کهی عه بدولموتله لیب ووتی: من خاوه نی هوشترم، خاوه نی که عبه خودایه.

دووایی عه بدولموتله لیب گه راپه وه بولای دانیشتووانی مه ککه، ده ستوری پیدان په نا به نه بولای کیوه کان و خوتان پاریژن له سوپای نه بره وه، له پاشا عه بدولموتله لیب و چن که سی له قورشه یشی په کان چوون بولای که عبه و له خودا پارانه وه، داوی سهر که ووتیان به سهر نه بره وه دا کرد.

عه بدولموتله لیب ده ستی گرت به باز نهی که عبه وه، فهرمووی: نهی په روه دگاری من: جگه له تو هیوام به که سی تر نی، نهی په روه دگار نهی قورخهی خوت پاریژن به راستی دوزمنی خانهی تو دوزمنی تو یش، ریگه یان پی مده نهی خانه یی تو برووخین، له پاشانا عه بدولموتله لیب و نه وانی تر، خویانان گه یانده نه وانهی له پیشه وه چووبون بو سهر کیوه کان، هه رچنده هندی تر نه لین: عه بدولموتله لیب خوی لای که عبه مایه وه، نه ویش نازایی و ناین په روه و نیشتمان په روه و نهی ده رنه خا، چاوه روانبون بزانی نه بره وه چ شتی به که عبه نه کات.

له لایه تره وه نه بره وه به خوی و به سوپا فیله کانی په وه، پرویان کرد بولای که عبه به نیازی مه به ستی خوی و روخانی که عبه. پیش هدنگی فیله کان و فیله کانی تر راکشان به سهر زه ووی دا و بهر و که عبه نه ریشتن، زوریان هه ولدا بی سوود بو، به لام پرویان بکرایه بولایه تر فیله کان نه که وتنه لوقه، له پاشانا نه ووی خودا ویستی بیکا بو له ناوبردنی نه و سوپایه و نه بره وه

کردی بهوان. بۆ ئه و مه بهسته خودای مه زن چند پۆلێکی بالندهی بۆ ناردن، هه ریه که له و بالنده سێ به ردی ره قی له گلی سورکراویان پژانده به سه ره ئه و سوپایه دا و، هه موویان تووشی ئاوه بوون و مردن و له ناوچوون.

زانایان له دیاری کردنی ئه و به ردانه سه رگه ردانن و نازانن به چ جوړی بوون، نایا ئه و به ردانه به ردی دۆزه خ بوون؟ ئاده میزاد ئه و جوړه بالنده یان بینوو له وه بهر، یا ئه و به ردانه نه خۆشی ئاوه یان پتوه بووه، یا جوړه میکرۆبی تری کوشنده، یا جوړه نه خۆشی یه تریان پی توشبوون. میژوو بۆمانی گپراوه ته وه زۆر سوپا به مه لاریا و تاعوون له ناوچوون، به هه رچۆنی پی ئه و بالنده سوپای به هێزی خودابوون و، خودا ره وانه ی بردو بوون بۆ له ناو بردنی ئه و سوپا سه مکاره، ئه و رووداوه نه فسانه نی یه. به لکو رووداوێکی راست و بیگومانه، له کاتی هاتنه خواره و ی ئه و سووره ته دا، زۆر کس مابوون که به چاوی خۆیان ئه و رووداوه یان بینوو، ئه گه ر ئه و رووداوه گومانی تیدا بوایه، دوزمنانی پیغمه مر ئه یان قوز ته وه و، ئه یان کرد به به لگه له سه ر گومان په یدا کردن به قورئان، بۆ راستی ئه و رووداوه خودای مه زن نه فه رموی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میه ره بان

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ﴾ نایا تۆ نه ترانیوه په روه دگاری تۆ چ کاریکی به خاوه ن فیه کان کرد، که بریتی بوونله ئه به ره هه و سوپاکه، هه ره چه نده تۆ نه تبینوه. به لام رووداوێکی زۆر گرنگ و به ناو بانگه. که ئه و که سانه ئه و رووداوه یان بینوه، ئه یان ووت: فلان شت له سالی فیلدا بووه. زانایان ئه لێن: پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ له و سانه ی رووداوی فیلدا له دایک بووه؟

﴿أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ﴾ نایا په روه دگاری تۆ پیلان و فرۆفیلێ ئه وانی له ناو نه برد و پوچی نه کرده وه، زۆر راست و بیگومانه پوچی کرده وه، له ناوی بردن به ناگاداری دانیش تووانی ئه و سه رده مه ی ئه وان. له ناو بردن یان به م جوړه بوو.

﴿وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ﴾ په روه دگاری تۆ پۆل پۆل بالنده ی ره وانه کرد بۆ سه ر خاوه ن فیه کان، به ردی ره قی له گلی سورکراوه یان تی گرتن، دووایی کردن یان به کای خوراو و، کرم و مۆرانه تی دان و رزāl رزāl بوون.

﴿سوره تی قورهش﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۴) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهربان

به ره له وه ی ده ست بکه ی به مانا کردنی ئەم سووره ته، باسی په یمانی قوره یشی به کان ئە که ی نه گه ل هه ریمه کانی دراوسی کانیانا:

عبدوله نافی گه وه ی قوره یشی به کان، چوار گوری هه بووه: ۱. هاشمی باوکی
عبدوله ته لیسی باپیری پیغه مهر ﴿ﷺ﴾، ۲. عبدوشه مس، ۳. موله لب، ۴. نه وفه ل هه ریه که
له و پیاوه گه و رانه په یمانیکی بازرگانی یان به ستبوو له گه ل هه ریمه کانی دراوسی کانی
نیوه دوورگه ی عه ره ب:

هاشم په یمانی به ستبوو له گه ل پادشای رۆم، عبدوشه مس له گه ل پادشای حه به شه. موله لب
له گه ل پادشای یه مه ن. نه وفه ل له گه ل پادشای ئیران.

ئه و چوار براه به هۆی ئه و په یمانانه وه، ئه یانتوانی به بی ترس به سه ره به ستی هاتوچۆ بکه ن
بۆلای ئه و هه ریمانه بۆ بازرگانی زستان و هاوینان و قازانجی زۆر بکه ن. به هۆی ئه و په یمانانه وه،
به بی ترس و به ئاسایش ئه رۆشتن و ئه هاتنه وه، ئه و په یمان و یه که گرتنه یان چاکه یه کی زۆر گه و ره
بوو، خودای مه زن به وانی به خشیوو له که س نه ئه ترسان و که س ئازاری نه ئه دان. له کاتی که
سته م و ده ست درێژی ئه که رایه سه ر جگه ی ئه وان و راو و رووتوو تالان و کوشتن و بی یاسایی
په ره ی سه ندبوو، که چی ئه وان به هۆی میهربانی و ریزی خاندی خوداوه، هاتوچۆیان ئه که رد بۆ
شاره کان و خۆیانان رزگار ئه که رد له برستی و له گرانی و قازانجی زۆریان ئه که رد، دووایی
خودای مه زن به و بۆنه وه ئه فهرموی:

ته فسیری زمانا کۆبی

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ قَرِئَ نُفُوسِهِمْ رَحْلَةَ الشَّتَاءِ وَالصَّيْفِ﴾ له بهر سوودی به نرخی به یانی قورهیشی به کان، که بریتی بوون له بهستی به یانی نهوان له گهل دراوسی کانیا، بو هاتو چو کردنی نهوان له زستانا بولای یه مدن و، له هاویندا بولای شام بو بازرگانی به بی ترس، له بهر ریزی خانهی خودا، هیچ کهستی نازاری نهوانی نه نهدا و ریزیان لی نه گرتن، له کاتیکا نهو چاکه به خوی گهوره له گهل نهوانی کردبوو، له گهل هیچ هوزیکی تری عهده بی نه نه کرد. جا له بهر نهو چاکه بی وینه به پدرو هردگاری خوین.

﴿فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾ دوایی پیوسته نهو قورهیشی یانه پدرو هردگاری نهم خانه به پهرستن، نهو پدرو هردگاری نهوتو له بهر برستی سخت خوارده مدنی به خشی بهوان و، له برستی رزگاری کردن، نه گهر نهو خانه به نه بوایه، له بهر بی دهرامه تی شوینه که بان و راو و رووتی ناو خوین هه میشه برسی نه بوون و، نهو خودایه ی نهوتو ناسوده و دلنای کردن له ترس و له دهست دریزی سته مکاران، هه له بهر ریزی خانه ی پدرو هردگاری خوین. (کهواته پیتی لام له ووشه ی ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ په یوهسته به کرداری ﴿فَلْيَعْبُدُوا﴾ وه).

بو زانین: زانایان له دیاری کردنی مانای قورهیش بیران جیاوازه: هه ندیکیان نه لنین له (قبرش) وه هاتو وه که به مانا کو کردنه وه و که سابهت کردنه؛ له بهر نهو قورهیشی به کان خدریکی کو کردنه وه ی دارایی و بازرگانی بوون، هه ندی تریان نه لنین (قبرش) تیمساحی ناو دهریایه، هه گیانداری پروا به لایا نه بخوا، هیچ شتی ناتوانی نهو بخوا و سهر بکه وی به سهریا، ههروه ها هوزی و قورشیش به توانان و خوارده مدنی زور شاره کان نه خوون و کهس ناتوانی دارایی نهوان بخوا له بهر ریزی خانه ی خودا.

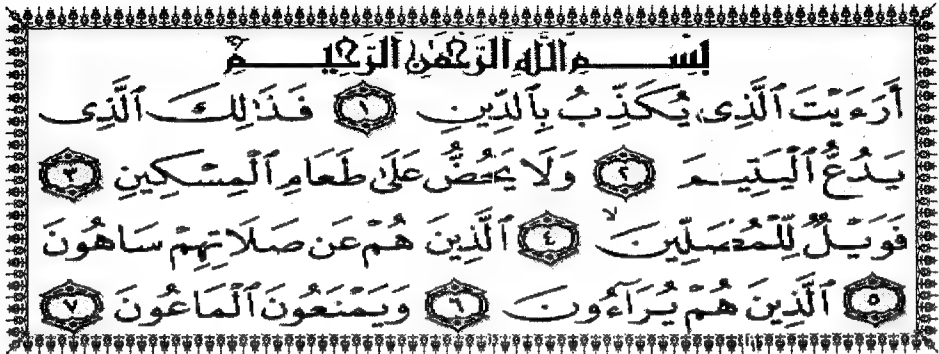
قورهیشی به کان بهو عهده بانه نه لنین: له کوپ و نهوه ی (نهضری کوپی که نانه بی)، جگه ی نهوانه قورهیش نین. قورهیشی به کان دانیشتووی دهره وه ی مه کهه بوون (قوسه ی) کوپی کیلاب کوپی کردنه وه و، له مه کهه جیگیر بوون، دانیشتووانی مه کهه پیک هاتبوون له خولی شه شه می زاینیدا له سی تا قم: (۱) قورهیشی به کان خاوه نی هه موو مافی بوون. (۲) هاوسوینه کانی قورهیش له عهده به کانی تر. (۳) کوپله کان خاوه نی خوین و دارایی نه بوون، قورهیشی به کان سهر به ستبوون به بی ترس بازرگانی یان نه کرد له نیوان مه کهه و شام و یه مهندا، ریزیان نه گیرا له بهر خانه ی خودا.

خودای مدزن بهم سوره ته بیری نهو قورهیشیانه نه خاته وه بهت کان نه پهرستن له جگه ی خودا و، پیغمه ری خودا به درو نه خنده وه و له سزای خودا ناترسن و، پروداوی خاوه ن فیله کانیا بیر نه خاته وه چونی کردن به کای خودا و، کهواته قورهیشی به کانیش به وینه ی نهوان لا نه با،

ئەوەشىيان بىر ئەخاتەوۋە خواردەمەنى زۆريان پىي بەخشيون بەھۆى چوونيان بۆ بازىرگانى
 زستانان و ھاوینان لە يەمەن و شامدا، لە خۆيان و لە دارايىيان دلىيان لە دانىشتن و گەرانىيانا،
 ئەگەر مېھرەبانى خودا نەبووايە ئىيان فراندن، لە گەل ئەو ھەموو چاكانەدا بۆ خوداى مەزن
 ناپەرستى و، واز لە بت پەرستى ناپەرن، بۆ سوپاسى خودا ناکەن؟
 زانايان بىريان جياوازە: ئايا ئەو سورەتە سوورەتتىكى سەربەخۆيە، يا لە گەل سوورەتى فىلىدا
 يەك سوورەتن و، ئەم سوورەتە درىژە دانە بە سوورەتى فىل. زۆربەى زۆرى زانايان لايان وايە
 سورەتتىكى سەربەخۆيە.

﴿سوره تی ئەلماعون﴾

لە مەككە هاتوووە خوارەو. هەندێ ل زانیان ئەلێن هەندێكی لە مەككە هاتوووە خوارەو. هەندێ تری لە مەدینە هاتوووە خوارەو. ژمارە ی ئایەتە كانی (٧) ئایەتن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

بە ناوی خۆدای بەخشنده ی میهره بان

هەندێ كەسێ. واهەن نوێژی زۆر ئەكەن و پۆژوو ئەگرن كە پارە ی تێ ناچێ و، وای دەرئەخەن پیاو چاك خۆدا پەرستێ، لە گەل ئەوێشدا سودێ لێ وەرناگرن، زۆرداریان بێ دەستەلاتەكان ئازار ئەدەن، ساماندارەكانیان ئاگیان لە هەزاران نیە و، بەزەییان بە هەتیوانا نایەتەو و، بۆ كێر دنی نوێژەكانیان تەمەلێن یا نایان كەن، لەو بارەو خۆدای مەزن ئەفەرموێ.

﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ﴾ ئایا تۆ زانیوتە بە كەسێكی ئەوتۆ پاداشت و پرسیار بە درۆ ئەخاتەو و برۆای پێ نییە، هەروەها ئەم سوورەتە بەلگە ی بیگومان و پوونە لەسەر ئەوێ خۆدای گەرە داوای براهەتی ئەكا لە تێوان ئاین و كرداردا و، كردار بەشێكە لەئاین، بۆیە خۆدای گەرە ئەفەرموێ بەو كەسانە چرووك و باوەردار نین و بێ بەزەیین لە گەل هەتیوان.

﴿فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ﴾ دووایی ئەو كەسە باوهری بە ئاین و پاداشت نییە، كەسێكی ئەوتۆیە پال بە هەتیوانەو ئەنێ و، مسافی خۆیانی ناداتی و، بەواتا هەلە ئشاخێ و بەزەیی بەوا نایەتەو و، ئازاری ئەدا، ئەو كەسە ستەمكارە، ئێر با نوێژ بكا و پۆژوو. بگرت و، كاری دەر كەوتوو درۆشی سەردیوارە كاتی سود ئەبەخشی، خۆی بیاریتری لە بێ فەرمانی خۆدا، ئەو كەسە ی لە جیهاندا شا بهتیمان بهتینی، وەك موسلمانە لە كاروباری جیهاندا، پاشەپۆژی بە دەستی خۆدای گەرەو، ئەو كەسە ی باوهری بە پاداشت نییە كەسێكی ئەوتۆیە، هانی دانیشتیوان نادا لەسەر خواردەمەنی دان بە هەزاران و، یارمەتی یەكتری نادەن و،

تەفسیری زمانكۆیی

بۆ جی به جی کردنی کاری کەسانی پەك كەوتە و، بێ بەشان لە سەر کار و فرمان و دایان نامەز رێن لە سەر کاری پێ بۆی، ینگومان ئەو کەسە هانی مەردووم ئەدات بۆ دەست گیرۆی هەزاران خۆیشی یارمەتی یان نادا.

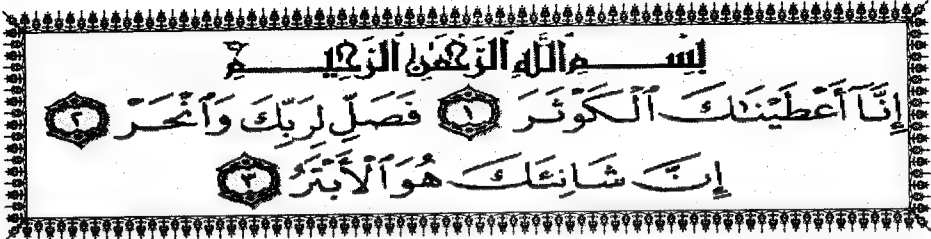
﴿قَوْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ﴾ دووایی سزای سەخت و نەمان بۆ ئەو نوێژ کەرانی ئەوتۆیە لە کردنی نوێژەکانیان ناگایان لە کردنی نوێژەکانیان نییە، بەشی زۆری نوێژ کەران نازانی نوێژ بۆ چ کەسێ ئەکا و، بۆچی ئەکا و، لەوانەیە هەموو قورئانیشی تێدا بخوێنی و، ئەگەر ئەو کەسە بە راستی نوێژ بکا، چۆن بەزەیی بە هەتیوا نایەتەوه و، دەست گیرۆی هەزاران چۆن ناکا؟

﴿الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ وَيَمْتَعُونَ الْمَاعُونَ﴾ کەسانیکی ئەوتۆن ئەوانە نوێژ بە روپامایی ئەکەن و، ئەگەر ئادەمیزادی جاوی ئی ئەبێ نوێژ ناکا و، هەموو شتی سوودی تێدا بێ لەبەر رەزامەندی خودا نایدا بە هیچ کەسێ بۆ روپامایی ئەیدا، هەتا بلێن: پیاوچاکن، ووشەی ماعون بریتی یە لە هەموو شتیکی بەسوود، با وه کو گەوچکی بێ، یا بچوکتز لە کەوچکی.

ئەو سوورەتە نیۆی هاتۆتە خوارەوه لە مەككە دەربارەى عاسی کۆری وائیل و، وه لیدی کۆری موغیرە، ئەو نیۆی کەى تری لە مەدینە هاتۆتە خوارەوه دەربارەى دوورپووه کان، نوێژیان بە روپامایی ئەکرد.

﴿سوره تی ئەلکەوسەر﴾

لە مەكە هاتۆتە خوارەووە ژمارە ی ئایەتەكانی (٣) ئایەتن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

بە ناوی خودای بەخشندهی میهره‌بان

﴿إِنَّا أَعْطَيْنَكَ الْكَوْثَرَ﴾ بە راستی ئیمە بەخشیومان بە تۆ هەموو شتیکی چاک و بەسوود و بە نرخ لە هەردوو جیهاندا، هەك پێغه‌مه‌رایه‌تی و، زانست و زانیاری، باسکردنت بە چاکه‌ و، بە په‌یره‌وانی زۆر به‌تۆ، هەتا رۆژی دوایی، هەندی لە زانیان ئەلین: کەوسەر بریتی‌یه‌ لە رۆوباریکی به‌هه‌شت، ئاو‌ه‌کی زۆر خۆش و بە تامه‌، خودا ئه‌یه‌ه‌شتی به‌ پێغه‌مه‌ر و ئۆمه‌ته‌کی.

ئەو شتانه‌ باسکران هه‌رچه‌نده‌ بی‌باوه‌ران به‌ که‌می ئەزانن: بەلام یه‌ کجار گه‌وره‌ن و سوودیان زۆر زۆره‌، سه‌رمایه‌یکی زۆر به‌ نرخ و گه‌وره‌ن.

چ شتیکی گه‌وره‌تره‌ له‌ پێغه‌مه‌رایه‌تی که‌ بریتی‌یه‌ له‌ په‌یوه‌ندی له‌ گه‌ل خودای مه‌زندا و، بریتی‌یه‌ ل‌ قورئان و ده‌ستووری ئیسلام که‌ شاره‌زایی ئاده‌میزاد ئە‌که‌ن بۆلای فی‌یروونی چاکه‌ و په‌وشتی به‌رز و براهه‌تی و ناشتی خوازی.

چ شتیکی گه‌وره‌تره‌ له‌وه‌ هەموو شه‌و و رۆژی پێوسته‌ ناوی پێغه‌مه‌ر و ناوی خودا به‌تری ئه‌ نوێژه‌کاندا، له‌ لایه‌ن زۆرتر له‌ ملیاری ئاده‌میزاد و، سه‌له‌وانی له‌سه‌ر به‌دن و شایه‌تیمانی پێ به‌یتن دووای خودای گه‌وره‌.

دوای ئه‌وه‌ی خودای مه‌زن موژده‌ ده‌دا به‌ پێغه‌مه‌ر به‌و شتانه‌ و به‌ شتی زۆرت‌ری سوود به‌خش، داوا له‌ پێغه‌مه‌ر ئە‌که‌ له‌به‌ر ئە‌و هەموو چاکانه‌ به‌نده‌یی خۆی ده‌ربه‌ری به‌ چاک‌ترین و سوپاس به‌ ده‌ست گیرۆی هه‌زاران ئە‌فه‌رموی:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرِ﴾ دوایی تۆ له‌به‌ر په‌زایه‌تی خودا و له‌به‌ر سوپاسکردنی نوێژه‌کانت بکه‌ به‌ به‌رده‌وامی و، به‌ نیازی پاکه‌وه‌ و، چوارپێکان سه‌ربه‌ره‌ و بیان که‌ به‌ قوربانی و، گوشت و پێسته‌کانیان بیه‌خسه‌ به‌ هه‌زاران و، دووای ئە‌وانه‌ خودای مه‌زن دل‌خۆشی پێغه‌مه‌ر ئە‌داته‌وه‌ که‌ تاوانجی‌یان ئە‌گرتە پێغه‌مه‌ر و ئە‌فه‌رموی:

ته‌فسیری زمانکۆیی

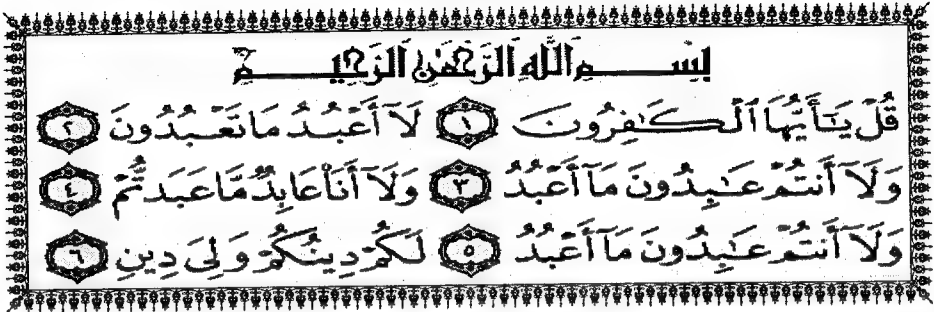
﴿إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ﴾ بە راستى ئەو كەسەى تۆى خۆشناوى، ھەر ئەوە بىى وەجاخ و بىى چاكەيە، چونكە لە دواى مردنى ناوى بە خراپە ئەبىى، ئەو كەسە ھەرچەندە بلىى، موحەممەد و منالەكانى ئەمرن و وەجاخ كۆپرە. بەلام ھەر خۆى وەجاخ كۆپرە، باوھ كو منالى زۆرىشى ھەبىى، دۆزمنى تۆ بە وىنەى تۆزە و باى سەخت ئەبىا بە ئاسماندا. بىى باوھران پىغەمەريان لەبەر خۆى خۆش ئەئەويست، چونكە پىغەمەر خۆى لە خۆيا پساوئكى نازدار و خۆشەويستبوو. بەلكو ئەو ئايىندىان خۆش ئەئەويست، پىغەمەر داواى ئە كرد باوھرى بىى بەيىن.

ئەو سوورەتە لەو ھاتووتە خوارووە ھەندى لە دۆزمنانى پىغەمەر ﴿﴾، كاتى ئەياندى پىغەمەر منالى نىزىنەى نىيە، زۆريان بىى خۆشبوو ئەيان ووت: موحەممەد وەجاخ كۆپرە و منالى نىيە جيگەى خۆى بگريئەو، ئەو خۆ ھەلگىشان و تاوانجەى دۆزمنان كارى كردە سەر پىغەمەر و، خەفەتى ئەخوارد. بە بۆنەو خوداى گەورە ئەو سوورەتەى ئاردە خوارووە.

بۆ زانين: قوربانى خۆى لە خۆيا سوونەتە و پىويست نىيە. بەلام كاتى وا ئەبى ئادەمىزاد پىويستى ئەكا لەسەر خۆى. وەك ئەوەى بەر لە مانگى قوربان بلىى: ئەو مەپرە يا ئەو بزنە ئەكەم بە قوربانى، يا بلىى: نەزرىن لەسەرم قوربانىيە بكەم، دوواى ئەو نەزرە ھەيوانى ديارى ئەكا. جا قوربانى سوونەت خاوەنەكەى ئەتوانى خۆى و خىزانى ھەموو گۆشتەكەى بھۆن، چاك واىە بىيەخشى بە ئادەمىزاد، كەمىكى بۆ خۆى داينى، بەلام قوربانىيە پىويست كراو و، قوربانىيە بۆ مردوو بگريئ بە گۆپرەى راسپاردەى خۆى، نابى ئەوانە لىي بھۆن نە خۆيان و نەخىزانەكانيان و نە سامانداران، كەسانى قوربانىيەكە ئەكەن. ئەبى ئەمەيش بزانرى: بزن و مەپر بۆ تاكە كەسى ئەكرى بە قوربانى. گا و حوشتر بۆ ھەوت كەس ئەكرى بە قوربانى، ئەبى و ئەو بزن و ئەو رەشە و ولاخەى ئەكرين بە قوربانى تەمەنيان لە دوو سال كەمتر نەبى. مەپر تەمەنى لە يەك سال بەرەو ژوور بىى، ھوشتر تەمەنى لە پىنج سال بەرەو ژوورتر بىى.

﴿سوره تی نه لکافرون﴾

له مه که هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۶) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

هه ندی له بی باوه ران، وینه ی عاسی کوری وائیل و، وه لیدی کوری موغیره و، جگه ی
ئه وانیش له و که سانه ی خودای مه زن ئه یزانی باوه ر نایه رن و ووتیان به یتهمه ر: تو سالی
خودا کانی ئیمه به رسته، ئیمه یش سالی خودای تو ئه به رستین، دووایی یتهمه ر ﴿﴾ فره مووی:
من شتی وا هه رگیز ناکه م، و ووتیان: تو واز له هه ندی له خودا کانی ئیمه به ینه ئیمه به روا به تو
ئه هین و خودای تو ئه به رستین، یتهمه ر فره مووی: چاره روانی شتی ئه که م لای په روه دگاری
خۆمه وه بۆم بی، خودای گه وه ئه م سووره ته ی ناره خواره وه، دووایی یتهمه ر ﴿﴾ پرووی
کرد بۆلای (المسجد الحرام)، راوه ستا و سووره ته که ی به سه ردا خویندنه وه، دووای نه وه ی بی
ئومید بوون نازاری یتهمه ریان داو، یتهمه ری خودا پرووی تیکردن و به وانی ووت به گویره ی
فرمانی خودا.

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ﴾ تو بلتی: ئه ی که سانیکی ئه و تو باوه ر نایه رن، من
ئیتستا باوه ر به شتی نایه رم ئیوه ئه به رستن.

﴿وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ وه ئیوه یش ئیتستا باوه ر به و خودایه نایه رن من ئه به رستم.
﴿وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ وه من له مه و دواش شتی نایه رستم ئیوه
ئه به رستن له به ته کان و، ئیوه یش له مه و دوا له و خودایه نایه رستن من ئه ی په رستم.
﴿لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ﴾ هه ربۆ خو تانه ئایینی خو تان و وازی لی نایه رن و، ئایینی من له سه ربی
ئایینی خۆمه و وازی لی ناهیتم، دووای هاو به شدانان بۆ خودا هه ر بۆختانه، دانانی خودا به تاك و
ته نهاو بی هاو به ش هه ر بۆ من بی، من هیچ په دیوه ندی یه کم به ئیوه و به په رستراوه که تانه وه نی سه
و، ئیوه یش هه روا بن بۆ خو تان، دوو پاتکر دنه وه ی په رستن گرنگی دانه به مه به ستی په رستن.

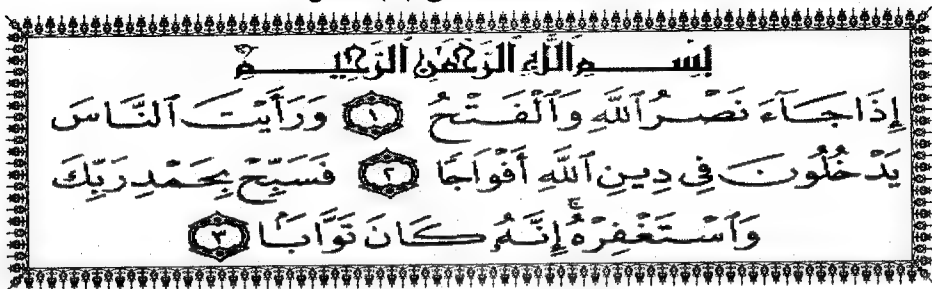
ته فسیری زمان کوی

ئەو بێ باوەرپانە لەو سوورەتەدا بە فەرموودەی خودا پروایان بە لاوە کراوە، چەند بە شێکن: هەیانە دارایی پەرست و ئارەزۆ پەرست و پیاوانی بە دەستەلات ئەپەرستن. هەیانە لە بنچینەدا پروایان بە بوونی خودا نییە. هەیانە سروشت پەرست و فریشتە پەرست و ئەستێرە پەرستن. هەیانە هاوبەشی بۆ خودا دانەنن، ئەوانە هەموویان ئیستا شاگردیان هەن و، ئەیانەوێ ئادەمیزاد لە باوەرپەتانبە خودا و بە رۆژی دووایی لەو فەرموودانەی قورئان و پێغەمەر لابەن، هەریە کەیان بە تاکتیکی تایبەتی خۆیان.

خودای مەزن لەم سوورەتەدا بە رێستە ئایدەتی شەش بریاری بە سەر بەستی بیر و باوەر داوە بۆ هەموو کەس، ئەقڵی پێداون، بە ئارەزۆی خۆیان هەر بیر و باوەرێ هەڵبژێرن خۆیان بەرپرسن، ئەو سەر بەستی یە ئیسلام بەر لە زۆرتر لە (١٤٢١) سال فەرمانی پێداوە. بە داخەوێ ئیستا کار بە دەستانی سەمەکار سەر بەستی یان نەهێشتوو و، مەگەر شتی سوودی خۆیانی تێدا بێ. بەو بۆنەوێ خۆینی هەزاران ئادەمیزادی بێ تاوانی تێدا نەڕۆی. ئەبێ لە بیرمان نەچی ئایینی ئیسلام رێگە ئەدا بە سەر بەستی بیر و باوەر، بە مەرجی دەست درێژی و تاوانج نەگرنە ئایینی ئیسلام و سەر بەستی ئایینی ئیسلام.

﴿سوره تی نهسر﴾

له مەدینه هاتوو ته خواره وه. ژماره ی ئایه ته کانی (۳) ئایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

له سه ره تای ئیسلامدا موسلمانان زۆر که مپوون و، هه ژار و بێ دهسته لاتیوون، بێ باوه ران ساماندار بوون و ژماره یان زۆر بوون، ئازاری باوه ردارانیان نه دا، پیغه مه ر زۆر خه فه تی نه خوارد که گه له که ی باوه ر نایه رن و، به درویشی نه خه نه وه، له لایه وه تروه خه فه تی زۆر تری نه خوارد که باوه رداران زۆر ئازار نه درێن و، زۆر به یان بێ ئومید بوون، له دله وه نه یان ووت: سه ر که وتی ئیمه زۆر دووره، ئاگایان له وه نه بوو خودای مه زن سه ر که وتی باوه ردارانی نزیک خستوه ته وه، دووایی خودای مه زن به و سه ر که وتنه دلخۆشی پیغه مه ر ﴿ﷺ﴾ نه دا ته وه، نه فه رموی کاتی ئیسه سه ر که وتن سوپاسی خودا بکه ن و له خۆتان بایی مه بن، وه ک نه فه رموی:

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾ هه ر کاتی یارمه تی دانی خودا هات بۆ لای تو و، ئایینی خودا سه ر که وتوو په ره سه ند و، دلی ئاده میزاد کرایه وه بۆ وه رگرتی ئایینی ئیسلام و شاری مه ککه گیرا.

﴿وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا﴾ وه تو ئاده میزاد ته یینی نه چوونه ناو ئایینی خودا و، ئایینی ئیسلام کۆمه ل له دوا ی کۆمه ل و تا قم له دوا ی تا قم. هه ژه کانی عه ره ب بۆ ئیسلام بوونیان چاوه روانی نه وه یان نه کرد شاری مه ککه بگیری، دوا ی گرتسی مه ککه کاری موسلمانان گه وره بوو، له ماوه یه کی که مدا ئایینی ئیسلام بـلا و بوویه وه، عه ره به کان به هۆی ئایینی ئیسلامه وه بوون به یه ک و، دوا ی پارچه پارچه بوونیان و، دوا ی لاوازی یان هێزیان پهیدا کرد و، بوون به پیشه وای هه موو گه لان بۆ لای چاکه کردن.

﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْ﴾ دووای کۆمه کی کردنی خودای مه زن بۆ تو و، دوا ی کردنه وه ی دلی ئاده میزاد، دوا ی نه وه ی خودای گه وره به لیتی خۆی برده سه ر، نوپاکی و

ته فسیری زمانکۆیی

خاوتنی بۆ خودا دەرپەر و، دووری بخەرەوه لە کاری ناشایستە، بەهۆی سوپاس کردن بۆ
 پەروەدگاری، کە خواوەنی تواناوەکی وایە کەس زāl نابێ بەسەریا، ئەگەر چەن رۆژی مۆلەتی
 بپاوەران بدات، دووایی لە ناویان ئەبا و، تۆ داوای لیبوردن بکە لە پەروەدگاری خۆت بۆ
 خۆت و، بۆ هاوڕێگانت لەو بێ ئومیدی بە پەیدایان کردبوو لە دلیانا.
 ﴿إِنَّهٗ كَانَ تَوَّابًا﴾ بە راستی پەروەدگاری تۆ زۆر میهره‌بانه وخواوەنی پەشیمانی وەرگرتە لە
 بەندەکانی خۆی بە زۆری.

بوخاری موسلیم ئەلین: عومەری کوری خەتتاب پرسیاری کرد لە پیاوێرەکانی بەدر: ئێوە
 چ شتی ئەلین دەرپارە هاتنە خواوەندەو سوورەتە: هەندیکیان ووتیان: خودای مەزن داوای
 لیبوردن و سوپاسکردنمان لە نیازی بیتۆمیدمان لی چ ئەکا کە وامان ئەزانی سەرناکەوین،
 عەبدولای کوری عەبباس فەرمووی:
 هاتنە خواوەندی ئەو سوورەتە ئاماژە بە بۆ نزیک بوونەوهی کۆچی دووایی پێغه‌مەر ﴿ﷺ﴾.

﴿سوره‌تی ته‌به‌ت﴾

له مه‌ککه هاتووته خواره‌وه. ژماره‌ی نایه‌ته کانی (۵) نایه‌تن.

له سه‌ره‌تای هاتی نایمی ئیسلامدا، خودای مه‌زن فه‌رمانی‌دا به پیغه‌مه‌ر ﴿سوره‌تی﴾ خزمه‌
نزیکه‌کانی بژسیتی له سزای خودا و، به‌ر له هه‌موو که‌سی داوایان لی‌بکا باوه‌ر به خودا و به
پیغه‌مه‌ر و نایینی ئیسلام به‌یتن، بۆ راگه‌یاندنی فه‌رمان رۆژی چوو هه‌ر سه‌کۆی (سه‌فا) که له
ناوه‌راستی مه‌ککه‌دا، بانگی دانیشتوانی مه‌ککه‌ی کرد، هه‌موویان هاتن بۆلای و، دووایی
پیغه‌مه‌ر فه‌رمووی: ئه‌گه‌ر من بلییم: سوپایه‌کی زۆر له‌ودیبوی ئه‌و کپه‌ن ئه‌یانه‌وئ له‌ناکاودا
به‌لامارتان به‌دن، ئایا ئیوه‌ بڕوام بێ ئه‌که‌ن؟ ئه‌وانیش ووتیان: بڕوات بێ ئه‌که‌ین. چونکه‌ ئیمه
هه‌رگیز درۆمان له‌ تۆ نه‌دیوه، دووایی پیغه‌مه‌ر فه‌رمووی: به‌ راستی من نیردراوی خودام بۆ سه‌ر
ئیه‌ و هه‌موو ئاده‌میزاد. که‌واته‌ باوه‌ر به‌ خودا و به‌ پیغه‌مه‌رایه‌تی من به‌یتن. ئه‌بۆله‌هه‌بی مامی
ووتی: (له‌ناوچوون بۆ تۆ بێ، ئایا تۆ بانگی ئیمه‌ت بۆ ئه‌وه‌ کردوه)، له‌و کاته‌وه‌ به‌دواوه‌ ئه‌بو
له‌هه‌ب، دوژمنایه‌تی سه‌ختی پیغه‌مه‌ری ئه‌که‌رد و ئه‌یووت درۆزنه‌، هه‌روه‌ها ژنه‌که‌یشی زۆر له‌و
خراپ‌تر بوو، هه‌موو کاتی بوختان و درۆی بۆ پیغه‌مه‌ر ساز ئه‌که‌رد، به‌و بۆنه‌وه‌ خودای گه‌وره‌،
ئهم سووره‌ته‌ی ئاره‌ خواره‌وه‌ و فه‌رمووی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

به‌ ناوی خودای به‌خشنده‌ی میه‌ره‌بان

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ﴾ له‌ ناوچستی و نه‌میستی هه‌ردوو ده‌ستی ئه‌بو له‌هه‌ب، نه‌مانی
هه‌ردوو ده‌ستی هیمايه‌ بۆ نه‌مانی خۆی، چونکه‌ ده‌ستی ئاده‌میزاد سه‌رچاوه‌ی هه‌موو
کارکردنیکه‌، ئه‌گه‌ر ده‌ستی نه‌ما وه‌ك خۆی نه‌مابێ وایه‌، کورده‌واری خۆشان ئه‌لێن به‌ که‌سی
کاری خراپ بکا: (ده‌ستی بشکی) و، ئه‌بو له‌هه‌ب له‌ ناوچوو به‌ رسوایی، له‌ دوا‌ی جه‌نگی
به‌دردا.

ته‌فسیری زمانکۆبی

ئەبۆلەهەب ناوی (عەبدولعەزەز) ی کۆری عەبدولمۆتەلیبی کۆری هیشامە و مامی پێغەمەرە
﴿سەدە﴾ دۆژمنی سەرسەختی پێغەمەر بوو.

﴿مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ﴾ دارایی و شتی کردی لە دژی پێغەمەر کە لە ناوی بەدا
سوودی بێ نەبەخشی دواى جەنگی بەدر بە چەند رۆژی بە گەرۆکی مرد، لە دواڕۆژدا سزای
گرانتری ئەدری، وەك ئەفەرمۆی:

﴿سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ﴾ لەمەودوا ئەبۆلەهەب و ژنەکی
هەلگری سەرچاوەی دۆژمنانی و تێکدانى نێوان ئادەمیزاد، هاندانی دانیشتوانە لە دژی
پێغەمەر ﴿سەدە﴾ وەك هەلگری دارە بۆ خوشکردنی ناگر. ئەو ژنە ناوی ئوریایە خوشکی
ئەبوسوفیانی باوکی موعاویە بوو، زۆر جارەن دێك و پێسایى لە رێگەى پێغەمەر دائەنا
گفتوگۆی خرابی ئاراستەى پێغەمەر ئەکرد.

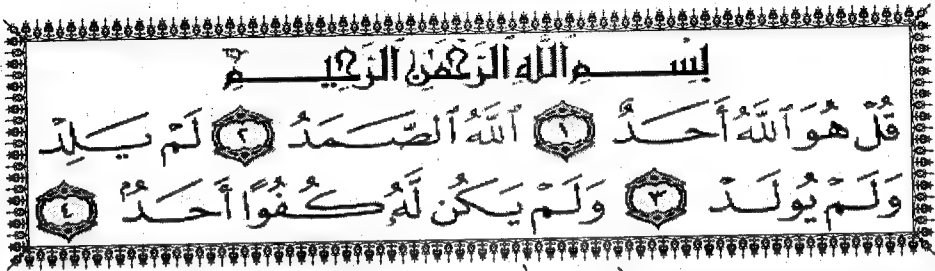
﴿فِي حَيْدٍهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ﴾ لە ملی ئەو ژنەدایە گوریسیکی ئەستووری بادراو لە پووشی
خورما بۆ هەلگرتنی درەخت بۆ خوشکردنی ناگری دۆژمنایەتی پێغەمەر ﴿سەدە﴾، لە رۆژی
دووايشدا زەنجیری سورۆکراوەى ناودۆزەخ ئەکرێتە ملی رۆژی لە رۆژان کۆلی درەختی بە
کۆلەووەبوو، گوریسکە گیرایە ملی و خنکانی.

فەرموودەى خودای مەزن ھاتە دى. ئەبۆلەهەب نەخۆشی زۆر پێسی گرت و، کەس
نەئەچوو بە لایەو، نەوێك نەخۆشی بەکەى ئەو بگریت، بەبێ کەسى مردوو، دواى سێرۆژ نرایە
ناو گۆرەو.

ھەرچەندە پێغەمەر ﴿سەدە﴾ دۆژمنی سەرسەختی بوو لە ژنان و لە پیاوان، خودای گەورە
ناوی نەبردووە وەك ئەوان، لەبەر ئەوەبوو، ئەبۆلەهەب و ژنەکی بە ناوبانگرتینی دۆژمنی
پێغەمەر و ئایینی پیرۆزی ئیسلامبوون.

﴿ سوره تی نه لیخلاس ﴾

به لای زۆری زانیان لایان وایه له مه ککه هاتوو ته خواره وه. هندی ئه لێن: له مه دینه هاتوو نه ته خواره وه. ژماره ی ئایه ته کانی (۴) ئایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

بنجینه ی ئایینی ئیسلام پێکهاتوو له مانه: (۱) باوه ربوون یه کیتی خودا و هه موو سیفه ته کانی خودای مه زن. (۲) باوه ربوون به پێغه مه رایه تی پێغه مه ر و، به قورئان ئه و ده ستووره ی خودا بۆی ناردوو. (۳) باوه ربوون به زیندوو بوونه وه و پرسیار و پاداشت. ئه و سووره ته ی ئیخلاس یاسی به شی یه که م ئه کا و ئه فهرمو ی:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ تۆ بۆی: خودایه تا ک و ته نها به خۆی و به سیفه ته کان و به کرده وه کانی وه، هاو به شی نی یه له هه موو شتی کا، هه موو ئه و کارانه ی ئه یکا بۆ ئه وه یه سوود به خشی به بو نه وه ران یا زیانیان ی بگێڕی ته وه.

﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ پێویستی به هیچ شتی نی یه، هه موو شتی پێویستیان به و هه یه، چونکه خودا درووستی کردوون و، سه رچاوه ی هه موو بو نه وه رانه، که سیکی ئه و تۆزیه له هه موو پێویستی و ڕووداوی کا په نا هه ر بۆلای ئه و ئه بری.

﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾ خودا منالی نه بووه و، ئه گه ر منالی بێی ئه بێ وێنه ی ئه و بێ و میراته ری بێ، خودا بێ وێنه یه و، و میراته ری نی یه و، له که سیش په یدا نه بووه، ئه گه ر له که سی بووبی، ئه بێ له و کاته بووبی به خودا له و که سه په یدا ئه بی.

﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ وه هیچ که سی نه بووه به هاو سه ر و هاو وێنه ی خودای مه زن، ئه گه ر بیر بکه ی نه وه ئایه تی دوو هم مانای ئایه تی یه که و، ئایه تی سی هم مانای ئایه تی دوو هم مانای ئایه تی چوار هم مانای ئایه تی سی هم ده.

ئه و سووره ته به ری چدان وه ی ئه و که سانه یه ئه لێن: دوو خودا هه یه: خودای چاکه و خودای خراپه. به درۆ خسته وه ی ئه و که سانه یه ئه لێ: به ته کان هاو به شی خودان، وولامی ئه و که سانه یه ئه لێن: عوزیر و عیسا و فریشه کانی منالی خودان.

ته فسیری زما کۆبی

﴿سوره تی نهلفهلق﴾

له مەدینه هاتوونه ته خواره وه. هەندئ له زانایان ئەلین: له مەككه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۵) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای بهخشنده ی میهره بان

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ تۆ بلی: من په نا ئەگرم بهمۆی پهروه دگاری درپسێ شتیكه بۆ پهیدا کردنی شتی تر، هه موو بوونه وه رانی له نه بوونه وه هیتایه بوون، یانی بوونی بوونه وه ران داپۆشرا بو، خودا ده ری خست، تاریکی به رووناکی بوون ده ری خست، کانی ناو و باران و پرووهك و منالی ده رهیتاوه پهیدا بوون.

زۆربه ی زانایان ئەلین: ﴿الْفَلَقِ﴾ به مانا به یانیانه، چونکه تاریکی لایه با و رووناکی دیته جیگای له بهر نه وه ی زیان و خراپه ی نهو بوونه وه رانه زۆر زۆرن، خودای گه وه ناوی هەندیکیان ئەبا و، ئەفهرموی:

﴿وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ﴾ وه له زیانی تاریکی شهو کاتی تاریکی به که ی هه موو شتی نه گریته وه. بهو بوونه ریگه ئاسان نه بی تاوانباران مەبهستی خرابی خویان جی به جی نه کەن، له پیلان و دزی و کۆشتن و تالانکردن و داویتیسی و شتی خرابی تر له وانه یه توش ت بی نه وونکردنی ریگه ئازاری درنده ترس و خه فەت.

﴿وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ﴾ وه تۆ بلی: من په نا ئەگرم له خراپه و له زیانی نهو که سانه ئاده میزاد نه خه له تین به فیل و ده ست برین و، دوا یی تووشی ئازاریان نه کەن، به درۆ و بوختان نیوانی ژن و پیاو، نیوانی باوک و کوڕ و، نیوانی دۆست برا تیک نه دهن، به وینه ی ژنانی جادوو گەر جادو نه کەن له گرێی ده زوودا کاتی نوشته یان بۆ نه نووسن، فووی پێدا نه کەن، به راستی دوزمانی و بوختان ده ورێکی زۆر گه وه ی هه یه له تیکدانی نیوان ئاده میزاددا، وهك نه بیژری جادو گهران نیوانی ئاده میزاد تیک نه دهن.

تهفسیری زمانکۆبی

﴿وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ﴾ وه تو بلی: من پهنا نه گرم له خراپه و زیانی نهو کهسانه ی بیان خوښه ناده میزادیک خوښی و چاکه یان له ناوېچې کاتې هډول نه دهن بو نه مانی نهو چاکه یه و، ثاوات نه خوازن بو نه مانی چاکه یان. خودا فەرمانی داوه به پیغمهر، داوای په ناگرتن بکا له خراپه ی هه موو بوونه ورئ، له دوا ی هه موویانه وه خراپه ی هه سوودی چونکه نه وانه زیانیان سهخته و ناشکرایه.

بو زاین: هندی له زانیان نه لین: جوله که یه جادووی کرد له پیغمهر به کړندانی (۱۱) گری له ژتی که وان و، فره دایه ناو بیریکه وه، دووایی پیغمهر نه خوش کهوت، هم سووره ته و سووره تی دووایی هاته خواره وه که (۱۱) نایه تن، جبر نه یل هه والی دا به پیغمهر به جینگه ی جادووه که و، ژئ که وانه که یان دهر هیناوه و، نهو (۱۱) نایه ته یان به سر پیغمهر دا خوندووه و، له جادووه که رزگاری بوو، زوړ به ی زانیان نهو کاره به راست نازان: نه لین: چون نه ی پیغمهر جادووی لی بکری، چونکه نه بیته هوی گومان په یداکردن له یاسای نیسلامدا.

﴿سوره تی ناس﴾

له مه دینه هاتو نه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۶) نایه نن. هه ندی نه لێن له مه که هاتو نه ته خواره وه.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خدای به خشنده ی میهره بان

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ تو بێی من په نا نه گرم له پهروه دگاری هه موو ئاده میزاد که پهروه ده بان نه کا له منالانی دایکیانه وه هه تا کاتی مردنیان، جاری به خوشی و جاری به نازاره وه، هه رچه نه ده نه نایه ته رووی بێ کراوه بۆلای پیغه مه ر، به لام هه موو ئاده میزاد نه گریتته وه له وه په نا گرته دا.

﴿مَلِكِ النَّاسِ إِلَهِ النَّاسِ﴾ پهروه دگاری که پادشا و خاوه نی هه موو ئاده میزاده، ناگای له کار و کرده و یانه، په رستراوی هه موو ئاده میزاده، په رستراوی تر هه موویان پر و پو چن. له وه نایه ته دا خودا نه فه رموی خودا پادشای هه موو ئاده میزاده، بێگومان پادشای هه موو بوونه وه رانه به لام به ته نها باسی ئاده میزادی کردووه: له بهر نه وه یه هه ر ئاده میزاد گو مانیان له درووست کردنی خودا دا هه یه بۆ هه موو شتی، هه ر نه وان به شیوه یه کی گشتی له خودا یاخی نه بن.

﴿مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ﴾ له بهر نه وه هه ر خودا پادشا و په رستراوی هه موو ئاده میزاده با په نا بگرن له خودا له زیان و خرا به ی که سی دوو دلێ و بێر کردنه وه ی کاری خراپ په یدا نه کا له ده رووندا، خوی په نهان نه دا و، نه کشیته دوا وه کاتی ئاده میزاد په نا بگری له خودا و ناگاداری خوی بێ، کاتی ناگای له نه ما دیتته وه بۆلای.

ته فسیری زما کو بی

﴿الَّذِي يُوسِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ﴾ خراپە و زیانی کەسیکی ئەوتۆ دوودلی و بیرکردنەوهی خراپ ئەخاتە ناودلی ئادەمیزادە لە جنۆکە و لە ئادەمیزاد، تاوان و خراپە ئەپرازینەوه بۆیان و هانیان ئەدەن بۆ کردنیان.

بۆ زانین: لەمەوبەر باسی ئەوه کرا کە پیغمەر ﴿ﷺ﴾ بەهۆی جاد و ئی کردنەوه نەخۆش کەوت، زۆربەی زانیان ئەو رووداوه بە راست نازان، وەك لە سورەتی (ئەلفەلق) دا باسی کرا، لەبەر ئەوهی توانای پیغمەر کەم ئەکاتەوه و، چۆن گومانی و ئەبڕی پیغمەر بفرموی فلان شتم کردووه و نەیشی کردبێ و، بە گۆڕەهی راستی جادوو نیه مایەکی راستی بۆ نیه و، فیل و فری بەرچاوی خەڵەتانی ئادەمیزادە و، ئەمانە لە لایە کەوه و، لە لایە ترەوه ئایا نوشتە نووسین و فووکردن بە نووشتەدا درووستە یا درووست نی، زۆربەی زۆری هاوڕیکانی پیغمەر ﴿ﷺ﴾ لایان وایە نووشتەنووسین درووستە، هەروەها ئەو زانیانەیی دووایی لایان درووستە، بە جۆری بە زمانی سورەییانی و عیبری و هیندی نەبێ ماناکانیان نەزانری، چونکە جینگەیی پروانین و پشتیان پێ نەبەسری، بە تاییەتی ئەگەر نووشتە لە فەرموودەیی خودا و پیغمەرەوه بنووسریں درووستە. من پەنا ئەگرم بەهۆی خوداوه لە خراپەیی دەروونی خۆم و کردەوهی خراپیی خۆم. خودا پەرورەدگار و پەرسراومە، موحەمەد پیغمەرمە، قورئان پیشەوامە، خودایە لە گوناھی خۆم و باوکم و دایکم و خێزنام خۆشبیە و، یارمەتی کور و کچە کام بەدە لەسەر ڕینگە گرتنی ئایینی پیرۆزی تۆدا بەردەوام بین. نامین.

بە یاریدەیی خودای مەزن کۆتایی بە تەواوی تەفسیری قورئان هات
(٢٠) ای مانگی ڕەجەب (١٤٢١) کۆچی بەرانبەر (١٧ / ١٠ / ٢٠٠٠) ای زاینی

سەرچاوه كان

سەرچاوه كان	نومبر
جامع البيان في التفسير القرآن. تأليف الإمام الكبير أبي جعفر محمد بن جرير الطبري.	١
تفسير غرائب الفرقان للعلامة نظام الدين الحسن بن محمد القمي النيسابوري.	٢
أنوار التنزيل وأسرار التأويل للقاضي ناصر الدين أبي سعيد عبد الله بن عمر البضاوي.	٣
لباب التأويل في معاني التنزيل تأليف الإمام العلامة علاء الدين علي بن محمد المعروف بالخازن.	٤
تفسير النير المسمى بمدارك التنزيل وحقائق التأويل أبي البركات عبد الله بن أحمد النسفي.	٥
تنوير المقياس من تفسير ابن عباس لأبي طاهر محمود بن يعقوب الفيروز آبادي.	٦
التفسير الكاشف تأليف محمد جواد مغنية.	٧
مجمع البيان في التفسير القرآن مؤلفه الشيخ أبو علي بن الحسن الطبرسي.	٨
حاشية شيخ زادة على تفسير القاضي البضاوي محمد بن مصلح الدين القوجي.	٩
الجواهر في تفسير القرآن الكريم تأليف الأستاذ الحكيم الشيخ طنطاوي جوهري.	١٠
تفسير الكشاف لأبي القاسم محمود الرزمخشري.	١١
التفسير الكبير للعلامة فخر الدين الرازي.	١٢
لسان العرب المحيط للعلامة ابن منظور مع معجم لغوي علمي للعلامة الشيخ عبد الله العلابي.	١٣
القاموس المحيط تأليف محي الدين محمد بن يعقوب الفيروز آبادي.	١٤
مسالك الذهب في معرفة قبائل العرب للشيخ الفاضل محمد أمين البغدادي.	١٥
كتاب فرهنك مردوخ تأليف فاضل شريف آية الله شيخ محمد مردوخي الكردستاني.	١٦
اعراب القرآن لأبي جعفر أحمد بن محمد بن اسماعيل النحاس.	١٧
كتاب المنجد في اللغة والأعلام تأليف لويس معلوف.	١٨
المعارف لابن قتيبة الدينوري.	١٩
تقريب المرام في شرح تهذيب الكلام لأفضل المتأخرين عبد القادر السندجي الكردستاني.	٢٠

تەفسیری زەمنا کۆری

٢١	قرآن مجيد مترجم حسيني باللغة الفارسية.
٢٢	مفردات القرآن للعلامة الراغب الأصفهاني.
٢٣	كتاب الكنز المدفون للعلامة الشيخ جلال الدين السيوطي.
٢٤	التعريفات للسيد شريف علي بن محمد أبي حسن حسيني الحرجاني.
٢٥	شبهات وابطال حول تعدد زوجات الرسول بقلم محمد علي الصابوني.
٢٦	الإسلام يتحدى تأليف وحيد الدين تعريب ظفر الإسلام مراجعة دكتور عبد الصبور شاهين.
٢٧	شروح التخليص مختصر العلامة سعد الدين التفتازاني. مواهب الفتاح. عروس الأفراح.
٢٨	حياة الحيوان الكبرى لاستاذ العلامة الشيخ كمال الدين الدميري.
٢٩	شرح العقائد الفسفة للعلامة التفتازاني.
٣٠	المعجم المفهرس لألفاظ القرآن الكريم وضعه محمد فتواد عبد الباقي.
٣١	أسنى المطالب في الأحاديث مختلفة المراتب تأليف الإمام الشيخ محمد ابن السيد درويش الشهير بالحدوت.
٣٢	فتوحات مهكي ابن العربي.
٣٣	بدرگي دووهمي ميژووي ابن نهلنيسير.
٣٤	دفاع عن السلام لوارنيت فاغليري.
٣٥	الإسلام والعقل.
٣٦	زاد العماد.
٣٧	أضواء البيان بدرگي يه كهم.
٣٨	مستقبل الذرة لزيقوي.
٣٩	التغذية والمشروبات الروحية لدكتور أمين روه يحة.
٤٠	أحكام القرآن للجصاص.
٤١	روح البيان
٤٢	روح المعاني لآلوسي.

٤٣	الإسلام سوانح وخواطر.
٤٤	ايام امريكا لدكتور زكي محمود.
٤٥	في بحار المجلس للشيخ تانجار.
٤٦	حاضرة الإسلام سروب شرداز وترجمة الأمير شكيب ارسلان.
٤٧	اظهار الحق للشيخ نعمة الله هيندي.
٤٨	الرحلة المدرسية للشيخ جواد البلاغي.
٤٩	بروتوكولات حكماء صهيون.
٥٠	محمد في الأسفار الدينية العالمية لعبد الحق فديرياني.
٥١	دائرة المعارف الفرنسية الكبرى.
٥٢	اطلاق الحمامة لعلباين من ترجمة ماهر عسل.
٥٣	تفسير المنار.
٥٤	دائرة المعارف البريطانية.
٥٥	الاستراتيجية الأمريكية في السياسة العالمية تأليف نيكولاس بكمان الأمريكي.
٥٦	مفتي المحتاج الى معرفة معاني الفاظ المنهاج في الفقه الشافعي شرح الشيخ محمد الشريفي الخطيب.
٥٧	تحفة المحتاج بشرح المحتاج في الفقه الشافعي للعلامة شهاب الدين أحمد ابن حجر اليتيمى.
٥٨	بلغة المسالك الى مذهب الإمام مالك تأليف الشيخ احمد بن العادي المالكي.
٥٩	الإقناع في فقه الإمام أحمد بن حنبل تأليف قاضي دمشق العلامة ابي النجا شرف الدين موسى لحجاوي.
٦٠	نيل المارب بشرح دليل الطالب للشيخ الإمام عبد القادر ابن عمر الشيشاني على مذهب الإمام أحمد.
٦١	القرآن والعلم الحديث.
٦٢	معجم المصطلحات العلمية والفنية.

٦٣	التكامل في الإسلام دانراوى أحمد أمين عراقي.
٦٤	تهفسيرى جهمل.
٦٥	الجريدة النفسية في التأريخ الكنيسة.
٦٦	اصول الشرائع (دانراوى) بتنام فهيله سوفى انگليزى.
٦٧	احكام القرآن لابن العربي (المقاغري الأندونسي المالكي).
٦٨	كتاب العبقريّة الإسلامية. دانراوى عقاد.
٦٩	تهفسيرى مهراغى.
٧٠	بحر المحيط. دانراوى نهبو حديانى نهندهلوسى.
٧١	(قصة الحضارة) دانراوى (د.ل ريوانست)
٧٢	(التاج الجامع للأصول في احاديث الرسول)
٧٣	تهفسيرى (الميزان)
٧٤	رؤژنامهى (الأخبار القاھري) ١٧ تمزى ١٩٦٩
٧٥	(كتاب العبقريّة الإسلامية) دانراوى (العقاد).
٧٦	گؤفارى (يونسكو).

﴿ پیرست ﴾

لاڀږه	باسه ګان و بابتدگان
۵	باسی زیهارو مدرجده کانی و چونیډتی بریتی دا
۱۱	خودای مدزن ناماژه ندفرموی بۆلای سی شت شایسته ډی روون بکړیتدوه
۱۱	پلدي زاناڼيان بدرزتره له پلدي شهيدان
۲۵	باسی نډو کدسانه له دلیان هډی رڼ و کینه بۆ هاوریکانی پیغمدر
۴۱	ناده میزاد له باره ی بیروباوهرهوه چوار بدشن
۴۳	تدورات و ئینجیل به گویره ی بریاری زاناکانیان ندماون، دوی خوځیان دایان ناون
۴۸	ناوه کانی حدوابین عیسو ژماره یان
۵۲	یدکدمین نویژی هډینی پیغمدر کردویدتی بۆیان
۵۵	نویژی هډینی له مکد پیویست کراوه بهلام بۆیان نډگونجاوه بکړی هډتا چونه مددینه
۶۶	که مرؤف ژنی هینا وهك نډوه وایه عمری
۷۷	نایا حدوت زهوی هډن وهك حدوت ناسمان هډن
۹۰	نایا سودی گویچکدو و چاو و دل کامیان زۆرن
۹۳	له پینوسدا سودی زۆر هډن
۹۳	خودای مدزن سویندی بدگیان پیغمدر نډخواردووه
۱۰۱	زانایان به گشتی جگه له کمیکیان لایان وایه چاوی پیس کاریگدری هډیه بۆ نازاردان
۱۰۵	سی جار فو نډکړی به سورد
۱۰۵	نایا خودای مدزن تدخت و نډندامی هډید؟
۱۱۱	مدیدست له پنجا هزار چ شتیکه؟
۱۱۴	نایا نیسلام بۆچی پډیره وی بدندایدتی بندبرنه کرد
۱۱۷	بت پدرستی دهستی یی کردووه له کاتی نډنوسی کوری شیش کوری نادم
۱۱۸	تدماشای میژوو بدسدرهاتی نوح بکه
۱۱۹	نایا باوهره یان و له خوا ترسان نډیته هۆی خوځی و هدرزانی
۱۲۲	نایا جگه لافاری نوح لافاری تر هډبووه؟ نایا لافاری نوح هډموو رووی زهوی داپوښووه؟
۱۲۴	نایا پیغمدر جنوکه کانی بینوهر قورثانی بدسدردا خویندوه تده؟
۱۲۵	نایا راسته هډندئ کدس نډلین: نیمه پډیوه نډیمان له گدل جنوکه کانددا هډیه
۱۳۰	نایا پیغمدران و پیاوچاکان شتی نادپاری نډزانن؟
۱۳۲	قورثان له هډموو رویکدوه گران و بدیهزه
۱۳۸	پاک و خاوینی له هډموو رویکدوه بۆلدش و مال و کۆلان یاسای نیسلامه
۱۴۷	نیسکی پډنجی هډردوو دهست سی دانډیه هډردوو پیکان بیست و هډشتن
۱۴۷	چال و چۆلی هیچ پډنجیدیک لډیدک ناچن و جیاوازن، بۆیه پډنجه مۆریان یی نډکړی
۱۴۹	خوای مدزن له رۆژی دوایدا نډبیرئ
۱۷۱	یاخی بوونی کاربددهستان هۆی نادانی گدله کډیتی
۱۷۴	نډو پیاوه کویره که پیغمدر وولامی نډدایه چ کدسی بوو؟

لاپږه	باسدگان و بابتدگان
۱۹۲	کاره ساتي ناهدمواري نډبونډواسي جولگه کړدي لډگډل گاوره کان
۱۹۳	باسي نډسحابولنو خودور و کوشتني باوه ډاران
۲۲۳	سوده کاني هډنجيرو زهيتون
۲۲۷	باسي سوده کاني خامدو هدمو شتي نامدي پي بنوسري
۲۲۹	ژماره ي سوژده بردن بدهدمو جزره کاني
۲۳۰	باسي لډيلدتولقدرو کاته کدي
۲۴۷	باسي روداو سالي فعل
۲۵۵	باسي قورياني کړدن
۲۶۶	باسي جادوو نوشته نو سين

خوښه نړۍ هیڅا لهم جزمده نه رکي چاوبياخشانې نه م هه لانه بگره نه ستوی خوږ

هه له	راست	لا پږه	دږ	هه له	راست	لا پږه	دږ
ر جمعهم	رابعهم	۳	۶	نه هیتاوه	هیتاوه	۱۴۹	۲۶
روادا	روداو	۴	۷	دوووا خراوه	دواخواوه	۱۵۹	۲۸
وڼ بهر وای	بهر وای	۴	۱۰	مدرنج ون	مدرنج	۱۶۴	۲۳
ته تابوڅ	ته تابوڅ	۶	۶	له ناو چون هیچ	له ناو چون هیچ	۱۶۵	۱۱
فهرمانی	فهرمانی	۶	۱۹	نیوه ی	نیوه ی	۱۷۱	۱۷
باوهری یان	باوهری یان	۹	۲۲	تویه	تویه	۱۷۳	۸
به هه شیمان	به هه شیمان	۱۵	۱۶	به خشنده	به خشنده	۱۷۴	۱۰
پیغه مده ی	پیغه مده ی	۱۶	۱۲	بهو	بهو	۱۷۶	۱۱
گر نرین	گر نرین	۱۸	۲۲	بهو جوړه	بهو جوړه	۱۷۷	۱۶
خودا	خودا	۲۲	۲	له شه پتانه	له شه پتانه	۱۸۰	۱۰
رقی	فهیښی	۲۲	۷	لای ی نیوه	لاره ووی بکا له نیوه	۱۸۱	۲۵
سودی یان	سودی یان	۲۹	۶	تری یان	تریان	۱۸۳	۸
پتو	نیوه	۳۲	۳	دوژی خ	دوژه خ	۱۸۳	۲۳
له باره وه نیو	لهو باره وه نیوه	۳۲	۱۰	به	به	۱۸۴	۱۶
زور	زوره	۳۸	۱۴	تری یان	تریان	۱۸۹	۱۲
نمستار	له سفار	۳۹	۹	وه زیږی	وه زیږی	۱۹۳	۲۵
نمستار	له ستعار	۴۴	۱۰	نه یان حسته لهو	نه یان حسته ناو	۱۹۶	۳
باوهری یان	باوهری یان	۴۷	۱۲	راژه	راژه	۱۹۹	۱۱
تاقمانا بوو	تاقمانا بوو	۴۷	۱۵	به خشنده	به خشنده	۲۰۰	۱۳
نا یان	نه یان	۵۰	۳	به سهریانا لیه	به سهریانا لیه	۲۱۱	۵
له دوږ وانه	لهو دوږ وانه	۵۷	۱۲	له ناز ی	له ناز ی	۲۱۱	۶
برایی	برای	۵۸	۱۰	من و	من	۲۱۶	۱۴
شایسته ی	شایسته ی	۶۲	۱۶	به که سانه	به که سا	۲۱۷	۱۶
بې حذیره	سې حذیره	۶۹	۲	خودای	خودا	۲۲۰	۱۳
لهو که سانه	لهو که سانه مه که	۹۳	۲۵	له شه ودا	لهو شه ودا	۲۳۰	۱۱
به سهریانا	به سهریانا	۱۰۴	۱۱	شتی	شتی تر	۲۳۰	۱۵
باسیا	باسیان	۱۰۶	۱۵	خوڅ شو	خوڅ شود	۲۳۴	۱۸
تری یان	تریان	۱۱۱	۱۳	بوختان و	بوختان	۲۴۴	۱۲
لهو توڼ نموان	لهو توڼ	۱۱۳	۲۰	بردبون	کردبون	۲۴۸	۸
تاواناران	تاواناران	۱۱۶	۱۳	خودا	خوراو	۲۵۰	۲۶
له یش	له یش	۱۱۷	۱۹	ل قورنان	له قورنان	۲۵۴	۱۶
دواکه وتی بن	دواکه وتی من	۱۱۹	۴	بې ح نه کا	لی نه کا	۲۵۹	۹
پاکي یان	پاکیان	۱۲۸	۲	ناگای	ناگای له خوی	۲۶۵	۲۴
پهرو دگری	پهرو دگری	۱۰۳	۱۰	التفسیر	تفسیر	۲۶۷	۹-۳
لفاخذناه	لفاخذناه	۱۳۳	۱۸				